Begroting 2016

Inhoud

Inleiding begroting 2016	Bladzijde
1.1 Leeswijzer	1
1.2 Hoofdlijnen begroting	2
1.3 Uitgangspunten financieel beleid	3
1.4 Begroting in één oogopslag	5
1.5 De beleidscyclus	9
Beleidsbegroting - Programmaplan	
2.1 Programma 1 – Bestuur	13
2.2 Programma 2 – Cultuur & samenleving	21
2.3 Programma 3 – Milieu	29
2.4 Programma 4 – Ruimtelijke omgeving	37
2.5 Programma 5 – Water	45
2.6 Programma 6 – Natuur en landschap	51
2.7 Programma 7 – Economie	57
2.8 Programma 8 – Mobiliteit	65
2.9 Overzicht van Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	77
Beleidsbegroting - Paragrafen	
3.1 Provinciale heffingen	79
3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	83
3.3 Onderhoud kapitaalgoederen	91
3.4 Financiering	97
3.5 Bedrijfsvoering	103
3.6 Verbonden partijen	107
3.6.1 Overzicht belangrijkste verbonden partijen	119
3.7 Grondbeleid	133
Financiële begroting	
4.1 Baten en lasten per programma	141
4.2 Baten en lasten meerjarig	142
4.3 Reservemutaties per programma	143
4.3.1 Toelichting op de reservemutaties per programma	146
4.4 Meerjarenperspectief per doelstelling inclusief doeluitkeringen	147
4.5 Meerjarenperspectief per doelstelling exclusief doeluitkeringen	149
4.5.1 Toelichting meerjarenperspectief per doelstelling	151
4.6 Uiteenzetting van de financiële positie	153
4.7 Beheer en ontwikkeling saldo lasten per programma meerjarig	157
4.8 Beheer en ontwikkeling saldo baten en lasten per programma meerjarig	158
4.9 Incidentele en structurele baten en lasten	159
Bijlagen	
5.1 Staat van activa	160
5.1.1 Toelichting staat van activa	165
5.2 Staat van verloop investeringskredieten	166
5.2.1 Toelichting staat van verloop investeringskredieten	168
5.3 Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva	169
5.3.1 Toelichting mutaties per reserve, voorzieningen en overlopende passiva	174
5.4 Schema beleidsnota's	181

1.1 Leeswijzer

In hoofdstuk 1.2 'Hoofdlijnen begroting' worden de ontwikkelingen in Zeeland en de belangrijkste ontwikkelingen in het provinciaal beleid geschetst.

De uitgangspunten van het financieel beleid en de belangrijkste inkomsten en uitgavenstromen van de provincie staan beschreven in respectievelijk hoofdstuk 1.3 en hoofdstuk 1.4.

De beleidsprogramma's in deze begroting zijn opgebouwd volgens een bepaalde systematiek. Deze systematiek wordt uitgelegd in hoofdstuk 1.5 'De beleidscyclus'.

De begroting valt uiteen in twee hoofdonderdelen; de beleidsbegroting en de financiële begroting. De beleidsbegroting bestaat uit acht beleidsprogramma's, een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien en de zeven paragrafen.

De beleidsprogramma's zijn gebaseerd op de verschillende door Provinciale Staten vastgestelde beleidsnota's. De beleidsprogramma's zijn een verdere concretisering van de beleidsnota's, omdat in de begroting de financiële kaders zijn vastgelegd en de budgetten worden vrijgegeven om tot uitvoering te komen.

De zeven paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de financiële aspecten van de begroting bezien vanuit een bepaald perspectief. Het gaat om de beleidslijnen voor beheersmatige aspecten die grote financiële gevolgen kunnen hebben en/of van belang zijn voor het realiseren van de programma’s. De paragrafen zijn op geel papier afgedrukt.

De financiële begroting is meer technisch van aard en is op lichtgroen papier afgedrukt. Dit hoofdonderdeel bevat diverse financiële overzichten en toelichtingen over de baten en lasten, het meerjarenperspectief en de reserves.

Het laatste onderdeel van deze begroting bestaat uit financiële bijlagen.

Deze begroting heeft een andere indeling van de beleidsprogramma's dan de begroting van 2014. Dit zorgt er voor dat de in deze begroting opgenomen realisatiecijfers over 2014 soms anders geaggregeerd zijn dan de cijfers uit de vastgestelde jaarrekening van 2014.

Deze begroting is zowel digitaal beschikbaar als in boekvorm. In de digitale versie zijn bladwijzers en snelkoppelingen opgenomen om het bladeren in de begroting te vergemakkelijken. In de digitale versie ontbreken daarentegen de gekleurde pagina's.

1.2 Hoofdlijnen begroting 2016

'Krachten bundelen' is de naam van het coalitieakkoord 2015-2019, waarin op hoofdlijnen de voornemens van de coalitiepartijen voor de komende jaren zijn vastgelegd. Met die titel benadrukken de coalitiepartijen dat zij ook andere partijen nodig hebben om samen de voor Zeeland noodzakelijke ontwikkelingen te realiseren.
In het coalitieakkoord is een voorzet gegeven van wat de coalitie voor Zeeland belangrijk vindt. De komende periode staat in het teken van het werken aan een brede basis daaronder. Met inachtneming van de voornemens uit het coalitieakkoord is ook een belangrijke herbezinning aangekondigd op prioriteiten, op uitgaven en inkomsten van de Provincie. Juist om ruimte te maken voor wat voor Zeeland het meest belangrijk is.
Gezien de tijd die nodig is voor een grondige en zorgvuldige herbezinning via een zogenaamde zero based benadering heeft het coalitieakkoord een beperkte doorwerking op het jaar 2016. De hoofdlijn van het begrotingsjaar 2016 is daarom ook samen te vatten als een jaar van herbezinning op inkomsten en uitgaven in het licht van de prioriteiten van het coalitieakkoord en het daaruit voortvloeiende collegeprogramma, de kerntaken en kernopgaven vanuit kompas 2020 en met het perspectief op Zeeland 2040.

De focus van de Provincie blijft gericht op economische ontwikkeling, waarbij innovatie van de traditioneel sterke sectoren en het vestigingsklimaat centraal staan. We gaan daarbij uit van de eigen identiteit en het daarbij behorende potentieel als motor voor de regionale ontwikkeling. Juist Zeeland heeft met haar geografische eigenschappen en cultuur een goede uitgangspositie om zich te onderscheiden. Daarbij hebben we oog voor de kwetsbare kanten van onze provincie, zoals de bevolkingsdunheid en het ontbreken van grote steden.

We moeten ons meer dan voorheen bewust zijn van het feit dat de verdere ontwikkeling van Zeeland afhankelijk is van het slagen van de samenwerking met anderen. Samenwerking met medeoverheden, bedrijven en instellingen en een bijbehorende actieve lobby. Naast een herbezinning op de inkomsten en uitgaven, investeren we de komende tijd in het verbeteren van de samenwerking en gaan we de voornemens uit het coalitieakkoord concretiseren.

Tenslotte zien we een organisatorische opgave. De organisatieprocessen, de organisatiecultuur en de organisatiestructuur moeten worden ingericht op samenwerken aan de opgaven, de organisatie moet meer in control raken bij de grote projecten en de rollen van PS, GS en ambtelijke organisatie moeten we verhelderen.

In het coalitieakkoord zijn keuzes gemaakt die in de begroting 2017 verder worden geconcretiseerd. Het gaat daarbij om inhoudelijke keuzes, hoofdlijnen voor het beleid en focus. Die inhoudelijke keuzes zijn ook leidend bij het formuleren van voorstellen bij de begroting voor 2017 en het uitvoeren van de zero-based-budgetting-operatie. Bij deze operatie, die al in 2015 start, wordt de begroting letterlijk van 'nul' af aan opgebouwd. Alle begrotingsposten worden beoordeeld op noodzaak en wenselijkheid op basis van de wettelijke taken en de maatschappelijke opgaven waar de Provincie voorstaat en de voornemens uit coalitieakkoord "Krachten bundelen".

1.3 Uitgangspunten financieel beleid

De hieronder genoemde uitgangspunten worden gehanteerd bij financiële handelingen van de Provincie:

1. De Provincie houdt zich bij de inrichting van haar administratie, de bijbehorende processen en de verantwoordingsdocumenten zoals de begroting en de jaarstukken aan de relevante wet- en regelgeving.
2. Incidentele en structurele meevallers vloeien terug naar de algemene middelen; de zogenoemde 'budgettaire ruimte'. Daardoor worden Provinciale Staten in de gelegenheid gebracht de besteding of bestemming van deze meevallers integraal af te wegen.
3. Alleen in uitzonderlijke gevallen worden nieuwe structurele verplichtingen aangegaan, die de looptijd van het coalitieakkoord, de collegeperiode en/of de beleidsnota's overschrijden. Bij het aangaan van deze verplichtingen zal de dekking voor de gehele looptijd moeten worden aangegeven.
4. In verband met de beperking van langdurige risico’s wordt zeer terughoudend omgegaan met het verstrekken van nieuwe garanties of geldleningen. In verband met het verplicht schatkistbankieren kan een garantie of geldlening alleen verstrekt worden uit hoofde van de publieke taak. Alleen Provinciale Staten hebben de bevoegdheid om te bepalen wat tot de publieke taak wordt gerekend en of er een lening of garantie in het kader van de publieke taak wordt verstrekt.
5. Voor het realiseren van doelstellingen, al dan niet met cofinanciering van provinciale middelen, worden zoveel mogelijk externe middelen aangetrokken. Deze externe middelen worden zoveel mogelijk eerst aangewend en pas daarna de provinciale middelen.
6. Jaarlijks wordt aan de hand van een analyse van risico’s de benodigde weerstandscapaciteit vastgesteld. Voor het begrotingsjaar 2016 streven wij naar een algemene reserve van minimaal € 25 miljoen. De algemene reserve wordt ingezet voor het opvangen van risico’s en het kunnen benutten van kansen. De hoogte en de noodzaak van handhaving van de bestemmingsreserves zal jaarlijks worden beoordeeld.
7. Binnen de begroting is een post voor onvoorziene uitgaven opgenomen van € 50.000 per jaar. Voornemens tot bestedingen ten laste van deze post dienen met een apart statenvoorstel aan Provinciale Staten voorgesteld te worden.
8. Bij het overnemen van taken van andere overheden zal de Provincie Zeeland naar een passende kostenvergoeding streven. Bij het afstoten of verminderen van provinciale taken worden de betreffende budgetten verlaagd.
9. De uitgangspunten financieel beleid worden jaarlijks geëvalueerd en zo nodig aangepast.

De hierboven genoemde uitgangspunten sluiten aan of komen voort uit interne en externe wet- en regelgeving, onder meer:

- Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV)
- De jaarlijkse toezichtsbrief van de minister van Binnenlandse Zaken
- Besluit Accountantscontrole Provincies en Gemeenten
- Wet financiering decentrale overheden (Fido)
- Financiële Verordening Provincie Zeeland
- Regeling budgetbeheer, inclusief de richtlijnen overboeken budgetten
- Besluit financieringsstatuut

1.4 Begroting in één oogopslag

Begroting 2016 per programma

(bedragen in € 1 mln)

Programma	Lasten	Baten	Toevoeging reserve	Onttrekking reserve	Resultaat
1 Bestuur	8	0	0	0	7
2 Cultuur & Samenleving	22	-1	0	0	20
3 Milieu	8	0	0	0	7
4 Ruimtelijke omgeving	37	-15	0	-2	20
5 Water	4	0	1	0	4
6 Natuur en landschap	63	-35	0	0	28
7 Economie	13	0	0	-1	12
8 Mobiliteit	110	-41	0	-14	55
Totaal beleid programma's	264	-93	1	-19	153
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	6	-150	16	-27	-155
Totaal lasten en baten	270	-242	16	-46	-2
Mutaties reserves	16	-46			
Budgettaire ruimte	2				
Saldo	**288**	**-288**			

Lasten per categorie

De Provincie heeft een open huishouding. Dat betekent dat de Provincie vrij is om te bepalen op welke wijze zij aan welke taken werkt en hoe ze haar middelen inzet. Een verdeling van de lasten over diverse uitgavencategorieën in plaats van programma's geeft het volgende beeld.

(bedragen x €1 mln)

	2016	%
Verstrekte subsidies	43	15,0
Salarissen huidig personeel	35	12,2
Salarissen voormalig personeel	1	0,3
Overhead	7	2,6
Inkopen, opdrachten en aanbestedingen	166	57,8
Rente en afschrijvingen	17	5,9
Toevoegingen aan reserves	16	5,7
Budgettaire ruimte	2	0,6
Totaal	288	100,0

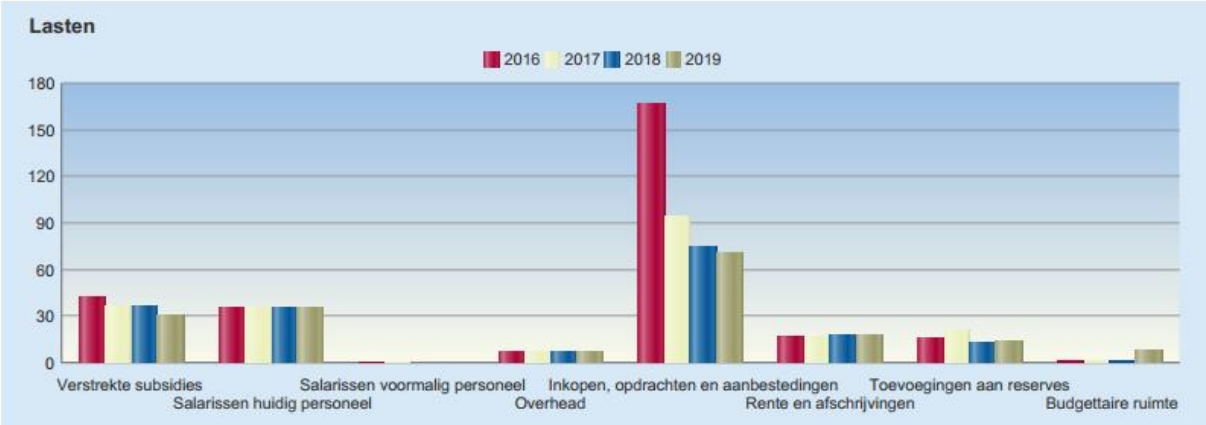

Inkopen, opdrachten en aanbestedingen

De grootste uitgavencategorie van de Provincie komt voort uit inkopen, opdrachten en aanbestedingen. De sterke daling in 2017 wordt verklaard door de verwachte afronding van een aantal grote provinciale projecten zoals de Sloeweg, Waterdunen en de Sluiskiltunnel. Deze terugloop is overigens in lijn met de afname van de bijdragen van andere overheden die wij voor deze projecten ontvangen, zie daarvoor het meerjarige verloop van de provinciale baten dat hieronder is opgenomen.

Baten per categorie

Een verdeling van de baten over diverse inkomstencategorieën in plaats van programma's geeft het volgende beeld. Doeluitkeringen en EU-bijdragen worden toegerekend aan de inkomstencategorie 'bijdragen van andere overheden'.

(bedragen x €1 mln)

	2016	%
Dividenden	9	3,0
Bijdragen van andere overheden	74	25,6
Motorrijtuigenbelasting	36	12,6
Provinciefonds	104	36,1
Overige baten	19	6,7
Onttrekkingen aan reserves	46	15,9
Totaal	288	100,0

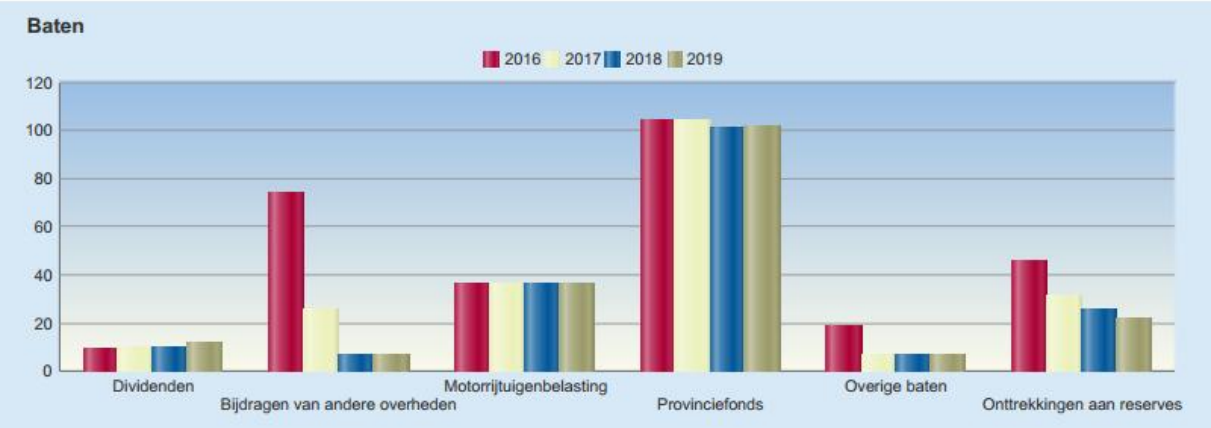

Het verloop van de budgettaire ruimte

(bedragen x €1 mln)

	2015	2016	2017	2018	2019
Vertrekpunt Bestuursrapportage 2015	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**5,8**
Wijziging 8e Begrotingswijziging 2015	-1,8	1,8	2,0	2,3	3,2
Bijgewerkte stand budgettaire ruimte	**-1,8**	**1,8**	**2,0**	**2,3**	**9,0**

De verwerking van het positieve effect uit de meicirculaire 2015 voor de jaren 2016 en verder is de verklaring voor het batige saldo van € 1,8 miljoen in 2016 oplopend tot € 2,3 miljoen in 2018. In 2019 komen bovenop de ruimte uit de meicirculaire ook de middelen die vrijvallen vanwege de afloop van een aantal beleidsprogramma's.

Het verloop van de algemene reserve

Op basis van uw besluitvorming tot en met de 8e begrotingswijziging van 2015 verloopt de stand van de algemene reserve als volgt:

	2015	2016	2017	2018	2019
Beginstand	**46,0**	**49,3**	**28,6**	**26,8**	**21,0**
Mutaties	3,3	-20,7	-1,8	-5,8	-1,8
Eindstand	**49,3**	**28,6**	**26,8**	**21,0**	**19,1**

De forse onttrekking in 2016 en de onttrekkingen in de jaren daarna zijn veelal het gevolg van het overhevelen van niet bestede middelen uit eerdere begrotingsjaren naar andere begrotingsjaren via de algemene reserve.

1.5 De beleidscyclus

De begroting is het "huishoudboekje" van de Provincie. De begroting bestaat uit een beleidsbegroting en een financiële begroting. De beleidsbegroting is opgebouwd uit het programmaplan en de paragrafen. Het programmaplan bevat de verschillende beleidsprogramma's waarin de provinciale doelstellingen op een beleidsterrein worden beschreven en hoeveel geld er voor wordt uitgetrokken. De financiële begroting bevat een overzicht van inkomsten en uitgaven en de financiële positie.

De begroting bevat acht beleidsprogramma's. Deze beleidsprogramma's zijn gebaseerd op beleid dat in verschillende nota's is vastgelegd. De beleidsprogramma's zijn een concretisering daarvan, vooral omdat in de begroting de financiële kaders zijn vastgelegd en de budgetten worden vrijgegeven om tot uitvoering te komen.

Uniform en SMART

Alle beleidsprogramma's hebben een uniforme presentatie: zij hebben een SMART[1] -formulering van doelstellingen met een streefwaarde uit de beleidsnota's, ondersteund met indicatoren. Per programma is een doelenboom opgesteld. Hierdoor is in één oogopslag zichtbaar wat de beoogde maatschappelijke effecten en de doelstellingen zijn en welke acties hieraan bijdragen.
SMART formuleren van beleid is een gezamenlijk en continu proces van Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten.

Indeling van de programma's

De beleidsprogramma's hebben de volgende indeling:

- Inleiding, met daarbij aandacht voor de taken, de provinciale rol en de speerpunten in het beleid.
- Het benoemen van de relevante provinciale beleidskaders voor het programma.
- Wat willen we bereiken? Met daarbij aandacht voor de het beoogd maatschappelijk effect en de doelstellingen.
- Wat gaan we daarvoor doen? Waarbij ook indicatoren zijn benoemd.
- Wat mag het kosten?

Met het vastleggen van de kaders in de beleidsnota's en het vaststellen van de beleidsprogramma's is het aan Gedeputeerde Staten om uitvoering te geven aan het vastgestelde beleid. Dat wordt uitgewerkt in uitvoeringsnota's en jaarplannen. Deze plannen richten zich op de uitvoering van het beleid en worden ter kennisneming aan Provinciale Staten gezonden. Deze nota's geven op actieniveau invulling aan het beleid. Een overzicht van de vigerende beleidsnota's is opgenomen in de bijlage 5.4 Schema beleidsnota's.

Van visionair naar concreet

De Provincie beoogt met haar beleid bepaalde maatschappelijke effecten te bereiken voor de langere termijn. Maatschappelijke effecten (bijvoorbeeld 'een veilig en betrouwbaar openbaar vervoer') zijn veelal visionair van aard. Vaak kan de Provincie bijdragen aan dat effect, maar zij kan het resultaat niet alleen bepalen. Maatschappelijke effecten zijn daarom niet SMART.

De doelen waar de Provincie direct aan werkt worden wel SMART geformuleerd. Zij dragen bij aan maatschappelijke effecten. De doelen zijn te vertalen in activiteiten, acties en projecten die door de Provincie kunnen worden uitgevoerd om de doelen te realiseren. Op basis van een goede beleidstheorie is de relatie tussen acties, doelen en maatschappelijke effecten te verantwoorden.

[1] Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden

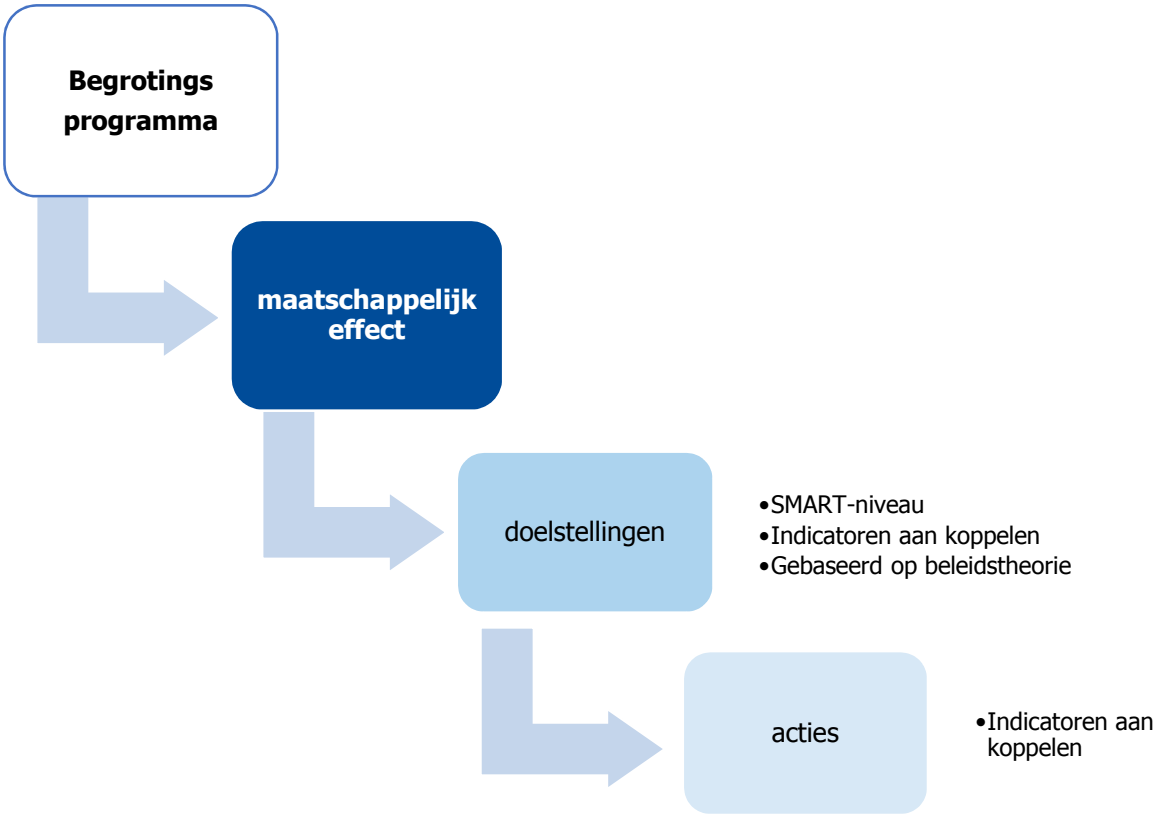

Doelrealisatie

Uitgevoerde acties leiden tot concreet benoembare resultaten en deze resultaten dragen bij aan de vooraf geformuleerde doelen.

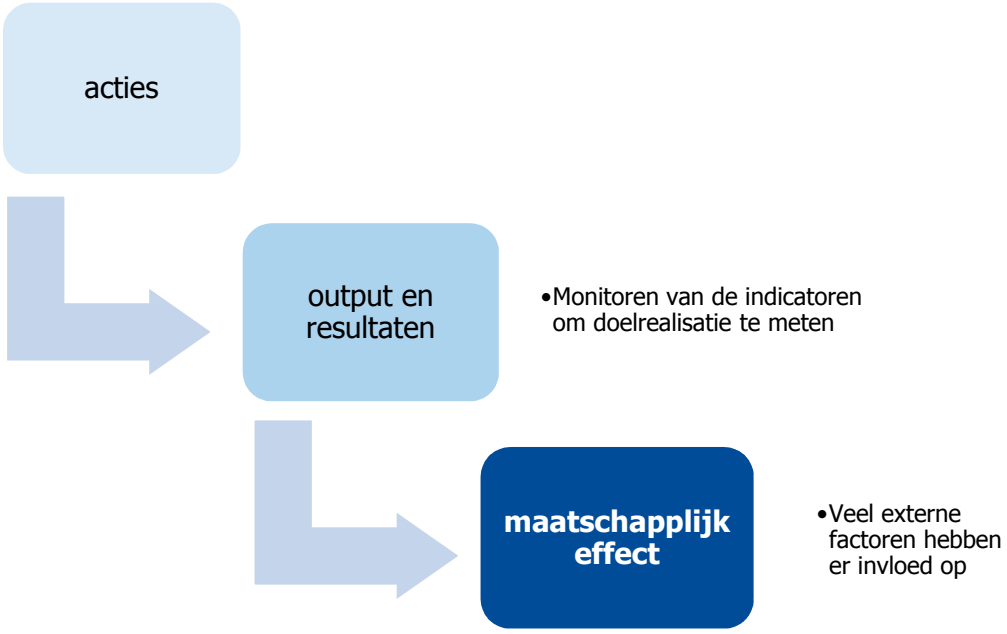

Wat mag het kosten?

Een essentieel onderdeel van de programma's is de derde W-vraag, 'Wat mag het kosten?' Provinciale Staten stellen het financiële kader voor het begrotingsjaar vast op programmaniveau en op subprogrammaniveau (doelstellingen). De toelichting wordt gegeven op verschillen in de meerjarenraming in historisch perspectief ten opzichte van het begrotingsjaar. De vergelijkende cijfers 2014 zijn de cijfers uit de onlangs vastgestelde jaarrekening 2014. De vergelijkende cijfers van de begroting 2015 zijn de wijzigingen tot en met de door Provinciale Staten vastgestelde 8e begrotingswijziging. De jaren 2017 tot en met 2019 zetten 2016 en het beleid af tegen de toekomst.

Het saldo van baten en lasten genereert het resultaat voor bestemming, hier worden de baten van doeluitkeringen en overige inkomsten vermeld. Het resultaat na bestemming geeft het resultaat na mutaties op specifieke reserves. Het resultaat na bestemming wordt daarna per doelstelling weergegeven en van een toelichting voorzien, hier worden de uitgaven en fluctuaties in grote lijnen op dit programma per doelstelling beschreven. Een meer gespecificeerd overzicht voor de baten en lasten per doelstelling is te vinden in de financiële begroting.

Tenslotte worden de beheer en ontwikkeltaken meerjarig weergegeven, in- en exclusief doeluitkering; zie de uitleg over beheer- en ontwikkeltaken hieronder.

Onderscheid beheer – en ontwikkeltaken

De Provincie Zeeland heeft gekozen om in navolging van de onderverdeling in het provinciefonds (CEBEON) een nadrukkelijke knip te maken tussen de zogenaamde 'beheertaken' en de 'ontwikkeltaken'. Door dit onderscheid zou de Provincie beter in staat zijn keuzes te maken die de ontwikkelende rol van de Provincie verder versterken. Bovendien zou zij dan beter kunnen anticiperen op de verdeelmaatstaven uit het Provinciefonds.
In de praktijk blijkt het onderscheid tussen beheer- en ontwikkeltaken nog niet altijd eenduidig en soms zelfs discutabel. Zo is landschapsbeheer volgens deze indeling een beheertaak, maar kan het een belangrijke stimulans zijn voor de ontwikkeling van recreatie en toerisme en dus beschouwd worden als een ontwikkeltaak. Cultuureducatie en de subsidieverlening aan het Zeeland Nazomer Festival zijn beheertaken, maar richten zich op culturele ontwikkeling. Er bestaat dus een behoorlijk 'grijs gebied' tussen beheer- en ontwikkeltaken.

Beheer- en ontwikkeltaken en de (sub)clusters van het provinciefonds

Een belangrijk nieuw element bij het vormgeven van de verdeling van het provinciefonds, is het onderscheiden van beheer- en ontwikkeltaken en een daarop afgestemde wijze van verdelen. Daarbij worden de uitgaven voor beheer en ontwikkeling als volgt onderscheiden:

- *beheer: het in stand houden/onderhouden of vervangen van bestaand 'areaal (voorbeelden: beheer en vervanging wegen, natuurbeheer, beleid, inclusief de bijbehorende ambtelijke capaciteit);*
- *ontwikkeling: het aanleggen van nieuw 'areaal' of het aanbrengen van structuurveranderingen in bestaand 'areaal' (voorbeelden: aanleg nieuwe wegen, aanleg rotondes/ongelijkvloerse kruisingen, het verwerven/inrichten van nieuwe natuur, bodemsaneringen, herstructureren bedrijventerreinen, inclusief de bijbehorende ambtelijke capaciteit).*

(bron: het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties)

Programma 1
Bestuur

Inleiding

Het programma Bestuur draagt bij aan een goed functionerend bestuurlijk bestel voor Zeeland (Provincie, gemeenten, waterschap) en is daarmee voorwaardenscheppend voor (de uitvoering van) andere programma's. We proberen dit doel mede te realiseren door de inzet van de Haagse en de Brusselse lobby en door middel van grensoverschrijdende samenwerking en het benutten van Europese programma's.
Het programma omvat de onderwerpen Provinciale Staten en overige bestuursorganen, bestuurlijke samenwerking en financieel toezicht en openbare orde en veiligheid.

Beleidskaders bij dit programma

(klik op een titel om de link te openen)

Gemeenschappelijk Financieel toezichtkader – Kwestie van evenwicht!
Veiligheidsregio Zeeland, Beleidsplan 2012-2015 – Bestuursvisie op fysieke veiligheid in Zeeland
Rijkstaken Openbare Veiligheid - Organisatieplan commissaris van de Koning in Zeeland
Strategische visie Scheldemondraad
Verordening systematische toezichtinformatie Zeeland
Toekomstvisie Zeeland 2040
Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (BIBOB)

Relevante speerpunten

De relevante speerpunten voor het komend jaar zijn:

- bij het financieel toezicht op gemeenten bijzondere aandacht besteden aan de financiële risico's van decentralisaties in het sociale domein en de actieve grondpolitiek
- het interbestuurlijk toezicht terughoudend en risicogericht uitvoeren en tegelijkertijd de horizontale verantwoording te stimuleren
- versterken van de Zeeuwse positie in Den Haag en Brussel door het beïnvloeden van beleidsontwikkeling en besluitvorming
- optimale benutting van de budgetten van Europese programma's in de programmaperiode 2014-2020 en daarnaast nieuwe en nog niet benutte Europese programma`s zoals Horizon 2020 en het Europese Fonds Strategische Investeringen
- oplossen van grensknelpunten samen met relevante stakeholders in Zeeland en Vlaanderen, de rijksoverheid en Vlaamse overheden
- spiegeling door een externe groep om Zeeuws brede samenwerking en gezamenlijke belangenbehartiging te versterken

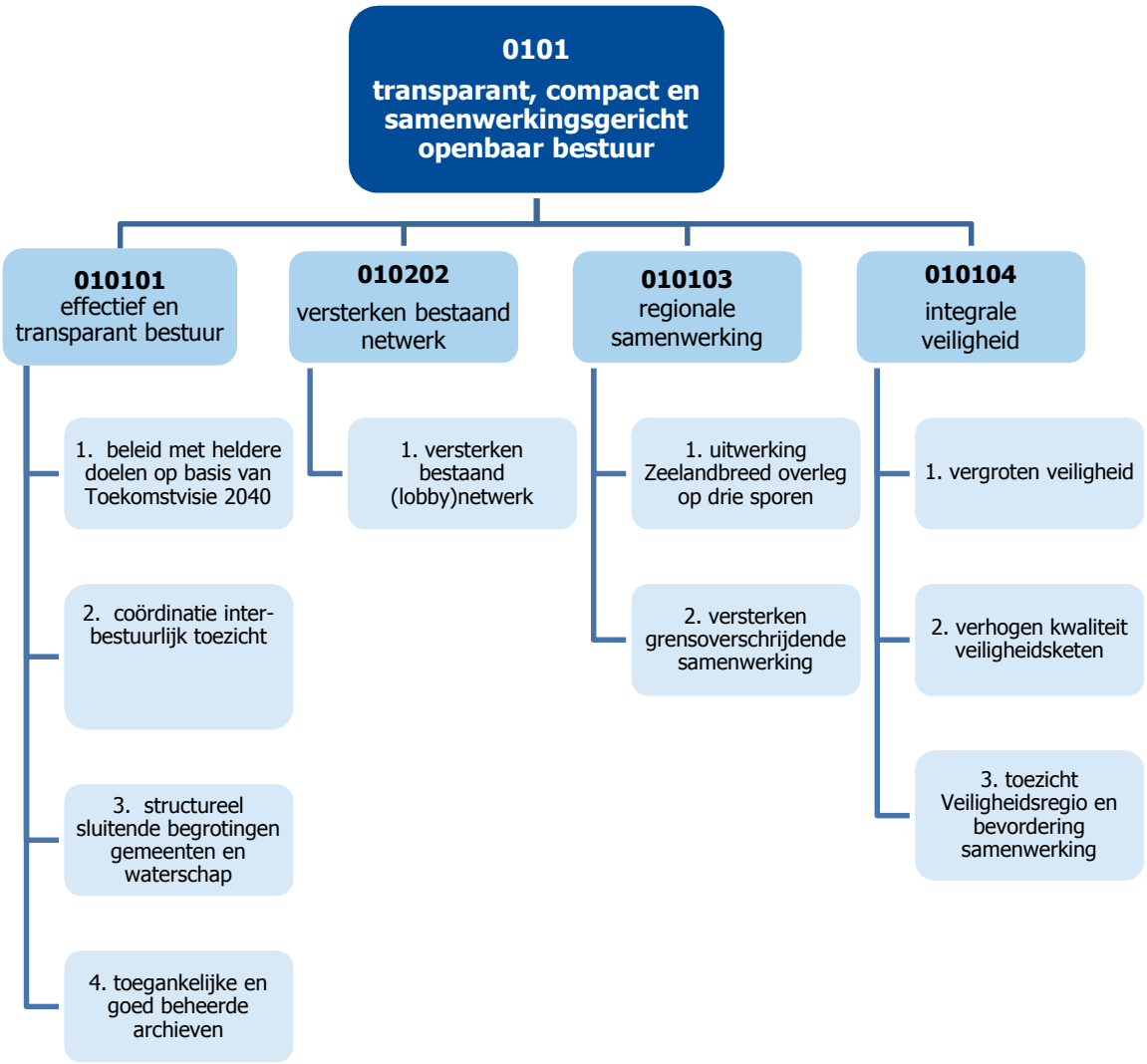

Wat willen we bereiken?

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland wil bijdragen zijn:
0101
Met een transparant, compact, daadkrachtig en op regionale samenwerking gericht openbaar bestuur en met oog voor maatschappelijke initiatieven behalen wij resultaten voor de burgers en bedrijven in Zeeland.

doelstellingen
010101
effectief en transparant bestuur
Provinciale Staten en overige bestuursorganen
De Provincie Zeeland streeft naar een grotere betrokkenheid van de samenleving bij het provinciebestuur en de provinciale politiek. Daar draagt een goed, betrouwbaar en duaal Zeeuws provinciaal bestuur aan bij. Dit vraagt om een heldere profilering van het provinciebestuur. Provinciale Staten hebben drie rollen: volks-vertegenwoordiger, kadersteller en controleur. Gedeputeerde Staten richten zich op de beleidsvoorbereiding en -uitvoering. Ook de concentratie van de besturende en uitvoerende taken bij Gedeputeerde Staten zijn

gericht op een grotere inbreng van Provinciale Staten. De commissaris van de Koning heeft een zelfstandige rol als Rijksorgaan en is daarnaast de schakel tussen Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten.

Zeeuwse gemeenten en waterschap
Sterke gemeenten en een sterk waterschap, zowel bestuurlijk als financieel, zijn van essentieel belang voor het functioneren van de Zeeuwse samenleving. Tussen de verschillende overheidslagen is sprake van een duidelijke verantwoordelijkheidsverdeling. De gemeenten pakken zelfstandig zaken op vanuit hun eigen verantwoordelijkheid en zij doen dat vooral via onderlinge samenwerking. De Provincie draagt taken over als zij daartoe goede redenen heeft vanuit de focus op kerntaken en doelmatigheid. Uitgangspunt is dat de Provincie Zeeland de belangen van de Zeeuwen behartigt en dat gezamenlijk met de andere Zeeuwse overheden doet, ook buiten de provinciegrenzen.

Archieftoezicht
De Provincie Zeeland draagt in 2016 zorg voor toegankelijke en kwalitatief goed beheerde papieren en digitale archieven van de Provincie, de dertien gemeenten, het waterschap en twintig gemeenschappelijke regelingen. Dat houdt in dat beheer van die archieven voldoet aan wettelijke eisen.

010102
versterken bestaand (trans)nationaal en Europees netwerk
Vanuit Zeeuws perspectief is vroegtijdige beïnvloeding en signalering van besluitvormingstrajecten over nieuwe nationale en Europese regelgeving en overig beleid cruciaal. De Provincie Zeeland werkt aan betere positionering van de Zeeuwse belangen ten opzichte van het Rijk en Europa en Vlaanderen.
Hiervoor is ook versterking noodzakelijk van de transnationale en grensoverschrijdende samenwerking met andere regio's in Europa, maar vooral in Euregionaal verband (Euregio Scheldemond en Taskforce GROS).

010103
regionale samenwerking
De zorg voor een goed functionerend openbaar bestuur in Zeeland is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de Provincie, de Zeeuwse gemeenten, het waterschap, en overheden uit omringende gebieden. Samenwerking is in Zeeland de kernopgave. Via de 'Tafel van 15' – een initiatief van alle Zeeuwse overheden– wordt getracht samen een antwoord te formuleren op de vraag welke maatregelen noodzakelijk zijn om ook in de toekomst een krachtige en dienstverlenende overheid te kunnen waarborgen.

010104
integrale veiligheid
Een Provincie waarin veiligheid als kernvoorwaarde voor het vestigingsklimaat en de woon- en werkkwaliteit (leefbaarheid) wordt beschouwd en die staat voor het behoud en de ontwikkeling van kennis en innovatie in het veiligheidsbeleid.

Wat gaan we daarvoor doen?

Effect

0101 transparant, compact en samenwerkingsgericht openbaar bestuur

Doelstelling

010101 effectief en transparant bestuur

Acties

1. Grotere betrokkenheid burgers bij de Zeeuwse politiek

a) continuering rechtstreekste uitzendingen van vergaderingen van Provinciale Staten en Statencommissies;
b) inzet social media;
c) faciliteren van Provinciale Staten in de rollen van volksvertegenwoordiger, kadersteller en controleur.
d) Provinciale Staten via planning & controlcyclus, beleidscyclus en adviezen tijdig en voldoende te informeren

2. Coördinatie Interbestuurlijk toezicht (IBT)

Een van de taken van de Provincie is toezicht te houden op de uitvoering van wettelijke taken door gemeenten. Dit toezicht vindt plaats volgens de regels van de Wet revitalisering generiek toezicht. Gelet op de uitgangspunten van deze wet wordt gewerkt aan versterking van de horizontale verantwoording tussen college van B en W en de gemeenteraad. Het toezicht door de Provincie kan hierdoor meer op afstand plaatsvinden. In 2012 zijn hiervoor door het college van GS op basis van een risicoanalyse de volgende toezichtvelden vastgesteld waarop we actief toezicht houden:

- financieel toezicht gemeenten
- archieven
- ruimtelijke Ordening
- vergunningverlening
- handhaving.

Aan de hand van de toezichtinformatie over deze beleidsvelden stellen we een totaalbeeld van de uitvoering van deze medebewindstaken op. Dit totaalbeeld is medebepalend voor de intensiteit van een eventuele interventie door GS.

3. Structureel en reëel sluitende (meer jaren)begrotingen van gemeenten en waterschap.

Toetsen van de begrotingen en de meerjarenramingen van de dertien Zeeuwse gemeenten, twintig gemeenschappelijke regelingen en het waterschap op structureel en reëel evenwicht. Op basis van deze toetsing wordt de toezichtvorm bepaald, dit gebeurt uiterlijk voor aanvang van het jaar waarvoor de begroting geldt. De decentralisaties op sociaal domein van Rijk naar gemeenten vergen bijzondere aandacht bij het beoordelen van de begrotingen.
De aandacht voor de gevolgen van de actieve grondpolitiek van gemeenten blijft onverminderd. Voor de gemeente Vlissingen blijft in 2016 de artikel 12-status van kracht. De toezichtsvorm (repressief of preventief) voor 2016 wordt pas eind 2015 door GS vastgesteld. In 2015 vielen de gemeenten Kapelle (1e half jaar), Middelburg en Vlissingen onder preventief toezicht

4. Toegankelijke en kwalitatief goed beheerde archieven

a) Verslagen ten behoeve van horizontale verantwoording over het archiefbeheer en de informatievoorziening van de lagere overheden, worden door de interbestuurlijke archieftoezichthouder getoetst of zij voldoen aan de wettelijke eisen.
b) In 2016 wordt het horizontaal toezicht door gemeenten en waterschap geïmplementeerd, worden de verslagen ten bate van horizontale verantwoording over het archiefbeheer en de informatievoorziening opgesteld en aan de interbestuurlijke archieftoezichthouder toegezonden. De provinciale toezichtstaak richt zich op een

beperkt aantal Kritische Prestatie Indicatoren (KPI). Deze informatie wordt gebruikt voor risicoanalyse die bepalend is voor de intensiteit van het archieftoezicht bij specifieke gemeenten.

doelstelling

010102 versterken bestaand netwerk

Acties

1. Versterken bestaand (lobby)netwerk

1. Voor 2016 geldt handhaving van het bestaande netwerk door vertegenwoordigd te zijn in de volgende overlegvormen of organisaties:
   - Interprovinciaal Overleg (IPO)
   - Raad van Europa (CLRAE)
   - Comité van de Regio's
   - Scheldemondraad
   - Taskforce GROS en grenscoördinatorenoverleg
   - Conferentie van Perifere en Maritieme Regio's (CPMR)/North Sea Commission)
   - Huis Nederlandse Provincies (HNP) in Brussel
   - Werkgemeenschap van Europese grensgebieden (WVEG)
2. uitvoering -lobbyplan Brusselse lobbyist
3. uitvoering lobbyplan Haagse lobbyist door uitvoering lobbydoelstellingen van de stuurgroep IJzendijke
4. Versterking van de transnationale en grensoverschrijdende samenwerking in Euregio verband en met andere regio's in Europa:
   - door het uitvoeren van de strategische visie van de Scheldemondraad en het oplossen van grensknelpunten;
   - binnenhalen van EU-middelen, breder dan de tot nu toe aangeboorde subsidie¬bronnen zoals de bekende structuurfondsen;
   - stimuleren van investeringen in Zeeland vanuit Europese middelen d.m.v. Europese Fonds Strategische Investeringen (ESFI).

doelstelling

010103 regionale samenwerking

acties

1. Tafel van 15

Samenwerking blijft in Zeeland een kernopgave. Op bestuurlijk terrein wordt in 2016 verder gewerkt aan het organiseren van Zeeland-breed overleg over samenwerking tussen alle overheden via de 'Tafel van 15'.

doelstelling

010104 integrale veiligheid

acties

1. Vergroten veiligheid

Binnen hun bevoegdheden en met het (beperkte) beschikbare instrumentarium, zoals toezicht, stimuleringsprogramma's en communicatie, beogen de commissaris van de Koning (cvdK) en Gedeputeerde Staten de veiligheid in Zeeland en de beleving daarvan positief te beïnvloeden, in het besef dat vele actoren en factoren van invloed zijn op die veiligheid en de beleving ervan.

Vanuit het project Samenwerken & Slagkracht, dat erop gericht is de veiligheid op de Westerschelde te vergroten zijn specialistische teams opgezet die bij incidenten op het water snel en adequaat kunnen optreden. Hiertoe nam de Provincie samen met de Veiligheidsregio Zeeland deel aan het Europees project MIRG (Maritime Incident Response Groups) in het Interreg-

programma 2 Zeeën. Ook in 2016 stimuleren wij dat deze teams hun deskundigheid kunnen behouden en verder grootschalig kunnen oefenen.

2. Verhoging kwaliteit veiligheidsketen

Gedeputeerde Staten en de cvdK zijn, in hun onderscheidende rollen, schakels in de veiligheids-keten. Zij zijn erop gericht om de kwaliteit van (de organisatie van) die keten te verhogen.

In 2016 continueert de Provincie haar participatie in het Regionaal Informatie Expertise Centrum door vertegenwoordiging in de stuurgroep en door financiële en personele ondersteuning. Dit centrum is erop gericht te voorkomen dat criminelen door de overheid worden gefaciliteerd en dat er vermenging van onder- en bovenwereld ontstaat. Daarnaast is het de bedoeling om economische machtsposities te doorbreken die zijn opgebouwd met kapitaal dat met criminele activiteiten is verdiend.

In 2016 toetst de Provincie alle aanvragen die daarvoor in aanmerking komen aan de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (BIBOB).

3. Toezicht Veiligheidsregio en bevordering samenwerking

Als rijksorgaan houdt de commissaris van de Koning (cvdK) toezicht op de Veiligheidsregio en bevordert de bestuurlijke samenwerking in Zeeland. Deze taak is vastgelegd in de Wet veiligheidsregio's en in de Ambtsinstructie cvdK.

De cvdK onderhoudt namens de Kring van commissarissen van de Koning de contacten met de ministeries die op het terrein van veiligheid actief zijn. Als daar aanleiding toe is brengt de cvdK ook rapport uit aan de Minister van Veiligheid en Justitie.

De cvdK overlegt regelmatig formeel en informeel met de burgemeesters en andere partijen binnen het veiligheidsspectrum, zowel in Zeeland als grensoverschrijdend.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2014 (Jaarrekening)	2015 (Begroting na wijziging)	2016
Lasten	8.101	8.272	7.538
Baten	-574	-345	-326
resultaat voor bestemming	**7.527**	**7.926**	**7.212**
toevoeging reserve	87		87
onttrekking reserve	-44	-273	
resultaat na bestemming	**7.570**	**7.653**	**7.300**
Per Doelstelling			
010101 Een goed, betrouwbaar en duaal provinciaal bestuur	1.655	1.628	1.443
010102 Versterken bestaand netwerk:	843	791	778
010103 Het versterken van grensoverschrijdende samenwerking	63	421	116
010104 Verbetering (integrale) veiligheid in Zeeland	-28	157	147
019999 Ambtelijke inzet en overhead	4.994	4.930	4.729
Totaal	**7.527**	**7.926**	**7.212**

Toelichting:

010101 Een goed, betrouwbaar en duaal provinciaal bestuur
Onder deze doelstelling vallen de budgetten voor Provinciale en Gedeputeerde Staten alsmede de Rekenkamer. Het budget neemt na 2015 af in verband met de taakstelling vermindering politieke ambtsdragers. In verkiezingsjaren is het budget hoger.

010102 Versterken bestaand netwerk
Onder deze doelstelling vallen de budgetten voor de Zeeuwse lobbyist in Den Haag en overige IPO gerelateerde zaken.

010103 Het versterken van grensoverschrijdende samenwerking
Onder deze doelstelling vallen de budgetten voor de Scheldemondraad, het Huis Nederlands Provincies (HNP) te Brussel en interprovinciale samenwerking in het kader van Europese projecten. Met name fluctuaties is het uitvoerings- en kasritme van Europese projecten verklaren de afwijkingen tussen de jaren.

010104 Verbetering (integrale) veiligheid in Zeeland
Onder deze doelstelling vallen de budgetten voor de rijkstaken van de commissaris van de Koning (cvdK) en het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC).

Beheer en ontwikkeltaken

Uitsplitsing naar beheer- en ontwikkeltaken	(Bedragen x €1.000)	Lasten 2016	Saldo 2016
Bestuur	Beheer	7.538	7.212
	Ontwikkeling		
	Totaal	**7.538**	**7.212**

Toelichting:

Conform de gehanteerde definitie valt het gehele programma Bestuur onder de beheertaken.

Nb.: Alle ambtelijke inzet en overhead worden tot de beheertaken gerekend.

Programma 2
Cultuur en samenleving

Cultuur

Bij de ontwikkeling van Zeeland staat de mens centraal in zijn behoeften aan wonen, werken, persoonlijke ontwikkeling, ontspannning en sociaal contact. Daarbij koesteren we de Zeeuwse cultuur. Dit is de context waarbinnen we de verdere ontwikkeling vorm geven en waar Zeeland zijn kracht aan ontleent. Daarnaast is de kracht van cultuur dat deze tegelijkertijd bijdraagt aan het vestigingsklimaat, de leefbaarheid en de economische-toeristische aantrekkingskracht van de regio.

In de Nota provinciaal cultuurbeleid 2013-2016 is het beleid opgenomen op de deelterreinen bibliotheekwerk, cultureel erfgoed, cultuureducatie, kunsten (inclusief grote festivals en talentontwikkelingen amateurkunst) en media. De inzet is gericht op een sterke(re) Zeeuwse culturele basisinfrastructuur, die toegankelijk is voor een breed publiek. Hierbij is de afstemming en samenwerking met de Zeeuwse gemeenten steeds intensiever geworden, zoals onder meer blijkt uit de regionale arrangementen. De Zeeuwse (culturele) organisaties en het bedrijfsleven in Zeeland hebben hierin eveneens een taak.

De hoofdlijnen en bijbehorende keuzes en prioriteiten van het cultuurbeleid zijn:
- De Provincie is samen met gemeenten verantwoordelijk voor regionale culturele infrastructuur
- De Provincie is verantwoordelijk voor het deel dat de lokale en regionale culturele infrastructuur overstijgt (wat de provincie grenzen overstijgt is een rijks verantwoordelijkheid)
- Niet alles hoeft in Zeeland én niet alles hoeft in elke regio
- Prioriteit ligt bij de beleidsterreinen cultureel erfgoed, cultuureducatie en grote festivals

Samenleving

De samenleving verandert onder meer door: de bevolkingsontwikkeling, schaalvergroting, digitalisering, de ontwikkeling naar redzame burgers en de toegenomen behoefte van mensen om werk, zorg en vrije tijd op elkaar af stemmen. Dit is verwoord in de door Provinciale Staten van april 2014 vastgestelde Nota Leefbaarheid & Bevolking 2014-2018 (het programma Nieuwe Wegen).
Vertrekpunt in dit beleidsplan is een goede match tussen de leefomgeving en de behoeften van de inwoners van Zeeland te creëren. Allereerst heeft de provincie Zeeland belang bij een goede basiskwaliteit van het Zeeuws vestigingsklimaat op de terreinen wonen, werken en leven. Ten tweede heeft de Provincie op die terreinen belang bij een goed en ook onderscheidend aanbod die past bij de provinciale schaal van Zeeland. Duidelijk is dat voor de uitvoering samenwerking met gemeenten, maatschappelijke organisaties, instellingen, bedrijven en burgers onontbeerlijk is.

Veranderingen in de Zeeuwse bevolking

Van dit programmahoofdstuk Cultuur en Samenleving maakt het inspelen op de demografische ontwikkeling (onder andere krimpaanpak) onderdeel uit. In de nota Nieuwe Wegen is een integrale aanpak van deze opgave geschetst. Deze integrale opgave overschrijdt feitelijk de grenzen van dit begrotingshoofdstuk en gaat over zorg, maar ook over onderwijs, over wonen en woonomgeving en over bereikbaarheid. En dan vertelt Nieuwe Wegen nog maar het halve verhaal. Beleid voor inspelen op de veranderende omvang en samenstelling van de bevolking vraagt investeren in het Zeeuwse vestigingsklimaat én in de economie en werkgelegenheid. Dus voor een volledig beeld van de impact en Zeeuwse aanpak van de veranderende bevolkingsontwikkeling moet, zowel in dit begrotingshoofdstuk als in de begrotingshoofdstukken economie, bereikbaarheid en ruimte worden gekeken.
Ter voorkoming van dubbelingen en herhalingen wordt volstaan met deze kadertekst in plaats van een uitgebreide krimpparagraaf.

Jongerenparticipatie

De participatie van jongeren is belangrijk om een goede aansluiting te kunnen maken tussen provinciaal beleid enerzijds en de leefwereld en behoeften van jongeren anderzijds. Jongeren maken, door deel te nemen aan diverse activiteiten, kennis met allerlei normen en waarden van ons democratisch bestel en ontwikkelen vaardigheden en inzichten, die hen helpen om op een goede en sociaal verantwoorde manier in de maatschappij te kunnen functioneren.

Beleidskaders bij dit programma

(klik op een titel om de link te openen)

Nota provinciaal cultuurbeleid 2013-2016

Nieuwe Wegen – Nota Leefbaarheid & Bevolking 2014-2018

Uitvoeringsnotitie Jongerenparticipatie 2016

Relevante speerpunten

Cultureel erfgoed

- Realisering van Zeeuwse Ankers, de culturele biografie van Zeeland waarin het aanbod van informatie uit verleden en heden in samenhang wordt gebracht en verbonden aan specifieke activiteiten, plekken en verhalen.
- Onderhandelen met Zeeuws archief over voorwaarden beheer oude archieven

Cultuureducatiebeleid

- Voor het primair onderwijs vergroten samenwerking tussen scholen en culturele instellingen
- Bij voortgezet, middelbaar en hoger onderwijs richten wij ons op zowel binnen schoolse als buitenschoolse activiteiten. HZ-Cult is hiervan een goed voorbeeld: leerlingen en studenten van het voortgezet en hoger onderwijs (incl. University College Roosevelt) maken buiten schooltijd gebruik van een voor hen geselecteerd actief en receptief aanbod aan culturele activiteiten.

De vijf grote festivals

- Er wordt een bijdrage geleverd aan een aantrekkelijk vestigings-, woon- en verblijfsklimaat klimaat door het stimuleren van evenementen, kernsporten, buitenrecreatie en Zeelandpromotie. Hierbij hoort het ondersteunen vijf grote Zeeuwse festivals vanwege het hoge artistieke niveau, het promotionele bereik dat tot (ver) buiten de provincie reikt en de aantoonbare grote economische waarde.

Kwaliteit van het wonen en de woonomgeving

- Voortzetten actief beleid op demografische ontwikkeling en leefbaarheid waarmee wordt bijgedragen aan het in goede banen leiden van demografische veranderingen en de leefbaarheid in Zeeland op peil wordt gehouden.
- Bezien hoe bijgedragen kan worden aan het herbestemmen van beeldbepalende rijkmonumenten

Kwaliteit van voorzieningen en goede bereikbaarheid van voorzieningen en werk.

Het is van belang dat burgers hun werk en hun voorzieningen goed kunnen bereiken. Ten eerste dient er aanbod te zijn van basisvoorzieningen, van onderscheidende voorzieningen en van werk. Ten tweede dienen deze in fysiek en digitaal opzicht goed bereikbaar te zijn;

De zelfstandige Zeeuw: redzaam en actief in sociale netwerken

- Burgers helpen zelfredzamer te worden en tegelijk ook in sociale netwerken gezamenlijk redzaam te zijn.

Jongerenparticipatie

- Bij jongerenparticipatie gaat het om het provinciaal netwerk van jongeren, Jouw Zeeland (ongeveer 200 jongeren in de leeftijd van 12-23 jaar) actief betrekken bij het invullen en uitvoeren van ons beleid.

Doelenboom

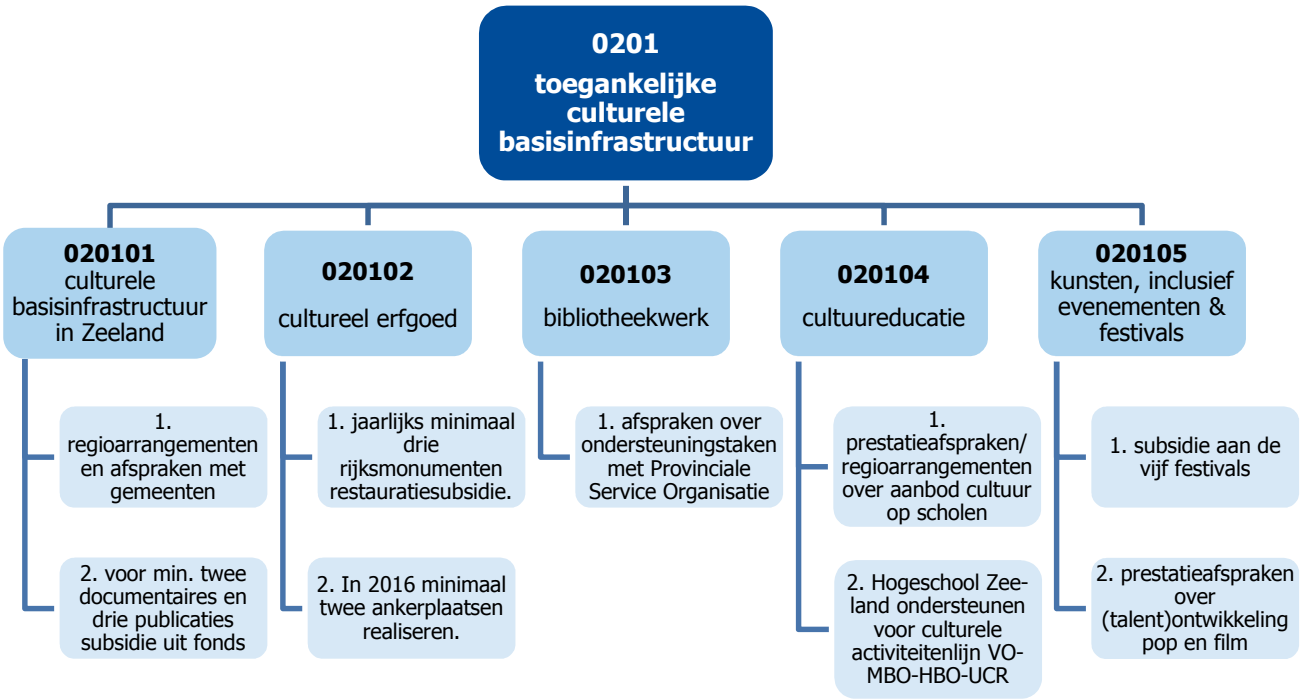
0201
toegankelijke culturele basisinfrastructuur
020101
culturele basisinfrastructuur in Zeeland
1. regioarrangementen en afspraken met gemeenten
2. voor min. twee documentaires en drie publicaties subsidie uit fonds
020102
cultureel erfgoed
1. jaarlijks minimaal drie rijksmonumenten restauratiesubsidie.
2. In 2016 minimaal twee ankerplaatsen realiseren.
020103
bibliotheekwerk
1. afspraken over ondersteuningstaken met Provinciale Service Organisatie
020104
cultuureducatie
1. prestatieafspraken/ regioarrangementen over aanbod cultuur op scholen
2. Hogeschool Zee-land ondersteunen voor culturele activiteitenlijn VO-MBO-HBO-UCR
020105
kunsten, inclusief evenementen & festivals
1. subsidie aan de vijf festivals
2. prestatieafspraken over (talent)ontwikkeling pop en film

0202
basisinfrastructuur wonen, werken en leven
020201
woonomgeving
1. tevredenheid over de kwaliteit van de woonomgeving
2. tegengaan leegstand in (maatschappelijk) vastgoed
020202
bereikbare en onderscheidende voorzieningen
1. kwaliteit en bereikbaarheid van voorzieningen
020203
de zelfstandige Zeeuw
1. burgerkracht

Wat willen we bereiken?

De maatschappelijke effecten waaraan de provincie Zeeland wil bijdragen zijn:

0201

Een culturele basisinfrastructuur die toegankelijk is voor een breed publiek en dienstbaar is aan het vestigingsklimaat, de leefbaarheid en de toeristische aantrekkingskracht van Zeeland.

0202

Er is een zodanige match tussen de leefomgeving en de behoeften van de inwoners dat sprake is van een basisinfrastructuur voor het Zeeuwse vestigingsklimaat op de terreinen wonen, werken en leven.

Doelstellingen

020101

culturele basisinfrastructuur in Zeeland

In samenwerking met gemeenten en betrokken organisaties bijdragen aan een duurzame culturele basisinfrastructuur in Zeeland, die toegankelijk is voor een breed publiek.

020102

cultureel erfgoed

Verduurzaming van behoud, beheer en ontsluiting van cultureel erfgoed (aardkunde, archeologie, gebouwd erfgoed, immaterieel erfgoed, archieven en musea). Leidend voor de inhoudelijke samenhang is Zeeuwse Ankers, de culturele biografie van Zeeland.

020103

bibliotheekwerk

Samen met gemeenten (verder) vormgeven van bibliotheekwerk in Zeeland zodat burgers, bedrijven en onderwijs zo veel mogelijk kunnen profiteren van de bij bibliotheken aanwezige kennis en informatie.

020104

cultuureducatie

Vergroten van de samenwerking tussen scholen en culturele instellingen, op de verankering daarvan in netwerken en op het stimuleren van de doorgaande leerlijn cultuureducatie zowel binnen als tussen de onderwijssoorten (van Primair Onderwijs tot en met Universitair Onderwijs).

020105

kunsten, inclusief grote culturele evenementen & festivals

Bij de professionele kunsten worden vanwege het (boven)provinciale belang, het artistieke niveau en het promotionele bereik ingezet op de ondersteuning van vijf grote(re) festivals en op de totstandkoming van nieuwe organisaties voor 'serieuze' muziek en beeldende kunst. Bij de amateurkunsten beperkt de directe inzet zich tot (talent)ontwikkeling voor jongeren.

020201

woonomgeving

Een vitale en aantrekkelijke woonomgeving door een kwantitatieve en kwalitatieve afstemming tussen vraag en aanbod van woningen en het verminderen van de leegstand van woningen en vastgoed.

020202

bereikbare en onderscheidende voorzieningen

Een kwantitatieve en kwalitatieve match van vraag en aanbod van basisvoorzieningen (inclusief werk) die fysiek en digitaal bereikbaar zijn.

020203

de zelfstandige Zeeuw

Toename van de individuele en collectieve zelfredzaamheid in de netwerksamenleving, waarbij we streven naar innovaties in burgerkracht; bij collectieve redzaamheid vertrouwen inwoners van een bepaald gebied elkaar en zijn zij bereid samen te werken om bepaalde problemen op te lossen of bepaalde doelen te bereiken.

Wat gaan we daarvoor doen?

effect

0201 • **toegankelijke culturele basisinfrastructuur**

doelstelling

020101 culturele basisinfrastructuur in Zeeland

acties

1. regioarrangementen en afspraken met gemeenten

   In het kader van de regioarrangementen cultuur 2013-2016 met gemeenten in de regio's Oosterschelde, Walcheren en Zeeuws-Vlaanderen, worden voor 2016 ten minste afspraken gemaakt over (onderdelen van) de beleidsterreinen kunsten, bibliotheekwerk, cultuureducatie en restauratie Rijksmonumenten.

2. Voor minimaal twee documentaires en drie publicaties subsidie uit fonds

   In 2016 ten minste aan twee documentaires en drie publicaties subsidie verlenen uit het samen met het Prins Bernhardfonds Zeeland ingestelde Documentaire- en Publicatiefonds.

doelstelling

020102 cultureel erfgoed

acties

1. In 2016 aan minimaal drie rijksmonumenten restauratiesubsidie verlenen

   In 2016 zijn als uitwerking van het behoud en beheer van gebouwd erfgoed aan ten minste drie rijksmonumenten subsidie voor restauratie verleend.

2. In 2016 zijn minimaal twee ankerplaatsen gerealiseerd.

   In 2016 zijn als uitwerking van Zeeuwse Ankers ten minste twee openbaar toegankelijke ankerplaatsen gerealiseerd.

doelstelling

020103 bibliotheekwerk

acties

1. Afspraken over ondersteuningstaken met Provinciale Service Organisatie

   Via de prestatieafspraken met de Provinciale Service Organisatie (PSO) uitvoering geven aan de ondersteuningstaken uit de Bibliotheekwet (dienstverlening in het fysieke domein zoals innovaties en interbibliothecair leenverkeer) voor alle basisbibliotheken in Zeeland.

doelstelling

020104 cultuureducatie

acties

1. Prestatieafspraken/regioarrangementen over aanbod cultuur op scholen

   Bevorderen dat culturele instellingen (via prestatieafspraken) een op de kerndoelen afgestemd aanbod voor basisscholen verzorgen.

2. Hogeschool Zeeland ondersteunen voor culturele activiteitenlijn VO-MBO-HBO-UCR

   Bijdragen aan een doorgaande culturele activiteitenlijn VO-MBO-HBO-UCR, door ondersteuning Hogeschool Zeeland (HZ-Cult).

doelstelling

020105 kunsten, inclusief grote culturele evenementen & festivals

acties

1. Subsidie aan de vijf festivals

   In 2016 aan vijf festivals subsidie verlenen - Zeeland Nazomerfestival, Film by the Sea, het Festival van Zeeuws-Vlaanderen, Concert at Sea en het Bevrijdingsfestival Zeeland.

2. Prestatieafspraken over (talent)ontwikkeling pop en film

Via de prestatieafspraken met ZB/Scoop (Kunstbende en Pop aan Zee) en Cavak (Filmstarz) wordt uitvoering gegeven aan de trajecten voor (talent)ontwikkeling op gebied van Pop en Film.

effect

0202 basisinfrastructuur wonen, werken en leven

doelstelling

020201 woonomgeving

acties

1. Tevredenheid over de kwaliteit van de woonomgeving

In 2016 zullen met alle regio's de woningmarktafspraken zijn geactualiseerd. In 2016 zullen tenminste vijf goede voorbeelden van projecten die de kwaliteit van wonen en woonomgeving verbeteren zijn gerealiseerd. In 2016 is er concreet zicht op de Zeeuwse opgave voor het levensloopbestendig maken van woningen en zijn er in samenspraak met gemeenten concrete acties ingezet.

2. Tegengaan leegstand in (maatschappelijk) vastgoed

In 2016 zijn de resultaten van een gerichte aanpak leegstand vastgoed in heel Zeeland gedeeld en zijn er tenminste drie voorbeelden van een vernieuwende aanpak omgaan met (maatschappelijke) vastgoed.

doelstelling

020202 bereikbare en onderscheidende voorzieningen

acties

1. Kwaliteit en bereikbaarheid van voorzieningen

In 2016 heeft de Provincie het concreet uitvoeren van het plan van aanpak van de zorgverzekeraar ter verbetering van de Zeeuwse zorg voor zover dat mogelijk is vanuit de provinciale rol gefaciliteerd.
In 2016 is de centrale toptechniekvoorziening Zeeuws-Vlaanderen van start gegaan.

doelstelling

020203 de zelfstandige Zeeuw

acties

1. Burgerkracht

Stimuleren van initiatieven en/of het vergroten en faciliteren van het zelfoplossend vermogen van burgers en hun directe omgeving ter verbetering van de eigen leef- en woonomgeving. In 2016 worden ten minste drie burgerinitiatieven gestimuleerd en/of gefaciliteerd.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2014 (Jaarrekening)	2015 (Begroting na wijziging)	2016
Lasten	62.891	24.273	21.780
Baten	-34.968	-1.442	-1.254
resultaat voor bestemming	**27.923**	**22.831**	**20.526**
toevoeging reserve	39	39	95
onttrekking reserve	-355	-355	-355
resultaat na bestemming	**27.607**	**22.515**	**20.265**
Per Doelstelling			
020101 Culturele basisinfrastructuur in Zeeland	766	522	3.048
020102 Cultuur erfgoed	6.901	7.699	6.079
020103 Bibliotheekwerk	4.521		
020104 Cultuureducatie	295	286	
020105 kunsten, inclusief grote culturele evenementen & festivals	1.760	1.809	156
020201 Woonomgeving	313	100	100
020202 bereikbare en onderscheidende voorzieningen	9.160	8.189	7.165
020203 De zelfstandige Zeeuw	461	526	428
029999 Ambtelijke inzet en overhead	3.746	3.701	3.550
Totaal	**27.923**	**22.831**	**20.526**

Toelichting:

Algemeen
Afwijkingen tussen de jaren op de diverse doelstellingen binnen dit programma worden deels verklaard doordat de middelen voor de uitvoering van de (verlengde) cultuurnota nog niet verdeeld zijn. Ook is de afbouw van subsidies aan gesubsidieerde instellingen zichtbaar.

020101 Culturele basisinfrastructuur in Zeeland
Onder deze doelstelling vallen de budgetten voor de uitvoering van de verlengde cultuurnota. Deels worden deze middelen nog over de overige doelstellingen binnen het programma Cultuur en Samenleving herverdeeld.

020102 Cultuur erfgoed
Onder deze doelstelling vallen de budgetten voor de subsidiering aan het Zeeuws Museum, restauratie rijksmonumenten en cultureel erfgoed.

020104 Cultuureducatie
Onder deze doelstelling vallen de budgetten voor de uitvoering van de verlengde cultuurnota.

020105 Kunsten, inclusief grote culturele evenementen & festivals
Onder deze doelstelling vallen de budgetten voor de uitvoering van de verlengde cultuurnota.

020201 Woonomgeving
Onder deze doelstelling vallen budgetten voor woonomgeving en leefbaarheid.

020202 Bereikbare en onderscheidende voorzieningen
Onder deze doelstelling vallen de budgetten voor de doelen uit de beleidsnota Nieuwe Wegen, demografie en voorzieningen leefbaarheid. Ook de subsidiering aan de tot ZB samengevoegde Zeeuwse Bibliotheek en Scoop valt onder deze doelstelling.

020203 De zelfstandige Zeeuw
Onder deze doelstelling vallen budgetten voor leefbaarheid en de subsidiering aan SportZeeland.

Beheer- en ontwikkeltaken

Uitsplitsing naar beheer- en ontwikkeltaken	(Bedragen x €1.000)	Lasten 2016	Saldo 2016
Cultuur & Samenleving	Beheer	16.927	15.673
	Ontwikkeling	4.853	4.853
	Totaal	**21.780**	**20.526**

Toelichting:

- Budgetten voor beheer: subsidies aan Regionale Historische Centra, Zeeuws Museum, Zeeuwse Bibliotheek, en de restauratie van rijksmonumenten.

- Budgetten voor ontwikkeling: SCEZ, leefbaarheid en Scoop.

Alle ambtelijke inzet en overhead worden tot de beheertaken gerekend. Het saldo lasten en 'resultaat voor bestemming' is overeenkomstig de tabel 'Wat mag het kosten'.

Programma 3
Milieu

Inleiding

Voor een krachtig Zeeland zijn economische groei, ontwikkeling en innovatie nodig. De provincie Zeeland ondersteunt dit als regionaal bestuur vanuit haar eigen taken en verantwoordelijkheden. De Provincie zet in het Omgevingsplan Zeeland 2012-2018 in op een sterke economie, een goed woon- en werkklimaat en kwaliteit van water en landelijk gebied.

Het Omgevingsplan is het provinciaal beleidsplan voor ruimte, milieu, water en natuur en heeft een wettelijke basis in de Wet ruimtelijke ordening (artikel 2.2), Wet Milieubeheer (artikel 4.9) en Waterwet (artikel 4.4). Daarnaast ondersteunt het plan economische, sociale en mobiliteitsdoelen. Het beleid en de financiering van die onderwerpen is uitgewerkt in aparte beleidsplannen en beleidsagenda's. Integrale doelstellingen op het gebied van milieu, ruimtelijke omgeving, watermanagement en natuur en landschap komen ook terug bij andere programma's, zoals: 4 ruimtelijke omgeving, 5 water, 6 natuur en landschap, 7 economie en 8 mobiliteit.

Ontwikkeling in beleid

Het milieubeleid is vastgelegd in het Omgevingsplan Zeeland 2012-2018. Europese en landelijke regelgeving en de bijbehorende normen vormen de basis voor het provinciaal milieubeleid dat primair door de Provincie en de gemeenten wordt uitgevoerd. Het provinciaal beleid is gericht op het optimaal faciliteren van de economische ontwikkeling van Zeeland in combinatie met een gezonde en veilige leefomgeving. Behoud van de kwaliteit van de leefomgeving vraagt met name aandacht rond de haven- en industriegebieden in de Kanaalzone en het Sloegebied.

We hebben een aantal doelstellingen uit het Omgevingsplan nader uitgewerkt in specifieke uitvoerings- en actieplannen:

- Op 15 januari 2013 is de nulmeting voor het Omgevingsplan Zeeland 2012-2018 vastgesteld. In deze nulmeting zijn voor de subdoelen en indicatoren de beginwaarden aangegeven bij de start van de uitvoering van het Omgevingsplan. We hebben de uitvoering van het omgevingsbeleid in 2015 gemonitord. In 2018 stellen we een actuele Omgevingsbalans op.
- In 2015 is een tussentijdse herziening van het Omgevingsplan Zeeland vastgesteld. Hierin is voor een aantal milieuonderwerpen een gewijzigd beleid vastgesteld.
- In 2015 hebben we de nota Vergunningverlening, toezicht en handhaving en specialistische taken (VTH+S nota) opgesteld, waarin het beleid op deze werkterreinen is vastgelegd.
- In 2015 stelden we een handhavingsuitvoeringsprogramma (HUP) op. Daarin zijn de zaken opgesomd waaraan in 2015 op toezicht- en handhavingsgebied aandacht aan wordt besteed. We stellen ook een HUP op voor 2016.

Uitvoering beleid door RUD Zeeland

De Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland (RUD Zeeland) is 1 januari 2014 gestart als de uitvoeringsorganisatie van de provincie Zeeland op het gebied van milieu. Naast de dertien Zeeuwse gemeenten en het waterschap Scheldestromen is de Provincie één van de opdrachtgevers en mede-eigenaar van de RUD Zeeland.
De gemeenten en het waterschap hebben voornamelijk de zogenaamde basistaken naar de RUD Zeeland overgezet. Het gaat daarbij om het verlenen van de omgevingsvergunningen, toezicht en handhaving op alle milieu gerelateerde terreinen. De Provincie heeft bovendien de zogenaamde plustaken overgebracht. Dit zijn de werkzaamheden in het kader van onder andere vuurwerk, luchtvaart, zwembaden, externe veiligheid, geluid, lucht en bodemsanering.

De Provincie sluit elk jaar een dienstverleningsovereenkomst met de RUD Zeeland waarin onder andere de financiële bijdrage wordt opgenomen die zij voor materiële zaken aan de RUD Zeeland overmaakt.

Daarin neemt zij prestatieafspraken op, waarop de RUD Zeeland aan het eind van het jaar wordt afgerekend.

Sinds april 2013 heeft de Provincie Zeeland een samenwerkingsovereenkomst met de DCMR Milieudienst Rijnmond. In die overeenkomst zijn de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden vastgelegd van beide partijen op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving voor het Besluit Risico's Zware Ongevallen (BRZO) en de Richtlijn industriële emissies categorie 4-bedrijven (Wabo-breed). De RUD Zeeland voert de werkzaamheden op dat werkterrein uit voor de Provincie Zeeland, onder verantwoordelijkheid van de DCMR Milieudienst Rijnmond.

Het provinciale beleid van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH-taken) en de plustaken worden binnen de provincie vormgegeven. Het uitvoeringsbeleid op het gebied van VTH-taken en specialistisch beleid voor de plustaken wordt door de RUD Zeeland opgesteld.

Het jaar 2015 is door de RUD-Zeeland benut om realistische kengetallen op te bouwen en om daarvoor draagvlak bij de deelnemers te verkrijgen. Het is de bedoeling om met ingang van 1 januari 2017 met een productendienstencatalogus te gaan werken. Door de producten voor alle deelnemers op dezelfde manier te leveren, wordt gewerkt naar één kwaliteitsniveau en kan efficiënter worden gewerkt.

Beleidskaders bij dit programma

(klik op een titel om de link te openen)

Omgevingsplan Zeeland 2012-2018
Kadernota herziening Omgevingsplan 2012-2018
Omgevingsbalans 2015
Handhavingsuitvoeringsprogramma's 2015 en 2016
Oog op Zeeland – nota handhaving natuur en milieu
Nota Vergunningverlening, toezicht en handhaving en specialistische taken (VTH+S nota)
Provinciale Milieuverordening Zeeland 1993 (laatste wijziging 2012)
't Zeeuws bodemvenster – Bodemagenda en stimuleringsprogramma 2010-2016

Speerpunten

Milieu

- De Provincie voldoet aan de te ontwikkelen kwaliteitscriteria voor wat betreft vergunningverlening, toezicht en handhaving.
- Bepleiten van gelijke toepassing van milieuregelgeving zodat een gelijkspeelveld ontstaat binnen Europa en een daarop aangepaste regelgeving in Nederland
- Regelmatig metingen en controles uitvoeren van de luchtkwaliteit, indirecte lozingen, bodemsaneringen en geluid om na te gaan of alles binnen de gehanteerde normen blijft
- Het aantal klachten tot een minimum beperken en op klachten reageren
- Zorgdragen voor goede communicatie over milieu-informatie
- Het saneren of beheersbaar maken van de spoedeisende bodemverontreinigingen met risico's in de periode 2015-2020; verder gaan met de bodemsanering van de voormalige stortplaats Kanaalpolder te Philippine
- Er vindt, voor zover het binnen de invloedssfeer van de Provincie ligt, geen ongewenst bodemgebruik van de diepere ondergrond in Zeeland plaats voor permanente opslag van radioactief afval en CO_2

Doelenboom

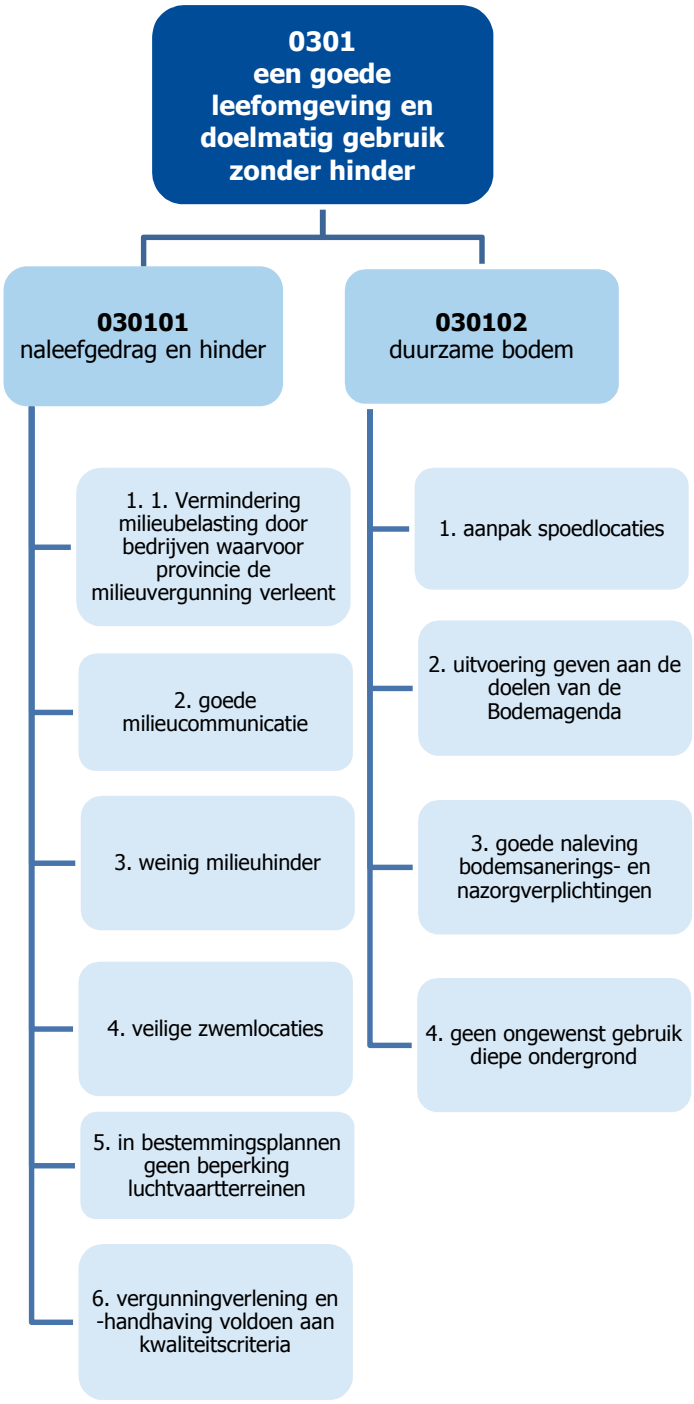
0301
een goede leefomgeving en doelmatig gebruik zonder hinder
030101
naleefgedrag en hinder
030102
duurzame bodem
1. 1. Vermindering milieubelasting door bedrijven waarvoor provincie de milieuvergunning verleent
2. goede milieucommunicatie
3. weinig milieuhinder
4. veilige zwemlocaties
5. in bestemmingsplannen geen beperking luchtvaartterreinen
6. vergunningverlening en -handhaving voldoen aan kwaliteitscriteria
1. aanpak spoedlocaties
2. uitvoering geven aan de doelen van de Bodemagenda
3. goede naleving bodemsanerings- en nazorgverplichtingen
4. geen ongewenst gebruik diepe ondergrond

Wat willen we bereiken?

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland wil bijdragen zijn:
0301
Een gezonde, veilige leefomgeving en een doelmatig gebruik daarvan, waarbij geen ernstige milieuhinder optreedt.

Doelstellingen
030101
Naleefgedrag en hinder
De Provincie is samen met gemeenten verantwoordelijk voor een goede milieukwaliteit. Bij de milieukwaliteit gaat het vooral om het bewaken van een optimale scheiding van woningen en bedrijven die geluid produceren, veiligheidsrisico's geven of verontreinigingen uitstoten.

030102
Duurzame bodem
De bodem en de diepere ondergrond moeten op duurzame (goede balans tussen beschermen, versterken en benutten) en integraal afgewogen wijze worden ingezet bij ruimtelijke ontwikkelingen en maatschappelijke opgaven. Denk hierbij aan klimaatverandering, energiehuishouding, vergroening van de economie, inrichting en functietoekenningen in landelijk en stedelijk gebied, de identiteit en herkenbaarheid van de leefomgeving en een schone en gezonde leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

effect

0301 Een goede leefomgeving en doelmatig gebruik zonder hinder

doelstelling

030101 Naleefgedrag en hinder

acties

1. Vermindering milieubelasting door bedrijven waarvoor Provincie vergunning verlenend gezag is

- Milieubelasting voor lucht van bestaande bedrijven is in 2018 verminderd ten opzichte van 2006. Dit op basis van de uitkomsten van de emissiemetingen door de bedrijven zelf.
- Afvalverwerkers voldoen aan de wettelijke eisen. Het aantal overtredingen door afvalverwerkers wordt geregistreerd en hoe daartegen is opgetreden.
- Bedrijven houden zich beter aan de milieuregels, waardoor het aantal geconstateerde overtredingen in 2018 is afgenomen ten opzichte van 2012. Daarbij wordt het aantal uitgevoerde controles in ogenschouw genomen

2. Goede milieucommunicatie

- De RUD Zeeland communiceert namens de provincie met omwonenden van het Sloegebied en de Kanaalzone in de periode tot 2018
- De RUD Zeeland publiceert namens de provincie milieu informatie op internet.

3. Weinig milieuhinder

- Het aantal klachten over de milieusituatie is in 2018 lager dan in 2012. Daarbij wordt ook betrokken het percentage klachten dat per percentage klagers is ingediend. Alsmede wordt bijgehouden of de klachten met een grote mate van zekerheid zijn toe te schrijven aan de betreffende bedrijven, los van de vraag of er regels worden overschreden.
- Voor alle regionale industrieterreinen zijn beleidsmaatregelen opgesteld waardoor de geluidsruimte optimaal wordt verdeeld;
- Knelpunt geluidsoverlast Oostelijke Kanaaloever is opgelost in 2018.
- Binnen geluidszones rond industrieterreinen in Zeeland bevinden zich in 2013 nog twaalf woningen waarvoor ook na de uitvoering van saneringsmaatregelen de geluidsbelasting van 60 dB(A) wordt overschreden. De bedoeling is dat dit aantal in 2018 lager is.

- In 2018 wordt voldaan aan de wettelijke normen en streefwaarden voor luchtverontreiniging. De beschikbare immissiegegevens worden daarbij gehanteerd

- In 2018 zijn er geen nieuwe locaties met geuroverlast ten opzichte van 2012. Voorts wordt het aantal geurklachten bij het aantal situaties met geurklachten geregistreerd. Ook wordt de verhouding bijgehouden van het aantal geurklachten en het aantal klagers dat die klachten indiende. Tenslotte wordt bijgehouden het percentage klachten en het aantal bedrijven waarop die klachten betrekking hebben
- In de planperiode blijven de risico's door bedrijf- en transportactiviteiten waaraan de burgers zijn blootgesteld beperkt tot de maximaal vastgestelde wettelijke grenswaarde (10-6). Binnen die contour zijn er geen kwetsbare objecten.

4. Veilige zwemlocaties

- Alle zwembaden en zwemgelegenheden waar in oppervlaktewater wordt gezwommen, voldoen in de planperiode aan de veiligheidseisen. Daarbij wordt bijgehouden het aantal locaties dat is bezocht en getoetst aan deze eisen. Alsmede wat is gedaan met eventueel geconstateerde overtredingen

5. In bestemmingsplannen geen beperking luchtvaartterreinen

- Gemeentelijke bestemmingsplannen geven in de planperiode 2012-2018 geen beperkingen voor vliegverkeer, zend- en ontvangststations en radiobakens

6. Vergunningverlening en -handhaving voldoen aan kwaliteitscriteria

- Alle Zeeuwse overheden voldoen aan kwaliteitscriteria voor vergunningverlening en - handhaving

doelstelling

030102 Duurzame bodem

acties

1. Aanpak spoedlocaties

- Uiterlijk in 2020 zijn alle spoedeisende locaties gesaneerd of beheersbaar gemaakt. Het is de bedoeling dat de overige gevallen van ernstige bodemverontreiniging door eigenaren of initiatiefnemers voor 2030 worden opgepakt
- De Provincie zet zich in om het terrein van Thermphos veilig te maken door de sanering van het terrein

2. Uitvoering geven aan de doelen van de Bodemagenda

- Vanaf 2012 stelt de Provincie via www.zeeuwsbodemvenster.nl actuele bodeminformatie beschikbaar. Deze website wordt continu geactualiseerd, uitgebreid en geoptimaliseerd. De website is inmiddels uitgegroeid tot het bodemportaal van de gezamenlijke Zeeuwse overheden waar publieke en private partijen relevante informatie kunnen vinden. Ook het onderwijs in Zeeland maakt er steeds meer gebruik van.
- In 2016 gaat (hoogstwaarschijnlijk) met financiële steun van de Provincie een omvangrijk Interreg project Levende Bodem van start. Daarin ligt het accent op het zuidwestelijke zeekleigebied. Doelstelling is kennisontsluiting en praktische kennisdoorwerking naar de sector. We zetten in op grootschalige demonstraties, praktijkgerichte ondernemersgroepen met resultaatverplichting en individuele begeleiding van koplopers in de sector op het gebied van duurzaam bodemgebruik.
- Eind 2015/begin 2016 komt de Rijksstructuurvisie voor de ondergrond en het daaraan gekoppelde programma (inclusief bestuurlijke afspraken) gereed. Ook het uitvoeringsprogramma van het Bodemconvenant dat in 2015 tussen het Rijk, het IPO, de VNG en de UvW is gesloten, gaat van start. Dit zijn ontwikkelingen waarmee de Provincie vanaf 2016 aan de slag moet. Al wel duidelijk is dat voor Provincies als gebiedsregisseur een

sturende rol is weggelegd. Van Provincies wordt verwacht dat ze ontwikkelingen op het gebied van bodembeheer ondersteunen met pilots, kennisontwikkeling en kennisdoorwerking in de regio.

- In het kader van een toekomstbestendige agrarische sector komt in 2016 een voor heel Zeeland dekkende kartering van de aanwezigheid van zoet en zout grondwater in de bodem gereed.

3. Goede naleving bodemsanerings- en nazorgverplichtingen

- Iedere bodemsanering wordt minimaal eenmaal bezocht. Er wordt bijgehouden in hoeveel gevallen er sprake is van een overtreding en hoe daar tegen is opgetreden. Ook wordt het aantal uitgevoerde controle bodemonderzoeken bijgehouden.

4. Geen ongewenst gebruik diepe ondergrond

- Er vindt, voor zover het binnen de invloedssfeer van de Provincie ligt, in de periode 2012-2018 geen ongewenst gebruik van de diepere ondergrond in Zeeland plaats voor permanente opslag van radioactief afval en CO_2.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2014 (Jaarrekening)	2015 (Begroting na wijziging)	2016
Lasten	11.068	9.180	7.672
Baten	-1.585	-1.469	-174
resultaat voor bestemming	**9.483**	**7.711**	**7.498**
toevoeging reserve	21	54	
onttrekking reserve	-346	-407	-94
resultaat na bestemming	**9.157**	**7.359**	**7.404**
Per Doelstelling			
030101 Naleefgedrag en hinder	5.010	4.723	4.806
030102 duurzame bodem	3.438	1.965	1.712
039999 Ambtelijke inzet en overhead	1.035	1.022	981
Totaal	**9.483**	**7.711**	**7.498**

Toelichting:

030101 Naleefgedrag en hinder
Onder deze doelstelling vallen de budgetten voor de Provinciale bijdrage aan de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Zeeland. Daarnaast zijn middelen opgenomen voor de uitvoering van het Provinciaal omgevingsplan 2012-2018.

030102 Duurzame bodem
Onder deze doelstelling vallen de budgetten voor bodemsanering van bedrijventerreinen, de uitvoering van het bodemsaneringsprogramma en voor de bodemsanering Kanaalpolder. Het hogere bedrag in 2014 betreft het budget voor de sanering van het Thermphos terrein.

Beheer- en ontwikkeltaken

Uitsplitsing naar beheer- en ontwikkeltaken	(Bedragen x €1.000)	Lasten 2016	Saldo 2016
Milieu	Beheer	5.496	5.425
	Ontwikkeling	2.176	2.073
	Totaal	**7.672**	**7.498**

Toelichting:

- Budgetten voor beheer: de bijdrage aan de RUD Zeeland.
- Budgetten voor ontwikkeling: de uitvoering van het Omgevingsplan, bodemsanering en Thermphos.

Alle ambtelijke inzet en overhead worden tot de beheertaken gerekend. Het saldo lasten en 'resultaat voor bestemming' is overeenkomstig de tabel 'Wat mag het kosten'.

Programma 4
Ruimtelijke omgeving

Inleiding

Voor een krachtig Zeeland zijn economische groei, ontwikkeling en innovatie nodig. De provincie Zeeland draagt daar, als regionaal bestuur, met eigen taken en verantwoordelijkheden aan bij. De Provincie zet in het Omgevingsplan Zeeland 2012-2018 in op een sterke economie, een goed woon- en werkklimaat en kwaliteit van water en landelijk gebied.

Het Omgevingsplan is het provinciaal beleidsplan voor ruimte, milieu en water en heeft een wettelijke basis in de Wet ruimtelijke ordening (artikel 2.2), Wet Milieubeheer (artikel 4.9) en Waterwet (artikel 4.4). Daarnaast ondersteunt het plan economische, sociale, culturele, natuur- en mobiliteitsdoelen. Wij hebben het beleid en de financiering van die onderwerpen ook uitgewerkt in aparte beleidsplannen en agenda's. Integrale doelstellingen op het gebied van milieu, de ruimtelijke omgeving, watermanagement komen daarom ook terug bij andere programma's zoals 2 cultuur en samenleving, 6 natuur en landschap, 7 economie en 8 mobiliteit.

Ontwikkeling in beleid

Het ruimtelijk beleid is vastgelegd in het Omgevingsplan Zeeland 2012-2018. Het provinciaal beleid is gericht op het zo goed mogelijk benutten van de ligging van Zeeland aan diep vaarwater, de kust en de Deltawateren. Daarbij wordt de economische ontwikkeling van Zeeland gefaciliteerd in combinatie met een gezonde en veilige leefomgeving met behoud van waardevolle gebieden. Behoud van de leefomgevingskwaliteiten vraagt met name aandacht rond de haven- en industriegebieden in de Kanaalzone en het Sloegebied. In het beleid is dit onder meer uitgewerkt door toepassing van de duurzaamheidsladder. Voorts krijgt de kwaliteit van de leefomgeving uitdrukkelijk aandacht in programma 3 milieu.
In het Omgevingsplan zijn alle doelen, indicatoren, acties en prestaties van het Omgevingsplan samengevat. In de nulmeting uit 2013 zijn de beginwaarden aangegeven voor de subdoelen en indicatoren bij de start van de uitvoering van het Omgevingsplan. De uitvoering van het omgevingsbeleid wordt gemonitord, om de drie jaar wordt een geactualiseerde Omgevingsbalans opgesteld. In 2016 wordt een partiële herziening van het Omgevingsplan Zeeland 2012-2018 ter vaststelling aan Provinciale Staten voorgelegd

Beleidskaders bij dit programma

(klik op een titel om de link te openen)

Omgevingsplan Zeeland 2012-2018

Convenant Bedrijventerreinen

Relevante speerpunten

- In stand houden en ontwikkelen van aantrekkelijk vestigingsklimaat voor wonen, bedrijvigheid en recreatie.
- Ondersteunen van de herstructurering en verbeteren van de goedkope woningvoorraad door middel van de Provinciale Impuls Wonen. Hiermee krijgt ook de Zeeuwse bouwsector een impuls.
- Ruimte geven aan Zeeuws bedrijfsleven om te ondernemen en te groeien met behoud van een gezonde leefomgeving.
- Zorgen dat voldoende ruimte aan haventerrein en overig bedrijventerrein beschikbaar is.
- Verbeteren van regionale afstemming tussen gemeenten over ontwikkeling bedrijventerreinen.
- Opknappen en revitaliseren van verouderde bedrijventerreinen. Instellen van een provinciaal herstructureringsfonds met dit doel.
- Beschikbaar stellen van nieuwe ruimte op basis van regionale bedrijventerreinprogramma's.
- Onderzoek van mogelijkheden voor ontwikkeling van glastuinbouw (uitbreiding en nieuwvestiging) in de Kanaalzone.

Doelenboom

0401
gezonde, veilige leefomgeving en duurzaam gebruik ervan

040101
duurzame ruimtelijke-economische ontwikkeling

1. voldoende planologische ruimte voor havens en bedrijven, verbetering kwaliteit en concentratie van bedrijventerreinen, bundeling buisleidingen en bundeling hoogspanningslijnen
2. evenwichtige ontwikkeling kwaliteit en aantal woningen
3. bevorderen realisering van voldoende voorzieningen per regio
4. benutten kansrijke locaties recreatie en groei watersport binnen kaders
5. ontwikkeling landbouw, veeteelt en visserij:
   - ondersteuning verbreding en schaalvergroting landbouw
   - verduurzamen intensieve veehouderij
   - concentreren glastuinbouw

0402
toekomstperspectief voor gebieden

040201
gebiedsontwikkeling door uitvoering programma's en projecten

1. Kanaalzone
2. gebiedsontwikkeling Sloe en stedelijke gebiedsontwikkeling Middelburg / Vlissingen
3. Zuidwestelijke Delta
4. Alliantie Oosterschelde
5. Programma Zeeuws Platteland 2.0
6. lopende projecten gebiedsontwikkeling afronden
   - natuurlijk vitaal west-Zeeuws-Vlaanderen waaronder Waterdunen
   - Perkpolder
   - grensoverschrijdende gebiedsontwikkeling

Wat willen we bereiken?

De maatschappelijke effecten waaraan de provincie Zeeland wil bijdragen zijn:
0401
Een gezonde, veilige leefomgeving en een doelmatig, duurzaam gebruik daarvan waarbij geen ernstige milieuhinder optreedt.
0402
Zorgvuldig ruimtegebruik en nieuw toekomstperspectief voor gebieden ter versterking van de samenleving.

Doelstellingen
040101
duurzame ruimtelijke-economische ontwikkeling
Het bevorderen van een gezonde regionale economie. In de Economische Agenda zijn de door Zeeland gekozen topsectoren verder uitgewerkt. Het ruimtelijk beleid geeft voldoende ruimte aan economische ontwikkelingen en bevordert een duurzame groei. Door middel van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) worden in natuurgebieden herstelmaatregelen tot stand gebracht waarmee tevens meer ruimte komt voor economische activiteiten.

040201
gebiedsontwikkeling door uitvoering programma's en projecten
Gebiedsontwikkeling is een integrale benadering waarbij binnen een gebied diverse opgaven van verschillende partijen met elkaar worden verbonden en gezamenlijk worden aangepakt. Binnen de gebiedsontwikkeling is sprake van verschillende typen programma's en projecten. Bij een programma is er een samenhangend geheel van activiteiten en projecten, zoals het gebiedsprogramma Kanaalzone en het programma Natuurlijk Vitaal West Zeeuws-Vlaanderen. Bij projecten is er sprake van een op uitvoering gerichte oplossing zoals bij de projecten Waterdunen en Perkpolder.

Wat gaan we daarvoor doen?

effect
0401 gezonde, veilige leefomgeving en duurzaam gebruik daarvan

doelstelling
040101 duurzame ruimtelijke-economische ontwikkeling

acties
1. Voldoende planologische ruimte voor havens en bedrijven alsmede verbetering kwaliteit en concentratie bedrijventerreinen, bundeling van buisleidingen en bundeling van hoogspanningslijnen

- Zorgen voor voldoende planologische ruimte aan haventerrein, streven is meer dan honderd procent van de vraag. Voor 2016 is 292 hectare zeehaventerrein vrij uitgeefbaar hiermee wordt voldaan aan deze eis.
- Zeeland Seaports werkt aan een strategisch masterplan waarin aandacht wordt besteed aan benodigde ruimte voor haventerrein.
- In 2016 wordt door alle gemeenten de duurzaamheidsladder in bestemmingsplannen toegepast dit zorgt voor zorgvuldig ruimtegebruik.
- Alle regio's (Schouwen-Duiveland, Tholen, Bevelanden, Walcheren, Zeeuws-Vlaanderen) baseren hun planning in 2016 op een actueel en realistisch regionaal bedrijventerreinprogramma.
- Door middel van het reguliere overleg met gemeenten over ruimtelijke plannen stuurt de provincie op goed afgestemde plannen voor bedrijventerreinen zodat de vraag naar bedrijventerreinen zowel op kwantiteit als op kwaliteit op elkaar aansluit.
    - Meting: jaarlijkse IBIS-enquête. Aanbod is nu 195 hectare in heel Zeeland, geschatte behoefte tot 2026 beloopt 131 hectare (=ergo overaanbod).
- In het leven roepen van een Provinciaal herstructureringsfonds voor bedrijventerreinen
- Herstructurering mede vormgeven door programmering bedrijventerrreinen en overleg met gemeenten
    - Meting: 2014 89 ha geherstructureerd → streven 100 ha in 2018
- 80% van nieuwe oppervlak aan bedrijventerrein realiseren op de in het Omgevingsplan aangewezen grootschalige bedrijventerreinen

2. Evenwichtige ontwikkeling kwaliteit en aantal woningen

- In 2016 werken alle regio's met vastgestelde regionale woningbouwafspraken over het aantal en typen te bouwen woningen voor de komende tien jaar.
- De woningbouwprogramma's monitoren en periodiek bespreken met de gemeenten.
- Herstructurering en investeringen in de woningvoorraad worden in 2016 ondersteund vanuit de Provinciale Impuls Wonen.
- In 2016 wordt door alle gemeenten de duurzaamheidsladder in bestemmingsplannen toegepast dit zorgt voor zorgvuldig ruimtegebruik.

3. Bevorderen realisering van voldoende voorzieningen per regio

- Voorzieningen voor de detailhandel realiseren in de kernwinkelgebieden. Detailhandel in volumineuze of gevaarlijke goederen, voor doelgerichte, laagfrequente aankopen en nieuwe grootschalige detailhandelsvoorzieningen worden geconcentreerd op de aangewezen perifere detailhandelslocaties (PDV-locaties).
- Met betrokken gemeenten wordt gewerkt aan een visie voor de detailhandel in Zeeland.

4. Benutten kansrijke locaties voor recreatie en groei van watersport binnen kaders

- Aantal kampeereenheden in Zeeland neemt tot 2018 niet toe ten opzichte van 2012.
- Hoeveelheid ligplaatsen en watersportvoorzieningen neemt tot 2018 toe ten opzichte van 2012.
    - Meting: 11553 ligplaatsen (2012) → 13042 (2014) → 13109 (2015)

5. Ontwikkelen landbouw, veeteelt en visserij:
    - ondersteuning van verbreding en schaalvergroting in de landbouw, verduurzaming van de intensieve veehouderij (IV) en concentreren glastuinbouw

- Inspelen op mogelijkheden in het Gemeenschappelijk Landbouw-beleid (GLB) van de Europese Unie en het POP-3 steunkader.
- Geen nieuwe vestuiging IV-bedrijven in de periode 2012-2018.
- Voor bestaande IV bedrijven wordt ingezet op een verdere verduurzaming.
- Het areaal glastuinbouw in het ontwikkelingsgebied Kanaalzone is in 2018 toegenomen ten opzichte van 2012. Uitgangspunt is dat in het ontwikkelingsgebied 200 hectare netto kassen worden gebouwd. (Bruto omvang gebied: 300 hectare). Er is een goede voortgang geboekt bij de invulling van het ontwikkelingsgebied. Begin 2014 was nog ongeveer 60 hectare grond beschikbaar. Uit recente informatie (voorjaar 2015) van Zeeland Seaports blijkt dat vrijwel alle gronden zijn verkocht of in optie zijn uitgegeven. Er vinden voorbereidende werkzaamheden plaats voor onderzoek naar de wenselijkheid van een verdere ruimtelijke ontwikkeling van glastuinbouw in Zeeland. De werkzaamheden krijgen een vervolg in 2016.
- Het areaal solitaire glastuinbouw in Zeeland is in 2018 niet toegenomen ten opzichte van 2012.

effect

0402 toekomstperspectief voor gebieden

doelstelling

040201 gebiedsontwikkeling door uitvoering van programma's en projecten

acties

1. Kanaalzone

In dit gebiedsprogramma werken Zeeland Seaports, gemeente Terneuzen en de Provincie Zeeland samen. Het programma is gericht op de economische ontwikkeling en de leefbaarheid van de Zeeuws-Vlaamse Kanaalzone. In 2012 is begonnen met de uitvoering van het gebiedsprogramma. Inmiddels zijn verschillende onderdelen afgerond of is realisatie verzekerd. De vraag is of de aanpak met een integraal gebiedsprogramma moet worden voortgezet of dat

de samenwerking in de regio op een andere manier vorm gegeven moet worden. Met de gebiedspartners wordt beoordeeld welke opgaves er zijn voor de Kanaalzone in de periode 2016 – 2020 en op welke wijze de uitvoering georganiseerd moet worden.

2. Gebiedsontwikkeling Sloe en stedelijke gebiedsontwikkeling Middelburg / Vlissingen

- De belangrijkste onderdelen van de gebiedsontwikkeling Sloe zijn de realisatie van een estuarien natuurgebied Welzinge- en Schorerpolder in combinatie met de functie van stedelijk uitbreidings- en uitloopgebied. Het initiatief ligt bij Zeeland Seaports. Voor 2016 worden geen concrete ontwikkelingen voorzien.
- De nieuwe marinierskazerne, de Michiel Adriaanszoon de Ruyterkazerne (MARkaz), is een ontwikkeling van provinciaal belang. De Provincie is de regionale initiatiefnemer en zorgt in nauwe samenwerking met de gemeente Vlissingen en het waterschap voor het beschikbaar stellen van de grond aan Defensie en voor de planologische inpassing. Tevens zet de Provincie zich in voor het bevorderen van de sociaal-economische effecten van de kazerne voor Zeeland. Het inpassingsplan voor MARkaz is inmiddels onherroepelijk. Recent is een erfpachtovereenkomst met Defensie gesloten, waardoor Defensie per 1 januari 2016 de beschikking over alle gronden in het plangebied krijgt. De werkzaamheden en aanvullend onderzoek gericht op de vestiging van de kazerne, die de Provincie in samenwerking met de gemeente Vlissingen en Defensie uitvoert, krijgen in 2016 een vervolg.
- Het Admiraal de Ruyterziekenhuis (ADRZ) blijft gevestigd in Vlissingen. De bestaande gebouwen zullen worden gerenoveerd.

3. Zuidwestelijke Delta

- Werken aan de integrale ontwikkeling van de economie, natuur- en waterkwaliteit door middel van het jaarlijks te actualiseren Voortschrijdend Uitvoeringsprogramma Zuidwestelijke Delta 2010-2015+ (VUP)

Grevelingen, Volkerak, Zoommeer:
Een besluit over de definitieve vaststelling Rijksstructuurvisie Grevelingen-Volkerak-Zoommeer (RGV) wordt in de eerste helft van 2016 verwacht. Hoofdpunten (top-eisen) hiervan zijn het terugbrengen van zout en beperkt getij op het Volkerak-Zoommeer en beperkt getij op de Grevelingen. De aanleg van een getijcentrale wordt beschouwd als een top-wens. In de ontwerp-RGV is een ontwikkelpad opgenomen om dit te realiseren. Dit alles onder de voorwaarde dat binnen één jaar na publicatie van de ontwerp-RGV wordt voorzien in een oplossing voor het dekkingstekort en voor de onzekerheden en aannames in het huidige bekostigingsvoorstel.

Voor de voorbereiding op de uitvoering en de beoordeling van de financiële haalbaarheid, risicobeheersing etcetera zijn twee bestuursovereenkomsten opgesteld: de Bestuursovereenkomst Grevelingen, Volkerak, Zoommeer (BOK GVZ) en de Bestuursovereenkomst Zoetwatermaatregelen Zuidwestelijke Delta (BOK ZZD). De uitwerkingsresultaten van de eerste fase van de BOK GVZ zullen eveneens in de eerste helft van 2016 gereed zijn. Tegelijkertijd wordt de concept-Samenwerkingsovereenkomst van de BOK ZZD opgeleverd. Beide documenten zijn van belang voor het bepalen van de eerste go of no go beslissingen.

Oosterschelde:
In 2015 is het MIRT Onderzoek Integrale Veiligheidsstrategie Oosterschelde gestart, dat zich richt op de meest optimale inzet van stormvloedkering, dijken en zand in de nabije toekomst. Dit krijgt een vervolg in 2016.
Conform afspraken in de Bestuurlijk Overleg MIRT 2014 worden voor de zandsuppletie van de Roggenplaat aanvragen gedaan voor het verkrijgen van EU-subsidies.
Westerschelde:

Voor de Westerschelde(monding) wordt ingezet op het verder uitwerken van de regionale ambities op basis van de voorkeursstrategieën uit het Deltaprogramma 2015. Daarbij worden ook onderwerpen betrokken als toegankelijkheid, morfologie, veiligheid en economie. Dit proces moet leiden tot een provinciale visie die zal worden gebruikt voor overleg met het Rijk en voor de Agenda van de toekomst van de Vlaams-Nederlandse Scheldecommissie.

4. Alliantie Oosterschelde

De evaluatie Alliantie Oosterschelde is afgerond. In het Oosterscheldebekken wordt toegewerkt naar een nieuwe overkoepelende organisatie. Dit nieuwe Oosterschelde-Overleg zal vanuit de kaders van het Deltaprogramma 2015 èn de beschikbare sectorale wensen/kansenkaarten de regionale ambities voor de Oosterschelde uitwerken in een integrale voorkeursstrategie (waarin gezamenlijke doelen worden vastgelegd). De eventuele ruimtelijke consequenties hiervan zullen worden meegenomen in het nieuwe Omgevingsplan / de Omgevingsvisie 2018-2024.

5. Programma Zeeuws Platteland 2.0

Het programma Zeeuws Platteland 2.0 is opgezet om:

- de verschillende, sectorale provinciale beleidsdoelen en –acties met elkaar te verbinden om ze in onderlinge samenhang, geïntegreerd uit te kunnen voeren
- samen met mede-overheden, maatschappelijke organisaties en ondernemers te bekijken of verbinding mogelijk is tussen doelen en acties die betrokken partijen de komende jaren willen realiseren op het Zeeuwse platteland
- invulling te geven aan de mogelijkheden en kansen die vanuit Europa geboden worden

In 2015 is ingezet op de invulling van het programma aan de hand van 6 inhoudelijke thema's: Innovatie en verduurzaming van de agrarische productiefunctie, stimuleren van nieuwe economische dragers, behoud en versterking van de landschappelijke kwaliteit, vergroten van de toegankelijkheid van het platteland, kwaliteitsverbetering verblijfsrecreatie en versterken kwaliteit natuur en duurzaam waterbeheer.
In 2016 brengen we samengevoegde beleidsdoelen en –acties (programma onderdelen), in uitvoering. Belangrijke instrumenten daarbij zijn co-financiering vanuit POP3, grondverwerving en kavelruil.
Gekoppeld aan het programma wordt in 2015 de verkenning van de vitaliteit van de agrarische sector in Oost Zeeuws-Vlaanderen uitgevoerd. Afhankelijk van de uitkomsten volgt in 2016 mogelijke ondersteuning van gezamelijke initiatieven die de sector als geheel versterken.

6. Lopende projecten gebiedsontwikkeling

Natuurlijk Vitaal West Zeeuws-Vlaanderen, waaronder het project Waterdunen

- Het gebiedsproject Natuurlijk Vitaal zoals bedoeld in het Omgevingsplan is in 2015 grotendeels afgesloten. Het project Waterdunen, voortkomend uit het gebiedsproject, is volop in uitvoering. Streven is om in de tweede helft van 2016 de schuiven in de inmiddels gereed gekomen getijdenduiker open te kunnen zetten, zodat de getijdennatuur tot ontwikkeling kan komen. Werkzaamheden ten behoeve van de verblijfsrecreatie worden voorzien voor de periode 2017-2020.

Perkpolder

- Perkpolder:

Het project Perkpolder bestaat uit een buitendijks estuarien deel waarvoor Rijkswaterstaat verantwoordelijk is en een binnendijks recreatief- en woondeel waarvoor de Provincie en de gemeente Hulst verantwoordelijk zijn. In Perkpolderbeheer B.V. participeren de Provincie en de gemeente Hulst met elk 50% van de aandelen. Er wordt gewerkt aan de aanleg van buitendijkse natuur en het ophogen van het veerplein. Deze werkzaamheden worden in 2015 afgerond. Realisatie loopt tot 2024.

In de periode 2015-2016 worden de eerste gronden overgedragen aan de ontwikkelaar 'Hulst aan Zee'. Deze begint daarna met de werkzaamheden voor de aanleg van de golfbaan.
Ook wordt gewerkt aan het aanvragen van alle benodigde vergunningen en worden de hiervoor noodzakelijke onderzoeken uitgevoerd.

Grensoverschrijdende gebiedsontwikkeling

- Linieland van Waas en Hulst (Europese groepering voor territoriale samenwerking; EGTS) betreft een structurele grensoverschrijdende samenwerkingsvorm waarin ook de Provincie Zeeland participeert. Binnen deze structuur wordt gewerkt aan samenwerking op vier domeinen: haven en economie, mobiliteit, natuur, recreatie en cultuurhistorie alsmede wonen en leefbaarheid. In 2016 wordt voornamelijk ingezet op het ontwikkelen van een structuur voor grenspark Groot-Saefthinghe.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2014 (Jaarrekening)	2015 (Begroting na wijziging)	2016
Lasten	26.618	28.353	37.075
Baten	-6.084	-9.421	-14.674
resultaat voor bestemming	**20.534**	**18.932**	**22.401**
toevoeging reserve	791	4.032	85
onttrekking reserve	-4.283	-407	-2.200
resultaat na bestemming	**17.042**	**22.556**	**20.286**
Per Doelstelling			
040101 Duurzame ruimtelijke-economische ontwikkeling	9.075	9.346	5.758
040201 Gebiedsontwikkeling door uitvoering programma's en projecten	7.609	5.878	13.087
049999 Ambtelijke inzet en overhead	3.850	3.708	3.556
Totaal	**20.534**	**18.932**	**22.401**

040101 Duurzame ruimtelijke economische ontwikkeling
Onder deze doelstelling vallen de budgetten voor het project herstructurering stadshaven Vlissingen, de subsidieregeling Provinciale Impuls Wonen (PIW) en het project Vitaal Platteland Zeeland. Met name de programmering van de budgetten voor PIW en de herstructurering stadshavens zorgen voor de afwijking tussen de begrotingscijfers 2015 en 2016.

040201 nieuw toekomstperspectief voor gebieden
Onder deze doelstelling vallen de budgetten voor de marinierskazerne Vlissingen en de omgevingskwaliteit Borsele. Ook de projectbudgetten voor Waterdunen en Perkpolder vallen onder deze doelstelling. De laatsgenoemde projectbudgetten veroorzaken de fluctuaties in budget tussen de verschillende jaren.

Beheer- en ontwikkeltaken

Uitsplitsing naar beheer- en ontwikkeltaken	(Bedragen x €1.000)	Lasten 2016	Saldo 2016
Ruimtelijke omgeving	Beheer	3.678	3.678
	Ontwikkeling	33.397	18.723
	Totaal	**37.075**	**22.401**

Toelichting:

- Budgetten voor beheer zijn met name de salarislasten.
- Budgetten voor ontwikkeling zijn met name de middelen beschikbaar voor het Provinciaal omgevingsplan, Vitaal Platteland Zeeland, de herstructurering stadhavens Vlissingen, Waterdunen, de naar 2016 verlengde Economische Agenda en de provinciale Impuls Wonen.

Alle ambtelijke inzet en overhead worden tot de beheertaken gerekend. Het saldo lasten en 'resultaat voor bestemming' is overeenkomstig de tabel 'Wat mag het kosten'.

Programma 5
Water

Inleiding

Waterbeheer is een provinciale kerntaak. Water is altijd dichtbij in Zeeland en kan bijdragen aan (nieuwe) economische impulsen en het faciliteren van landbouw-, recreatie-, natuur- en stedelijke functies. Genoeg en gezond grond- en oppervlaktewater draagt bij aan de leefbaarheid van Zeeland en biedt kansen aan gewenste economische ontwikkelingen

Water biedt niet alleen kansen. Met de Ramp uit 1953 in het achterhoofd en met het oog op de klimaatverandering (met als gevolg zeespiegelstijging) is het duidelijk dat we niet lichtzinnig met water en waterveiligheid om moeten gaan. Duinen, dammen en dijken moeten kwalitatief op orde gehouden worden en meer dan ooit moeten we bij onze ruimtelijke ordening rekening gaan houden met overstromingsrisico's. Daarnaast is het van groot belang dat het overstromingsbewustzijn wordt vergroot; bij calamiteiten moet er voor alle burgers een handelingsperspectief op maat aanwezig zijn.

Binnen het waterdomein is de Provincie kadersteller. Als gebiedsregisseur zorgt de Provincie voor het implementeren van Nationale en Europese richtlijnen, zoals: de kaderrichtlijn water, de overstromingsrichtlijn, de zwemwaterrichtlijn en de Deltaprogramma's (bijvoorbeeld het deelprogramma zoet water en waterveiligheid). De Provincie brengt daarnaast partijen bij elkaar voor het uitvoeren van maatregelen. We zoeken naar het voldoen aan wettelijke normen en eisen zonder dat dit ten koste gaat van gewenste economische ontwikkelingen. Ook voert de Provincie toezicht uit op het waterschap. Het waterschap is primair als functionele overheid verantwoordelijk voor het uitvoeren van maatregelen die één op één gekoppeld zijn aan het behalen van provinciale waterdoelen.

Zwemwaterbeheer

De provinciale rol bij het zwemwaterbeheer bestaat uit een toezichts- en regisseursrol. De monitoring, de bewaking van de zwemwaterkwaliteit en het uitvoeren van maatregelen bij aangewezen binnendijkse- en buitendijkse zwemwaterlocaties wordt uitgevoerd door het waterschap en Rijkswaterstaat. De Provincie houdt hierover toezicht, communiceert naar burgers over veiligheid en waterkwaliteit en stelt jaarlijks de zwemwaterlocaties vast. De handhaving bij de zwemwatertaak wordt uitgevoerd door de RUD.

Grondwater

De Provincie is beheerder voor het diepe grondwater en is verantwoordelijk voor de grondwaterkwaliteit en de bescherming daarvan. Daarnaast fungeert de Provincie als toezichthouder op het waterschap dat als functionele overheid primair verantwoordelijk is voor het behalen van de gestelde provinciale- (en nationale) kaders en dit doet door het uitvoeren van maatregelen. Het provinciaal waterbeleid is vastgesteld in het Omgevingsplan Zeeland 2012-2018, inclusief de bijbehorende partiële herziening voor de Europese Kaderrichtlijn Water 2010-2015. Deze documenten omvatten de provinciale kaders voor de beleidsvelden waterkwaliteit, waterkwantiteit en waterveiligheid. Beleid voor waterkwaliteit en waterkwantiteit is daarbij verder onderverdeeld in grond- en oppervlaktewaterbeleid. De provinciale kaders zijn van toepassing op het regionale binnendijkse gebied van Zeeland.

Beleidskaders bij dit programma

(klik op een titel om de link te openen)

Omgevingsplan Zeeland 2012-2018 – beleid voor ruimte, milieu, water en natuur paragrafen 3.2.9 (hoogwaterveiligheid), 3.3.1 (oppervlaktewater) en 3.3.2 (grondwater)
Planherziening Omgevingsplan – Europese kaderrichtlijn water 2016-2021 met plantekst en bijlagenrapport
Tweejaarlijkse voortgangsrapportage Waterbeheer Zeeland over de toestand van het water en de stand van zaken van de uitvoering van watermaatregelen

Natte ecologische verbindingszones Zeeland 2010
Kustvisie provincie Zeeland – De gouden rand van Zeeland
Waterverordening 2009
Waterverordening 2014 (partiële wijziging Waterverordening 2009)
Deltaplan Zoet Water
Deltaplan Waterveiligheid (Waterveiligheid begrippen begrijpen)
Deltaprogramma 2015
Zeeuwse Nota Waterkeringen 2010
Deltaplan Ruimtelijke adaptatie
Rijksstructuurvisie Grevelingen-Volkerak/Zoommeer (plan van aanpak)

Relevante speerpunten

- Voorkomen van overstromingen, beschermingsniveau op het huidig peil en risico op schade en slachtoffers door overstroming verder beperken.
- Het regionale waterbeleid is gericht op genoeg en gezond zoet, brak en zout grond- en oppervlaktewater. Werken aan het realiseren behalen van de doelen voor de Europese kaderrichtlijn water, het terugdringen van wateroverlast en de hoeveelheid water die nodig is voor het faciliteren van verschillende functies.
- Gedurende 2016 wordt in samenspraak met het waterschap doelen uit de kaderrichtlijn water bepaald voor overige oppervlakte wateren.
- Koppelen van de realisatie van het robuuste provinciale natuurnetwerk aan de aanleg van natte ecologische verbindingszones en de te nemen kaderrichtlijnwater maatregelen door het waterschap.
- Bij het terugdringen van chemische belasting van het grond- en oppervlaktewater ondersteunt de Provincie economische sectoren en gemeentelijke overheden bij het ontwikkelen van kostenefficiënte innovatieve maatregelen voor het realiseren van de landelijke doelen.
- 'Eerst het zoet, dan het zout'. Mocht het Rijk in het kader van de Rijksstructuurvisie Grevelingen-Volkerak besluiten tot het zout maken van het Volkerak-Zoommeer, dient er een alternatieve zoetwatervoorziening voor Tholen, St-Philipsland en de Reigersbergsche polder te worden gerealiseerd.
- Klimaat robuust maken van de water voorziening als onderdeel van het Deltaplan zoet water.
- Optimaal benutten van ondiep zoet grondwater voor met name landbouwdoeleinden. De Provincie draagt bij aan de proeftuin zoet water en stelt met het waterschap daarbij ook (operationeel) zoet water beleid op.
- De Provincie Zeeland houdt toezicht op het verkrijgen van gezonde en veerkrachtige samenhangende stelsels van sloten, watergangen, kreekrestanten. Beheer- en ontwikkeltaken liggen voor oppervlaktewateren bij het waterschap en voor het grondwater op basis van kerntaken bij de Provincie.
- De Provincie werkt aan het tegengaan van de verdroging van natuurgebieden (nu 1768 hectare) binnen het provinciale robuuste natuurnetwerk.
- Maken van heldere en te monitoren afspraken tussen Provincie en waterschap over de uitvoering van watermaatregelen tot eind 2021. Deze afspraken worden vastgelegd in een bestuursakkoord water 2016-2021.
- In samenspraak met waterschap opstellen van een toekomstvisie Waterbeheer: hoe ziet Zeeland er in 2050 uit en welk type waterbeheer hoort daar bij?

Doelenboom

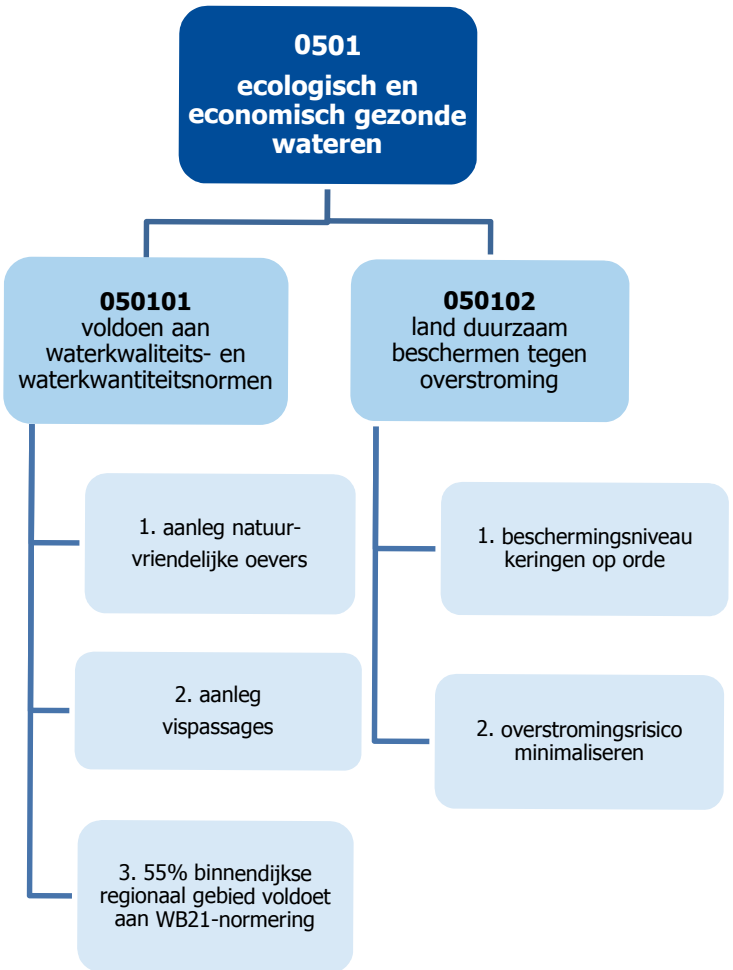
0501
ecologisch en economisch gezonde wateren
050101
voldoen aan waterkwaliteits- en waterkwantiteitsnormen
050102
land duurzaam beschermen tegen overstroming
1. aanleg natuur-vriendelijke oevers
2. aanleg vispassages
3. 55% binnendijkse regionaal gebied voldoet aan WB21-normering
1. beschermingsniveau keringen op orde
2. overstromingsrisico minimaliseren

Wat willen we bereiken?

De maatschappelijke effecten waaraan de provincie Zeeland wil bijdragen zijn:
0501
Ecologisch en economisch gezonde wateren, waarbij het land duurzaam is beveiligd tegen overstroming.

Dat wil zeggen dat wateren voldoen aan de vastgestelde chemische- en ecologische normen en dat primaire keringen voldoen aan de gestelde overstromingsnormen.

Doelstellingen
050101
voldoen aan waterkwaliteits- en kwantiteitsnormen
Zeeland moet eind 2027 voldoen aan de gestelde eisen voor de Europese Kaderrichtlijn Water. Dit betreft chemische doelen en afgeleide ecologische doelen voor aangewezen waterlichamen, zoals: rapportage-eenheden voor de kaderrichtlijn water en overig oppervlaktewater die direct of indirect qua waterhuishouding de kwaliteit van kaderrichtlijn waterlichamen beïnvloeden. Deze doelen zijn uitgewerkt in een partiële herziening Omgevingsplan Zeeland 2016-2021.

Uiterlijk 2020 dienen binnendijkse gebieden die te maken hebben met hardnekkige wateroverlast te voldoen aan de normering voor wateroverlast. Deze doelstelling komt voort uit de beleidslijn Waterbeheer 21^{e} eeuw. Aanleiding hiervoor was de wateroverlast van 1998. Het Waterbeheer 21^{e} eeuw beleid is uitgewerkt in de rijksnota 'Anders omgaan met water' uit 2000. De waterroverlastnormering is gebaseerd op landelijke bestuurlijke afspraken en is gekoppeld aan gebiedsfuncties.

050102
bescherming tegen overstromingen
Voor de Provincie Zeeland gelden de primaire keringen als eerste veiligheidslaag. Het op orde houden van deze keringen heeft als doel om de kans op overstromingen zo beperkt mogelijk te houden. Aanvullend hierop heeft de Provincie als standpunt dat slachtoffers en schade bij een eventuele dijkdoorbraak verder kunnen worden beperkt. Dit gebeurt door het effectief inzetten van regionale waterkeringen en door bij (her)ontwikkeling van functies al in een zo vroeg mogelijk stadium rekening te houden met het overstromingsrisico.

Wat gaan we daarvoor doen?

effect
0501 ecologisch en economisch gezonde wateren

doelstelling
050101 voldoen aan waterkwaliteits- en waterkwantiteitsnormen

acties
1. Aanleg van 68 km natuurvriendelijke oevers langs begrensde kaderrichtlijn waterlichamen door het waterschap tot eind 2021

2. De aanleg van 13 binnendijkse vispassages in begrensde waterlichamen en vispassages tussen buiten- en binnendijkse kaderrichtlijn oppervlaktewaterlichamen door het waterschap tot eind 2021

3. Eind 2021 voldoet 70% van het binnendijkse regionaal gebied aan de WB21 normering zodat ernstige wateroverlast wordt voorkomen.

doelstelling

050102 bescherming tegen overstromingen

acties

1. Beschermingsniveau keringen voldoen aan de normen die het Rijk in 2016 definitief bepaald. Zeeland zet zich in voor zo scherp mogelijke normen. Vanaf 2017 worden de keringen getoetst bij de wettelijke toetsronde.

2. Overstromingsrisico minimaliseren
   a) Het gebied zo inrichten dat schade en slachtoffers bij een doorbraak beperkt blijft.
   b) Een doeltreffende organisatie van de rampenbestrijding.

   Werken aan herijking en normering van het stelsel van regionale keringen. Een aantal keringen is door de wijziging van de Waterwet vanaf 2017 niet langer primair. Eind 2016 worden daarom de 'natte' primaire keringen langs het Veerse Meer, het Antwerps Kanaalpand en de 'droge' primaire keringen in de Kreekrak- en Quarlespolder in het regionale stelsel worden opgenomen en genormeerd.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2014 (Jaarrekening)	2015 (Begroting na wijziging)	2016
Lasten	4.440	4.825	3.694
Baten	-794	-672	-469
resultaat voor bestemming	**3.645**	**4.153**	**3.225**
toevoeging reserve		295	600
onttrekking reserve	-129		
resultaat na bestemming	**3.516**	**4.448**	**3.825**
Per Doelstelling			
050101 Voldoen aan waterkwaliteits- en waterkwantiteitsnormen	350	781	79
050102 Bescherming tegen overstromingen	250	128	35
059999 Ambtelijke inzet en overhead	3.045	3.244	3.111
Totaal	**3.645**	**4.153**	**3.225**

Toelichting:

050102 Voldoen aan waterkwaliteits- en waterkwantiteitsnormen
Onder deze doelstelling vallen budgetten voor de uitvoering van het Provinciaal omgevingsplan.

050102 Bescherming tegen overstromingen
Onder deze doelstelling vallen budgetten voor de ondersteuning waterkeringszorg.

Beheer- en ontwikkeltaken

Uitsplitsing naar beheer- en ontwikkeltaken	(Bedragen x €1.000)	Lasten 2016	Saldo 2016
Water	Beheer	3.172	3.126
	Ontwikkeling	522	99
	Totaal	**3.694**	**3.225**

Toelichting:

- Budgetten voor beheer betreffen met name de salarislasten.
- Budgetten voor ontwikkeling zijn met name de middelen voor de uitvoering van het omgevingsplan.

Alle ambtelijke inzet en overhead worden tot de beheertaken gerekend. Het saldo lasten en 'resultaat voor bestemming' is overeenkomstig de tabel 'Wat mag het kosten'.

Programma 6
Natuur en landschap

Inleiding

De Zeeuwse natuur is de natuur van het deltagebied. Onder invloed van water en wind ontstonden uitgestrekte natuurlandschappen met duinen, estuaria en veenmoeras. Restanten hiervan zijn de Ooster- en de Westerschelde, de duinen van Schouwen en Walcheren en enkele oudland-reservaten zoals de Yerseke Moer. Het zijn bijzondere natuurgebieden van internationale betekenis met een fraai landschap en een rijk planten- en dierenleven.

Vanaf de Middeleeuwen hebben de bewoners van Zeeland in toenemende mate hun stempel op het landschap gedrukt. Als gevolg van bedijkingen, overstromingen, ontginningen en grondgebruik werd het natuurlandschap omgevormd tot het cultuurlandschap zoals we dat nu kennen. Akkers, weilanden en bebouwing worden afgewisseld met binnendijkse natuurgebieden en cultuurlandschappen zoals dijken, kreken, zilte graslanden en bosgebieden. Voorbeelden zijn het Dijkwater, de Schenge, de Passageule en het Groot-Eiland. Het gaat om natuurgebieden en landschappen van formaat, met een grote cultuurhistorische betekenis en met een karakteristieke Zeeuwse uitstraling.

Sinds het Deelakkoord Natuur (2011) is natuur één van de kerntaken van de Provincie. Het Rijk stelt middelen beschikbaar, de Provincie voert de taken, zoals vastgelegd in het Natuurpact en de Overeenkomst Manifestpartijen (2013) uit.

Beleidskaders bij dit programma

(klik op een titel om de link te openen)

Natuurbeheerplan Zeeland 2013-2018
Nota toegankelijkheid natuurgebieden (Natuurlijk genieten in Zeeland)
Nota Wandelnetwerk Zeeland (Ontdekkingsreis te voet over het Zeeuws platteland)
Nota Faunabeleid Zeeland
Beheerplannen "Natura 2000" (informatie provinciaal beleid, Gebiedendatabase)
Omgevingsplan Zeeland 2012-2018
Verordening Ruimte Provincie Zeeland (VRPZ)
Programma Zeeuws Platteland 2.0

Relevante speerpunten

- In 2016 treedt de nieuwe Natuurwet in werking. Eén van de verplichtingen op grond van deze nieuwe wet, is een vastgestelde Natuurvisie door Provinciale Staten. Eind 2015 start hiervoor de procedure.
  De inzet is een effectief en efficiënt beheer van het bestaande areaal. Vergoeding bij ingang nieuwe contracten bijgesteld naar 75% van de normkosten voor beheer. Voor Natuurmonumenten en Stichting Het Zeeuwse Landschap gebeurt dit aan het einde van de contractperiode, in 2017. Samenwerking tussen de terreinbeheerders wordt gestimuleerd.
- Vanaf 2016 is er een nieuw stelsel voor agrarisch natuurbeheer, waarbij wordt gewerkt met collectieven voor het afsluiten van overeenkomsten binnen kerngebieden ter bevordering van de stand van akker- en weidevogels.
- De Provincie is verantwoordelijk voor faunabeheer en betaalt de vergoedingen voor faunaschade aan de landbouw inclusief de daaraan verbonden kosten. In overleg en in samenwerking met de andere provincies bezien of de taxatie- en administratiekosten voor faunaschade kunnen worden beperkt.

- Door het treffen van zogenaamde herstelmaatregelen in bestaande natuurgebieden, wordt economische ontwikkelruimte gecreëerd. Naast deze opgave in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) worden ook maatregelen getroffen in de Natura2000 gebieden om de internationale doelen te halen.
- In het algemeen is de Provincie Zeeland terughoudend met nieuwe natuurontwikkeling: Zeeland beperkt zich tot de realisatie in 2027 van het in 2013 vastgelegde Robuuste Natuurnetwerk (herijkte EHS).
- Wateropgave: waterberging vindt plaats in natuurgebieden, natuurontwikkeling op slecht ontwaterde grond ontlast het watersysteem en nieuwe natuur wordt gecombineerd met de opgave voor een verbetering van de waterkwaliteit (Kader Richtlijn Water, KRW).
- Vergroten van de toegankelijkheid van natuurgebieden en de ontsluiting van het platteland via het wandelnetwerk.

Doelenboom

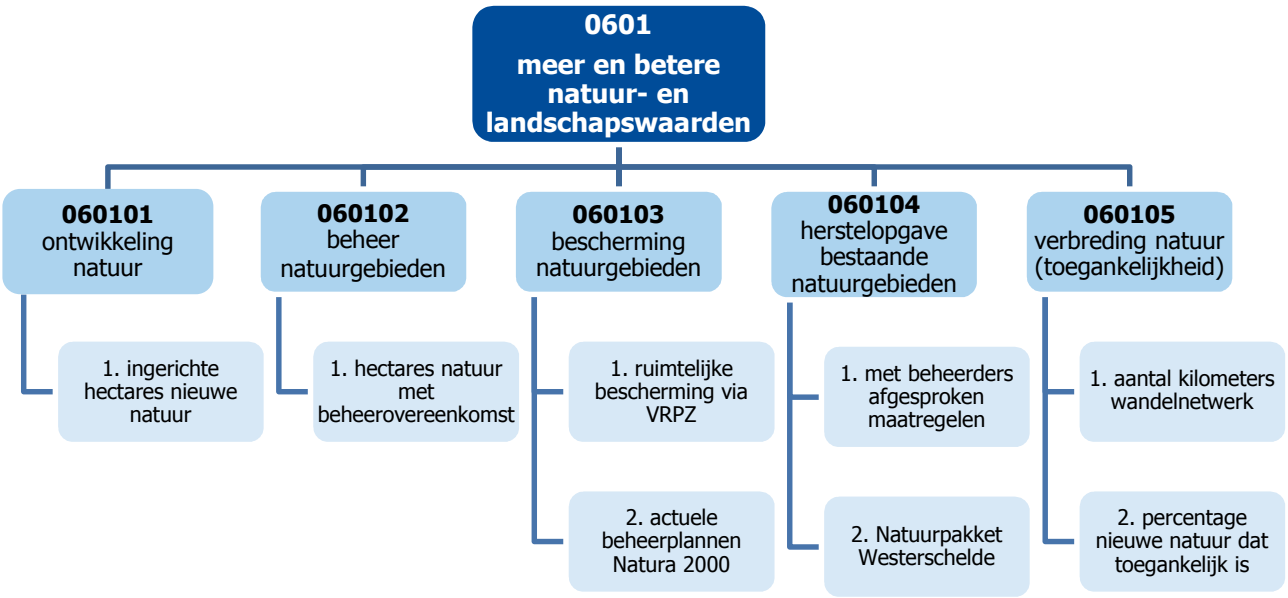

Wat willen we bereiken?

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland wil bijdragen zijn:
0601
Meer en betere natuur-en landschapswaarden door ontwikkeling, beheer, bescherming, herstel en verbreding.

Doelstellingen
060101
natuurontwikkeling
In 2027 moet het nieuwe Robuuste Natuurnetwerk (de herijkte Ecologische Hoofdstructuur – EHS) zijn voltooid. De opgave voor Zeeland is in totaal 5713 hectare nieuwe natuur, die is vastgelegd op de kaart van het Natuurbeheerplan Zeeland. Natuurontwikkeling op de slechte landbouwgrond draagt via kavelruil tevens bij aan de structuurverbetering van de landbouw.

060102
beheer natuurgebieden
De Provincie heeft met terreinbeherende organisaties (Staatsbosbeheer, Het Zeeuws Landschap, Natuurmonumenten en particulieren) overeenkomsten voor het beheer van natuurgebieden op basis van het

Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL) en sluit met de beheerders lumpsumcontracten af, waarin de prestaties worden vastgelegd.
Daarnaast is de Provincie verantwoordelijk voor het Agrarisch Natuurbeheer (ANB). Vanaf 2016 geldt een nieuw stelsel voor agrarisch natuurbeheer, waarbij wordt gewerkt met collectieven voor het afsluiten van overeenkomsten binnen kerngebieden ter bevordering van de stand van akker- en weidevogels.

060103
bescherming natuurgebieden
Dit gebeurt middels de bestaande wetgeving, zoals vastgelegd in de Natuurbeschermingswet, Wet op de Ruimtelijke Ordening, Flora en Faunawet en het opstellen van beheerplannen voor de aangewezen Natura2000-gebieden. Landschapselementen worden ook beschermd via de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

060104
herstelopgave bestaande natuurgebieden
Door het treffen van zogenaamde herstelmaatregelen in bestaande natuurgebieden, wordt economische ontwikkelruimte gecreëerd. Naast deze opgave in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) worden ook maatregelen getroffen in de Natura2000 gebieden om de internationale doelen te halen. Onder deze doelstelling is ook het Natuurpakket Westerschelde opgenomen.

060105
verbreding natuur (toegankelijkheid)
Er wordt gezocht naar meekoppelkansen om te komen tot ecosysteemdiensten binnen het Natuurnetwerk Zeeland. Een voorbeeld hiervan is de wateropgave: waterberging vindt plaats in natuurgebieden, natuurontwikkeling op slecht ontwaterde grond ontlast het watersysteem en nieuwe natuur wordt gecombineerd met de opgave voor een verbetering van de waterkwaliteit (Kader Richtlijn Water, KRW). Speerpunt van de Provincie blijft het vergroten van de toegankelijkheid van natuurgebieden en de ontsluiting van het platteland via het wandelnetwerk

Wat gaan we daarvoor doen?

effect
0601 meer en betere natuur- en landschapswaarden

doelstelling
060101 natuurontwikkeling

acties
1. Ingerichte hectares nieuwe natuur.

Om het Robuust Natuurnetwerk in 2027 gerealiseerd te hebben worden ook in 2016 kansen benut, dat wil zeggen gronden ingericht en aangekocht op vrijwillige basis voor percelen die zijn begrensd in het Natuurbeheerplan Zeeland.
- Streefwaarde: 5713 hectare nieuwe natuur in 2027
- Meting: 1031 hectare nog te realiseren (2015)

doelstelling
060102 beheer natuurgebieden

acties
1. Hectares bestaande natuur met een beheerovereenkomst SNL (Subsidieregeling Natuur en Landschap).
   - Meting: 17.899 ha (2013) → 17.216 ha (2014)

doelstelling
060103 bescherming natuurgebieden

acties
1. Ruimtelijke bescherming via bestemmingsplannen op grond van de VRPZ.

Alle natuurgebieden worden via de Verordening Ruimte Provincie Zeeland (VRPZ) beschermd.
- Meting: 100% (2013)

2. Actuele beheerplannen Natura 2000 gebieden

Na de zomer van 2016 worden de beheerplannen Kop van Schouwen en Manteling van Walcheren ter visie gelegd. Dit resulteert met de Drie Kreken, Yerseke en Kapelse Moer en Zwin en Kievittepolder in vijf actuele beheerplannen in 2017. Na zes jaar (volgende beheerplanperiode) is duidelijk of de kwaliteit van de Natura2000 gebieden is verbeterd.

doelstelling

060104 herstelopgave bestaande Natuurgebieden

acties

1. Met beheerders afgesproken maatregelen Alle maatregelen zijn opgenomen in vastgestelde beheerplannen met een tijdplanning voor zes jaar en voor de uitvoering van de herstelmaatregelen zijn met elke verantwoordelijke beheerder afspraken vastgelegd

2. Natuurpakket Westerschelde

- Hedwige: ontpoldering van de Hedwigepolder wordt ter hand wordt genomen. Start van de uitvoering is voorzien in 2017. Mogelijkheden voor een grensoverschrijdend natuurpark Groot Saeftinghe worden onderzocht.
- Het Zwin: de provincie is betrokken bij de voorbereiding van het Rijksinpassingsplan voor uitbreiding van het Zwin. Start van de uitvoering is voorzien voorjaar 2016, na het onherroepelijk worden van het plan.
- Middengebied: De werkzaamheden voor Perkpolder worden in 2015 afgerond. Waterdunen wordt in 2016 afgerond. De buitendijkse maatregelen Baalhoek en Knuitershoek worden in 2016 gerealiseerd. Overige maatregelen zijn nog in voorbereiding.

Doelstelling

060105 verbreding natuur (toegankelijkheid)

Acties

1. Wandelnetwerk afgerond in de gehele provincie in stand houden en goed onderhouden.
   - Meting: 2100 kilometer (2014)

2. Nieuwe natuur toegankelijk voor bezoekers
   - Meting: 90% is toegankelijk → streefwaarde 80%

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2014 (Jaarrekening)	2015 (Begroting na wijziging)	2016
Lasten	40.718	54.978	63.068
Baten	-18.599	-29.422	-34.642
resultaat voor bestemming	**22.119**	**25.556**	**28.426**
toevoeging reserve	8.523	492	
onttrekking reserve	-14.449	-10.086	-494
resultaat na bestemming	**16.192**	**15.962**	**27.932**
Per Doelstelling			
060101 Ontwikkeling natuur	3.341	1.618	8.803
060102 Beheer natuurgebieden	9.411	11.268	8.687
060103 Bescherming natuurgebieden	17	69	74
060104 Herstelopgave bestaande natuurgebieden	3.245	3.764	2.773
060105 Verbreding natuur (toegankelijkheid)	1.134	1.142	708
Ambtelijke inzet en overhead	4.971	7.695	7.381
Totaal	**22.119**	**25.556**	**28.426**

Toelichting:

Algemeen
De vaak grote fysieke natuurprojecten onder de volgende doelstellingen kennen in de regel een per jaar afwijkend uitvoerings- en kasritme. Dit veroorzaakt de afwijkingen tussen de realisatiecijfers over 2014 en de begrotingscijfers over 2015 en 2016.

060101 Natuurontwikkeling herijkte EHS
Onder deze doelstelling vallen de budgetten voor de afronding van de aanleg van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

060102 beheer natuurgebieden
Onder deze doelstelling vallen de budgetten voor faunaschade (waaronder ganzenschade) en agrarisch natuurbeheer. Ook het beheer van bestaande natuurgebieden door Staatsbosbeheer, Stichting Het Zeeuwse Landschap en Natuurmonumenten maakt onderdeel uit van deze doelstelling.

060103 Bescherming natuurgebieden
Onder deze doelstelling vallen de budgetten voor de uitvoering van de Natuurbeschermingswet en de Flora- en Faunawet.

060104 Herstelopgave bestaande Natuurgebieden
Onder deze doelstelling vallen de budgetten voor de PAS-projecten (Programmatische Aanpak Stikstof) zoals het project Zeepeduinen. Ook de budgetten voor NPW (Natuurpakket Westerschelde) en het opstellen van beheerplannen in het kader van Natura 2000 vallen onder deze doelstelling.

060105 Verbreding natuur
Onder deze doelstelling vallen de budgetten voor het onderhoud van het wandelnetwerk en de boerenlandpaden. Tevens zijn de subsidies voor het Nationaal Park Oosterschelde, Stichting Landschapsbeheer Zeeland en de Stichting Terra Maris hier opgenomen.

Beheer- en ontwikkeltaken

Uitsplitsing naar beheer- en ontwikkeltaken	(Bedragen x €1.000)	Lasten 2016	Saldo 2016
Natuur en landschap	Beheer	26.702	26.311
	Ontwikkeling	36.365	2.114
	Totaal	**63.068**	**28.426**

Toelichting:

- Budgetten voor beheer: verdeling natuur, plagproject Zeepeduinen, decentralisatie Natuur en vitaal platteland.

- Budgetten voor ontwikkeling: Natuurpakket Westerschelde NPW, dat uit rijksmiddelen betaald, wordt en onderdelen uit de decentralisatie van natuur en vitaal platteland.

Alle ambtelijke inzet en overhead worden tot de beheertaken gerekend. Het saldo lasten en 'resultaat voor bestemming' is overeenkomstig de tabel 'Wat mag het kosten'.

Programma 7
Economie

Inleiding

Zeeland is een provincie waar het goed wonen, werken en recreëren is. Een gezonde economie die werk biedt aan ieder die kan en wil werken vormt hiervoor de basis. Zeeland heeft van oudsher een aantal sterke sectoren, zoals logistiek, procesindustrie, recreatie, landbouw en visserij. Die bouwen we verder uit en versterken we. Dit doen we vooral met de cofinanciering van projecten die gebruik maken van subsidies uit Europese fondsen.

In dit begrotingsprogramma focussen we op de economische kant van het vestigingsklimaat, zoals onderwijs- en kennisinfrastructuur, de Zeeuwse arbeidsmarkt, digitalisering, startende ondernemingen, bedrijventerreinen en een Zeelandbrede marketing en promotie. Een deel van het vestigingsklimaat wordt vanuit andere beleidsterreinen beschreven (zoals ruimte en mobiliteit).

Beleidskaders bij dit programma

(klik op een titel om de link te openen)

Economische agenda 2013-2015 (inclusief jaarplannen)

Energie als stuwende kracht! 2013-2015 – Beleid voor Energie en Klimaat

De huidige Economische Agenda had formeel een looptijd tot en met 2015. Conform het coalitieakkoord "Krachten bundelen" zullen we ook in 2016 aan de doelen uit deze agenda blijven werken. Voor het economisch beleid wordt in 2016 aangesloten bij het beleid uit 2015 en geanticipeerd op het nieuwe beleid uit het coalitieakkoord. Wanneer we gebruik willen maken van de gereserveerde middelen voor de economische doelstellingen zullen we hier separate voorstellen aan Provinciale Staten voor doen.

Relevante speerpunten

- Werken aan een goed economisch vestigingsklimaat.
- Ondersteunen topsectoren waarin Zeeland uitblinkt. De Zeeuwse topsectoren zijn logistiek en procesindustrie (inclusief biobased economy en energie), landbouw, visserij en de vrijetijdseconomie.

Doelenboom

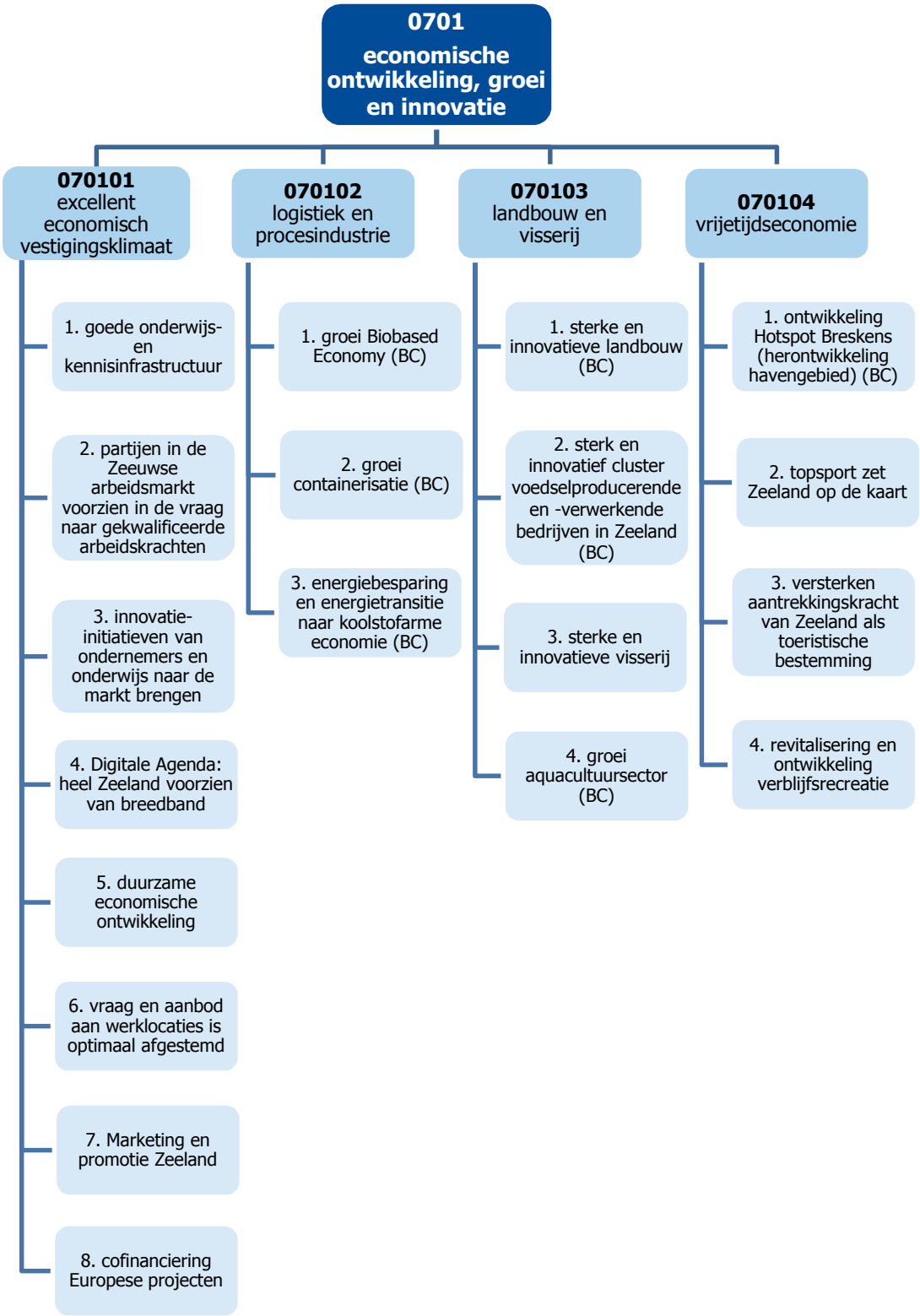

BC = businesscase
Onder een businesscase wordt verstaan een samenhangend publiek-privaat samenwerkingsarrangement die door diverse partijen gezamenlijk worden geconcretiseerd door middel van een aantal concrete projecten.

Wat willen we bereiken?

De maatschappelijke effecten waaraan de provincie Zeeland wil bijdragen zijn:
0701
Economische ontwikkeling, groei en innovatie.

Doelstellingen
070101
excellent economisch vestigingsklimaat
We investeren in een excellent economisch vestigingsklimaat met als doel bestaande bedrijven en werkgelegenheid te behouden en nieuwe aan te trekken. Bij economisch vestigingsklimaat kan worden gedacht aan fysieke ruimte voor bedrijvigheid (zeehavens, bedrijventerreinen, binnensteden), goede aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt en promotie en acquisitie. De Provincie heeft grotendeels een voorwaardenscheppende en faciliterende rol.

070102
logistiek en procesindustrie
Verbeteren van de concurrentiepositie met betrekking tot (duurzame) energie en grondstoffen en de transitie naar een biobased economy. Ook stimuleren en faciliteren we dat onze havens meegaan in de containerisatie die wereldwijd gaande is. De havengebieden met hun industrie zijn een belangrijke motor van de Zeeuwse economie en in omvang de grootste sector. Om de industrie op de toekomst voor te bereiden, zetten we in op biobased economy en duurzame energie.

070103
landbouw en visserij
Vergroten van innovatiekracht in de landbouw-, agro-, visserij- en aquacultuursector. Om deze sectoren concurrerend te houden, stimuleren we de transitie van traditioneel naar innovatief. Daarbij kan worden gedacht aan de toepassing van nieuwe technieken of productiemethoden en samenwerking tussen voedselproducerende en voedselverwerkende bedrijven.

070104
vrijetijdseconomie
Versterken van de aantrekkingskracht van Zeeland als toeristische bestemming. Om de vrijetijdssector aantrekkelijk en concurrerend te houden zetten we onder andere in op de herontwikkeling van toeristische hotspots, marketing en promotie (waar onder topsportevenementen) en kwaliteitsverbetering in de verblijfsrecreatie.

Wat gaan we daarvoor doen?

effect
0701 economische ontwikkeling, groei en innovatie

doelstelling
070101 excellent economisch vestigingsklimaat

acties
1. Goede onderwijs- en kennisinfrastructuur

- Via het programma Kerend Tij stimuleren en ondersteunen wij dat de onderwijsinfrastructuur in Zeeland adequaat, kwalitatief goed en betaalbaar is
- De Provincie participeert in samenwerking rond de Kenniswerf in Vlissingen
- In 2016 wordt een voorstel voorgelegd voor realisatie van Campus Zeeland in aansluitening op de visie op de uitdagingen voor een kwalitatief goede infrastructuur voor het hoger onderwijs die door onderwijsautoriteit Zeeland is uitgebracht.
- Participeren in de stuurgroep Campus Zeeland.

2. Partijen in de Zeeuwse arbeidsmarkt voorzien in de vraag naar gekwalificeerde arbeidskrachten

- Via de Zeeuwse arbeidsmarktmonitor vindt structurele monitoring plaats van de ontwikkelingen op de Zeeuwse arbeidsmarkt.

3. Innovatie-initiatieven van ondernemers en onderwijs naar de markt brengen

- In 2016 zijn minimaal 400 bedrijven actief betrokken bij innovatieprojecten van intermediaire organisaties zoals NV Economische Impuls Zeeland, Smart Service Boulevard en Dok41. Innovatievermogen is lastig te meten.
    - Meting: indicator aantal bedrijven dat actief betrokken is bij innovatieprojecten.

4. Digitale Agenda: heel Zeeland voorzien van breedband

- De provincie Zeeland organiseert samen met andere partijen vraagbundelprojecten om het voor marktpartijen rendabel te maken om te investeren in breedbandinfrastructuur in het buitengebied
    - Streefwaarde: alle 12.000 adressen (particulieren, recreatie- en landbouwbedrijven en MKB op bedrijfsterreinen) aangesloten die nog niet voorzien van een breedband internetaansluiting.

5. Duurzame economische ontwikkeling

- Via kennisoverdracht en enthousiasmering van economische spelers stimuleert de Provincie de overgang naar een economisch systeem dat erop is gericht om het hergebruik van grondstoffen en producten te borgen (circulaire economie).
- De Zeeuwse Milieufederatie (ZMF) voert projecten uit ter versterking van de relatie economie en ecologie en participeert in relevante samenwerkingsverbanden
- Het Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid (IVN) voert programma's uit die zich richten op het verbinden van groene initiatieven met maatschappelijke thema's
- Switch voert programma’s uit die zich richten op het verbinden van maatschappelijk betrokken ondernemerschap en ondernemersvaardigheden.

6. Vraag en aanbod aan werklocaties is optimaal afgestemd

- In de periode 2015-2019 onderzoeken van de mogelijkheden van het oprichten van een herstructureringsfonds om herstructurering van verouderde bedrijventerreinen te stimuleren waarbij wordt gekeken naar planologische mogelijkheden en de inzet van grondposities.
- Aanpakken van de leegstand in binnensteden, samen met gemeenten wordt gewerkt aan een visie op detailhandel in Zeeland
    - ➔ Er bestaat een sterke relatie tussen deze doelstelling en het tweede subdoel onder doelstelling 040101 op het programma ruimtelijke ontwikkeling (4)

7. Marketing en promotie Zeeland

- Vergroten van de opbrengsten van Zeeland als toeristische bestemming; Zeeland als vestigingsregio voor wonen, werken en ondernemen en Zeeland als relevante bestuurlijke eenheid door middel van een brede aanpak van gebiedsmarketing, gebaseerd op de onderscheidende identiteit van Zeeland,
- Stimuleren van bedrijfsvestigingen en werkgelegenheid in Zeeland door middel van de activiteiten van NV Economische Impuls Zeeland
    - Prestatie indicator: door acquisitieactiviteiten ten minste vijftien nieuwe bedrijfsvestigingen die werkgelegenheid bieden aan tenminste 200 arbeidsplaatsen.

    →Toeristische promotie valt in de begroting onder doelstelling 070104 vrijetijdseconomie (subdoel 3). De acties voor Zeeland als relevante bestuurlijke eenheid zijn opgenomen onder doelstelling 010103 (regionale samenwerking) in programma 1

8. Cofinanciering Europese projecten

- Verwerven van cofinanciering uit de Europese Programma's waarmee wij onze ambitie en doelstellingen uit Provinciale beleidsplannen kunnen realiseren.

De Europese Programma's waarin de Provincie een belangrijke rol heeft, zijn:
- OP-Zuid (met Brabant en Limburg)
- Interreg A (Vlaanderen-Nederland, 2-Zeeën)
- Interreg B (North-West Europe, Noordzee)
- Interreg C (Interregionaal)
- POP 3 (met Brabant en Limburg)
- Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij.

doelstelling

070102 logistiek en procesindustrie

acties

1. Groei biobased economy (BC)

- Ontwikkeling, teelt en verwaarding van groene grondstoffen
- Vergroening van de procesindustrie waaronder het sluiten van kringlopen (onder andere MKB ondersteuning via InnoGo en innovatievouchers)

- Stimuleren biobased economy door cofinanciering van projecten die gebruik maken van subsidies uit EU-fondsen of door ondernemers te helpen bij EU-subsidieaanvragen.
- Beschikbaar stellen revolverende middelen en begeleiding van startende en doorgroeiende ondernemingen dit in nauwe samenwerking met Impuls.
- Opstellen, uitwerken en uitdragen van ontwikkelingsstrategieën in samenwerking met mede overheden, onderwijs en ondernemingen in Zuidwest-Nederland (Biobased Delta) en Vlaanderen.

2. Groei containerisatie (BC)

- Faciliteren dat in 2016 het totale volume overgeslagen containers in de zee- en binnenvaart in het Sloegebied en de Zeeuws-Vlaamse Kanaalzone is gestegen tot 400.000 TEU (TEU - Twenty-feet Equivalent Unit)
  - Nulmeting 2012: 250.000 TEU

3. Energiebesparing en energietransitie naar koolstofarme economie (BC)

- Onderzoeken van innovatieve technieken voor wind op zee en getijdenenergie
- Ondersteunen energie- en grondstofbesparing van het industrieplatform Smart Delta Resources
- Stimuleren energie uit water, wind op zee, energiebesparing in de gebouwde omgeving en duurzame energie in de grootschalige industrie.
  - Landelijke afspraak in 2023 16% van de energie in Nederland duurzaam opgewekt.

doelstelling

070103 landbouw en visserij

acties

1. Sterke en innovatieve landbouw (BC)

- Stimuleren high sensing technieken in de akkerbouw
- Stimuleren teelt van nieuwe, hoogrenderende, biobased gewassen voor de circulaire economie. De door de Provincie ondersteunde Biobased Garden (bij het Agrarisch Innovatie en Kenniscentrum 'De Rusthoeve') is de kraamkamer voor deze activiteiten
- Financieel ondersteunen van de duurzame ontwikkeling van met name de melkveesector door opzet van een praktijkproef voor eiwitteelt (bijvoorbeeld soja) in Zeeland.

2. Een sterk en innovatief cluster van voedselproducerende en voedselverwerkende bedrijven in Zeeland (BC)

Door middel van het ondersteunen van (onder andere) de Stichting Foodport Zeeland werkt de Provincie aan:

- Samenwerkingsprojecten tussen bedrijven in de Zeeuwse Foodsector
- Innovatiestimuleringsprogramma
- Inspiratie en kennis via inspiratie- of kennisbijeenkomsten voor Zeeuwse Foodbedrijven

3. Sterke en innovatieve visserij

- Ontwikkelen van nieuwe producten en productiemethoden
- Versterken van relatie visserij en toerisme

4. Groei aquacultuursector (BC)

- Ontwikkelen van binnendijkse aquacultuur via innovatieve projecten
- Alle gemeenten bieden ruimte voor aquacultuur in de bestemmingsplannen, overeenkomstig het provinciaal beleidskader

doelstelling

070104 vrijetijdseconomie

acties

1. Ontwikkeling Hotspot Breskens (herontwikkeling havengebied) (BC)

- Uitbreiding jachthaven Breskens
- Implementatie dag attractie Visserijexperience
- Uitbouwen Breskens als internationaal centrum voor zeezeilen (conceptontwikkeling, nieuwe bedrijvigheid en promotie onder meer via internationale zeilevents)
- Realisatie van een leisureboulevard met onder meer appartementen
- Verbeterde kustverbinding met Knokke

2. Topsport zet Zeeland op de kaart

- Mede mogelijk maken en aan Zeeland verbinden van topsportevenementen passend bij Zeeland (kernsporten)
- Profilering van Zeeland als sportprovincie onder de noemer van 'Zeeland daagt je uit!'
- Versterking en verbreding van de regionale kernsporten (beach-, wieler- en watersport)
- Profileren van Zeeland door middel van topsport en profiteren van economisch rendement (spin-off).

3. Versterken van de aantrekkingskracht van Zeeland als toeristische bestemming

- Strategische marktbewerking en promotie van toeristisch Zeeland.
- Toename van het aantal bezoekers op vvvzeeland.nl met ten minste 10%
    - Metingen:
    - > 2,5 miljoen bezoekers voor de website
    - Minimaal vijftig organisaties en ondernemers nemen ZIDS informatiepunten af → totaal 150 informatiepunten in Zeeland staan
    - Ten minste tien Zeeuwse deelnemende organisaties (samenwerkingsverbanden, bedrijven en/of gemeenten) doen mee aan de landelijke TV commercial. De Provincie is medeopdrachtgever en denkt mee over de inhoudelijke positionering
- Kennisontwikkeling en -transfer. Het verzamelen van cijfers en het bundelen van kennis is gericht op toepasbare kennis. Kennisvragen gaan dit jaar vooral in op de gast. Er worden drie ideeën uit de sector ondersteund en tot uitvoering gebracht. De Provincie geeft opdracht voor kennisontwikkeling en -transfer
- De ketensamenwerking tussen kennis, onderwijs, innovatie, productontwikkeling, ondernemerschap en promotie en marktbewerking moet tot ten minste vijf samenwerkingsprojecten leiden op het gebied van onder andere vermarkting van de recreatieve infrastructuur als product, toeristische mobiliteit, beleving van natuur, vernieuwend digitaal product (ZeelandPas) dat aansluit bij of onderdeel is van de digitale agenda

4. Revitalisering en ontwikkeling verblijfsrecreatie

- Kwaliteitsverbetering in de verblijfsrecreatieve sector
- De gemeenten, Provincie en Economische Impuls Zeeland werken samen aan de revitalisering en ontwikkeling van de verblijfsrecreatie in Zeeland en van Brouwerseiland (Brouwersdam). Projecten op het gebied van revitalisering en ontwikkeling verblijfsrecreatie zijn in Schouwen-Duiveland, Sluis en Vlissingen in voorbereiding of in uitvoering

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2014 (Jaarrekening)	2015 (Begroting na wijziging)	2016
Lasten	20.025	16.982	12.577
Baten	-3.733	-1.382	-27
resultaat voor bestemming	**16.292**	**15.601**	**12.551**
toevoeging reserve	500	529	
onttrekking reserve	-1.000	-2.694	-1.028
resultaat na bestemming	**15.792**	**13.435**	**11.522**
Per Doelstelling			
070101 Excellent economisch vestigingsklimaat	4.515	5.119	5.082
070102 Logistiek en procesindustrie	3.819	2.298	1.506
070103 Landbouw en visserij	780	765	105
070104 Vrijetijdseconomie	1.650	1.957	619
Ambtelijke inzet en overhead	5.529	5.462	5.239
Totaal	**16.292**	**15.601**	**12.551**

Toelichting:

Algemeen
Afwijkingen tussen de realisatiecijfers over 2014 en de begrotingscijfers over 2015 en 2016 worden met name veroorzaakt door kas- en uitvoeringsfluctuaties binnen projecten uit de Economische agenda en doordat de verlenging naar 2016 van de Economische Agenda (nog) niet financieel verwerkt is.

070101 Excellent economisch vestigingsklimaat
Onder deze doelstelling komen de budgetten voor projecten uit de (verlengde) Economische Agenda, Zeeland promotie en cofinanciering van Europese projecten. Ook de provinciale bijdrage aan de nieuwe sluis in Terneuzen is onder deze doelstelling opgenomen.

070102 Logistiek en Procesindustrie
Onder deze doelstelling komen de budgetten voor projecten op het gebeid van onder andere biobased economy en energie uit de (verlengde) economische agenda.

070103 Landbouw en Visserij
Onder deze doelstelling komen de budgetten voor projecten uit de (verlengde) economische agenda en de subsidiering aan de stichting proefboerderij Rusthoeve.

070104 Vrijetijdseconomie
Onder deze doelstelling komen de budgetten voor projecten uit de (verlengde) economische agenda waaronder subsidies en overeenkomsten voor het provinciale (top)sportbeleid, herziening van fietsknooppunten, Ontwikkeling Hotspot Breskens, Ketensamenwerking, Kennisontwikkeling en –transfer en

het convenant Veerse Meer. Ook de budgetten voor strategische marktbewerking en promotie, economische en toeristische ontwikkeling en kennisontwikkeling vallen onder deze doelstelling.

Beheer- en ontwikkeltaken

Uitsplitsing naar beheer- en ontwikkeltaken	(Bedragen x €1.000)	Lasten 2016	Saldo 2016
Economie	Beheer	7.032	7.005
	Ontwikkeling	5.546	5.546
	Totaal	**12.577**	**12.551**

Toelichting:

- Budgetten voor beheer: onder andere onderwijs, natuur- en milieueducatie, Roosevelt Study Center (RSC) en technische bijstand OP-Zuid.
- Budgetten voor ontwikkeling: NV Economische Impuls Zeeland en budgetten uit de (verlengde) economische agenda.

Alle ambtelijke inzet en overhead worden tot de beheertaken gerekend. Het saldo lasten en 'resultaat voor bestemming' is overeenkomstig de tabel 'Wat mag het kosten'.

Programma 8
Mobiliteit

Inleiding

Mobiliteit is vanuit het oogpunt van leefbaarheid en vestigingsklimaat een voorwaarde voor het goed functioneren van de samenleving. Het zorgt ervoor dat mensen kunnen werken, dat bedrijven goederen ontvangen, dat familieleden elkaar bezoeken, dat mensen voorzieningen bereiken en biedt een manier om de omgeving te beleven. Mensen zorgen grotendeels voor hun eigen mobiliteit; overheden staan in voor een systeem van infrastructuur en collectieve mobiliteitsvoorzieningen van voldoende kwaliteit.

De afgelopen decennia was er veel aandacht voor uitbreiding van de infrastructuur. De bevolking en welvaart groeiden snel en daarmee ook de mobiliteitsbehoefte. De komende jaren ligt de nadruk meer op kwaliteit in de zin van betrouwbaarheid (voorspelbare reistijden voor personen en goederen), snelheid (voor functionele verplaatsingen) en veiligheid (op weg naar nul vermijdbare verkeersslachtoffers blijft uitgangspunt).

Daarbij moeten we rekening houden met, c.q. inspelen op, de veranderende samenleving. Denk aan de geografische opschaling van voorzieningen, de demografische ontwikkelingen, de innovaties in mobiliteitsoplossingen, de grotere behoefte aan flexibiliteit en een samenleving die meer vanuit eigen kracht wil werken aan maatschappelijke opgaven.

Om deze uitdaging in te vullen, wordt momenteel gewerkt aan een nieuw mobiliteitsbeleid (Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan Zeeland (PVVP)), waarvan de vaststelling door PS medio 2016 is voorzien. Dit beleid is integraal, er wordt dan niet meer gewerkt met sectorale beleidsplannen voor mobiliteit. Voor dit nieuwe PVVP is het de bedoeling om te werken met een loskoppeling van visie en programmering in de vorm van een drietrapsraket, bestaande uit een beleidsvisie, een beleidsprogramma en jaarprogramma met een looptijd van respectievelijk 12, 4 en 1 jaar. Hiermee proberen we de afstand tussen mobiliteitsbeleid en concrete maatregelen te verkleinen.

Om de ambities te verwezenlijken is samenwerking tussen diverse partijen een absolute voorwaarde. De Provincie Zeeland heeft een rol als regisseur in het opzetten en bestendigen van samenwerking met diverse partners binnen mobiliteitsopgaven, zowel in als buiten Zeeland. Samenwerking is nodig om invulling en uitvoering te geven aan de ambities. Samenwerking gericht op extra uitvoeringskracht en om te komen tot werkelijk integrale oplossingen.

Tot de vaststelling van het nieuwe PVVP blijft het huidige beleid op het gebied van verkeer en vervoer inclusief de daarbij behorende doelen, uitgangspunt. Dit beleid is in hoofdlijnen verwoord in het vigerende PVVP met een sectorale uitwerking in beleidsplannen voor onder andere openbaar vervoer, goederenvervoer en verkeersveiligheid. Het jaar 2016 is daarmee een overgangsjaar, waarin zoveel mogelijk de acties op basis van het bestaande beleid worden afgerond.

Beleidsnota's bij dit programma

(klik op een titel om de link te openen)

Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan Zeeland – Mobiliteit op Maat, Actualisatie 2009-2015 (vastgesteld door PS op 24 oktober 2008)
Actieplan PVVP 2016 inclusief Meerjarenprogramma Infrastructuur Zeeland 2016-2020
Beleidsplan Openbaar Vervoer 2015-2025 – Nieuwe lijnen
Beleidsplan Goederenvervoer Zeeland 2012-2018
Beleidsplan Verkeersveiligheid 2010-2020
Integraal Beheerplan provinciale infrastructuur 2010
Beleidsplan categorisering wegennet 2010-2020

Relevante speerpunten

- Vaststelling van het nieuwe PVVP (visie tot 2028 en programma voor vier jaar) medio 2016. In 2016 worden lopende acties afgerond op basis van het bestaande beleid. Nieuwe activiteiten worden alleen gestart als deze passen binnen de contouren van het nieuwe beleid en het collegeprogramma.
- Het nieuwe PVVP vraagt ook een andere benadering ten aanzien van samenwerking en overleg. De voor de uitvoering van nieuwe mobiliteitsvisie benodigde structuur willen we in overleg met de partners vormgeven. Dit doen we direct vanaf de start van de eerste programmaperiode.
- Evaluatie OV-concessie en haltetaxi. In 2015 is de nieuwe OV-concessie gestart en is gelijktijdig de haltetaxi ingevoerd als basisvoorziening in aanvulling op het busvervoer. Het functioneren van dit systeem zal worden geëvalueerd in het licht van het uitgangspunt van vraaggerichtheid.
- De toekomstvisie voor de Westerschelde Ferry, die eind 2015 wordt voorgelegd aan Provinciale Staten, vormt de basis voor 'no-regret' maatregelen die al in 2016 kunnen worden uitgevoerd. Denk aan verdere stappen in het vraaggerichter maken van de dienstregeling en meer differentiatie in het tariefsysteem.
- Uitvoering van het halteplan ter verhoging van het comfort en de veiligheid. De focus daarbij ligt op halten die een knooppuntfunctie hebben, niet alleen binnen openbaar vervoer zelf als overstappunt, maar ook binnen een multimodale keten, met name gericht op voortransport per fiets.
- Het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Zeeland (ROVZ) als platform en werkorganisatie voor regionale samenwerking op het gebied van verkeersveiligheid gaat meer focus aanbrengen in de activiteiten. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met de partners, waarvan een grotere betrokkenheid wordt gevraagd.
- Voor een doelmatiger beheer en onderhoud van de provinciale infrastructuur wordt asset-management ingevoerd.
- Een evaluatie van de wijze waarop momenteel het verkeersmanagement bij calamiteiten gebeurt. Onderdeel daarvan is de werking van de vaste alternatieve routes voor het hoofdwegennet.
- Een forse inzet om via de regionale- en landelijke spoortafel en via het Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (BO-MIRT) de kansen te vergroten voor realisatie van de voor de ontsluiting van de Zeeuwse havens belangrijke spoorprojecten (VEZA-boog en Axel-Zelzate). Voor het personenvervoer start een studie naar een interlokale treinverbinding.
- Diverse infraprojecten die op basis van het huidige PVVP zijn ontwikkeld, zullen in de jaren 2016 en 2017 worden uitgevoerd. Daarnaast wordt een aantal projecten verder voorbereid. Tenslotte start de ontwikkeling van nieuwe projecten op grond van het nieuwe PVVP.

  Uit te voeren projecten in 2016 zijn:
  - Fietspad Oud Vossemeer – Broeksedijk
  - Fietspad Lewedorp – Arnemuiden
  - Rotonde bij Absdale en parallelweg Absdale – Hulst langs de N258

  Geplande projecten voor uitvoering in 2017 waarbij de voorbereiding met name in 2016 zit zijn:
  - 3e fase Recreatieverdeelweg bij Scharendijke
  - Landbouwroute bij Poortvliet
  - T-aansluiting Drieweg
  - Ovonde Ritthemsestraat bij Oost – Souburg
  - Zuidelijke ontsluiting op de A58 bij Goes (onder regie van de gemeente Goes)

  Projecten die verder worden voorbereid zijn de reconstructie van de N290 (Terneuzen – Terhole), de Zanddijk (N673 Yerseke – Kruiningen) en quick wins op de Deltaweg (N256 Goes – Zierikzee)

- Ontwikkelen van een investeringsstrategie op grond waarvan infraprojecten worden geselecteerd en geprioriteerd, gerelateerd aan het beschikbare budget. Behulpzaam hierbij is de kwaliteitstoets die voor het gehele Zeeuwse wegennet is uitgevoerd en heeft geresulteerd in een lijst met knelpunten.

Doelenboom

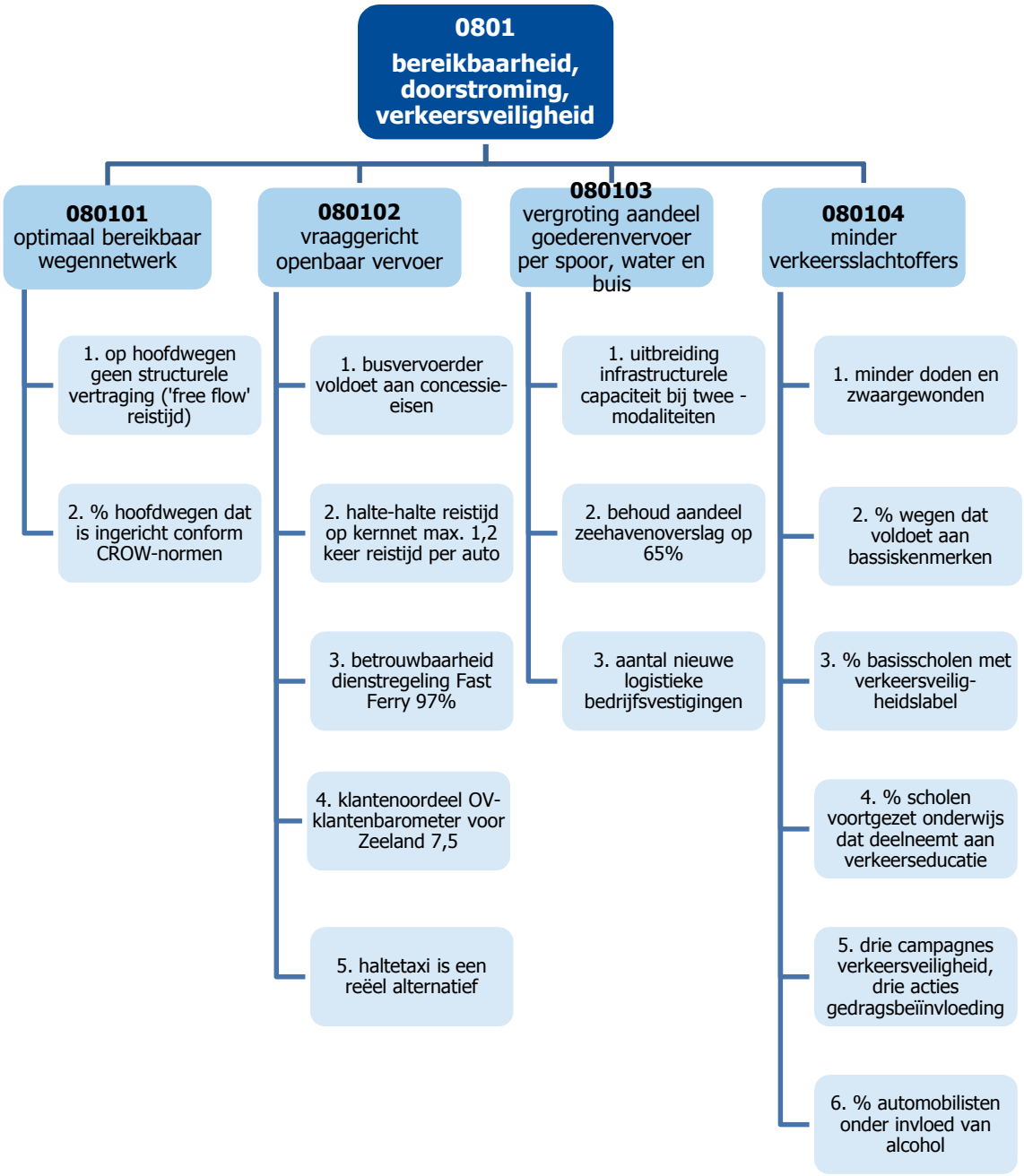
0801
bereikbaarheid, doorstroming, verkeersveiligheid
080101
optimaal bereikbaar wegennetwerk
1. op hoofdwegen geen structurele vertraging ('free flow' reistijd)
2. % hoofdwegen dat is ingericht conform CROW-normen
080102
vraaggericht openbaar vervoer
1. busvervoerder voldoet aan concessie-eisen
2. halte-halte reistijd op kernnet max. 1,2 keer reistijd per auto
3. betrouwbaarheid dienstregeling Fast Ferry 97%
4. klantenoordeel OV-klantenbarometer voor Zeeland 7,5
5. haltetaxi is een reëel alternatief
080103
vergroting aandeel goederenvervoer per spoor, water en buis
1. uitbreiding infrastructurele capaciteit bij twee - modaliteiten
2. behoud aandeel zeehavenoverslag op 65%
3. aantal nieuwe logistieke bedrijfsvestigingen
080104
minder verkeersslachtoffers
1. minder doden en zwaargewonden
2. % wegen dat voldoet aan bassiskenmerken
3. % basisscholen met verkeersveilig-heidslabel
4. % scholen voortgezet onderwijs dat deelneemt aan verkeerseducatie
5. drie campagnes verkeersveiligheid, drie acties gedragsbeïnvloeding
6. % automobilisten onder invloed van alcohol

Wat willen we bereiken?

De maatschappelijke effecten waaraan de Provincie Zeeland positief wil bijdragen zijn:
0801
In Zeeland zijn functies en voorzieningen voor alle modaliteiten goed en veilig bereikbaar (dat is vervoer via weg, water, spoor en buisleiding). De verwezenlijking van die bereikbaarheid is een gezamenlijke taak voor alle bij verkeer en vervoer betrokken partners.
0802
Zeeland beschikt over een (vaar)wegennet dat goed is ingepast in de omgeving en waarvan het beheer en onderhoud voldoet aan een van tevoren bepaald kwaliteitsniveau.

effect
0801 bereikbaarheid, doorstroming en verkeersveiligheid

doelstelling
080101 optimaal bereikbaar wegennetwerk

Om zowel binnen als buiten Zeeland gebruik te kunnen maken van functies en voorzieningen is een goede bereikbaarheid via verschillende modaliteiten belangrijk. Het hoofdwegennet binnen Zeeland, bestaande uit de belangrijkste Rijks- en Provinciale wegen waaronder de verbindingen tussen de eilanden, dient daarom voor wat betreft bereikbaarheid en veiligheid op orde te zijn. Dit houdt onder meer in dat op deze wegen geen sprake is van structurele vertraging als gevolg van een te hoge verkeersintensiteit en de reistijd benadert de zogeheten *free-flow* reistijd (ongehinderde doorgang). Op (middel)lange termijn dient verder geïnvesteerd te worden in het hoofdwegennet om de doorstroming verder te verbeteren. Met name dient gedacht te worden aan de zogeheten Deltaroute tussen Goes en Hellegatsplein.
Periodiek optredende vertraging en barrièrevorming als gevolg van kruisende infrastructuur worden tot een minimum beperkt, bijvoorbeeld door optimalisatie van brugopeningen of door het over een andere route leiden van verkeer via moderne verkeersmanagementsystemen.
Zeeland is ook van buiten af goed bereikbaar via een, als zodanig ingericht, netwerk van stroomwegen waar zich geen structurele vertraging voordoet. Dit geldt dan zowel voor de ring van stroom(snel)wegen rondom Zeeland als de zogeheten inprikkers naar Zeeland toe.
Voor de korte afstanden heeft de fiets een sterke positie ten opzichte van de auto, als functioneel vervoermiddel én voor recreatief gebruik.

Om bovenstaande doelstellingen te bereiken, worden diverse instrumenten ingezet. Onder de speerpunten zijn al de belangrijkste projecten genoemd waar de Provincie als wegbeheerder in investeert. Het grootste deel van de middelen gaat naar de diverse onderdelen van de N62.

Medio 2016 wordt als onderdeel van het nieuwe PVVP een nieuw wegencategoriseringsplan vastgesteld. Naast verkeersveiligheid zijn principes van bundelen en doorstromen daarin het uitgangspunt. Streefbeeld is om in 2040 het grootste deel van de doorgaande wegen (stroomwegen en gebiedsontsluitingswegen) volgens de CROW-norm te hebben ingericht. Door deze wegen goed in te richten en bijvoorbeeld voor het landbouwverkeer alternatieven te ontwikkelen, ontstaat ruimte om andere wegen af te waarderen en gebieden meer autoluw te maken.
De knelpunten op de diverse wegennetten waaronder die voor goederenvervoer, landbouwverkeer, fiets en openbaar vervoer zijn in beeld gebracht en zullen in 2016 worden geprioriteerd. Na uitvoering van reeds geplande projecten in 2016 en 2017 kan uitvoering in 2018 starten, doordat er dan weer middelen beschikbaar komen. Speerpunten daarbij zijn met name de Zanddijk tussen Kruiningen en Yerseke, de N290 tussen Terneuzen en Terhole en het uitvoeren van zogeheten Quick Wins op de N256 Deltaweg.

doelstelling

080102 vraaggericht openbaar vervoer

Het openbaar vervoer in Zeeland is afgestemd op de vervoervraag van reizigers. Tussen de grotere kernen en naar aangrenzende regio's bestaan snelle, directe buslijnen als basisvoorziening (kernnet). Daarnaast is er vervoer op maat voor forensen, scholieren en toeristen. Trajecten met onvoldoende vervoervraag, komen in aanmerking voor een buurtbus of de haltetaxi, die een mobiliteitsgarantie biedt op momenten of trajecten waar geen (buurt)bus meer rijdt.

Bovenstaande doelstelling is uitgangspunt geweest voor de nieuwe dienstregeling. Deze wordt in 2016 geëvalueerd. Op basis van de daarmee verkregen inzichten, wordt in 2016 de dienstregeling 2017 ontwikkeld.

In 2016 worden ook de spelregels voor de haltetaxi geëvalueerd en waar nodig bijgesteld.

In coalitieakkoord 'Krachten bundelen' is voor 2016 incidenteel extra budget voorzien voor het oplossen van eventuele knelpunten in het openbaar vervoer. Dit is opgenomen in de zomernota 2015, in deze begroting is dit extra budget van € 0,8 miljoen nu nog niet verwerkt.

De gunning en implementatie van de nieuwe busconcessie heeft lange tijd voor onzekerheid gezorgd. Gevolg daarvan is dat investeringen in (toegankelijkheid van) haltevoorzieningen en ketenmobiliteit (onder andere fiets <--> bus) zijn uitgesteld. Nu er duidelijkheid is over de dienstregeling 2016 wordt in overleg met betrokken wegbeheerders invulling en uitvoering gegeven aan het Zeeuwse halteplan.

Blijvend aandacht is er voor productdifferentiatie, uitgaande van specifieke wensen van de doelgroepen. Dit zijn met name toeristen (ZeelandPas), mensen met een beperking (OV-ambassadeurs) en scholieren (scholierenabonnement via de Stichting Scholiervervoer Zeeland).

doelstelling

080103 een duurzaam goederenvervoernetwerk

De Provincie wil een belangrijke bijdrage leveren aan de totstandkoming van een duurzaam goederenvervoernetwerk in Zeeland en zo de randvoorwaarden scheppen voor de verdere versterking van de Zeeuwse economie met inachtneming van de kwaliteit van het milieu en landschap.

Daartoe richt de Provincie zich allereerst op realisatie en handhaving van goede verbindingen van en naar de Zeeuwse zeehavens (Kanaalzone en Sloegebied) via weg, water, spoor en buisleiding. Daarnaast zet de Provincie vanuit de eigen sterktes in op logistieke ontwikkelingen die verband houden met de combinatie van zee- en binnenvaart, de waardetoevoegende combinatie

in de havens van havenoverslag, industrie en logistieke bedrijvigheid en de agro-logistieke stromen. Verder stimuleert de Provincie de toepassing van logistieke ontwikkelingen en innovaties die zorgen voor efficiënter en duurzamer vervoer in Zeeland.
Met het oplossen van de knelpunten uit het kwaliteitsnet goederenvervoer en met de grote wegenprojecten zoals de verdubbeling van de Sloeweg en de Tractaatweg schept de provincie in directe zin de randvoorwaarden voor goederenvervoer. Als Provincie stimuleren we de verantwoordelijken voor vaarwegen, spoor en buisleidingen om te investeren in een goede multimodale bereikbaarheid van de Zeeuwse havens. Dit doen we door middel van onderzoek, lobby en inhoudelijke inbreng. Denk bijvoorbeeld aan de lobby ten behoeve van de spoorverbinding tussen Vlissingen-Oost en Antwerpen (VEZA) en aan het meedenken over de nieuwe sluis bij Terneuzen.
De Provincie ondersteunt logistieke projecten en innovaties. Niet alleen omdat het logistieke bedrijfsleven daarmee gediend is, maar ook omdat mens en omgeving profiteren van duurzamer en efficiënter goederenvervoer. Hierbij worden accenten gelegd op activiteiten die passen bij de kracht en het karakter van Zeeland. Ontwikkelingen in de binnenvaart hebben daarom speciale aandacht vanuit de Provincie Zeeland.

doelstelling

080104 minder verkeersslachtoffers

Door een veilige inrichting van het wegennet en het bevorderen van verkeersveilig gedrag bij de weggebruikers zijn de kansen om in Zeeland betrokken te raken bij een verkeersongeval zo klein mogelijk.
Maatregelen concentreren zich op de totstandkoming van een duurzaam veilige infrastructuur volgens de BKWO (Basis Kenmerken Wegontwerp), permanente verkeerseducatie en -voorlichting, sensibilisering en verkeershandhaving.

Voor 2016 zijn op basis van de huidige aard en omvang van de verkeersonveiligheid speerpunten benoemd. De eerste is de aanpak van te hoge rijsnelheden. De pilot-trajecten van 2015 zijn succesvol gebleken en daarom zullen die worden voortgezet. Essentieel in de aanpak is de combinatie van burgerparticipatie, gedragsbeïnvloeding, mogelijke infrastructurele ingrepen en handhaving.
Het tweede speerpunt is het fietsverkeer vanwege de nog steeds een stijgende tendens in de slachtofferongevallen onder fietsers. In 2015 is er specifiek aandacht voor de diverse oorzaken van de fietsongevallen met name onder ouderen. Om ongevallen te verminderen zetten we vooral in op het gedrag van de fietsers. In 2016 staan campagnes en trainingen voor deze doelgroep centraal. Daarnaast werken we via de diverse wegbeheerders aan de infrastructuur. In 2016 blijven we inzetten op een duurzaam veilige infrastructuur zodat meer wegen voldoen aan de Basis Kenmerken Wegontwerp (BKWO), en veilige landbouw- en fietsroutes. Verder besteden we opnieuw aandacht aan educatie in basis- en voortgezet onderwijs, alsmede educatie en sensibilisering van risicogroepen, waaronder jongere bestuurders en een gerichte handhaving ter versterking van de educatie-, campagne- en infrastructurele-inspanningen. In 2016 zal met name het thema van 'afleiding en alertheid in het verkeer' in dit verband centraal staan.

effect

0802 gebruikskwaliteit van het (vaar)wegennet

doelstelling

080201 beheer en onderhoud van het (vaar)wegennet

Uit diverse onderzoeken[1,2] naar het beheer en onderhoud van provinciale infrastructuur in Zeeland is gebleken dat de budgetten op dit moment net toereikend zijn om de onderkant van het vastgestelde kwaliteitsniveau te realiseren. Daarbij moet wel opgemerkt worden dat over het ecologisch bermbeheer, een plus ten opzichte van het gemiddelde kwaliteitsniveau, gelet op bezuinigingen, nog steeds discussie gevoerd wordt.

[1] Berenschot; Wegonderhoud: mogelijkheden voor optimalisatie, 2011
[2] Royal HaskoningDHV; Externe doorlichting onderhoudsbudgetten provinciale infrastructuur, 2014

Daarnaast is landelijk geconstateerd[3] dat de budgetten naar alle waarschijnlijkheid onvoldoende zijn om het areaal voor de lange termijn op orde te houden. Belangrijkste oorzaak hiervan is dat een groot deel van de kunstwerken in de provinciale infrastructuur in relatief korte periode aan het einde van de levensduur zal geraken. Dit brengt een stijging van de vervangingsinvesteringen met zich mee. Binnen het Interprovinciaal Overleg (IPO) wordt hier nader onderzoek naar uitgevoerd, en ook binnen de provinciale organisatie heeft dit de nodige aandacht, om tijdig met een passende oplossing te kunnen komen.

Juist om deze uitdagingen het hoofd te kunnen bieden, is het invoeren van assetmanagement voor beheer en onderhoud infrastructuur in het coalitieakkoord 2015-2019 opgenomen. Het programmaplan assetmanagement zal begin 2016 vastgesteld worden en heeft een verwachte doorlooptijd van ongeveer 4 jaar. Hiermee verwachten wij de komende jaren steeds beter inzicht te kunnen verschaffen in de prestaties die wij van de infrastructuur verwachten, de risico's die wij accepteren en de kosten die hiermee gemoeid zijn.

Samenwerking met de andere Zeeuwse wegbeheerders vindt plaats op diverse vlakken. Bekend is de samenwerking op het gebied van de gladheidbestrijding en openbare verlichting. Verder wordt afstemming gezocht over verkeersmanagement, consignatiediensten en groenbeheer.

Wat gaan we daarvoor doen?

effect

0801 bereikbaarheid, doorstroming en verkeersveiligheid

doelstelling

080101 optimaal bereikbaar wegennetwerk

acties

1. er is op het Zeeuwse hoofdwegenet geen sprake van structurele vertraging als gevolg van een te hoge verkeersintensiteit en de reistijd benadert de zogeheten *free-flow* reistijd (ongehinderde doorgang).
   In 2016 ontwikkelen van een nieuwe bereikbaarheidsnorm voor het Zeeuwse hoofdwegennet op grond van het PVVP.

2. verhoging van het percentage gebiedsontsluitings- en stroomwegen dat is ingericht conform de CROW-normen. Streefwaarde 2040: 100%

   De actuele stand wordt in 2015 bepaald.

doelstelling

080102 vraaggericht openbaar vervoer

acties

1. de busvervoerder voldoet aan concessie-eisen over vervoerplicht, rituitval en punctualiteit

   Streefwaarde: voor 100% voldoen aan concessie-eisen (behoudens overmacht)
   In 2014 hebben beide busvervoerders voldaan aan de toen geldende concessie-eisen voor vervoerplicht. Rituitval bleef in elk kwartaal beperkt tot 0,07 tot 0,12%. Van de aansluitpunctualiteit werd afgeweken met 0,01 tot 0,06% (gebaseerd op landelijk gestandaardiseerde gegevens).
   Het eerste halfjaar van 2015 heeft vooral in het teken gestaan van de implementatie van de nieuwe concessie. Daarom worden monitoring en beheer van genoemde concessie-eisen pas in de tweede helft van 2015 daadwerkelijk geëffectueerd.

[3] MuConsult; Financiële omvang instandhouding provinciale infrastructuur, 2015

2. de halte-halte reistijd op het kernnet (overstappen inbegrepen) is maximaal 1,2 keer de reistijd per auto (volgens de routeplanner ANWB)

Uit een steekproef op basis van de dienstregeling 2015 blijkt dat deze norm in 75% van de gevallen wordt gerealiseerd.

3. betrouwbaarheid dienstregeling Westerschelde Ferry over een heel jaar gemeten bedraagt minimaal 97%

Betrouwbaarheid 2013 is 97,7%, in 2014 97,0%

4. gemiddeld klantenoordeel op basis van de OV-klantenbarometer is voor Zeeland minimaal 7,5

Klantoordeel 2013 is 7,2 (gemiddeld voor Zeeland). Klantenoordeel 2014 bedraagt 7,4 (busvervoer Noord-Zeeland), 7,5 (busvervoer Midden-Zeeland en Zeeuws-Vlaanderen) en 7,6 (fietsvoetveer).

5. de haltetaxi is een reëel alternatief voor alle reizigers voor wie busvervoer niet beschikbaar is

Streefwaarde 100%
Is gerealiseerd, in die zin dat de haltetaxi per 1 maart 2015 beschikbaar is op alle trajecten/momenten waar(op) vroeger een bus reed en nu niet meer. Reizigers kunnen daarvan gebruik maken tegen (het volle) OV-tarief, dat op basis van de kortste reisafstand in rekening wordt gebracht.

doelstelling

080103 een duurzaam goederenvervoernetwerk

acties

1. uitbreiding van de infrastructurele capaciteit bij ten minste twee van de vier vervoersmodaliteiten vóór 2018

De nulmeting is de in 2012 aanwezige infrastructurele capaciteit. Voor de modaliteit weg wordt de infrastructurele capaciteit uitgebreid voor de Sloe- en Tractaatweg. Op de vaarwegen wordt de capaciteit uitgebreid d.m.v. de nieuwe sluis Terneuzen.

2. aandeel vervoer over water van zeehavenoverslag handhaven op ten minste 65% (gebaseerd op tonnage)

2014: 68% (bron: Zeeland Seaports)

3. aantal nieuwe logistieke bedrijven dat zich in Zeeland vestigt.

Streefwaarde en actuele stand van zaken worden in 2015 bepaald.

doelstelling

080104 minder verkeersslachtoffers

acties

1. aantal doden en zwaargewonden in het Zeeuwse verkeer

De ambitie voor 2020: op weg naar nul vermijdbare verkeersslachtoffers!
In 2014 is het aantal dodelijke slachtoffers verdubbeld ten opzichte van 2013 (van 16 naar 31). Het aantal zwaargewonden in het verkeer is op dit moment niet inzichtelijk. In het najaar 2015 krijgen we wel inzicht in de actuele cijfers en de achtergronden daarvan.

2. percentage van de Zeeuwse wegen dat voldoet aan de BKWO (Basiskenmerken Wegontwerp)

Streefwaarde en actuele stand van zaken moeten nog worden bepaald.

3. percentage basisscholen met een ZVL (Zeeuws Verkeersveiligheidslabel)

Streefwaarde: 100% in 2020
2013: 33%; 2014: 37%

4. percentage scholen voor voortgezet onderwijs dat deelneemt aan de Verkeerseducatie Voortgezet Onderwijs (VEVO).

Streefwaarde: 100% in 2020
2013: 92%; 2014: 92%

5. jaarlijks minimaal drie verkeersveiligheidscampagnes en minimaal drie sensibiliseringsacties (bewustmakingsacties)

In 2015 zijn en in 2016 worden uitgevoerd:
- Wij gaan weer naar school
- Slik op de weg
- Fietsverlichtingscampagne
- Afleiding (door telefoneren en navigeren in het verkeer)
- BOB-campagne winter
- BOB campagne zomer
- BOB-sport
- Snelheden: 'Bedankt dat je langzamer rijdt'

6. percentage automobilisten onder invloed van alcohol

Streefwaarde: bij blaastesten geen alcohol (BOB zomer/wintertoer): 95% in 2020
2014: 88%

effect

0802 gebruikskwaliteit van het (vaar)wegennet

doelstelling

080201 beheer en onderhoud van het (vaar)wegennet

acties

1. percentage areaal dat voldoet aan de eisen zoals gesteld in het gekozen kwaliteitsprofiel, volgend uit het monitoringprogramma

Een monitoringsprogramma voor het huidige kwaliteitsbeleid is niet meer tot stand gekomen. Assetmanagement is er op gericht de plan-do-check-act cirkel te implementeren voor de instandhouding van het (infrastructuur)netwerk. Het meten van de effecten en relateren er van aan de doelstellingen maakt hier deel van uit. De monitoring zal dan ook meegenomen worden in het op te stellen programmaplan assetmanagement.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

	2014 (Jaarrekening)	2015 (Begroting na wijziging)	2016
Lasten	78.287	112.741	110.280
Baten	-50.190	-72.908	-41.164
resultaat voor bestemming	**28.097**	**39.832**	**69.116**
toevoeging reserve	2.155	2.883	-100
onttrekking reserve	-2.775	-13.603	-14.374
resultaat na bestemming	**27.478**	**29.112**	**54.642**
Per Doelstelling			
080101 Optimaal bereikbaar wegennetwerk	1.805	12.122	22.308
080102 Vraaggericht openbaar vervoer	1.750	1.444	20.197
080103 Vergroten aandeel goederenvervoer per spoor, water en buis	130	208	
080104 Minder verkeersslachtoffers	509	496	2.799
080201 Beheer en onderhoud van het (vaar)wegennet	9.226	11.001	9.839
089999 Ambtelijke inzet en overhead	14.677	14.560	13.974
Totaal	**28.097**	**39.832**	**69.116**

Toelichting:

080101 Optimaal bereikbaar wegennetwerk
Onder deze doelstelling vallen de budgetten voor de infrastructurele projecten uit het Meerjarenprogramma infrastructuur Zeeland (MIZ) zoals de kosten voor de aanleg van de N62 Sloe- en Tractaatweg. Ook de afschrijvings- en exploitatielasten van de Sluiskiltunnel vallen onder deze doelstelling.

080102 Vraaggericht openbaar vervoer
Onder deze doelstelling vallen de budgetten voor openbaar vervoer in Zeeland.

080103 Vergroten aandeel goederenvervoer per spoor, water en buis
Onder deze doelstelling komen de budgetten voor logistiek/containerisatie uit de (verlengde) economische agenda.

080104 Minder verkeersslachtoffers
Onder deze doelstelling vallen de budgetten voor Regionaal Overlegorgaan Verkeerveiligheid Zeeland (ROVZ) evenals infrastructurele projecten uit het MIZ.

080201 Beheer en onderhoud van het (vaar)wegennet
Onder deze doelstelling vallen de budgetten voor het onderhoud aan en renovatie van het wegen- en vaarwegennet.

Beheer- en ontwikkeltaken

Uitsplitsing naar beheer- en ontwikkeltaken	(Bedragen x €1.000)	Lasten 2016	Saldo 2016
Mobiliteit	Beheer	47.649	43.836
	Ontwikkeling	62.631	25.280
	Totaal	**110.280**	**69.116**

Toelichting:

- Budgetten voor beheer: onder andere onderhoudsbudgetten (vaar)wegen, openbaar vervoer (busdiensten en de Westerschelde Ferry) en onderhoud en afschrijving van de schepen en aanlandingsvoorzieningen.

- Budgetten voor ontwikkeling: N62 Sloe- en Tractaatweg en andere infrastructurele werken uit het MIZ.

Alle ambtelijke inzet en overhead worden tot de beheertaken gerekend. Het saldo lasten en 'resultaat voor bestemming' is overeenkomstig de tabel 'Wat mag het kosten'.

2.9 Overzicht van Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

In dit begrotingsonderdeel worden de provinciale baten verantwoord die niet rechtstreeks aan één van de beleidsprogramma's te koppelen zijn. Het betreft hier de baten uit de motorrijtuigenbelasting, het de provinciefonds en het dividend (Delta). Samen vormen deze de zogenaamde autonome inkomsten van de provincie. De provincie heeft de vrijheid om deze middelen in te zetten voor ieder willekeurige doelstelling van beleid.

(bedragen x € 1.000)

	2014 (Jaarrekening)	2015 (Begroting na wijziging)	2016
Lasten	424	7.012	6.151
Baten	-140.276	-130.277	-149.501
resultaat voor bestemming	**-139.853**	**-123.266**	**-143.349**
toevoeging reserve	28.450	46.307	15.618
onttrekking reserve	-25.723	-44.282	-27.275
resultaat na bestemming	**-137.125**	**-121.241**	**-155.007**
Per Doelstelling			
Opcenten motorrijtuigenbelasting	-36.465	-36.300	-36.300
Provinciefonds	-86.574	-71.093	-102.264
Dividend	-16.756	-17.281	-8.681
Saldo van de financieringsfunctie	1.626	2.401	3.214
Onvoorzien inclusief stelposten	-1.685	-993	681
Totaal	**-139.853**	**-123.266**	**-143.349**

Opcenten motorrijtuigenbelasting

De provincies hebben sinds 1981 de mogelijkheid opcenten te heffen op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting. Het Rijk stelt jaarlijks het maximale niveau van opcenten vast. De actuele ontwikkelingen en een verdere toelichting zijn opgenomen in 3.1 'Paragraaf Provinciale heffingen'.

Conform de gehanteerde uitgangspunten voor deze begroting wordt er hier niet vanuit gegaan dat de Provincie Zeeland het tarief voor de opcenten motorrijtuigenbelasting zal verhogen. De in het coalitieakkoord 'Krachten bundelen' opgenomen verhoging van 2016 met vier opcenten (van 78,3 naar 82,3) wordt via de zomernota aan Provinciale Staten voorgesteld en verwerkt als begrotingswijziging.

Het maximum aantal opcenten is door het Rijk voor 2015 bepaald op 109,2 eurocent, het normtarief voor 2015 bedraagt 65,9 eurocent, het gemiddelde bedrag aan Provinciale opcenten voor 2015 bedraagt 82,3 eurocent. Het verschil van 26,9 opcenten (109,2 -/- 82,3) wordt de berekende vrije belastingcapaciteit genoemd.

ie ook onderdeel 3.2 'Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing'.

De uitkering van het provinciefonds

Provincies ontvangen geld van de Rijksoverheid uit het provinciefonds. Hiermee betalen zij een deel van hun uitgaven. Provincies mogen zelf bepalen waar ze dit geld aan besteden.

Bij het opstellen van deze begroting wordt uitgegaan van de gegevens uit de meicirculaire 2015. In deze circulaire is voor Zeeland een provinciefondsuitkering opgenomen van € 106,075 miljoen. Een deel van deze te verwachten uitkering (€ 1,8 miljoen) ramen wij op een stelpost.

Dividend

Als vergoeding voor rente en risico wegens deelneming in het aandelenkapitaal van bedrijven ontvangt de Provincie dividend. In de begroting wordt rekening gehouden met dividendbaten van energiebedrijf DELTA N.V. en van de N.V. Westerscheldetunnel (WST).

Tot 2014 was het Delta NV dividend een belangrijke inkomstenbron voor de Provincie Zeeland. In 2015 wordt nog € 7,5 miljoen ontvangen. Vanwege de slechte vooruitzichten op de energiemarkt ramen we in de begroting voor 2016 en verder geen dividendbate op.

De dividenduitkering van de NV Westerscheldetunnel wordt structureel toegevoegd aan de bestemmingsreserve Sluiskiltunnel. Mutaties in de hoogte van deze dividend uitkeringen hebben geen gevolgen voor de budgettaire ruimte.

Voor de jaren 2016-2019 wordt rekening gehouden met een dividend uitkering van

- 2016: € 8,681 miljoen
- 2017: € 9,973 miljoen
- 2018: € 9,512 miljoen
- 2019: € 11,633 miljoen

Saldo van de Financieringsfunctie

Dit betreft het saldo van de werkelijke ontvangen en betaalde rente. Vanaf 2012 is de provincie in een leensituatie gekomen als gevolg van de uitgaven voor de investeringen in de Sluiskiltunnel.

Daarnaast worden onder deze post de toegerekende rente over activa verantwoord alsmede de vrijval van de voorziening SWAP.

De post onvoorzien en stelposten

Het betreft hier algemene budgetten zoals de post onvoorzien, het onderzoeksbudget van Provinciale Staten en stelposten in verband met het actualiseren van (wachtgeld)voorzieningen.

3.1 Paragraaf Provinciale heffingen

Inleiding

Uit provinciale ofwel lokale heffingen ontstaan inkomsten. Opgebracht door de inwoners en – in mindere mate – het bedrijfsleven. Met het heffen van lokale heffingen creëren wij de mogelijkheid aanvullende algemene middelen te verwerven ter dekking van de lasten van collectieve voorzieningen. Bij het heffen gaan wij zoveel mogelijk uit van het profijtbeginsel. Het profijtbeginsel is gebaseerd op de gedachte dat inwoners en bedrijven moeten bijdragen in de kosten van de door de overheid voortgebrachte voorzieningen naar de mate van het profijt dat zij van die voorzieningen hebben. Het profijtbeginsel manifesteert zich sterker bij heffingen dan bij belastingen.

Algemeen

Wij heffen jaarlijks de volgende lokale heffingen:

- **Belastingen**: betalingen voor uitvoering van collectieve vormen van dienstverlening met een algemeen belang. De Provincie heft provinciale opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting. De opbrengst van deze belasting is een algemeen dekkingsmiddel.
- **Heffingen**: betalingen voor uitvoering van publiekrechtelijke dienstverlening. De Provincie kent de grondwaterheffing.
- **Retributies**: betalingen voor individuele dienstverlening van typische overheidsdiensten van publiekrechtelijke aard. De Provincie heft leges/rechten.

Belastingen

Opcenten Motorrijtuigenbelasting

De motorrijtuigenbelasting (MRB) wordt geheven over het bezit van een auto (niet over het gebruik). De heffing en inning van de MRB, waarin de provinciale opcenten meeliften, verzorgt de belastingdienst. Bovenop de MRB betalen houders van personenauto's en motoren provinciale opcenten. De Provincies stellen zelf hun opcenten tarief vast, tot een wettelijk bepaald maximum.

Aan de hand van aantallen en gewicht van de motorrijtuigen in Zeeland bepalen we de te verwachten opbrengst van de opcenten.

Per 1 januari 2012 zijn de opcenten met 9 opcenten verhoogd tot 78,3 opcenten conform de vastgestelde voorjaarsnota 2011. Een verhoging met 1 opcent levert de Provincie Zeeland een meeropbrengst op van ca. € 460.000.

Heffingen

Grondwaterheffing

Onder de naam 'grondwaterheffing' wordt een directe provinciale belasting geheven voor het onttrekken van grondwater. De opbrengst van deze heffing wordt gebruikt om de kosten die we hiervoor maken te dekken. In de grondwaterheffingsverordening Provincie Zeeland 2010 zijn de belastbare feiten en de tarieven opgenomen. Het tarief bedraagt € 0,317 per kubieke meter onttrokken grondwater**.** We actualiseren de grondwaterheffingsverordening elke vier jaar. De laatste wijziging is ingegaan per 1 januari 2015. Indien hier aanleiding toe is, vindt tussentijds een aanpassing van de grondwaterheffingsverordening plaats

De opbrengst van de grondwaterheffing bestaat voor een groot deel, ongeveer € 120.000, uit inkomsten van belastingplichtigen waarbij de onttrekking van het grondwater 'permanent' is. Deze opbrengst blijft jaarlijks gelijk. Daarnaast is er jaarlijks een extra opbrengst van de grondwaterheffing uit inkomsten van belastingplichtigen waarbij de onttrekking van het grondwater 'incidenteel' is. Dit bedrag varieert. In de meerjarenraming wordt uitgegaan van een totale opbrengst van € 170.000 per jaar.

Retributies

Leges

De Provincie legt voor diverse diensten leges op. Leges zijn vergoedingen voor kosten die de overheid maakt voor de dienstverlening aan inwoners en bedrijven. In de legesverordening Zeeland 2007 zijn de belastbare feiten en tarieven opgenomen. We actualiseren de legesverordening en tarieventabel elke vier jaar. Indien hier aanleiding toe is, vindt tussentijds een aanpassing van de legesverordening plaats**.**

Wabo

Voor de vergunningen die de RUD-Zeeland namens de Provincie Zeeland op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) verleent, kunnen leges worden geheven. In bepaalde gevallen (met name bij aanvragen in verband met bouwen, slopen en afwijken van het bestemmingsplan) beoordeelt de betreffende gemeente de aanvraag en levert (een deel van) de vergunning. Met de Zeeuwse gemeenten is daarom afgesproken dat zij rechtstreeks hun leges in rekening brengen bij de aanvragers van een bij de Provincie aangevraagde omgevingsvergunning. In de gemeentelijke legesverordening zijn deze aanvragers als belastingplichtige aangewezen, omdat zij van de gemeentelijke dienst profijt hebben.

In procedures waarin de Provincie bevoegd gezag is voor een omgevingsvergunning treedt de RUD-Zeeland namens de Provincie Zeeland op als procescoördinator. Het betreft dan met name taken als het aansturen van de adviesaanvragen, het optreden als loket, het organiseren van vooroverleg, het afstemmen en integreren van de adviezen in één omgevingsvergunning. Daarnaast levert de RUD-Zeeland de publicatietekst aan de Provincie die dan zorgdraagt voor de publicatie van de omgevingsvergunning in de daarvoor bestemde media. Aan deze dienstverrichting door de RUD-Zeeland, namens de Provincie, zijn kosten verbonden die in aanmerking komen voor legesheffing. Met de gemeenten is overeenstemming over een kostendekkende verrekening van de provinciale coördinatie- en publicatiekosten. Dit betekent dat deze door de Provincie gemaakte kosten volledig gedekt worden door de vergoeding die daarvoor van de gemeenten wordt ontvangen.

Op 1 januari 2014 is de in 2013 opgerichte Zeeuwse Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) van start gegaan; de RUD is opgericht voor vergunningverlening, toezicht en handhaving van de Wabo. De met de betrokken partijen gemaakte afspraken over de heffing van leges en verrekening van kosten voor de bedrijven die door de RUD worden bediend, zijn opgenomen in de overkomst van de gemeenschappelijke regeling RUD. De leges opbrengsten met betrekking tot de RUD blijven in de provinciale begroting tot de legesverdeling nader is afgesproken in de gemeenschappelijke regeling.

Geraamde baten provinciale heffingen (bedragen x € 1 miljoen)

	2014*	2015	2016	2017	2018	2019
Opcenten motorrijtuigenbelasting	36.465	35.900	36.300	36.300	36.300	36.300
Leges	85	85	85	85	85	85
Grondwaterheffing	170	170	170	170	170	170
Totaal	**36.720**	**36.155**	**36.555**	**36.555**	**36.555**	**36.555**

* 2014 betreft realisatiecijfers uit de Jaarrekening

Toelichting op de tabel

Leges

Naar verwachting is de totale legesopbrengst, exclusief de grondwaterheffing voor het jaar 2016, nagenoeg gelijk aan het jaar daarvoor. Voor 2016 en verder is de schatting € 85.000.

Grondwaterheffing

De opbrengst van de leges grondwaterheffing is naar verwachting voor het jaar 2016 gelijk aan het jaar daarvoor. In de meerjarenraming gaan we uit van een opbrengst van € 170.000 per jaar.

Zeeuwse heffing van opcenten in vergelijking met landelijk gemiddelde

Het Rijk stelt jaarlijks het maximale niveau van de opcenten vast. Het belastingtarief is na een aanscherping in 2012 wettelijk gemaximeerd op 105 conform het Bestuursakkoord 2011-2015. De jaarlijkse verhoging van dit maximumtarief is met ingang van april 2013 beperkt tot de tabelcorrectiefactor (gemiddelde prijsindexcijfer). Voor de periode 1 januari tot en met 31 december 2016 moet het maximum nog worden vastgesteld. Op basis van deze tabelfactor is de verwachting dat het wettelijk maximum voor 2016 ongeveer 111,3 is.

Ontwikkeling Opcenten motorrijtuigenbelasting

	2014*	2015	2016	2017	2018	2019
Provincie Zeeland	78,3	78,3	78,3	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Landelijk gemiddelde	81,3	82,1	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
% Zeeland	96,3%	95,4%	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Wettelijk maximum	109,2	110,1	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
% Zeeland	71,7%	71,1%	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.

* 2014 betreft realisatiecijfers uit de Jaarrekening

3.2 Paragraaf Weerstandsvermogen en risico-beheersing

Algemeen

De Provincie loopt bij het uitvoeren van haar taken risico's. Een risico zien we als een onzekere gebeurtenis met een negatieve invloed op het bereiken van de provinciale doelstellingen. De paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing laat zien of de Provincie in voldoende mate weerbaar is. Hiervoor gebruiken we het begrip weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen is het vermogen van de Provincie om financiële tegenvallers op te vangen. Om het weerstandsvermogen te bepalen zijn twee elementen van belang. Ten eerste de financiële risico's die de Provincie loopt (het risicoprofiel) en ten tweede de financiële middelen om die op te vangen (de weerstandscapaciteit).

Risicoprofiel: benodigde weerstandscapaciteit

Ten behoeve van het risicoprofiel wordt halfjaarlijks een risico-inventarisatie gehouden onder de budgethouders. Daartoe zijn de bestaande tien risicokaarten door de betreffende deskundigen geactualiseerd, te weten:

- Terugbetalen EU-gelden
- Grondprijs Waterdunen
- Ganzenakkoord
- Frictiekosten Klaverblad
- Grondexploitatie Perkpolder
- Controle op POP-2
- Wijziging Licentiestructuur
- Erfpachtcanon Marinierskazerne
- Getijdenduiker Waterdunen
- N62

Deze tien risico's leidden in de jaarrekening 2014 tot een benodigde weerstandscapaciteit van € 12,6 miljoen en een weerstandsratio van 4,85. Daarbij moet worden aangetekend dat van één significant risico (N62) wel de risico's in beeld waren, maar nog geen exacte berekeningen van kans en omvang gemaakt konden worden. De feitelijke ratio lag dus lager.

Van deze lijst kon in de loop van 2015 één risico worden afgevoerd, omdat die zich in de praktijk niet meer voordoet, te weten: Erfpachtcanon Marinierskazerne (als gevolg van overgangsregeling Belastingdienst) en zijn de risicokaarten m.b.t. Waterdunen vervangen door: Recreatiegronden Waterdunen.

De risico-inventarisatie heeft ook (nieuwe) risico's opgeleverd, zonder dat daar nu al de kans en omvang van te berekenen zijn en er ook (nog) geen risicokaarten van gemaakt kunnen worden:

- Publiciteit/imagoschade
- Participatiewet
- Toezicht/samenwerking gemeenten
- Onteigening
- Bijdrage uit IPO
- Renteontwikkeling
- Informatieveiligheid
- Bedrijfscontinuïteit
- WOB-verzoeken
- Faillissement leveranciers/aannemers
- Nieuwe Natuurwet
- Nieuwe Aanbestedingswet
- Cao-onderhandelingen
- Achterstallig onderhoud.

De risico-inventarisatie heeft ook zeven nieuwe risicokaarten opgeleverd:

- Onvoldoende compensatie vervoerders
- N62 (Sloeweg): overschrijding
- N62 (Sloeweg): vertraging
- N62 (Tractaatweg)
- Thermphos: Asbest, overschrijding
- Thermphos: Asbest, vertraging
- Thermphos: VTW's

N62 is opgesplitst in 3 verschillende risicokaarten en Onvoldoende compensatie vervoerders is eerder vervallen geweest.

Risico's worden gekwantificeerd op basis van de impact en de kans van het risico. Per risico wordt allereerst de kans van optreden bepaald. Het gaat om de kans dat het risico zich manifesteert. Vervolgens wordt de impact bepaald indien het risico zich voor zou doen. Hierbij worden de volgende scenario's vastgesteld:

- Best case: Dit is de verwachte impact in euro's van het risico in het meest gunstige geval.
- Worst case: Dit is de verwachte impact in euro's van het risico in het meest slechte geval.
- Most likely: Dit is de meest waarschijnlijke impact in euro's van het risico als het zich voordoet

Het maken van een inschatting per risico van kans en impact geschiedt door deskundigen. In eerste instantie worden deze inhoudelijk specialisten binnen de organisatie gezocht. Het kan echter voorkomen dat een externe deskundige input moet leveren om inzicht te krijgen in specifieke risico's.

De uitkomst van de resterende risico's (14) qua kans (%) en omvang (€) is als volgt:

Tabel 1: Risicomatrix	kans	best case	most likely	worst case
Terugbetalen van Europese gelden	9%	0	2.180.000	11.904.500
Recreatiegronden Waterdunen	25%	0	0	2.000.000
Ganzenakkoord	33%	0	200.000	500.000
Frictiekosten Klaverblad	5%	0	0	345.000
Grondexploitatie Perkpolder	10%	0	0	1.950.000
Controle op POP-2	9%	0	3.508.000	13.955.000
Wijziging licentiestructuur	30%	0	0	400.000
Onvoldoende compensatie vervoerders	5%	0	0	400.000
N62 (Sloeweg): overschrijding	50%	0	2.500.000	5.000.000
N62 (Sloeweg): vertraging	25%	0	0	500.000
N62 (Tractaatweg)	50%	0	5.000.000	10.000.000
Thermphos: Asbest, vertraging	25%	0	480.000	960.000
Thermphos: Asbest, overschrijding	10%	0	0	3.300.000
Thermphos: VTW's	5%	0	0	8.500.000
Totaal				**59.714.500**

Hoewel de kans hierop klein is, zijn er scenario's mogelijk dat meerdere risico's zich binnen korte tijd of zelfs gelijktijdig manifesteren. Om de financiële gevolgen hiervan op te kunnen vangen, heeft de provincie een toereikende financiële buffer nodig (de weerstandscapaciteit). Door middel van een zogenaamde Monte-Carlosimulatie wordt de benodigde weerstandscapaciteit bepaald.
Op basis van de ingevoerde risico's wordt een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast, omdat het reserveren van het maximale bedrag € 59.714.500,- ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Bij de berekening gaat de

risico-simulatie uit van een bepaald zekerheidspercentage. De hoogte van dit percentage bepaalt hoeveel risico je als organisatie wilt lopen en je als reserve wilt aanhouden.

Uit de risico-simulatie blijkt dat van het totaal aan risico's de risico's verbonden met de Tractaatweg en Sloeweg de grootste vormen:

Tractaatweg

Op 6 juni 2014 heeft Provinciale Staten ingestemd met een investeringsbudget van 60 miljoen euro. De voorbereidende werkzaamheden leiden naar verwachting in 2015 tot een geïntegreerd contract t.b.v. aanbestedingsprocedure. De start van de aanbestedingsprocedure van het geïntegreerd contract zal aan GS ter besluitvorming worden voorgelegd indien de risico's en benodigde condities beheersbaar zijn. De verschillende onderzoeken, overeenstemmingen en procedures zijn erop gericht om eind 2015 te kunnen starten met de aanbestedingsprocedure. De realisatie kent een doorlooptijd van circa twee en een half jaar. De verwachting is dat de nieuwe Tractaatweg eind 2018 open zal zijn voor het verkeer. De planning wordt concreet en definitief op het moment van het voornemen van gunning aan de aannemer. Naar verwachting zal in de tweede helft van 2015 op basis van de contraraming en de geïdentificeerde risico's over het budget en bijbehorende risicoprofiel gerapporteerd worden aan Gedeputeerde Staten en zal PS hierover geïnformeerd worden. Infrastructuurprojecten staan bekend als zeer dynamische en risicovolle projecten. De kans op optreden van risico's die leiden tot budgetoverschrijding of langere doorlooptijd van de planning zijn aanwezig. 50% kans dat het project duurder wordt dan € 60 miljoen. 50% kans dat de weg later gereed is dan 2018. Een kostenoverschrijding naar aanleiding van circa € 5 miljoen boven budget is aannemelijk

Sloeweg

Voor de uitvoering van het project N62 Sloeweg was in eerste instantie een budget beschikbaar van in totaal € 58 miljoen In het voorjaar van 2015 bleek dat de uitvoering aanzienlijk langer zou duren dan gepland. Ook was er sprake van een flinke overschrijding van het budget. PS hebben in hun vergadering van 3 juli 2015 besloten om het project N62 Sloeweg in aangepaste vorm uit te voeren. Uitzondering daarbij is de aansluiting van de Sloeweg op de Bernardweg. De besluitvorming over deze aansluiting is doorgeschoven naar het voorjaar van 2016. Voor de uitvoering van de werkzaamheden hebben PS een aanvullend krediet van € 18,5 miljoen beschikbaar gesteld. Dit is exclusief het benodigde budget voor het realiseren van de aansluiting van de Sloeweg op de Bernardweg. Op grond van de meest recente planning kunnen de werkzaamheden eind juni 2016 worden afgerond. Aan het ministerie van I&M is een financiële bijdrage van € 5 miljoen gevraagd. Het is nog niet bekend of deze bijdrage ook daadwerkelijk wordt verleend. Kostenoverschrijding door tegenvallers in de uitvoering bij een dergelijk project zijn niet ondenkbaar. Daarvoor is een post onvoorzien opgenomen in het projectbudget. De hoogte hiervan bedraagt € 3,5 miljoen De waarde is gebaseerd op de restrisico's uit het risicodossier. Als tijdens de uitvoering van het project blijkt dat het beschikbare budget toch onvoldoende is komt de overschrijding hiervan volledig voor rekening van de Provincie. De kans dat het project duurder uitvalt dan begroot, dan wel dat er als gevolg van het niet verkrijgen van een financiële bijdrage van het ministerie van I&M onvoldoende budget beschikbaar is, bedraagt 50%. Deze relatief hoge kans wordt voornamelijk bepaalt door de onzekerheid op dit moment over het al dan niet verkrijgen van de genoemd financiële bijdrage. Dit wordt gekwantificeerd op € 2,5 miljoen.

Garantstellingen (p.m.)

De Provincie heeft een aantal garantstellingen afgegeven voor verbonden partijen. Hierin schuilt een risico, aangezien de financiële realiteit van een organisatie ertoe kan leiden dat schuldeisers een aanspraak gaan doen op de betreffende garantstelling. Het grootste deel van de garantstelling is beschikbaar gesteld aan Zeeland Seaports. Aangezien de Provincie beschikt over aanzienlijke stille reserves zijn wij van mening dat dit risico beheerst is. Daarnaast is het beleid van de Provincie gericht op het afbouwen van de garantstellingen in omvang en aantal.

Benodigde weerstandscapaciteit

(bedragen x € 1 miljoen)

Tabel 2: benodigde weerstandscapaciteit	
zekerheidspercentage	benodigde weerstandscapaciteit
95%	13,5
99%	18,3

Uit tabel 2 volgt dat met 99% zekerheid kan worden gesteld dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 18,3 miljoen (= benodigde weerstandscapaciteit). De Provincie Zeeland houdt vooralsnog 99% aan als zekerheidspercentage. Er zijn overheden, die 95% aanhouden.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandcapaciteit van de Provincie Zeeland bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

(bedragen x 1 miljoen)

Tabel 3: beschikbare weerstandscapaciteit	
Weerstand	**startcapaciteit**
algemene reserve	28,6
Bestemmingsreserve	0,8
vrije belastingcapaciteit Motorrijtuigenbelasting	15,3
ruimte meerjarenbegroting	0
stille reserves	p.m.
totale weerstandscapaciteit	**44,7**

Stille reserves (p.m.)

Van stille reserves is sprake bij activa die voor een lager bedrag op de balans zijn verantwoord dan zij naar verwachting bij verkoop zullen opbrengen. De stille reserves van de Provincie bestaan uit aandelen Delta en wat onroerend goed. Het verzilveren van stille reserves is ook een mogelijkheid om financiële schade te dekken.

Ratio weerstandsvermogen

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit.

De benodigde weerstandscapaciteit welke uit de risicosimulatie voortvloeit wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandcapaciteit}} = \frac{€\ 44{,}7\ \text{miljoen}}{€\ 18{,}3\ \text{miljoen}} = \mathbf{2{,}44}$$

Weerstandsnorm

Deze normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een algemeen aanvaarde waardering van het berekende ratio.

Tabel 4: Weerstandsnorm		
waarderingscijfer	**ratio**	**betekenis**
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

De ratio weerstandsvermogen van de Provincie Zeeland valt daarmee in klasse A Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen. Wanneer echter de vrije belastingcapaciteit uit de Motorrijtuigenbelasting niet als beschikbare weerstandscapaciteit wordt meegerekend bedraagt de weerstandsratio 1,61, hetgeen altijd nog als ruim voldoende wordt bestempeld.

Ontwikkeling weerstandsvermogen

Ter toelichting volgt onderstaand de ontwikkeling van het weerstandsvermogen over de jaren 2011 – 2014 uit de jaarrekening 2014 en de ontwikkeling van de algemene reserve 2016 – 2019 uit de hoofdlijnen van de begroting (2016).

(bedragen x € 1 miljoen)

Tabel 5: Weerstandsvermogen	2011	2012	2013	2014
Beschikbare weerstandscapaciteit	115	68	64	61
Benodigde weerstandscapaciteit	7	11	24	13
Dekkingsgraad	**16,4**	**6,2**	**2,7**	**4,7**

(bron: Jaarrekening 2014)

Algemene reserve

Tabel 6: Algemene reserve	2016	2017	2018	2019
Beginstand	49,3	28,6	26,8	21
Onttrekkingen	-26,4	-11,3	-7,2	-2,2
Toevoegingen	5,7	9,5	1,4	0,5
Eindstand algemene reserve	**28,6**	**26,8**	**21,0**	**19,1**

(bron: Begroting 2016)

Bij een gelijkblijvend risicoprofiel zal de ratio weerstandsvermogen van 2,44 in 2016 geleidelijk dalen naar ongeveer 1,92 in 2019. Als de vrij belastingcapaciteit niet wordt meegenomen daalt die van 1,61 in 2016 naar ongeveer 1,09 in 2019. Waarbij wel opgemerkt moet worden dat in 2019 er een ander risicoprofiel zal gelden als gevolg van de voortgang van de N62.

De commissie BBV (Besluit begroting en verantwoording) geeft aan dat overheden dienen te streven naar een dekkingsgraad van minimaal 1 – 1,5.

Kengetallen ter ondersteuning van de beoordeling van de financiële positie

Sinds 15 mei 2015 is voorgeschreven dat deze paragraaf ook kengetallen bevat, die inzichtelijk(er) over hoeveel (financiële) ruimte de provincie beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken en opvangen: de netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, de solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit.

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de Provincie ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossing op de exploitatie.

Tabel 7: Netto schuldquote	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
A Vaste schulden	-		
B Netto vlottende schuld	82,6		
C Overlopende passiva	209,1		
D Financiële activa	7,7		
E Uitzettingen < 1 jaar	43,5		
F Liquide middelen	93,6		
G Overlopende activa	5,9		
H Totale baten	305,9		
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G/H*100%)	**46.1%**	**n.t.b.***	**n.t.b.***

Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

Tabel 8: Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
A Vaste schulden	-	-	-
B Netto vlottende schuld	82,6		
C Overlopende passiva	209,1		
D Financiële activa	137,9		
E Uitzettingen < 1 jaar	43,5		
F Liquide middelen	93,6		
G Overlopende activa	5,9		
H Totale baten	305,9		
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G/H*100%)	**3.5%**	**n.t.b.***	**n.t.b.***

*De Provincie Zeeland is (nog) niet gewoon een geprognosticeerde balans op te leveren.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de Provincie in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder deze ratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal.

Tabel 9: Solvabiliteitsratio	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
A Eigen vermogen	139,7		
B Balanstotaal	472,0		
Solvabiliteit (A/B*100%)	**29,6%**	**n.t.b.***	**n.t.b.***

Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van decentrale overheden. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze moet worden terugverdiend bij verkoop.

Tabel 10: Grondexploitatie	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
A Niet in exploitatie genomen bouwgronden	-		
B Bouwgronden in exploitatie	16,9		
C Totale baten	305,9		
Grondexploitatie (A+B)/C*100%	**5,5%**	**n.t.b.***	**n.t.b.***

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele baten en lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale en uitgedrukt in een percentage.

Tabel 11: Structurele exploitatieruimte	Rekening 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
A Totale structurele lasten	208,0	134,3	221,9
B Totale structurele baten	232,0	141,8	226,5
C Totale structurele toevoegingen aan de reserves	6,2	0	0
D Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	6,1	0	0
E Totale baten	305,9	256,8	242,2
Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C)/E*100%	**7,8%**	**2,9%**	**1,9%**

Belastingcapaciteit

Voor dit kengetal wordt verwezen naar de paragraaf Provinciale heffingen.

3.3 Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

Inleiding

In de paragraaf "Onderhoud Kapitaalgoederen" gaan we in op het beleidskader en de daaruit voortvloeiende consequenties voor het beheer en onderhoud van onze grote kapitaalgoederen.
Het beleidskader moet inzicht geven in de huidige onderhoudssituatie van de objecten, het gewenste onderhoudsniveau en de daarmee gemoeide jaarlijkse kosten in meerjarenperspectief. Dat leggen we vast in onderhoudsplannen, nota's, managementsystemen en andere documenten. Deze documenten actualiseren we frequent.

In artikel 12 Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn de volgende kapitaalgoederen voorgeschreven die ten minste opgenomen dienen te worden in de paragraaf "Onderhoud kapitaalgoederen":

- Wegen
- Riolering
- Water
- Groen
- Gebouwen

De Provincie Zeeland beheert geen riolering. Over dit onderdeel wordt dan ook verder niet gerapporteerd. Het onderdeel Water is uitgebreid met bruggen, sluizen en schepen. Tot slot zijn de onderdelen ICT en Wandtapijten en overig kunstbezit toegevoegd, omdat deze voor de Provincie Zeeland eveneens grote kapitaalgoederen vormen.
Naast het BBV heeft ook de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties specifieke aandachtspunten bij toetsing meegegeven. Ook de minister, in zijn rol als toezichthouder, wil uit deze paragraaf kunnen opmaken of de kapitaalgoederen ook ondanks bezuinigingen en financiële krapte de aandacht krijgen die nodig is om achterstallig onderhoud op de lange termijn te voorkomen.

Wij erkennen deze noodzaak. Ook wij zien ons geconfronteerd met bezuinigingen en vervangingsinvesteringen op de middellange termijn. Juist om deze uitdagingen het hoofd te kunnen bieden willen wij assetmanagement invoeren voor beheer en onderhoud. Dit actiepunt zal programmatisch opgepakt worden en heeft een verwachte doorlooptijd van ongeveer 4 jaar. Hiermee verwachten wij de komende jaren steeds beter inzicht te kunnen verschaffen in de prestaties die wij van de infrastructuur verwachten, de risico's die wij accepteren en de kosten die hiermee gemoeid zijn. Op dit moment baseren wij ons op de huidige, meest actuele kwaliteitsvisie en bijbehorende beheerplannen.

Onderhoud Wegen, vaarwegen, bruggen en sluizen, groen

In 2006 is door Provinciale Staten de kwaliteitsvisie Infrastructuur vastgesteld. Hierin is voor de provinciale weg- en vaarweginfrastructuur een kwaliteitsniveau per onderdeel vastgesteld. Vervolgens is in 2010 het Integraal Beheerplan Provinciale Infrastructuur door het college van Gedeputeerde Staten vastgesteld. In dit plan is voor het onderhoud aan de wegen, vaarwegen, groenvoorzieningen en bedrijfsvoeringsmiddelen beschreven hoe het gewenste kwaliteitsniveau gerealiseerd dient te worden door het uitvoeren van onderhoudsmaatregelen. Per onderdeel is beschreven aan welke eisen voldaan moet worden, welke maatregelen met welke frequentie uitgevoerd moeten worden en wat de verwachte jaarlijkse onderhoudskosten zijn gebaseerd op de normkostensystematiek van het CROW.

Beheeronderdeel		
Wegen	Zwart groot onderhoud	R
	Zwart klein onderhoud	R
	Grijs	R
	Groen	R+
	gladheidbestrijding	R+
Vaarwegen		

Bezuinigingen nadien zijn echter niet doorvertaald naar consequenties voor het gewenste kwaliteitsniveau.

Uit diverse onderzoeken naar het beheer en onderhoud van provinciale infrastructuur in Zeeland is gebleken dat de budgetten op dit moment net toereikend zijn om de onderkant van het vastgestelde kwaliteitsniveau te realiseren. Daarbij moet wel opgemerkt worden dat over het ecologisch bermbeheer, een plus ten opzichte van het gemiddelde kwaliteitsniveau, gelet op de bezuinigingen, nog steeds discussie gevoerd wordt.
Daarnaast is landelijk geconstateerd dat de budgetten naar alle waarschijnlijkheid onvoldoende zijn om het areaal voor de lange termijn op orde te houden. Belangrijkste oorzaak hiervan is dat een groot deel van de kunstwerken in de provinciale infrastructuur in relatief korte periode aan het einde van de levensduur zal geraken. Dit brengt een stijging van de vervangingsinvesteringen met zich mee. Binnen het InterProvinciaal Overleg (IPO) wordt hier nader onderzoek naar uitgevoerd en ook binnen de provinciale organisatie heeft dit de nodige aandacht om tijdig met een passende oplossing te kunnen komen. Inmiddels hebben wij ten aanzien van de droge kunstwerken een conditiemeting conform de NEN 2767 toegepast. Hieruit is gebleken dat er op de middellange termijn onvoldoende middelen beschikbaar zijn om de droge kunstwerken aan het kwaliteitsniveau te laten voldoen. Hiervoor wordt een oplossing gezocht.

Om tot inbedding van assetmanagement in de provinciale organisatie te komen is een herziening van deze plannen voorzien. Gestart is met de aanschaf van een integraal beheersysteem, waarna ingestoken wordt op een totale herziening van de sturingsdocumenten (waardenmatrix, strategisch asset-managementplan, beheerplan en uitvoeringsstrategieën) in de komende jaren. Daarmee wordt ook het kwaliteitsniveau waaraan de provinciale infrastructuur moet voldoen, opnieuw de maat genomen. Het integreren van de werkwijze in de bedrijfsprocessen is uiteraard onderdeel van dit traject.

Financiële vertaling in de begroting

Investeringen in infrastructuur zijn veelal investeringen met maatschappelijk nut in de openbare ruimte. De infrastructurele projecten komen direct ten laste van de exploitatie, waardoor ze geen beslag leggen op middelen in de meerjarenraming. De bedragen voor de projecten zijn in detail opgenomen in het Meerjarenprogramma Infrastructuur Zeeland. Dit programma stelt het college jaarlijks vast, daarna wordt het ter informatie aan Provinciale Staten aangeboden.
De middelen voor het uitvoeren van het jaarlijks en niet-jaarlijks onderhoud zijn vastgelegd in de meerjarenbegroting. Er is geen reserve of voorziening voor onderhoud. Daarbij zijn alleen voor het groot onderhoud 'natte' kunstwerken middelen in de meerjarenbegroting opgenomen (=incidenteel onderhoud vaarwegen). Voor al het overige onderhoud, zowel regulier als groot onderhoud, is er een structureel bedrag geraamd. De stijging van dit bedrag komt voort uit de areaaluitbreiding van de N62 (verdubbeling Sloeweg en Tractaatweg)
Een meer op assetmanagement gebaseerde werkwijze noodzaakt ook de begrotingssystematiek tegen het licht te houden. Dit wordt meegenomen in de verdere uitwerking van dit traject als ook bij het actualiseren van het financiële beleid.

(bedragen x € 1.000)

onderhoud wegen	2014	2015	2016	2017	2018	2019
structureel onderhoud	4.183	5.909	7.063	7.424	7.546	7.549
incidenteel onderhoud	700	700	700	700	700	700
totaal	**4.883**	**6.609**	**7.763**	**8.124**	**8.246**	**8.249**

(bedragen x € 1.000)

onderhoud vaarwegen	2014	2015	2016	2017	2018	2019
structureel onderhoud	989	2.519	2.058	2.887	2.507	2.919
incidenteel onderhoud	214	815	95	0	571	4.150
totaal	**1.203**	**3.333**	**2.153**	**2.887**	**3.078**	**7.069**

Bedrijfsgebouwen infrastructuur

De bedrijfsgebouwen infrastructuur zijn de wegsteunpunten en de bedieningsgebouwen van het Kanaal door Walcheren en de Zeelandbrug. Het onderhoud aan de gebouwen wordt verricht op basis van inspectie door eigen technisch personeel. Het reguliere beheer en onderhoud aan deze gebouwen maakt onderdeel uit van het Beheerplan (onderdeel bedrijfsvoeringskosten).

In mei 2012 is het uitvoeringsprogramma Beleidsvisie steunpunten tot 2016 door het college van Gedeputeerde Staten vastgesteld. Het komende jaar wordt de laatste schakel in dit uitvoeringsprogramma, de nieuwbouw van steunpunt 's-Heer Arendskerke, gerealiseerd zodat uiteindelijk het aantal steunpunten van 18 naar 13 zal zijn teruggebracht. Door ook incidentele aanpassingen op de bestaande steunpunten door te voeren wordt een uniform en efficiënt steunpuntenbestand verkregen, van waaruit het beheer van de provinciale infrastructuur toekomstbestendig uitgevoerd kan worden. Dit vergemakkelijkt een eenduidig beheer en is een voorwaarde om bijvoorbeeld diensten en onderhoudswerkzaamheden aan de steunpunten gebundeld aan te besteden.
Door het afstoten van een aantal steunpunten is er ruimte ontstaan om de logistieke problemen rond het steunpunt in Goes op te lossen. Ons college is voornemens het provinciaal steunpunt in 's-Heer Arendskerke uit te breiden, waardoor we het steunpunt in Goes kunnen afstoten. Inmiddels is de gemeente Goes akkoord met onze plannen en de voorgestelde landschappelijke inpassing en heeft onze architect een schetsplan opgesteld. Naast eisen rond landschappelijke inpassing hebben wij nog aanvullende eisen hieraan gesteld ten aanzien van duurzaamheid en de toepassing van biobased materialen.
Inmiddels wordt vanwege de vertraging van project de verdubbeling van de N62 – Sloeweg de start van de nieuwbouw voorzien medio 2016.

Financiële vertaling in de begroting

(bedragen x € 1.000)

onderhoud bedrijfsgebouwen infrastructuur	2014	2015	2016	2017	2018	2019
structureel onderhoud	212	205	205	205	205	205
incidenteel onderhoud	2.033	31	31	31	31	31
totaal	**2.245**	**236**	**236**	**236**	**236**	**236**

SWATH-schepen, aanlandingsvoorzieningen en terminals fietsvoetveer

In 2004 zijn de twee SWATH-schepen, de aanlandingsvoorzieningen en de terminals voor het fietsvoetveer in gebruik genomen.
De Provincie Zeeland is eigenaar van deze SWATH-schepen en verhuurt ze aan de exploitant van het fietsvoetveer Vlissingen-Breskens. Per 01-01-2015 is de Westerschelde Ferry B.V. opgericht, een dochteronderneming van de Provincie die de exploitatie van het fietsvoetveer voor haar rekening neemt. De Provincie is enig aandeelhouder. De aanlandingsvoorziening, gebouwen en terreinen zijn en blijven in deze constructie eigendom van de Provincie. Ook is in 2015 gestart met het opstellen van een toekomstvisie voor de veerverbinding. In deze visie zal ook worden ingegaan op de beide schepen, de aanlandingsvoorzieningen en de gebouwen, inclusief de inrichting daarvan.

Financiële vertaling in de begroting

(bedragen x € 1.000)

onderhoud Fast Ferry S = structureel, I = incidenteel	2014	2015	2016	2017	2018	2019
S; gebouwen en terreinen	73	68	68	135	68	68
S; schepen/configuratie	196	182	162	162	162	162
S; aanlandingsinrichtingen	70	51	51	51	51	51
I; update motoren	0	0	0	0	0	0
I; terminal gates	0	0	0	0	0	110
I; schepen casco	0	0	0	0	207	0
totaal	**339**	**301**	**281**	**555**	**281**	**391**

Kantoorgebouwen, waaronder Provinciehuis.

Als gevolg van de reorganisatie is de nieuwe organisatie centraal gehuisvest binnen het Abdijcomplex. Het pand Achter de Houttuinen te Middelburg, waarin voorheen SCOOP was gehuisvest, zal zo spoedig mogelijk worden af gestoten.

Het beleidskader

De uitgangspunten voor het onderhoud aan de provinciale gebouwen liggen vast in het onderhouds beleidsplan 2016-2021 met bijbehorende planning. Doel van het plan is waarborgen dat de gebouwen, inclusief aanwezige installaties/apparatuur op een goede wijze worden beheerd, geëxploiteerd en onderhouden. Voor deze begroting is dit plan de basis. Zodra er (deel)besluitvorming is met betrekking tot huisvesting worden de effecten hiervan meerjarig geraamd en verwerkt in de begroting.

Binnen en buiten onderhoud, inclusief technische installaties.

In het beheersplan zijn alle gebouwen en installaties geïnventariseerd, geïnspecteerd en meerjarig opgenomen. In het plan zijn het jaarlijks onderhoud, het niet jaarlijks onderhoud en vervangingsinvesteringen op basis van afschrijvingstermijn/technische levensduur in kaart gebracht. Op het beslismoment van de feitelijke vervanging wordt bezien of het actief langer mee kan.
In kader van de professionalisering zijn raamovereenkomsten aangegaan voor het onderhoud van de technische installaties. De Provincie voert hierbij de regie over het beheer en onderhoud.

Belangrijke basis voor het regulier onderhoud aan de buitenzijde van de gebouwen (leien daken, schilderwerk, goten, metselwerk) zijn de tweejaarlijkse inspectierapporten van de Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ). In deze inspectierapporten vindt een kwalificatie plaats van de onderhoudstoestand van voornoemde gebouwen verdeeld in: 'goed, redelijk, matig en slecht'.
Het provinciaal beleid is erop gericht de onderdelen die de kwalificatie 'slecht' en 'matig' hebben op te nemen in de meerjarenplanning.

Het Abdijcomplex, inclusief panden 'Sint Jorisdoelen' en 'Gistpoortgebouw', vallen binnen het beschermd stadsgezicht van de gemeente Middelburg en is aangewezen als beschermd monument. Voor onderhoud aan beschermde monumenten bestaat afzonderlijke Wet- en regelgeving. Voor verbouwplannen vindt toetsing plaats bij de monumenten-/welstandcommissie van de gemeente Middelburg evenals door de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM), de vroegere Rijksdienst voor de Monumentenzorg.

Een grootschalige interne renovatie van een pand in het kader van de implementatie van 'Flexibel Werken' wordt voorbereid. Als gevolg van 'Flexibel Werken' zal naar verwachting de totale behoefte aan kantoorruimte de komende jaren afnemen.

Veiligheidsaspecten

Voor alle provinciale gebouwen is een gebruiksvergunning aanwezig, deze is automatisch overgegaan in een gebruikersmelding. Volgens de huidige regelgeving is de veiligheid in de gebouwen een taak van de werkgever. Jaarlijks worden controles uitgevoerd om te zien of nog wordt voldaan aan alle vereisten en worden de benodigde maatregelen uitgevoerd volgens het onderhoudsplan.
De installaties voldoen aan de NEN 1010 + 3140-norm en eisen die gesteld worden aan liften.

Financiële vertaling in de begroting

(bedragen x € 1.000)

onderhoud kantoorgebouwen	2014	2015	2016	2017	2018	2019
onderhoud en vervanging	679	855	717	717	717	717
onderhoud gebouwen en terreinen	32	32	32	32	32	32
onderhoud grenstekens	3	3	3	3	3	3
Achter de Houttuinen	12	14	14	14	14	14
Zeeuws Museum	117	86	86	86	86	86
depots Zeeuws Museum	16	45	45	45	45	45
pand Schuytvlot	73	66	66	66	66	66
totaal	**932**	**1.101**	**962**	**962**	**962**	**962**
structureel	507	676	537	537	537	537
incidenteel	425	425	425	425	425	425
totaal	**932**	**1.101**	**962**	**962**	**962**	**962**

ICT

Provincies zijn steeds meer informatieverwerkende en informatieproducerende organisaties. De meeste medewerkers houden zich bezig met het verzamelen, verwerken, beheren en analyseren van informatie en producten van de provinciale organisatie hebben over het algemeen ook steeds meer een informatiekarakter: beleidsdocumenten, beschikkingen, kaarten, bestekken en contracten.

Door bovenstaande ontwikkelingen neemt het belang van een degelijke informatievoorziening en bijbehorende ICT-infrastructuur toe. Het is een middel om de dienstverlening aan de klanten van de Provincie te verbeteren en de bedrijfsvoering efficiënter en effectiever te maken. Er ontstaan ook steeds meer wettelijke verplichtingen met betrekking tot de digitale informatievoorziening en dienstverlening van de provincies.

Om zorg te dragen voor de continuïteit en het beheer van de informatievoorziening, zijn in de begroting structurele middelen opgenomen. Deze middelen zijn bedoeld voor onderhoud en vervanging van alle hardware en software componenten en voor reguliere doorontwikkeling van systemen en programmatuur.

Financiële vertaling in de begroting

In 2015 is incidenteel € 147.500 beschikbaar voor de aanschaf van ICT-voorzieningen voor Statenleden. Voor de periode vanaf 2013 is een structurele prioriteit toegekend van € 530.000. Vanwege het vertrek van de medewerkers van de RUDT, is vanaf 2015 een structurele korting op het ICT-budget toegepast van € 210.000. Met de instroom van de DLG-medewerker is het budget opgehoogd met € 65.800 structureel.

ICT	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Structureel onderhoud	2.285	2.414	2402	2042	2106	2261
Incidenteel onderhoud	0	147	0	0	0	0
totaal	**2.286**	**2.414**	**1.949**	**1.965**	**2.028**	**2.183**

3.4 Paragraaf Financiering

Inleiding

De financiering van de Provincie Zeeland vindt plaats conform de voorwaarden genoemd in de Wet financiering decentrale overheden. Het belangrijkste uitgangspunt van deze wet is het beheersen van de uit de treasuryfunctie voortvloeiende risico's. De treasuryfunctie omvat alle activiteiten gericht op het sturen en beheersen van, het verantwoording afleggen over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen en de hieraan verbonden risico's.

Algemeen

Het treasurybeleid beslaat de doelstellingen, de richtlijnen en de limieten, die voor het uitvoeren van de treasuryfunctie zijn vastgesteld. De wettelijke en provinciekaders zijn vastgelegd in:

- Wet financiering decentrale overheden (Wet fido)
- Ministeriële regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden
- Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV)
- Financiële verordening Provincie Zeeland 2009
- Besluit Financieringsstatuut 2013 Provincie Zeeland

In deze kaders staan onder andere richtlijnen over het aangaan en verstrekken van leningen, evenals het verstrekken van leningen en garanties of afgeven van waarborgen uit hoofde van de publieke taak. Uitzettingen of derivaten moeten een prudent karakter hebben en niet zijn gericht op het genereren van inkomen door het lopen van overmatig risico. In de ministeriële regeling staat wat minimaal onder prudente uitzettingen en een prudent gebruik van derivaten moet worden verstaan. De voorschriften richten zich op de tegenpartij (debiteurenrisico) en op het type instrument (marktrisico).

De doelstellingen bij het uitvoeren van het treasurybeleid zijn vastgelegd in het Besluit Financierings-statuut. De belangrijkste doelstellingen zijn:

- Zorgen voor de tijdige beschikbaarheid van de nodige financiële middelen
- Beheersen van financiële risico's
- Minimaliseren van de kosten bij het beheren van geldstromen en financiële posities

Wij houden ons bij het uitvoeren van de treasuryfunctie aan de wettelijke kaders en provinciale regelgeving.

Schatkistbankieren

Het verplicht schatkistbankieren is per 16 december 2013 ingevoerd. Het wetsvoorstel verplicht alle decentrale overheden om hun overtollige (liquide) middelen en beleggingen aan te houden in de schatkist. De schatkist biedt geen leenfaciliteit. De middelen die een decentrale overheid in de schatkist aanhoudt, blijven beschikbaar voor de uitoefening van hun publieke taak. In maart 2014 is het statenvoorstel Besluit Financieringsstatuut 2013 Provincie Zeeland (FIN-123) vastgesteld. Dit statuut sluit aan op de wet verplicht schatkistbankieren.

Omdat de Provincie Zeeland geen geld uitzet, er is sprake van een leensituatie, heeft het verplicht schatkistbankieren naar verwachting de komende jaren een gering financieel effect.

Risicobeheer vlottende schuld

De zogenaamde 'kasgeldlimiet' stelt een grens aan de korte financiering (7% van het begrotings-totaal). Dit betekent dat we investeringen tot deze kasgeldlimiet mogen financieren met kort geld (looptijd gemiddeld 1 jaar), waardoor het renterisico van korte financiering beperkt wordt.

Dit is van belang omdat juist voor korte financiering geldt dat het renterisico aanzienlijk kan zijn. Fluctuaties in de korte rente hebben direct een relatief grote impact op de rentelasten.

In tabel 1 bij deze paragraaf is het verwachte verloop van de financieringspositie weergegeven. Vanaf 2012 is sprake van een meerjarig liquiditeitstekort. Dit tekort ontstaat met name door de uitgaven voor de investering in de Sluiskiltunnel. Het tekort was vanaf 2012 zo groot dat dit niet alleen met kort geld gefinancierd kon worden. Het maximale bedrag dat als kort geld aangetrokken mag worden is ongeveer € 18 miljoen, op basis van 7% van afgerond € 264 miljoen in 2016. Halverwege 2012 is een leenfaciliteit bij de BNG afgesloten. Om aan onder andere de kasgeldlimiet te voldoen is een SWAP afgesloten op 90% van de in februari 2012 geschatte financieringsbehoefte tot en met 2029. Door de SWAP worden de kort aangetrokken middelen omgezet (geswapt) naar langlopende (> 1 jaar) schuld. Volgens de laatste liquiditeitsprognose is vanaf 2029 de leensituatie beëindigd.

Tabel 2 bij deze paragraaf geeft de kasgeldlimiet weer over 2016. De Provincie voldoet in 2016 ruimschoots aan de kasgeldlimiet.

Risicobeheer vaste schuld, renterisiconorm

Voor de vaste schuld is in de Wet fido ook een norm beschreven, de zogenaamde 'renterisiconorm'. De renterisiconorm is het maximaal toegestane renterisico over langlopende schulden (looptijd > 1 jaar). Een langlopende schuld wordt ook wel vaste schuld genoemd. Het renterisico op deze leningen is afhankelijk van:

- het gedeelte van de vaste schuld waarvoor de geldnemer een wijziging van de rente op basis van de leningsvoorwaarden niet kan beïnvloeden (renteherziening),
- het gedeelte van de portefeuille aan vaste schuld dat in enig jaar opnieuw gefinancierd moet worden door het aangaan van nieuwe leningen (herfinanciering).

In de Wet fido, artikel 1 h, wordt per 1 januari 2009 de renterisiconorm gedefinieerd als 'een bedrag ter grootte van een percentage van het totaal van het begrotingstotaal van het openbare lichaam bij aanvang van het jaar'. Voor provincies is dit percentage 20% van het begrotingstotaal. Het begrotingstotaal voor 2016 op het moment van vaststellen in november 2015 wordt geschat op € 264 miljoen (totale lasten voor toevoegingen aan reserves). De renterisiconorm voor de Provincie Zeeland bedraagt hiermee € 52 miljoen.

Vanaf 2012 is een leenfaciliteit afgesloten in combinatie met een renteproduct (SWAP). Van de aan te trekken gelden is 90% afgedekt door de SWAP. Deze SWAP zorgt ervoor dat de rente is gefixeerd gedurende de hele looptijd van de geschatte financieringsbehoefte. Bovendien worden alle aflossingen op de leenfaciliteit gefinancierd met eigen middelen en wordt hiervoor geen externe financiering afgesloten. Er is dus geen sprake van herfinanciering. Met andere woorden: de lening wordt binnen de looptijd volledig afgelost. Hierdoor zullen we gedurende de hele looptijd van de financieringsbehoefte voldoen aan de renterisiconorm zolang de leenbehoefte binnen de afgesloten SWAP blijft.

Opgenomen leningen

De Provincie Zeeland is vanaf 2012 in een leensituatie terechtgekomen. De Provincie Zeeland heeft in 2009 de aandelen van de Westerscheldetunnel overgenomen met als doel het rendement te gebruiken voor de lasten van de Sluiskiltunnel.

Voor het aangaan van de financiering van met name de Sluiskiltunnel is deskundig advies ingewonnen. Bij de keuze voor een specifieke financieringsstructuur speelden verscheidene aspecten een rol. De voornaamste hiervan zijn de zekerheid gepaard gaande met de financiering – zowel met betrekking tot beschikbaarheid van de financiering als over het te betalen rentetarief – en behoud van flexibiliteit. Deze constructie voldoet aan relevante wet- en regelgeving, waaronder het financieringsstatuut van de Provincie, de Wet fido en de Ruddo.

De benodigde financiering is aangetrokken in de vorm van een kasgeldfaciliteit bij de BNG Bank en het renterisico is grotendeels afgedekt met een rente-instrument, een zogenaamde renteswap, afgesloten bij de Rabobank. De SWAP heeft een looptijd tot en met 2029. Met de SWAP wordt een variabel ren-

tetarief (driemaands Euribor) geruild tegen een vaste rente, waarbij de Provincie de vaste rente betaalt en de variabele rente ontvangt. Wanneer deze rentestromen met elkaar worden verrekend, betaalt de Provincie per saldo het vaste tarief op de SWAP, verhoogd met de opslag op de leen faciliteit. In feite ontstaat hierdoor een structuur die gelijk is aan een vastrentende lening. Deze SWAP zorgt er voor dat de rente is gefixeerd gedurende de totale duur van de geschatte financieringsbehoefte.

De BNG Bank heeft de Provincie verplicht vanaf april 2013 minimaal 10% van de faciliteit van € 150 miljoen (€ 15 miljoen) af te nemen en vanaf april 2014 tot en met april 2017 20% (€ 30 miljoen). Het tarief voor de opgenomen financiering bedraagt het driemaands Euribor tarief plus een opslag van 0,7% (70 basispunten). De Provincie kan momenteel veel voordeliger geld aantrekken op de geldmarkt. De Provincie wordt als zeer veilig aangemerkt en partijen zijn bereid tegen een lage rentevergoeding geld uit te lenen aan de Provincie. Naast de verplichte afname van de leenfaciliteit bij de BNG Bank leent de Provincie het overige deel van de benodigde financiering op de geldmarkt.

Naast de genoemde leningen heeft de Provincie Zeeland een rekening-courantverhouding met het fonds nazorg stortplaatsen Zeeland, waarvoor een vast rendement verstrekt wordt van 5% op jaarbasis.

Huidige situatie SWAP

Uit de meest recente liquiditeitsplanning blijkt dat er tot en met eind 2015 sprake is van een hogere rente afdekking dan leenbehoefte. Voor het ineffectieve deel van de SWAP tot en met 2015 is sprake van een zogenaamde 'overhedge' (lagere afdekking dan leenbehoefte). Hiervoor is een voorziening getroffen. Afhankelijk van de verdere liquiditeitsbehoefte wordt, indien nodig, jaarlijks de hoogte van de aan te houden voorziening berekend en verwerkt in de jaarrekening. Deze voorziening kan vrijvallen op het moment dat de overhedge situatie niet meer bestaat.

Volgens de huidige cijfers is vanaf 2016 de leenbehoefte groter dan de renteafdekking. Dit verschil is groter dan de wettelijk toegestane kasgeldlimiet en zal minimaal tot aan deze wettelijke norm afgedekt moeten worden door het afsluiten van een vaste geldlening of herstructurering/verhoging van de bestaande SWAP. Hiermee zijn kosten gemoeid. Hoe hoog deze zijn is afhankelijk van de op dat moment geldende rente, het aan te passen bedrag en de looptijd. In de voorjaarsnota 2014 is al extra budget vrijgemaakt voor extra rentekosten.

Uitzettingen/deposito's

Door de langdurige leensituatie van de Provincie zijn geen middelen uitgezet, met uitzondering van de uitzettingen ten behoeve van de wachtgeldvoorziening PSD. De middelen van de wachtgeldvoorziening PSD hebben we via een 'cash-flow swap' op lange termijn belegd. We kunnen deze middelen daarom niet gebruiken voor financiering.

In enkele gevallen wordt een doeluitkering via een aparte bankrekening verstrekt. Dit betreft Natuurcompensatie Westerschelde, Investering Landelijk Gebied en de Kanaal Kruising Sluiskil onderdeel Rijk (mobiliteitsfonds). Eventuele renteontvangsten blijven op die rekening staan om ingezet te worden voor het betreffende doel.

Relatiebeheer

Door middel van onderhandse aanbesteding is het huisbankierschap in 2012 aanbesteed. De BNG Bank is tot en met 1 oktober 2017 onze huisbankier. In het contract heeft de Provincie de mogelijkheid opgenomen om na deze periode het contract onder dezelfde voorwaarden twee jaar te verlengen.

Rentevisie

Voor de rentevisie laten we ons extern adviseren door financiële deskundigen.

Vanaf 2012 heeft de Provincie een meerjarige leenfaciliteit getroffen met daaraan gekoppeld een rente product (SWAP). Het totaal te betalen rentetarief van deze leenconstructie bedraagt maximaal 3,05% op jaarbasis. Deze 3,05% is inclusief een opslag van 0,7% die vijf jaar vaststaat tot 2017. Voor 2017 wordt opnieuw onderhandeld over het te betalen opslagpercentage. Op dat moment kan de leenfaciliteit kosteloos worden opgezegd. Voor de komende jaren gaan we uit van een rentepercentage van 3,05% op leningen.

Rente op kortlopende leningen

Bij kortlopende leningen (< 1 jaar) buitenom de huidige leenfaciliteit, gaan wij uit van het op dat moment geldende percentage op de geldmarkt van de eenjaars rente.

Rente op kortlopende uitzettingen/deposito's

Omdat de Provincie vanaf 2012 in een meerjarige leensituatie zit, zijn kortlopende uitzettingen de komende jaren niet aan de orde.

Rente bij investeringsberekeningen

We wegen de rentelasten bij investeringsbeslissingen altijd mee en verwerken deze structureel in de begroting.

In investeringsberekeningen wordt voor de financieringslasten altijd uitgegaan van de actuele rente op (meerjarige) leningen op de kapitaalmarkt vermeerderd met een risico-opslag. De risico-opslag is afhankelijk van het project.

Rente bij grondexploitatieberekeningen

Het proces van kopen, bewerken en verkopen van grond heet het exploiteren van grond. Grondexploitatie is het proces van productie van bouw- en woonrijpe grond. Voor de realisatie van sommige projecten is het nodig om gronden te exploiteren. Grondexploitatie is outputgericht en vraag en aanbod spelen een belangrijke rol. Dit is een vorm van maatschappelijk ondernemerschap. Dit is wezenlijk anders dan inputgerichte activiteiten. Daar ligt de nadruk op de besteding van middelen om een doel te bereiken.
De grondexploitatieberekening is het instrument om bij de productie van bouwrijpe grond een goed inzicht te houden in het meerjarige verloop van kosten en opbrengsten. Op basis van de vergelijking tussen kosten en opbrengsten wordt bepaald of een project financieel haalbaar is. In een grondexploitatieberekening is de rente een belangrijke variabele. Meestal is er sprake van meerjarige projecten en komen bij grondexploitaties de lasten in de tijd gezien voor de baten. Daardoor is de rentelast een belangrijke kostenpost van de grondexploitatie.

De hoogte van het rentepercentage in een grondexploitatieberekening is afhankelijk van meerdere factoren. Belangrijk is de manier waarop een project wordt gefinancierd. Met vreemd vermogen, eigen vermogen of beide. Iedere vorm van financiering eist namelijk een bepaald rendement op het ingebrachte vermogen die door het project opgebracht moet worden. De basis van deze eis is de risicovrije rentevoet. Vervolgens wordt deze risicovrije rentevoet verhoogd met diverse opslagen. Bijvoorbeeld een opslag door vergelijking met alternatieve beleggingen en een opslag ter afdekking van risico's in het project. Rentevoeten verschillen in de tijd en het bepalen van opslagen is gebaseerd op schattingen en derhalve subjectief. Met name de hoogte van renteopslagen verschillen hierdoor per financier.
Door het arbitraire karakter van rentebepaling wordt per project beoordeeld met welk rentepercentage wordt gerekend in een grondexploitatieberekening. Er wordt dus niet één vast rentepercentage voor alle projecten gehanteerd.
Het uitgangspunt is dat bij verkoop van de grond de rente over rente wordt doorberekend aan de koper. Deze wordt conform het verkoopcontract geraamd.

Interne rente

Conform de Financiële verordening 2009 wordt geen interne rente toegerekend aan de activa.

EMU Saldo

Het kabinet wil met de Wet Hof realiseren dat decentrale overheden evenredig bijdragen aan de Europese afspraken over het bereiken van evenwicht op de Rijksbegroting. Provincies hebben echter altijd een bepaalde tekortruimte nodig voor investeringen in bijvoorbeeld regionale infrastructuur. Dergelijke investeringen komen niet jaarlijks voor en kunnen niet uit de inkomsten van het betreffende jaar worden gefinancierd. De intentie is dat het EMU-tekort van decentrale overheden in 2017 is gedaald tot 0,2% van het nationale inkomen. In 2015 mogen de decentrale overheden nog een tekort van 0,5% hebben. Eind 2015 wordt aan de hand van een evaluatie gekeken of het realistisch en verantwoord is om de tekorten terug te brengen naar 0,4% in 2016 en 0,3% in 2017.

Zoals aangegeven in de tabel 3 van deze paragraaf overschrijdt de Provincie Zeeland de EMU-norm in 2015 tot en met 2017 op basis van de huidige ramingen en inschatting van de referentiewaarde (maximaal toegestane tekort). De referentiewaarde voor 2016 wordt vastgesteld in de septembercirculaire. De overschrijding wordt met name veroorzaakt door de kosten van de non-activiteitsregeling (57+), uitgaven Natuur Pakket Westerschelde, Sluiskiltunnel en Sloeweg/Tractaatweg.

Renteresultaat

De feitelijke realisatie van het treasurybeleid weerspiegelt het renteresultaat van de Provincie. Omdat wij in een structurele leensituatie verkeren verwachten wij op basis van de laatste liquiditeitsprognose in 2016 een negatief renteresultaat van € 3,2 miljoen.

Tabel 1: Financieringspositie *(bedragen x € 1 miljoen)*

Financieringspositie per einde jaar	2015	2016	2017	2018	2019
Te lenen financieringsmiddelen	-92	-130	-139	-139	-124
Gemiddeld te beleggen kapitaal *(Begin- en eindwaarde gedeeld door twee)*		-111	-135	-139	-132

Tabel 2: Kasgeldlimiet *(bedragen x € 1 miljoen)*

	Kasgeldlimiet *Q = kwartaal 2016*	Q1	Q2	Q3	Q4
	Begrotingstotaal 2016	264	264	264	264
1	Toegestane kasgeldlimiet (% van de grondslag)	7%	7%	7%	7%
	Toegestane kasgeldlimiet (bedrag)	18	18	18	18
2	Vlottende schuld (Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen)	9	9	9	9
3	Vlottende middelen	0	0	0	0
	Toets kasgeldlimiet				
4	Saldo vlottende middelen	-9	-9	-9	-9
	Toegestane kasgeldlimiet	18	18	18	18
5	Ruimte (+) / Overschrijding (-) (1-4)	9	9	9	9

Tabel 3: EMU saldo *(bedragen x € 1 miljoen)*

Berekening Economische en Monetaire Unie (EMU) saldo begroting 2016

		2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	Het exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	4	-19	-28	-7	-11	1
2 +	De afschrijvingen ten laste van de exploitatie	4	15	13	14	14	14
3 +	De bruto dotaties aan voorzieningen ten laste van de exploitatie	7	1	1	0	0	0
4 -	De uitgaven aan investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-14	-29	-1	0	0	0
5 +	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	-9	-57	-38	-16	-7	-6
6 +	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord						
7 -	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	-32	-3	-1	0	0	0
8 +	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	7	9	11	2	2	2
9 -	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	-18	-12	-10	-8	-5	-3
10 -	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten						
11 -	Verkoop van effecten: Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?						
Emu saldo voor de provincincie		**-51**	**-95**	**-53**	**-15**	**-7**	**8**
Maximaal toegestane tekort (2015 e.v. inschatting)		**-39**	**-28**	**-28**	**-28**	**-28**	**-28**
Verschil per jaar		**-12**	**-67**	**-25**	**13**	**21**	**36**

3.5 Paragraaf Bedrijfsvoering

Algemeen

De opgave voor de provinciale organisatie is het (helpen) uitvoeren van het collegeprogramma en de doelen in de begroting. De beleidsinhoudelijke prioriteiten die daarbij horen zijn in beweging. De visie Zeeland 2040 en Kompas 2020 schetsen een veranderende rol van de provinciale organisatie: de mogelijkheden om te sturen via geld en regels worden kleiner. De sturing zal veel meer plaats moeten gaan vinden via visies, het leggen van verbindingen tussen partijen en het faciliteren van activiteiten van anderen.
Zeeland 2040 en Kompas 2020 zijn daarmee ook belangrijke visies voor de toekomstbestendigheid van de provinciale organisatie en daarmee ook voor hoe we de bedrijfsvoering de komende jaren verder professionaliseren.

Daarnaast zijn in de afgelopen periode diverse onderzoeken verricht naar het functioneren en presteren van de provinciale organisatie. Daar komt een aantal aanbevelingen uit voort waar we, in combinatie met de inhoudelijke ambities uit het coalitieakkoord, als organisatie op willen inspelen. Tegelijkertijd moeten we zorgen voor een duurzaam financieel gezonde huishouding. Een uitwerking van de aanpak om deze ontwikkelpunten te verbeteren wordt opgesteld.
Deze ontwikkelopgaves zullen prioriteit krijgen in de organisatieontwikkeling.
Voor de uitwerking daarvan starten we een programma die we projectmatig gaan organiseren en uitwerken en dat drie sporen omvat. In die sporen gaan we drie wezenlijke zaken herijken, namelijk onze financiën, onze werkwijzen en onze organisatie en cultuur. Het eerste spoor is "zero based budgeting", waarin we ons herbezinnen op de provinciale financiën; het tweede spoor "anders samenwerken aan Zeeuwse opgaven" waarin we ons herbezinnen op de vraag hoe we met andere partijen omgaan, hoe we ons extern profileren en wat voor partner we willen zijn voor onze omgeving en tenslotte een spoor "interne organisatie en bestuurlijk ambtelijke samenwerking", waarin we de interne organisatie onder de loep nemen. Deze sporen kunnen niet los van elkaar worden gezien. Keuzes in het ene spoor beïnvloeden de uitwerking van de ander.

In 2016 gaan we, naast de ontwikkelpunten vanuit verschillende onderzoeken en richtinggevende documenten, door met de kwaliteitsslag die in 2014 en 2015 reeds is ingezet. Deze acties vinden voor een groot deel hun aansluiting op het bovengenoemde programma. Acties die in 2015 zijn opgestart worden in 2016 materieel gemaakt, daarnaast worden nieuwe ontwikkelingen opgestart. Verdere professionalisering in werkwijze en houding is noodzakelijk om met de organisatie de ambities van de provincie te kunnen realiseren. Een professionele bedrijfsvoering is dan voorwaarde en kaderstellend. Het is dan ook een structurele taak om deze basis op het gewenste niveau te houden. Belangrijke thema´s die horen bij een toekomstbestendige bedrijfsvoering zijn ontwikkelingen op gebied van digitalisering, flexibiliteit, doeltreffendheid en doelmatigheid.

Digitaal zaken doen

Digitale zaken doen met de samenleving is in het huidige digitale tijdperk een basisbehoefte geworden. De organisatie geeft dan ook vorm aan de doelstelling van de Digitale Overheid 2017. Een Digitale Overheid betekent dat burgers en bedrijven hun zaken met de overheid in 2017 digitaal kunnen afhandelen. Hierbij maken we gebruik van (wettelijke) voorzieningen die hiervoor zijn ontwikkeld en houden we rekening met wettelijke verplichtingen die daarvoor gelden. Belangrijke voorwaarde is verder dat de Provinciale organisatie steeds meer digitaal (papierloos) gaat werken. Deze digitalisering biedt binnen de organisatie een belangrijke basis voor efficiency, transparantie en flexibiliteit.

Doelmatigheid en doeltreffendheid

Betere dienstverlening door doeltreffendheid en doelmatigheid en een betere bedrijfsvoering door meer efficiënte processen en methodes. Onder doelmatigheid verstaan we het met de beschikbare middelen zo veel mogelijk resultaat reiken. Doeltreffendheid betekent de mate waarin de beoogde effecten van het beleid ook daadwerkelijk worden behaald.

Verantwoordelijkheden

Een belangrijke ontwikkeling, in relatie tot digitalisering van interne processen en modern werkgeverschap, is de verschuiving van verantwoordelijkheden in de bedrijfsvoeringsadministratie. Uitgangspunt is de eigen verantwoordelijkheid van de individuele medewerker en leidinggevenden.

Flexibiliteit en mobiliteit

Door de snel veranderende omgeving is ook de inrichting van de organisatie in beweging. Het vraagt ons flexibel en doelmatig te organiseren. Steeds andere, zich wijzigende, samenwerkingsverbanden zijn noodzakelijk, om slagvaardig de wisselende taken op te kunnen pakken. De organisatie werkt daarbij aan werkwijzen en -vormen die het behalen van concrete resultaten centraal stellen. Dat geldt voor hoe we onze financiële middelen en capaciteit inzetten, hoe we samenwerken binnen de organisatie, maar ook voor de provincie als geheel naar onze externe partners.

Digitalisering, flexibiliteit, doeltreffendheid en doelmatigheid. Dit zijn thema's die ook onderling met elkaar zijn verbonden. Acties in 2016 die daarbij horen bestaan uit het vereenvoudiging en uniformering van procedures, het digitalisering/automatiseren en standaardiseren van werkprocessen, verbetering van sturing op resultaat, en uiteraard een klantvriendelijke ondersteuning van de provinciale organisatie.

Toepassen van het informatiebeleid

Ten aanzien van het optimaliseren van de informatievoorziening en automatisering wordt gewerkt vanuit een visie waarbij gebruik wordt gemaakt van standaard applicaties. Bij het maken van keuzes voor applicaties wordt gezocht naar generieke toepasbaarheid om de samenhang van informatievoorziening te vergroten en de interne organisatie te ontlasten.

In 2015 is een aantal van ontwikkelingen in gang gezet bij het integraal implementeren van diverse kennis- en bedrijfsvoeringssystemen, met name op het gebied van vastgoedbeheer; assetmanagement; financieel beheer; inkoop en documentmanagement.
Ten aanzien van inkoop is de digitale bestelmodule verder geïmplementeerd en is een aanvang gemaakt met de inrichting van de sourcing-module voor aanbestedingen. Deze ontwikkeling loopt door in 2016. Het vastleggen van contracten vindt plaats in de contactenmodule. Contracten worden hierdoor op één centrale plaats vastgelegd waarbij het managen van het contract door de contracteigenaar digitaal mogelijk is geworden. Met digitale facturering wordt in 2016 een efficiencyslag gerealiseerd door een koppeling van het inkoopsysteem met het financiële systeem. Dubbele autorisaties zijn vrijwel niet meer nodig wat het proces van factuurafhandeling versnelt en waardoor facturen sneller kunnen worden betaald.
In 2016 wordt onderzocht of de Workforce-module voor externe inhuur kan worden ingezet. Via deze module kan het regelen van externe inhuur, afhandelen van aanvragen alsmede administratieve handelingen zoals goedkeuring van werkbriefjes met het uitzendbureau digitaal verlopen.

Tevens is in 2015 uitvoering gegeven aan de uitbreiding van het personeelsmanagementsysteem met volledige automatisering van het administratieve gedeelte rondom het Individuele Keuzebudget, verzuimmanagement en declaratieafhandeling. In 2016 vindt een aanvullend deel van de implementatie plaats van deze producten, alsmede uitbreiding van functionaliteiten.
De ontwikkelingen op het gebied van digitalisering en automatisering zorgen voor een efficiencyslag ten aanzien van het administratieve aspect van bedrijfsvoering. Het faciliteert daarbij de organisatie om deze administratieve taken ook eenvoudiger af te handelen met eigen verantwoordelijkheid.

Informatiebeveiligingsbeleid

Informatiebeveiliging wordt met de verdergaand digitalisering steeds belangrijker. In 2014 is het organisatiebrede informatieveiligheidsbeleid opgesteld en in februari 2015 vastgesteld. Daaraan voorafgaand is een nulmeting uitgevoerd, waarbij de top 10 van risico's en beheermaatregelen in beeld is gebracht. De provincie heeft zich in 2015 geconformeerd aan het convenant "interprovinciale regulering informatieveiligheid".

Flexibiliseren en mobiliseren van personeel

Verder zal worden gegaan om HRM, Huisvesting en ICT-voorzieningen optimaal in te zetten om medewerkers op maat te faciliteren, zodat zij prettiger kunnen werken en de prestatie naar buiten toe verbeterd.

Adequate inspelen op de actuele maatschappelijke opgaven en (bestuurlijke) speerpunten vraagt een flexibele inzet van personeel. Het mobiliseren van personeel vergroot tevens het omgevingsbewustzijn van medewerkers. Flexibele inzet van personeel vraagt ook een flexibilisering in de ondersteuning. De mate van (interne) mobiliteit in het huidige personeelsbestand is hierin een graadmeter. We streven ernaar het mobiliteitspercentage van 10%, net als voorgaande twee jaren, te realiseren.

Bevorderen van sturen op resultaat

In relatie tot de planning en control-cyclus vindt professionalisering plaats in de sturing op resultaat. Hiervoor wordt uitwerking gegeven aan sturingsinformatie gerelateerd aan, zowel interne als externe, kwaliteitsnormen op het gebied van dienstverlening en voortgangsbewaking van bestuurlijke prioriteiten.

Ontwikkelingen en implementatie van wet- en regelgeving

In april 2016 wordt een nieuwe Aanbestedingswet vastgesteld waarin o.a. de nieuwe Europese Richtlijn is verwerkt. De wet brengt veel wijzigingen mee ten opzichte van de huidige wet- en regelgeving en daarmee voor de huidige werkwijze bij de provincie. Daarnaast worden in de nieuwe wet nieuwe procedures aangekondigd, zoals het innovatiepartnerschap. Er worden informatiebijeenkomsten georganiseerd voor de medewerkers. Tevens worden formats en procedures aangepast. Met inkoop blijven we inzetten op maatschappelijk verantwoord inkopen, circulair inkopen en het stimuleren van biobased economy bij opdrachtverstrekking.
De Wet markt en overheid noopt tot het inrichten van een afwegingskader om te bepalen wat aan de markt kan en moet worden overgelaten en waar de overheid haar verantwoordelijkheid moet nemen.
Op het gebied van personele regelingen is in 2015 landelijke overeenstemming bereikt over de van werk naar werk regeling, voortvloeiend hieruit kan in 2016 het nieuwe sociaal statuut worden vastgesteld. Tevens worden, vooruitlopend op de landelijke ontwikkelingen, de uitkomsten van het rapport 'Beoordelen en belonen' geïmplementeerd.

3.6 Paragraaf Verbonden Partijen

Het begrip verbonden partijen

Verbonden partijen zijn publiekrechtelijke (gemeenschappelijke regelingen) of privaatrechtelijke rechts-personen (verenigingen, stichtingen, BV's en NV's) waarin we een bestuurlijk én een financieel belang hebben.

Een bestuurlijke belang houdt in dat er sprake is van zeggenschap, hetzij uit een provinciale vertegenwoordiging in het bestuur van de verbonden partij, hetzij uit hoofde van stemrecht. Een financieel belang betekent hierbij dat een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag niet verhaalbaar is, indien de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Aan de Provincie Zeeland verbonden partijen

Onderstaande organisaties zijn verbonden partijen die voldoen aan bovengenoemd begrip.

Privaatrechtelijke organisaties:

1. DELTA N.V.
2. N.V. Zeeland Seaports (ZSP)
3. N.V. Westerscheldetunnel (WST)
4. N.V. Economische Impuls Zeeland (EIZ)
5. B.V. Kanaalkruising Sluiskil (KKS)
6. Perkpolder Beheer B.V
7. Westerschelde Ferry B.V.
8. Nederlandse Waterschapsbank N.V.
9. Zeeuws Participatiefonds B.V.
10. Vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO)
11. Stichting Grootschalige BasisKaart Nederland voor Zeeland

Publiekrechtelijke organisaties:

12. Zeeland Seaports GR
13. Natuur- en recreatieschap De Grevelingen GR
14. Natuur- en recreatieschap Zuidwestelijke Delta i.o. GR
15. Europese Gemeenschap voor Territoriale Samenwerking (EGTS) 'Linieland van Waas en Hulst'
16. Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Zeeland GR

Algemene visie op het aangaan en aanhouden van verbonden partijen

Kernvraag voor de Provincie is: Wanneer gaat de Provincie welke samenwerkingsverband aan, wie heeft welke bevoegdheden (Provinciale Staten of Gedeputeerde Staten) en hoe vindt de sturing en verantwoording plaats.

De vraag wanneer de Provincie een samenwerkingsverband aangaat moet vertaald worden in het publieke belang van de samenwerking. De publieke belangen van een samenwerking dienen in een aandeelhoudersstrategie beschreven te worden en periodiek getoetst te worden.

Voor welke samenwerkingsvorm daarbij gekozen wordt is een afweging van publiekrechtelijke versus privaatrechtelijke samenwerkingsvormen.

Publiekrechtelijke samenwerking

Voor een samenwerkingsverband kiest de Provincie meestal de publiekrechtelijke vorm. De grondhouding hierbij is 'ja, mits' aan een aantal voorwaarden is voldaan voor aansturing, beheer en verantwoording.

Privaatrechtelijke samenwerking

De benadering voor privaatrechtelijke samenwerkingsvormen is omgekeerd. In algemene zin neemt de Provincie hier niet aan deel, tenzij er bijzondere redenen zijn die een uitzondering op deze regel rechtvaardigen. De belangrijkste bijzondere reden om te besluiten tot een privaatrechtelijke samenwerking is wanneer het samenwerkingsverband zich bezighoudt met activiteiten die voornamelijk liggen op het commerciële vlak. De grondhouding is 'nee, tenzij' er bijzondere redenen zijn om van de regel af te wijken.

Met een dergelijke samenwerkingsvorm is er een duidelijke afstand tussen het bestuur en de verbonden partij. Het is te omschrijven als 'besturen op afstand'. De taak of activiteit wordt immers niet door de eigen organisatie uitgevoerd, maar door een andere (juridische) entiteit. De sturing is dan indirect. Dit vraagt om een heldere kaderstelling met duidelijke rolverdeling bij de verbonden partij, Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de ambtelijke dienst in een wettelijke context. Tevens dient er eenheid te bestaan over de inhoud en wijze van informatievoorziening.

Beleidsnota verbonden partijen

Ten behoeve van het beleid van de Provincie Zeeland ten aanzien van verbonden partijen is in 2015 een aparte nota in de maak. Aanleiding vormde een rapport van de Rekenkamer uit september 2014, waarin de bevindingen als volgt zijn samengevat:

- *Er is veel (benodigde) informatie beschikbaar, maar deze staat gefragmenteerd ter beschikking, is moeilijk toegankelijk dan wel bevindt zich op een ander aggregatieniveau dan de gebruiker voor ogen heeft;*
- *Een integraal beleid ten aanzien van publiek aandeelhouderschap door de Provincie ontbreekt. Hierdoor is het voor PS niet mogelijk om te toetsen of en hoe te nemen besluiten invulling c.q. uitvoering geven aan de provinciale strategische doelen die de Provincie met publiek aandeelhouderschap beoogt te realiseren;*
- *De interviews maken duidelijk dat er sprake is van een discrepantie tussen de verwachtingen van PS enerzijds en ambtenaren ten aanzien van met name de informatiepositie, en in mindere mate de positie van de Provincie, de rol van PS en de deskundigheid.*

De Rekenkamer heeft in haar rapport aanbevolen dat de Provincie beleid ten aanzien van verbonden partijen realiseert:

"In dit beleid dient de strategische visie van de Provincie op publiek aandeelhouderschap verwoord te worden, dienen (op hoofdlijnen) de uitgangspunten en randvoorwaarden ten aanzien van het verkrijgen, het aanhouden en het vervreemden van verbonden partijen te zijn opgenomen en dienen de belangrijkste governance-principes benoemd te worden. Deze uitgangspunten en randvoorwaarden vormen het toetsingskader waar structureel aan getoetst kan worden".

In de nota zullen de volgende zaken aan de orde komen:

- de algemene visie op het aangaan en aanhouden van verbonden partijen en de huidige aan de Provincie Zeeland verbonden partijen;
- de beleidsmatige toets van de Provincie op publiek aandeelhouderschap, waarbij het publieke belang in relatie met onder andere de aandeelhoudersstrategie wordt gedefinieerd;
- de uitgangspunten en de randvoorwaarden ten aanzien van het verkrijgen, het aanhouden en het vervreemden van verbonden partijen;
- relevante wetgeving;
- de belangrijkste governance-principes, waarbij de bevoegdheden van Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten en de rol van de Provincie als aandeelhouder zijn geformuleerd. Tevens wordt nader ingegaan op de benodigde informatievoorziening voor sturing en beheer.

In een bijlage bij deze nota wordt een overzicht gegeven van de verbonden partijen, waarvan de Provincie Zeeland aandeelhouder is, waarbij per verbonden partij in een factsheet het publieke belang,

het bestuurlijke belang, de bevoegdheden, het financieel belang, de bezoldiging en de juridische structuur worden gegeven. Daarbij wordt in lijn met de aanbevelingen van de Rekenkamer financiële informatie over de afgelopen vijf jaar weergegeven.

Beleidsmatige doelstellingen en voornemens belangrijkste verbonden partijen

Hierna zijn de belangrijkste verbonden partijen uiteengezet. Als bijlage bij deze paragraaf zijn de fact-sheets met onder meer financiële kengetallen opgenomen van deze belangrijkste verbonden partijen. Op de laatste bladzijde van de bijlage zijn kort kengetallen opgenomen van de andere verbonden partijen.

DELTA N.V.

De Provincie Zeeland participeert sinds jaren in het aandelenkapitaal van DELTA N.V.

Aandeelhouderschap
Op 1 november 2013 is de Aandeelhoudersstrategie DELTA N.V. door Provinciale Staten als volgt vastgesteld:

- Doel en de legitimatie van publiek aandeelhouderschap:
  - Waarborgen wettelijk gedefinieerde publieke belangen (Evides, Delta Netwerkbedrijf of DNWB, EPZ);
  - Duurzame werkgelegenheid (in Zeeland);
- Algemene doelstellingen publiek aandeelhouderschap:
  - Een risicoprofiel passend bij een publieke aandeelhouder;
  - Een marktconform financieel rendement dat in goede verhouding staat tot het risicoprofiel van de activiteiten;
- Invulling van het aandeelhouderschap:
  - Gegeven het grote financiële belang (dividend en risico's) beoogt de Provincie Zeeland actief aandeelhouder van DELTA N.V. te zijn binnen de grenzen van de wet en de statuten;
  - De Provincie Zeeland streeft naar frequente communicatie met DELTA N.V. via (informele) aandeelhoudersbijeenkomsten en bredere presentaties rond belangrijke besluitvormings-trajecten;
  - Daarnaast streeft de Provincie Zeeland ernaar jaarlijks te toetsen in hoeverre de onderdelen van DELTA N.V. voldoen aan de behartiging van de aandeelhoudersbelangen en zal zij op basis van deze evaluaties de invulling van haar aandeelhouderschap heroverwegen;
  - De Provincie Zeeland streeft naar handhaving van de 50-50 verdeling tussen de Provincie Zeeland enerzijds en de overige aandeelhouders van DELTA N.V. anderzijds.
- Dividendbeleid:
  - Een dividendbeleid waarbij het rendement van gereguleerde activiteiten volledig aan de DELTA N.V. aandeelhouders wordt uitgekeerd en voor de commerciële activiteiten een rendement op eigen vermogen van 10% wordt nagestreefd met een 50% pay-out ratio;
  - Bij het dividendbeleid wordt rekening gehouden met marktomstandigheden en de financiële positie van de onderneming om de continuïteit van de onderneming niet te schaden.
  - Deze aandeelhoudersstrategie wordt jaarlijks geëvalueerd.

Onderzoek strategie
Na de vaststelling van de aandeelhoudersstrategie DELTA N.V. door de aandeelhouders is de directie van DELTA N.V. verzocht op een onderzoek uit te voeren naar de verschillende strategische opties voor DELTA in het licht van de in de aandeelhoudersstrategie geformuleerde aandeelhoudersbelangen. Een vergelijking van de niveaus van duurzame werkgelegenheid, risicobeperking en de aandeelhouders-waarde op lange termijn tussen de scenario's (i) verkoop van commerciële activiteiten, (ii) fusie en (iii) de huidige bedrijfsstrategie zou daarbij kernonderdelen van de analyse moeten vormen. Ter begeleiding van het onderzoek van DELTA is een aandeelhouderscommissie ingesteld.

Eind januari 2015 zijn de bevindingen van dit onderzoek door DELTA aan de aandeelhouders gepresenteerd. Uit het onderzoek blijkt dat fusie de meest gewenste optie is.

Vanwege een aantal obstakels waaronder de positie van de kerncentrale EPZ en de onduidelijkheid over de splitsingswet is deze optie echter op dit moment niet realiseerbaar. Ook ten aanzien van de tweede optie Verkoop blijkt dat de kerncentrale EPZ de verkoop van commerciële energieactiviteiten blokkeert. Dit betekent dat DELTA tot de conclusie is gekomen dat een geïntegreerd DELTA op dit moment de enige uitvoerbare optie is. De overige opties fusie of verkoop sluiten weliswaar beter aan bij de aandeelhoudersstrategie maar zijn op dit moment niet uitvoerbaar. Dit betekent dat een geïntegreerd DELTA geen voorkeursroute is en dat zodra dit mogelijk is, teruggekeerd wordt naar de alternatieve opties.

Om die reden zal een continue opvolging van de strategische opties noodzakelijk zijn. Aandachtspunten daarbij zijn: de kerncentrale EPZ, de mogelijke splitsing van DELTA als gevolg van het groepsverbod uit de Wet Onafhankelijk Netbeheer, en de omhanging van de aandelen van het waterbedrijf Evides naar een publieke aandeelhouder.

Risico's

De risico's voor DELTA N.V. en de maatregelen die genomen zijn, luiden als volgt:

De winstgevendheid van DELTA N.V.staat de komende jaren sterk onder druk, hetgeen voor de Provincie Zeeland de nodige onzekerheden geeft ten aanzien van de hoogte van het te verwachte dividend. Dit wordt enerzijds veroorzaakt doordat er ten aanzien van energieproductie sprake is van overcapaciteit, anderzijds dreigt afsplitsing van het netwerkbedrijf waardoor relatief zekere kasstromen in gevaar zouden kunnen komen. Naast de normale operationele risico's is er gezien de economische situatie ook sprake van verhoogde kredietrisico's.

Maatregelen: Overeenkomstig de procedure voor risicomanagementprocedures zijn in de zomerperiode van 2015 Strategic Risk Assessments uitgevoerd door de divisies. De uitkomsten hiervan zijn door de divisiedirecties toegelicht aan de concerndirectie. De belangrijkste risico's en beheersmaatregelen zijn tezamen met enkele substantiële risico's die op Holdingniveau spelen, besproken met de Raad van Commissarissen.
Belangrijke risico's zijn: verlaging van de S&P creditrating door verplichte afsplitsing van het Netwerkbedrijf, verdere negatieve ontwikkeling van de verkoopprijzen bij elektriciteitsproductie en ongeplande uitval van energiecentrales.
De (ontwikkelingen in de) risico's en de beheersmaatregelen zijn vaak onderwerp van gesprek tussen de concerndirectie en de directie van de betreffende divisie. De risico's zijn derhalve in beeld, worden actief gemonitord en waar mogelijk worden maatregelen genomen om de risico's te verkleinen.

Evides

Vanuit de aandeelhouders van DELTA N.V., met name de Provincie Zeeland, is de wens geuit om de aandelen Evides rechtstreeks in handen van de publieke aandeelhouders te plaatsen. Hierbij is verwezen naar het publieke belang van drinkwater en de wettelijke eis dat drinkwateractiviteiten in publieke handen moeten blijven.
In de aandeelhoudersvergadering van DELTA N.V. (juni 2010) is unaniem een voorstel aangenomen om de verhanging van de aandelen Evides eind 2012 te evalueren en vervolgens eind 2013 de aandelen te verhangen.
Er is een Letter of Intent of intentieverklaring vastgesteld tussen DELTA N.V. en de andere 50% aandeelhouder, Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE) met afspraken over de periode van heden tot aan de verhanging van de aandelen Evides. Daarnaast is een Memorandum of Understanding (Memorandum van Overeenstemming) vastgesteld waarin de intenties uitgesproken zijn tussen GBE en de DELTA N.V. aandeelhouders voor de periode na verhanging.

In oktober 2013 heeft een gesprek plaatsgevonden tussen de Provincie Zeeland en het ministerie van Infrastructuur en Milieu (I&M) inzake Evides. I&M heeft zich op het standpunt gesteld dat er een toezegging ligt aan de Tweede Kamer dat de drinkwaterwet gerepareerd zal worden en middellijk aandeelhouderschap (dat wil zeggen, indirect, zoals nu bij DELTA/Evides het geval is) niet meer zal worden toegestaan. Men wil DELTA N.V. en haar aandeelhouders echter de ruimte geven om zelf Evides op passende wijze te verhangen op de voor DELTA N.V. minst schadelijke wijze, alvorens de wet wordt aangepast.

Wat I&M betreft, staat de uitkomst dus vast, maar is men bereid om de verhanging van Evides onderdeel te laten zijn van een totaaloplossing voor DELTA N.V, zoals beoogd wordt met de aandeelhoudersstrategie.

In november 2013 hebben Provinciale Staten besloten de besluitvorming over de mogelijke verhanging van de aandelen Evides uit te stellen tot het moment dat duidelijkheid bestaat over de strategische koers van DELTA naar aanleiding van het onderzoek naar de scenario's (i) verkoop van commerciële activiteiten, (ii) fusie en (iii) de huidige bedrijfsstrategie. In mei 2015 zijn de bevindingen van dit onderzoek door Provinciale Staten besproken.

Een projectteam waarin de aandeelhouders en DELTA zijn vertegenwoordigd bereidt de verhanging van de aandelen Evides voor. Concreet omvat het doel van de werkgroep het uitwerken van een financieringsstructuur en het uit onderhandelen met een te bepalen bank inclusief borgstelling door aandeelhouders, dan wel een variant waarin geleend wordt van andere provincies die een alternatief zoeken voor schatkistbankieren. Het projectteam zal een voorstel tot overdracht van de aandelen Evides uitwerken inclusief de eventueel nodig geachte mitigerende maatregelen voor DELTA N.V.

De planning is er opgericht om op 24 september 2015 in de informele Algemene vergadering van Aandeelhouders een uitgewerkt voorstel te bespreken. Het streven is om na de goedkeuring in Raden en Staten, in de Algemene vergadering van Aandeelhouders op 17 december 2015 hier een formeel besluit over te kunnen nemen.

Zeeland Seaports

Zeeland Seaports (ZSP) is het havenbedrijf van de Provincie Zeeland. Om slagvaardig en toekomstgericht te kunnen opereren, is het bedrijf in 2011 verzelfstandigd en een N.V. geworden. De Provincie Zeeland heeft samen met de gemeenten Borsele, Vlissingen en Terneuzen een Gemeenschappelijke Regeling (GR ZSP) die 100% van de aandelen in de N.V. ZSP bezit. In 2014 is een aandeelhouderstrategie opgesteld.

Voor de Provincie Zeeland is Zeeland Seaports (ZSP) een belangrijke verbonden partij. ZSP is verantwoordelijk voor het beheer, onderhoud en de exploitatie van de Zeeuwse havens terwijl de havens weer van groot belang zijn voor de economische ontwikkeling van Zeeland. Daarom werkt dit bedrijf aan:

1. het aantrekken van nieuwe bedrijven en de uitgifte van grond;
2. de aanleg, het beheer en het onderhoud van alle infrastructuur en
3. de veiligheid in het algemeen en het scheepvaartverkeer in het bijzonder.

De GR ZSP staat financieel garant voor NV ZSP. Dit is noodzakelijk om financiering aan te kunnen trekken. In de garantie- en dienstverleningsovereenkomst (GDO) tussen de GR en de N.V. is overeengekomen, dat het maximaal opgenomen bedrag door N.V. ZSP nooit boven de € 500 miljoen uitkomt. De Provincie Zeeland staat dan voor maximaal € 250 miljoen garant. Uit de jaarrekening van ZSP over 2014 blijkt dat de vreemd vermogen positie op 31 december 2014 € 379 miljoen bedraagt. Hiermee blijft ZSP ruimschoots onder het plafond.

In 2028 moet N.V. ZSP volledig gefinancierd worden zonder garantstelling van de participanten. Het is de bedoeling dat dan ook de GR opgeheven wordt.

Voordat derden een beroep kunnen doen op de door de GR ZSP afgegeven garantie moet eerst het eigen vermogen van N.V. ZSP worden aangesproken. Banken kunnen zich pas tot de GR ZSP wenden bij een faillissement van N.V. ZSP. De afspraken over deze garantiestelling tussen de GR ZSP en N.V. ZSP zijn opgenomen in de door het Algemeen Bestuur (AB) vastgestelde Garantie- en Dienstverleningsovereenkomst in zijn vergadering van 8 december 2010.

Verder staat de GR ZSP ook nog garant voor € 65 miljoen in verband met WarmCO_2. In het derde kwartaal 2011 is een aanvulling op de GDO opgesteld, waarin geregeld wordt dat alle financiële gevolgen in verband met WarmCO_2 voor rekening van N.V. ZSP komen. In twee tranches (medio 2013 en eind 2014) heeft ZSP een vennootschapslening aan WarmCO_2 verstrekt om daarmee de economisch zware periode

te kunnen overbruggen. Inmiddels zijn er nieuwe glastuinbouwers in het gebied gestart en is het economisch perspectief weer beter.

Daarnaast zijn er in 2011 overeenkomsten over garantstelling tussen de GR en verschillende banken ondertekend, waarbij de totale beschikbare garantstelling hoger is dan € 500 miljoen; de bedoeling hiervan was betere financieringscondities te krijgen voor N.V. ZSP door meer flexibiliteit in te bouwen. Conform de GDO mag de N.V. ZSP nooit leningen aangaan die het plafond van € 500 miljoen overschrijden.

Op 19 juni 2015 is de jaarrekening vastgesteld door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA). De totale schuld van N.V. ZSP uit hoofde van leningen en kredieten bedroeg aan het einde van het boekjaar 2014 € 379 miljoen. N.V. ZSP beschikt per einde van het boekjaar 2013 over een eigen vermogen van € 126 miljoen.

Risico's
De Provincie Zeeland heeft, getrapt via de GR ZSP, een belang van 50% in de NV ZSP. Aangezien het eigen vermogen eind 2014 € 126 miljoen bedraagt is het directe risico € 63 miljoen. Indien er in de toekomst verliezen worden geleden kan de situatie ontstaan dat het eigen vermogen ontoereikend wordt. In dat geval zullen de garanties ingeroepen worden. Het totaal aan garanties bedraagt € 565 miljoen. Voor Zeeland betekent dit dat er een bedrag van € 282,5 miljoen opgevraagd kan worden. Op dit moment is dit niet aan de orde, er is sprake van een indirect risico. Indien ZSP geconfronteerd wordt met forse tegenvallers en hoge kosten zoals bijvoorbeeld voor de sanering van het Thermphos terrein kan een dergelijke situatie ontstaan.

N.V. Westerscheldetunnel

De Provincie is 100% aandeelhouder sinds 1 juli 2009 door de aankoop van de aandelen van het Rijk. Het doel van deze aankoop is het mogelijk maken van de Sluiskiltunnel. De Tweede Kamer heeft toegezegd dat het overrendement van de Westerscheldetunnel ter beschikking gesteld wordt voor de Kanaalkruising Sluiskil. Gebaseerd op de aankoop is nu gerealiseerd dat het overrendement ingezet wordt ter dekking van de investering en de exploitatie van de Sluiskiltunnel.

Als gevolg hiervan zijn de ontvangen dividenden voor de Provincie Zeeland niet vrij besteedbaar. Vanuit de resultaatbestemming vindt de komende jaren toevoeging aan de bestemmingsreserve Sluiskiltunnel plaats. De kosten van de nieuw te bouwen Sluiskiltunnel en de exploitatie worden gedekt uit deze bestemmingsreserve. Provinciale Staten hebben besloten dat zij, na de afbetaling van de Sluiskiltunnel, het dividend – onder aftrek van exploitatielasten – zullen gebruiken om het totale aankoopbedrag van de N.V. Westerscheldetunnel terug te verdienen. Op 14 maart 2033 gaat de tunnel over naar het Rijk voor € 1.

In oktober 2009 is een tarievenbeleid van de Westerscheldetunnel vastgesteld en hebben Provinciale Staten de interne bevoegdheidsverdeling tussen Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten vastgesteld. In juni 2010 hebben Provinciale Staten een veelgebruikerskorting vastgesteld en in 2012 een aanvullende verlaging van de toltarieven voor de Westerscheldetunnel voor specifieke doelgroepen (de t-taghouders, de veelgebruikers en de bestuurders van busjes, campers en motoren). Bovendien zijn vier tolvrije dagen per jaar geïntroduceerd. Dankzij een financiële meevaller in de aanbesteding van het onderhoud van de Westerscheldetunnel is het tarievenbeleid in 2013 herijkt. In de jaren 2014 en 2015 zijn de nominale tarieven bevroren. In de jaren daarna worden de tarieven verhoogd met 2% per jaar. Daarnaast is het aantal tolvrije dagen verhoogd van vier naar zes. Op 22 mei 2015 is de Sluiskiltunnel voor het verkeer opengaan.

Eind 2014 hebben Provinciale Staten de aandeelhoudersstrategie NV Westerscheldetunnel vastgesteld. In de aandeelhoudersstrategie worden de publieke belangen als volgt omschreven:

- Mobiliteit: Een zo hoog mogelijke beschikbaarheid van het gehele tracé tussen Goes en Terneuzen;
- Veiligheid: Verkeersveiligheid geldt als één van de hoogste prioriteiten;
- Tarieven: Invloed op tarievenbeleid om een juiste balans te kunnen waarborgen tussen financiële belangen van de WST enerzijds en de financiële impact voor de burger anderzijds;

- Dekking voor infrastructuur: Het dividend van de WST aanwenden om:
    - De aanleg van de SKT terug te verdienen;
    - De aankoop van de WST terug te verdienen;
    - Onderhoud en beheer van de SKS en de WST terug te verdienen.

Naar aanleiding van de aandeelhoudersstrategie is besloten tot het uitvoeren van een onderzoek naar de verschillende strategische scenario's, te weten:
- Zo laag mogelijke tarieven;
- Zo snel mogelijk tolvrij.

Mocht dit opportuun zijn, dan sluit de Provincie ook niet uit dat zij op enig moment haar belang in de WST verkleint, mits het publieke belang adequaat geborgd kan worden. Een andere mogelijkheid is de WST in eigen beheer te exploiteren.

De doelstelling van de deelneming is om met de dividendopbrengst van de N.V. Westerscheldetunnel het volgende te realiseren:

1. het provinciale aandeel in de investering van de aanleg van de Sluiskiltunnel dient, in verband met een mogelijke overdracht naar het Rijk, uiterlijk in 2025 te zijn afgeschreven;
2. de kosten van de aanschaf van de aandelen in de N.V. Westerscheldetunnel dienen, in verband met de datum van overdracht, uiterlijk op 15 maart 2033 te zijn terugverdiend en
3. de afschrijvingslasten en de lasten voor beheer, onderhoud en verkeersmanagement van de Sluiskiltunnel en de Westerscheldetunnel moeten over de gehele eigendomsperiode kunnen worden terugverdiend.

Op basis van de ramingen in het daarvoor opgezette rekenmodel is het mogelijk de voorgaande doelstellingen te realiseren. Na actualisatie als gevolg van de college-onderhandelingen in 2015 bedraagt de financiële ruimte op basis van het huidige tarievenbeleid in het jaar 2025 € 8 miljoen en in het jaar 2033 € 30 miljoen. Anders gesteld de Sluiskiltunnel zal medio 2025 terug verdiend zijn en de Westerscheldetunnel in het jaar 2032.

In 2007 richtte de N.V. Westerscheldetunnel dochterbedrijf Movenience B.V. op. De kernactiviteiten daarvan zijn het uitgeven van de t-tag, het afwikkelen van financiële transacties met de t-tag en het debiteurenbeheer, het verzorgen van de klantenservice voor de WST en Movenience en de ontwikkeling van nieuwe diensten via de t-tag. Het dochterbedrijf is voor 60% in handen van N.V. Westerscheldetunnel.

<u>Risico's</u>
De risico’s voor de N.V. Westerscheldetunnel en de maatregelen die genomen zijn, luiden als volgt:

- <u>Verkeersprognose</u>
  In de meerjarenraming wordt over de gehele looptijd rekening gehouden met een jaarlijkse volumestijging van 2%. Op middellange termijn, voorbij 2015, hebben de realisatie van de Sluiskiltunnel en de verbreding van de Sloeweg en de Tractaatweg vermoedelijk een positief effect op de verkeersstromen en dus op het aantal passages bij de WST. Daar staat tegenover dat de economische ontwikkeling, de krimp en de vergrijzing van de Zeeuwse bevolking een negatieve rol kan gaan spelen in het aantal passages.
  Maatregelen: Vooralsnog geen; de groei van het aantal tunnelpassages is een niet direct beïnvloedbare ontwikkeling, maar wordt wel nauwgezet gevolgd..

- <u>Onderhoudsovereenkomst</u>
  De aard van het huidige onderhoudscontract, met een looptijd van twintig jaar, is anders dan het vorige contract met Kombinatie Middenplaat Westerschelde (KMW, de bouwer van de tunnel). Zo kan er bijvoorbeeld niet meer in alle gevallen een beroep worden gedaan op garanties en komen sommige risico’s voor rekening van de WST.
  Maatregelen: In de begroting van de N.V. Westerscheldetunnel is met dit verschoven risico zo goed mogelijk rekening gehouden.

- Operationele risico's
  Met de operationele risico's worden de risico's bedoeld die optreden bij de exploitatie van de tunnel. Dit omvat risico's van ongevallen, technische mankementen, rampen en dergelijke die tot stremming van en schade aan de tunnel kunnen leiden.
  Maatregelen: De N.V. Westerscheldetunnel evalueert deze risico's regelmatig. De N.V. Westerscheldetunnel heeft hiervoor een verzekering afgesloten met een uitgebreide schadedekking, een limiet van € 100 miljoen per jaar en een eigen risico van € 50.000 per aanspraak. Daarnaast is een bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering afgesloten met een maximale dekking van € 20 miljoen per jaar en een eigen risico van € 10.000 per aanspraak.

- Vennootschapsbelasting
  Op Prinsjesdag 2014 is het wetsvoorstel 'Modernisering VPB-plicht overheidsondernemingen' gepubliceerd. In de memorie van toelichting wordt melding gemaakt van de gesprekken die de WST met het Ministerie heeft gevoerd en is onder artikel 8f.1b opgenomen dat de WST een duidelijk voorbeeld is van een privaatrechtelijke rechtsvorm dat overheidstaken (voortvloeiend uit een wet) verricht. Om dat, naar de mening van het kabinet, de WST niet in concurrentie treedt, zou de WST aanspraak moeten kunnen maken op vrijstelling van Vennootschapsbelasting.
  Maatregelen: Deze formulering stelt de WST in staat om na vaststelling van dit wetsvoorstel deze vrijstelling ook daadwerkelijk bij de Belastingdienst aan te gaan vragen.

N.V. Economische Impuls Zeeland

De N.V. Economische Impuls Zeeland (Impuls) is op 2 juli 2007 opgericht. Impuls dient het gat te dichten tussen ideeën en eerste planontwikkeling aan de ene kant en de daadwerkelijke uitvoering van projecten aan de andere kant. De doelstellingen van de Provincie Zeeland voor de vennootschap zijn opgenomen in de Economische Agenda . Impuls is voor de Provincie Zeeland een belangrijke partner bij het ontwikkelen en stimuleren van de Zeeuwse economie. Impuls neemt initiatieven, trekt nieuwe bedrijven aan, helpt veelbelovende starters en ontwikkelt projecten.

Deze taken zijn door de directie van Impuls verder uitgewerkt in een jaarprogramma dat door de aandeelhouders wordt goedgekeurd. De provinciale doelstellingen, met name vanuit de Economische Agenda, komen duidelijk tot uiting in het jaarprogramma.

Met Impuls werden in 2015 concrete prestatieafspraken gemaakt op zes clusters:
1. Vestigen (Invest in Zeeland): acquisitieactiviteiten;
2. Financieren: het stimuleren van nieuwe bedrijvigheid door het begeleiden en (mede)financieren van startende innovatieve ondernemers;
3. Projectontwikkeling in de Zeeuwse topsectoren Biobased Economy & Food;
4. Projectontwikkeling in de Zeeuwse topsectoren Maintenance & Logistiek;
5. Projectontwikkeling in de Zeeuwse topsector Vrijetijdseconomie en
6. Projectontwikkeling in de Zeeuwse topsector Energie (Smart Delta Resources).

Het ligt in de lijn van de verwachtingen om ook in 2016 prestatieafspraken met Impuls te maken op de terreinen Vestigen, Financieren en Projectontwikkeling in de Zeeuwse topsectoren.

De Provincie Zeeland bezit 98.997 aandelen Impuls en heeft hiermee een aandeel van 66% in Impuls.

In 2014 richtte Impuls het dochterbedrijf Investeringsfonds Zeeland B.V. op. De kernactiviteit van de investeringsdochter is het stimuleren van de economische ontwikkeling en het versterken van de positie en de internationale concurrentiekracht van Zeeland. Impuls is 100% aandeelhouder van het Investeringsfonds Zeeland B.V.

Risico's:
De financiële aansprakelijkheid voor de Provincie met betrekking tot Impuls is beperkt tot het door de Provincie Zeeland ingebrachte aandelenkapitaal (€ 98.997). De Provincie Zeeland heeft Impuls geen garanties verstrekt. Impuls ontvangt van Provincie Zeeland een integrale kostensubsidie. Indien Provincie

Zeeland overgaat tot verkoop van haar aandelen dan is het wettelijk niet mogelijk om de integrale kostensubsidie in één keer stop te zetten. Provincie Zeeland dient bij stopzetting van de integrale kostensubsidie de hiervoor gestelde wettelijke termijnen voor de afbouw van deze subsidie in acht te nemen.

B.V. Kanaalkruising Sluiskil

De B.V. Kanaalkruising Sluiskil (BV KKS) heeft in opdracht van Provincie Zeeland de Sluiskiltunnel gebouwd. Op 1 juli 2009 is de BV KKS opgericht met de Provincie Zeeland als enig aandeelhouder. Reden voor de keuze van de BV als rechtsvorm was dat de organisatie slagvaardig moest kunnen handelen, gelet op de aard en omvang van het project. Bij de voorbereiding en bouw van de Westerscheldetunnel zijn eerder goede ervaringen opgedaan met de realisatie van de tunnel binnen een private rechtspersoon; het is gebleken dat we op die manier een project voor de bouw van een tunnel beheersbaar kunnen houden. De B.V. KKS heeft de tunnel op 22 mei 2015 opgeleverd en overgedragen aan de Provincie Zeeland. Op dit moment wordt de eindafrekening opgesteld zodat de BV KKS nog dit jaar kan worden opgeheven.

Het projectbudget is € 295,6 miljoen (excl. indexering) conform PS besluit 5-11-2010. De bijdrage van de Provincie Zeeland bedraagt € 112,3 miljoen. Het is de BV KKS gelukt om de Sluiskiltunnel te bouwen binnen tijd en budget. Hoeveel er van het budget over blijft zal blijken bij de eindafrekening.

Risico's:
Provincie voorziet geen risico's meer.

PPS Perkpolder

De gemeente Hulst en de Provincie Zeeland zijn per 31 december 2013, elk voor 50%, de enige aandeelhouders in de grondexploitatiemaatschappij Perkpolder Beheer B.V.

Met deze samenwerking beogen partijen een integrale ontwikkeling van het Plangebied tot een gebied bestaande uit het Hart (permanente woningen en een hotel op het voormalige veerplein), deeltijdwoningen en recreatieve natuur in de westelijke Perkpolder, een jachthaven, een golfbaan, buitendijkse natuur met primaire waterkeringen en de aanpassing van de N689.

De aanbesteding voor de aanleg van het buitendijkse natuurgebied, het ophogen van het veerplein en het aanpassen van het deel van de N689 binnen het plangebied is door Rijkswaterstaat (RWS), Perkpolder Beheer BV (PBBV) en de provincie gegund aan Van Oord. De werkzaamheden zijn gestart en liggen op schema.

Voor de westelijke Perkpolder is een koop- en realisatieovereenkomst getekend met Hulst aan Zee BV (HaZ). Hulst aan Zee koopt de westelijke Perkpolder en realiseert er een golfresort met 200 wooneenheden. Daarnaast realiseert HaZ een hotellocatie op het veerplein.
Met Hulst aan Zee wordt gewerkt aan een ontwerp stedenbouwkundig plan dat ook als onderligger heeft gediend voor de herziening van het bestemmingsplan. Dit herziene bestemmingsplan is in december 2014 onherroepelijk geworden.

Tevens is met HaZ een intentieovereenkomst gesloten voor de ontwikkeling van het gehele plangebied. HaZ is bezig om hiervoor een consortium op te richten. In de loop van 2015 verwachten we hierover meer duidelijkheid.

De onteigening is zo goed als afgerond. In juli 2014 heeft de Rechtbank uitspraak gedaan inzake de hoogte van de schadeloosstelling. Hiertegen is de onteigende in cassatie gegaan. De uitspraak door de Hoge Raad wordt verwacht na de zomer 2015. Zoals het er nu naar uit ziet heeft de uitspraak geen nadelige gevolgen voor de grondexploitatie.

In 2024 moet het plan gerealiseerd zijn.

Risico's:
Provincie Zeeland staat samen met de gemeente Hulst garant voor de door Perkpolder BV bij de huisbankier aangegane lening/ kredietfaciliteit. Provincie Zeeland staat gaant voor een totaal bedrag van € 15,66 miljoen. De gemeente Hulst staat voor € 3,92 miljoen garant. In totaal staan beide aandeelhouders richting de huisbankier garant voor een bedrag van € 19,58 miljoen.

Op basis van de afspraken zoals die gemaakt zijn in de SOK (AvA 27 november 2013) staan de gemeente Hulst en Provincie Zeeland beide voor 50% garant voor Perkpolder BV.

Indien de Rabobank gebruik maakt van zijn garantie dan dient Provincie Zeeland € 15,66 miljoen te betalen aan de Rabobank en de gemeente Hulst € 3,92 miljoen. De Provincie staat op basis van de SOK echter garant voor € 9,79 miljoen (50% van € 19,58 miljoen). Provincie Zeeland kan dan een bedrag van € 15,66 miljoen -/- € 9,79 miljoen = € 5,87 miljoen in rekening brengen bij de gemeente Hulst. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat dit scenario uitgaat van de maximaal mogelijke lening van zo'n € 14,5 miljoen. De huidige Grondexploitatie gaat uit van een piek die ligt rond de € 8 miljoen.

Westerschelde Ferry B.V.

Op 4 november 2014 heeft de Provincie Zeeland het besluit genomen tot de oprichting van de Westerschelde Ferry B.V. voor een periode van maximaal 4 jaar. Deze vennootschap heeft ten doel in opdracht van de Provincie Zeeland een fiets-voet-veerverbinding over de Westerschelde - met bijbehorende werken - tussen Vlissingen en Breskens vice versa in stand te houden en te exploiteren, inclusief het noodzakelijk alternatief busvervoer tussen Vlissingen en Breskens vice versa. De Provincie Zeeland is 100% aandeelhouder in deze B.V. Op de balans van de Provincie Zeeland is de deelneming Westerschelde Ferry BV voor een bedrag van € 1,- gewaardeerd.

Achtergrond en aanleiding tot de oprichting van de Westerschelde Ferry B.V.
De Provincie Zeeland is als decentrale overheid opdrachtgever voor het regionaal openbaar vervoer (busvervoer en de veerboot/Fast Ferry). Om te komen tot een zo doelmatig mogelijke besteding van de beschikbare middelen, is voor het regionaal OV wettelijk verankerd dat de concessieverlenging moet gebeuren via marktwerking. De Zeeuwse OV-concessies worden daarom periodiek aanbesteed, waarbij gegund wordt op een combinatie van prijs en kwaliteit. De meest recente aanbesteding heeft echter geen inschrijvers opgeleverd.

Na onderzoek heeft de Provincie Zeeland besloten om voor de continuering van de dienstverlening van de Fast Ferry per 1 januari 2015 voor een periode van maximaal 4 jaar een eigen rechtspersoon (B.V.) op te richten. Op 14 november 2014 is goedkeuring ontvangen van het ministerie van BZK inzake de oprichting van de deelneming Westerschelde Ferry BV. Door Sauer & Oonk Notarissen zijn de oprichtingsakte/statuten van de nieuwe B.V. en het Bestuursreglement opgesteld. In deze documenten is de governance vastgelegd.

Financiële gevolgen en risico's voor de Provincie Zeeland
Voor de jaarlijkse exploitatie van de Fast Ferry is bekend wat er maximaal beschikbaar is binnen de door PS vastgestelde financiële kaders. De volgende kosten moeten uit de exploitatiebijdrage en kaartverkoop worden afgedekt: personeel (direct/indirect), brandstof, onderhoud schepen, vergoeding gebruik bestaande systemen voor ondersteuning exploitatie en bedrijfsvoering, marketing en communicatie (w.o. klantenservice) en de aansturing van de BV (directeur/bestuurder)

Voor de Provincie Zeeland zijn er risico's ten aanzien van het aantal gebruikers van het fietsvoetveer, gelet op de seizoens-fluctuaties (veel toeristen gebruiken de veerdienst). Verder zijn er risico's ten aanzien van ongepland onderhoud. De praktijk van de afgelopen jaren leert dat de genoemde risico's kunnen worden opgevangen door te variëren met de omvang van de dienstregeling en/of de hoogte van de reizigerstarieven. Verder kunnen meevallers in de opbrengst na een goed zomerseizoen worden opgespaard. Deze reserve kan vervolgens als buffer dienen in geval van een minder goed seizoen. Gezien de recente oprichting en voorbereiding is er nog geen nadere begroting en/of jaarrekening beschikbaar.

GR RUD Zeeland

Op 28 juni 2013 is de GR RUD Zeeland formeel opgericht. De RUD Zeeland voert sinds 1 januari 2014 milieutaken uit op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Daarnaast voert zij specialistische taken uit, zoals op het gebied van externe veiligheid, geluid, bodem, luchtkwaliteit en de handhaving van de groene wetten; dit doet zij in opdracht van de Zeeuwse gemeenten, waterschap Scheldestromen en de Provincie Zeeland. Voor alle inrichtingen met grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen zoals genoemd in het Besluit Risico Zware Ongevallen 1999 (BRZO) of de Richtlijn Industriële Emissies (RIE) categorie 4 voert de RUD Zeeland deze taken uit in een samenwerkingsverband met de DCMR. Vanaf 1 januari 2014 is de RUD Zeeland/DCMR gemandateerd voor deze taken en is de Provincie Zeeland naast deelnemer ook opdrachtgever aan de RUD Zeeland. De Provincie Zeeland blijft ook na de mandatering eindverantwo
ordelijk voor alle taken die de RUD/DCMR in mandaat voor de Provincie Zeeland uitvoerd.

Risico's:
De Provincie Zeeland is als deelnemer in de GR RUD Zeeland aansprakelijk voor financiële tekorten waarmee de RUD Zeeland in de toekomst te maken krijgt. De RUD heeft voor 2015 een sluitende begroting. Financiële aansprakelijkheid voor de Provincie Zeeland kan pas ontstaan na besluitvorming daarover in het Dagelijks Bestuur (DB) en Algemeen Bestuur (AB) van de RUD Zeeland. De Provincie Zeeland maakt onderdeel uit van de besluitvorming in het DB en AB.

Risico's

Voor zover van toepassing wordt voor de specifieke risico's vanuit de risico-analyse verwezen naar de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. In deze jaarrekening wordt geen van de verbonden partijen genoemd, omdat de risico’s in beeld zijn en beheerst worden bij het bevoegd gezag van de verbonden partijen. Op bestuurlijk niveau zijn wij betrokken bij de bedrijfsontwikkelingen en hebben we inzicht in de rendementsontwikkelingen, risico's en het weerstandsvermogen.

Voor de risico's van verbonden partijen geldt in het algemeen een hoger risico bij gemeenschappelijke regelingen dan bij vennootschappen. Voor vennootschappen is het risico beperkt tot de kapitaalinbreng.

Tot slot verwijzen we naar de bijlagen bij deze paragraaf, waarin de factsheets zijn weergegeven van de belangrijkste verbonden partijen.

3.6.1 Overzicht belangrijkste verbonden partijen

Statutaire naam deelneming 1
DELTA N.V.

Vestigingsplaats
Middelburg

Bestuurlijk belang
Het bestuurlijk belang bestaat uit 50% stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders (AvA).

Financieel belang

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bestaat uit:		(bedragen x € 1.000)
20.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 454	
Totaal maatschappelijk kapitaal dus		€ 9.080
Van het maatschappelijk kapitaal is geplaatst en volgestort:		
15.280 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 454	
Totaal geplaatst kapitaal dus		€ 6.937

50% van het geplaatste aandelenkapitaal is in bezit van de Provincie Zeeland.

DELTA N.V. Doelstelling
DELTA N.V. is een geïntegreerd energiebedrijf. Het is werkzaam op het gebied van de elektriciteits-, gas-, water- en warmtevoorziening, internet en de inzameling, be- en verwerking van afval en water.

Doelstelling van het aanhouden van de verbonden partij
De doelstelling van het aanhouden van de verbonden partij is het waarborgen van wettelijk gedefinieerde publieke belangen (Evides, DNWB, EPZ) duurzame werkgelegenheid (in Zeeland). Daarbij geldt als uitgangspunt een risicoprofiel passend bij een publieke aandeelhouder en wordt van DELTA N.V. een marktconform financieel rendement verwacht dat in goede verhouding staat tot het risicoprofiel van de activiteiten.

Ten aanzien van het Netwerkbedrijf en Evides verwacht de Provincie dat de door DELTA ontvangen dividenden volledig worden uitgekeerd aan de DELTA aandeelhouders.
Ten aanzien van de commerciële activiteiten streeft de Provincie naar een rendement van 10% op de boekwaarde van het eigen vermogen van die activiteiten, zoals vastgelegd in de jaarrekening van DELTA. De dividend uitkeringsratio (pay-out ratio) zou op 50% van het totale rendement op deze onderdelen moeten liggen. Jaarlijks wil de Provincie als aandeelhouder met DELTA beoordelen in hoeverre de financiële positie (inclusief financierings- en investeringsplan) van DELTA dividenduitkering uit de commerciële activiteiten toestaat, met het oog op de continuïteit van de onderneming.

Enige financiële cijfers

Het boekjaar is bij DELTA N.V. gelijk aan het kalenderjaar.

Het laatste boekjaar waarover cijfers beschikbaar zijn, is het jaar 2014	(bedragen x € 1.000)	
De voor winstverdeling beschikbare winst over 2014	€	3.760
Hiervan is aan dividend beschikbaar gesteld	€	15.000
Hiervan is door de Provincie Zeeland ontvangen	€	7.500
Het totale eigen vermogen per einde van het boekjaar	€	1.145.794
Het totale eigen vermogen per begin van het boekjaar	€	1.213.429
Het balanstotaal per einde van het boekjaar	€	3.664.974
Het balanstotaal per begin van het boekjaar	€	3.818.677
Het aantal formatieplaatsen (fte) per 31 december 2014		3.349

De raming van het te verwachten eigen en vreemd vermogen voor het huidige boekjaar 2015 en het begrotingjaar 2016 wordt door DELTA weergegeven in het beleidsdocument "Financiële Plan". Dit document wordt jaarlijks in december vertrouwelijk ter beschikking gesteld aan de aandeelhouders. Op het moment van het vaststellen van de jaarrekening van DELTA door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders wordt informatie over het eigen en vreemd vermogen over het voorgaande boekjaar openbaar.

DELTA heeft in de context van de zeer sterk verslechterende prijsontwikkelingen op de energiemarkt geconcludeerd dat uitkering van dividend over de jaren 2015 en 2016 zeer moeilijk zal worden. Gelet hierop wordt in de provinciale raming de komende jaren niet op voorhand een dividenduitkering geraamd. Voorzichtigheidshalve wordt een eventuele dividenduitkering pas geraamd in het jaar van de vaststelling van het dividend. Dit betekent dat in de provinciale raming in de uitkeringsjaren 2016 t/m 2019 nog geen dividend is geraamd.

Overige bijzonderheden

- De wetgeving staat niet toe dat de waterdivisie van DELTA N.V., Evides, wordt geprivatiseerd;
- De energienetten, ondergebracht bij DELTA Netwerkbedrijf, zijn niet vrij verkoopbaar (in elk geval niet aan niet-overheden of buitenlandse investeerders);
- DELTA N.V. is niet gesplitst. Over de splitsing lopen nog gerechtelijke procedures met de Staat;
- Wanneer de Provincie Zeeland of één van de andere aandeelhouders de aandelen wenst te verkopen, dan moeten deze op statutaire gronden eerst worden aangeboden aan de overige aandeelhouders.

Statutaire naam deelneming 2
N.V. Westerscheldetunnel (WST)

Vestigingsplaats
Borssele

Bestuurlijk belang
De vennootschap wordt bestuurd door een directie bestaande uit één of meer leden, onder toezicht van een Raad van Commissarissen (RvC). De RvC stelt het aantal leden van de directie vast. Op dit moment is er één algemeen directeur. Een lid van de directie wordt benoemd door de RvC. De RvC bestaat uit een vast aantal leden (vijf personen). De leden van de RvC worden weer benoemd door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA).

Financieel belang

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bestaat uit:			(bedragen x € 1.000)
2.000.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€	45	
Totaal maatschappelijk kapitaal is			€ 90.000
Van het maatschappelijk kapitaal is geplaatst en volgestort:			
1.692.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€	45	
Totaal geplaatst kapitaal is			€ 76.140
Hiervan is 100% in bezit van de Provincie Zeeland			

Met de aankoop van de aandelen van het Rijk heeft de Provincie Zeeland sinds 1 juli 2009 100% van de aandelen in haar bezit; tot 30 juni 2009 had de Provincie Zeeland 4,6% van de aandelen in bezit.

Doelstelling van de vennootschap
Het doel van de vennootschap is omschreven in artikel 3 van de statuten: 'De vennootschap heeft als doel een tunnel onder de Westerschelde – met aansluitende wegen en bijbehorende werken – tot stand te brengen en als rechthebbende te exploiteren of doen exploiteren, alsmede ter bevordering van dit doel het deelnemen in, het voeren van beheer over, het financieren van andere ondernemingen en vennootschappen en het stellen van zekerheid voor schulden van anderen en al hetgeen daarmede verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord'.

Doelstelling van het aanhouden van de verbonden partij
1. de kosten van de aanschaf van de aandelen in de N.V. Westerscheldetunnel dienen, in verband met de datum van overdracht, uiterlijk op 14 maart 2033 te zijn terugverdiend;
2. het provinciale aandeel in de investering van de aanleg van de Sluiskiltunnel dient, in verband met een mogelijke overdracht naar het Rijk, uiterlijk in 2025 te zijn afgeschreven en
3. de afschrijvingslasten en de lasten voor beheer, onderhoud en verkeersmanagement van de Sluiskiltunnel en de WST moeten over de gehele eigendomsperiode kunnen worden terugverdiend.

Enige financiële cijfers

Het boekjaar is bij de N.V. Westerscheldetunnel gelijk aan het kalenderjaar.

Het laatste boekjaar waarover cijfers beschikbaar zijn, is het jaar 2014	(bedragen x € 1.000)	
De voor winstverdeling beschikbare winst over 2014	€	9.781
Hiervan is aan dividend beschikbaar gesteld in 2015	€	9.781
Door de Provincie Zeeland is over het boekjaar 2014 aan dividend ontvangen	€	9.781
Het totale eigen vermogen aan het einde van het boekjaar	€	86.365
Het totale eigen vermogen aan het begin van het boekjaar	€	83.950
Het balanstotaal per einde van het boekjaar	€	517.052
Het balanstotaal per begin van het boekjaar	€	537.419
Het gemiddeld aantal formatieplaatsen (fte) in 2014		61

De begroting 2016 van NV Westerscheldetunnel is nog niet opgesteld c.q. vastgesteld.

De meest recente verwachting voor het jaar 2016, waarover cijfers beschikbaar zijn, is ontleend aan de meerjarenbegroting behorend bij het Beleidsplan 2015	(bedragen x € 1.000)	
De voor winstverdeling beschikbare winst voor 2016	€	9.938
Hiervan is aan dividend beschikbaar in 2017	€	9.938
Door de Provincie Zeeland is voor 2016 aan dividend te ontvangen	€	9.938
Het totale eigen vermogen aan het einde van het boekjaar	€	86.531
Het totale eigen vermogen aan het begin van het boekjaar	€	85.239
Het totale vreemd vermogen aan het einde van het boekjaar	€	379.128
Het totale vreemd vermogen aan het begin van het boekjaar	€	402.400
Het balanstotaal per einde van het boekjaar	€	465.659
Het balanstotaal per begin van het boekjaar	€	487.639

Statutaire naam deelneming 3
Zeeland Seaports

Vestigingsplaats
Terneuzen

Bestuurlijk belang
De GR ZSP is een openbaar lichaam met rechtspersoonlijkheid op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Het is een samenwerkingsverband van de Provincie Zeeland (50%), de gemeente Terneuzen (25%), de gemeente Vlissingen (12,5%) en de gemeente Borsele (12,5%). Het Algemeen Bestuur van Zeeland Seaports bestaat uit acht personen, waarvan er twee worden benoemd door Provinciale Staten uit het college van Gedeputeerde Staten. Eén van de twee door de Provincie Zeeland aangewezen leden van het AB wordt tevens benoemd als voorzitter van het AB. Er is ook een Dagelijks Bestuur (DB). Dit bestaat uit vier leden, allen afkomstig uit het AB (iedere deelnemer levert één DB-lid). De voorzitter van het AB is ook voorzitter van het DB.

Per 1 januari 2011 zijn alle activiteiten en rechten en verplichtingen overgegaan van de GR ZSP naar N.V. ZSP. De GR ZSP blijft alleen bestaan voor de aflopende garantstelling voor financieringsdoeleinden. De GR ZSP bezit 100% van de aandelen in N.V. ZSP. Zodra de GR ZSP de aandelen van N.V. ZSP overdraagt aan de participanten van de GR ZSP (en desgewenst de GR ZSP kan worden opgeheven), zijn de individuele toekomstige aandeelhouders als volgt gerechtigd in het aandelenkapitaal van de Vennootschap: Provincie Zeeland 50%, gemeente Terneuzen $16^{2}/_{3}$%, gemeente Borsele $16^{2}/_{3}$% en de gemeente Vlissingen eveneens $16^{2}/_{3}$%.

Financieel belang
Zoals hiervoor aangegeven bij het bestuurlijk belang is de Provincie Zeeland voor 50% deelnemer in de GR Zeeland Seaports en ook 50% aandeelhouder van N.V. ZSP.

Doelstelling rechtspersoon
De vennootschap heeft het volgende doel: 'het (doen) uitoefenen van het havenbedrijf en in dat kader de positie van het Zeeuwse haven- en industriecomplex in internationaal perspectief zowel op de korte als lange termijn te versterken'. Deze doelstelling is opgenomen in artikel 2 van de statuten van de naamloze vennootschap.

Doelstelling van het aanhouden van de verbonden partij
De reden van deelname aan de gemeenschappelijke regeling/naamloze vennootschap is met name gericht op het provinciale belang van het ontwikkelen, beheren en exploiteren van het haven- en industriegebied in Zeeland. Zeeland Seaports is één van de organisaties die wij inzetten om uitvoering te geven aan de provinciale beleidsdoelstellingen.

Enige financiële cijfers
Het boekjaar is bij Zeeland Seaports gelijk aan het kalenderjaar.

GR Zeeland Seaports

Het laatste boekjaar waarover cijfers beschikbaar zijn, is 2014	(bedragen x € 1.000)	
Totaal resultaat over 2014	€	0
Het totale eigen vermogen aan het begin van het boekjaar	€	160.637
Het totale eigen vermogen aan het einde van het boekjaar	€	160.637
Het totale vreemd vermogen aan het begin van het boekjaar	€	0
Het totale vreemd vermogen aan het einde van het boekjaar	€	0

Op basis van de vastgestelde begroting van de GR ZSP zijn er geen wijzigingen te verwachten voor 2016.

Als gevolg van de verzelfstandiging resteren er geen activiteiten in de GR behoudens die van aandeelhouder en garantsteller. De GR heeft dan ook geen eigen personeel in dienst. De GR is 100% aandeelhouder in de N.V. Zeeland Seaports. De verkrijgingsprijs van de deelneming betreft € 160.637,- (x 1.000).

N.V. Zeeland Seaports

Het laatste boekjaar waarover cijfers beschikbaar zijn, is het jaar 2014	(bedragen x € 1.000)	
Totaal positief resultaat over 2014 voor resultaatbestemming	€	21.946
Het totale eigen vermogen aan het einde van het boekjaar	€	126.254
Het totale eigen vermogen aan het begin van het boekjaar	€	126.232
Het totale vreemd vermogen aan het begin van het boekjaar	€	446.061
Het totale vreemd vermogen aan het einde van het boekjaar	€	440.004
Het gemiddeld aantal formatieplaatsen (fte) in 2014 in vaste dienst		81

Op 19 juni 2015 is de jaarrekening 2014 vastgesteld door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA).

Overige bijzonderheden

Zeeland Seaports werkt samen met DOW Chemical N.V. in de joint venture Valuepark Terneuzen. In 2008 is er door de oprichting van WarmCO_2 een samenwerkingsverband aangegaan met Volker Wessel en Yara Sluiskil.

Statutaire naam deelneming 4
Economische Impuls Zeeland N.V. (NV EIZ)

Vestigingsplaats
Middelburg

Bestuurlijk belang
De vennootschap wordt bestuurd door één directeur. Het toezicht wordt uitgevoerd door een Raad van Commissarissen (RvC) van drie leden. De leden van de RvC worden aangesteld door de aandeelhouders. Geen van de leden van de directie of RvC is direct of op voordracht van de Provincie Zeeland benoemd.

Financieel belang

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bestaat uit:	(bedragen x € 1.000)	
750.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 1	
Totaal maatschappelijk kapitaal is		€ 750
Van het maatschappelijk kapitaal is per einde van het boekjaar 2011 geplaatst en volgestort:		
150.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 1	
Totaal geplaatst kapitaal is		€ 150
Hiervan is 66% (98.977 aandelen) in bezit van de Provincie Zeeland		

Doelstelling vennootschap / openbaar belang
De voornaamste doelstelling is het vergroten van de dynamiek van de Zeeuwse (kennis) economie, met groei van werkgelegenheid, door uitvoering van concrete projecten en door acquisitie van bedrijven en investeringen van elders. Een andere belangrijke doelstelling is onder andere het oprichten en verwerven van, het deelnemen in, het samenwerken met, het besturen van, alsmede het financieren van andere ondernemingen, in welke rechtsvorm ook. NV EIZ stimuleert en faciliteert ontwikkeling op het gebied van de (kennis) economie in de meest brede zin van het woord.

Doelstelling van het aanhouden van de verbonden partij
NV EIZ moet het gat dichten tussen ideeën en eerste planontwikkeling en de daadwerkelijke uitvoering van projecten. De doelstellingen van de Provincie Zeeland voor de vennootschap zijn opgenomen in de Economische Agenda. NV EIZ is voor de Provincie Zeeland een belangrijke partner bij het ontwikkelen en stimuleren van de Zeeuwse economie.

Enige financiële cijfers
Het boekjaar is bij NV EIZ gelijk aan het kalenderjaar. De begroting 2016 van Impuls is nog niet beschikbaar. Onderstaande cijfers zijn gebaseerd op de jaarrekening 2014, de laatst beschikbare cijfers. Naar verwachting is ultimo 2015 66% (98.977 aandelen) van het aandelenkapitaal in bezit van de Provincie Zeeland.

Het laatste boekjaar waarover cijfers beschikbaar zijn, is het jaar 2014	(bedragen x € 1.000)	
De resultaat over 2014 bedroeg	€	73
Het totale eigen vermogen per einde van het boekjaar 2014	€	459
Het totale eigen vermogen per begin van het boekjaar 2014	€	386
Het totale vreemd vermogen per einde van het boekjaar 2014	€	2.686
Het totale vreemd vermogen per begin van het boekjaar 2014	€	1.972
Het balanstotaal per einde van het boekjaar 2014	€	3.145
Het balanstotaal per begin van het boekjaar 2014	€	2.358
Het aantal formatieplaatsen (fte) bedraagt gemiddeld over het boekjaar 2014		14,5

Statutaire naam deelneming 5
BV Kanaalkruising Sluiskil (BV KKS)

Vestigingsplaats
Terneuzen

Bestuurlijk belang
De vennootschap wordt bestuurd door een directie bestaande uit één lid, onder toezicht van een Raad van Commissarissen (RvC). De RvC zelf bestaat uit vijf onafhankelijke leden. De Provincie Zeeland is 100% aandeelhouder.

Financieel belang

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bestaat uit:	(bedragen x € 1.000)	
1.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 1.000	
Totaal maatschappelijk kapitaal is derhalve		€ 1.000
Van het maatschappelijk kapitaal is per einde van het 2008 geplaatst en volgestort:		
1.000 aandelen, met een nominale waarde elk van	€ 1.000	
Totaal geplaatst kapitaal is derhalve		€ 1.000
Hiervan is 100% in bezit van de Provincie Zeeland.		

Doelstelling van de vennootschap
De vennootschap heeft als doel: het in opdracht van de Provincie Zeeland voorbereiden en (laten) bouwen van de Sluiskiltunnel met aansluitende wegen en ervoor zorgen dat het beheer, onderhoud en verkeers- en incidentmanagement voor een nog nader door de Provincie te bepalen periode op verantwoorde wijze wordt verzorgd door een derde partij en het verrichten van al wat met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.

Doelstelling van het aanhouden van de verbonden partij
De BV KKS werkt met een afgebakende opdracht en kan zich primair richten op praktische en technische aspecten rondom de bouw en realisatie van de Sluiskiltunnel.

Enige financiële cijfers
Het totale budget voor de bouw van de Sluiskiltunnel is € 295,6 miljoen (prijspeil oktober 2010).
Het boekjaar is bij de BV KKS gelijk aan het kalenderjaar.

Het laatste boekjaar waarover cijfers beschikbaar zijn, is het jaar 2014	(bedragen x € 1.000)
Winstsaldo 2014	€ 0
Doorberekende kosten aan Provincie Zeeland in 2014*	€ 49.816
Het totale eigen vermogen aan het einde van het boekjaar	€ 1.000
Het totale eigen vermogen aan het begin van het boekjaar	€ 1.000
Het totale vreemd vermogen aan het begin van het boekjaar	€ 53.126
Het totale vreemd vermogen aan het einde van het boekjaar	€ 24.408
Het gemiddeld aantal formatieplaatsen (fte) in 2014 in vaste dienst	0

*Gedeclareerde termijnen excl. Btw

Op 25 juni 2015 is de jaarrekening 2014 vastgesteld door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA).

De BV KKS maakt kosten voor de bouw en aanleg van de tunnel en berekent deze gedurende het jaar door aan de Provincie Zeeland. Hierdoor is gedurende de bouw het winstsaldo van BV KKS nul.

De jaarcijfers van BV KKS geven daarom niet zoveel nuttige informatie. Mutaties inzake de bouwkosten kunnen gevolgd worden in de Staat van restant investeringskredieten (in de bijlagen bij deze begroting) en in de 'bestemmingsreserve Sluiskiltunnel' van de Provincie Zeeland. Zie hiervoor de 'toelichting op de balansmutaties per reserve, voorziening en overlopende passiva', ook in de bijlagen. Vanwege het tijdelijke karakter van de BV KKS wordt gewerkt met ingeleend personeel. Het aantal fte op de loonlijst is daardoor nul.

Statutaire naam deelneming 6
Perkpolder BV

Vestigingsplaats
Kloosterzande

Bestuurlijk belang
De vennootschap wordt bestuurd door één directeur. Het toezicht wordt uitgevoerd door de algemene vergadering van Aandeelhouders. De gemeente Hulst en Provincie Zeeland hebben beide 50% stemrecht in Perkpolder BV.

Financieel belang

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bestaat uit:		
Totaal geplaatst en gestort kapitaal is		€ 20.000
Het geplaatst en gestort kapitaal is als volgt opgebouwd		
Gemeente Hulst	50%	€ 10.000
Provincie Zeeland	50%	€ 10.000

Doelstelling vennootschap / openbaar belang
Met de ingebruikname van de Westerscheldetunnel is het veer Kruiningen-Yerseke komen te vervallen. Dat heeft gevolgen gehad voor de economie, ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid van het gebied. Via het door Perkpolder Beheer BV getrokken project Perkpolder beoogt de provincie door middel van ruimtelijke ontwikkelingen te zorgen voor economische vitaliteit en een hoge ruimtelijke kwaliteit, wat moet resulteren in een goede leefbaarheid.

Doelstelling van het aanhouden van de verbonden partij
Tot nu toe is voorbereidend werk verricht, is een contract gesloten met een ontwikkelaar voor de ontwikkeling van de westelijke Perkpolder en wordt gewerkt aan de ophoging van het veerplein, aanpassing aan de N689 en de aanleg van buitendijkse natuur met primaire waterkering.
Verder ligt er een onherroepelijk bestemmingsplan, waarvoor in 2014 de procedure is gestart om deze op een aantal punten te wijzigen en zijn de benodigde gronden verworven.
De woningbouw en aanleg van de golfbaan moeten nog plaats gaan vinden, waarna in 2024 het plan gerealiseerd moet zijn.

Enige financiële cijfers
Het boekjaar is bij Perkpolder BV gelijk aan het kalenderjaar. De begroting 2016 van Perkpolder BV is nog niet beschikbaar. Onderstaande cijfers zijn gebaseerd op de jaarrekening 2014, de laatst beschikbare cijfers. Naar verwachting is ultimo 2015 50% (€ 10.000) van het aandelenkapitaal in bezit van Provincie Zeeland.

Het laatste boekjaar waarover cijfers beschikbaar zijn, is het jaar 2014	(bedragen x € 1.000)	
Het resultaat over 2014 bedroeg / resultaatsverwachting voor 2015 en 2016	€	0
Het totale eigen vermogen per einde van het boekjaar 2014	€	97
Het totale eigen vermogen per begin van het boekjaar 2014	€	97
Het totale vreemd vermogen per einde van het boekjaar 2014	€	5.792
Het totale vreemd vermogen per begin van het boekjaar 2014	€	4.420
Het balanstotaal per einde van het boekjaar 2014	€	5.889
Het balanstotaal per begin van het boekjaar 2014	€	4.517
De vennootschap heeft geen personeel in dienst		

Statutaire naam deelneming 7
GR RUD Zeeland

Vestigingsplaats
Terneuzen

Bestuurlijk belang
De GR RUD Zeeland is een openbaar lichaam met rechtspersoonlijkheid op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Het is een samenwerkingsverband van de Provincie Zeeland, de Zeeuwse gemeenten en Waterschap Scheldestromen. Het Algemeen Bestuur (AB) van RUD Zeeland bestaat uit vijftien personen, waarvan er één is benoemd door Provinciale Staten uit het college van Gedeputeerde Staten. Er is ook een Dagelijks Bestuur (DB). Dit bestaat uit vijf leden, allen afkomstig uit het AB. Eén DB lid is benoemd door Provinciale Staten uit het college van Gedeputeerde Staten. De voorzitter van het AB is ook voorzitter van het DB. Het lid van het AB, aangewezen door Gedeputeerde Staten van de provincie heeft zeven stemmen. De leden van het AB, aangewezen door de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten en door het dagelijks bestuur van het waterschap hebben ieder één stem. Voor het tot stand komen van een besluit bij stemming wordt de volstrekte meerderheid vereist van hen die een stem hebben uitgebracht. Voor de volgende besluiten is een tweederde meerderheid nodig: begroting, dienstverleningshandvest, bijdrageverordening, benoeming secretaris, oprichting van een deelneming, stichting ed.

Financieel belang
Provincie Zeeland draagt jaarlijks bij in de exploitatiekosten van de GR RUD Zeeland. In 2015 betreft dit een bijdrage van € 4,243 miljoen op een totale exploitatieomvang van € 9,186 miljoen in 2015.

Doelstelling rechtspersoon
Doel van deze gemeenschappelijke regeling is vergunningverlening, toezicht en handhaving in Zeeland robuuster te maken en de kennis te vergroten door de bundeling met de expertise van de Zeeuwse gemeenten en het waterschap. De RUD Zeeland doet dit klantvriendelijk, professioneel, doelmatig en conform de vastgelegde kwaliteitseisen en dienstverleningsnormen.

Doelstelling van het aanhouden van de verbonden partij
De RUD Zeeland draagt namens de Provincie Zeeland zorg voor de uitvoering van de taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, evenals de taken op het terrein van vergunningverlening, toezicht en handhaving op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. De RUD Zeeland voert deze werkzaamheden uit conform de voorstellen en condities zoals uitgewerkt in het bedrijfsplan Regionale uitvoeringsdienst Zeeland d.d. 14 januari 2013 en de dienstverleningsovereenkomst tussen Provincie Zeeland en RUD Zeeland.

Enige financiële cijfers
Het boekjaar is bij RUD Zeeland gelijk aan het kalenderjaar. De GR RUD Zeeland is per 1 januari 2014 opgericht. De beschikbare cijfers betreffen de begroting 2014 en de begroting 2015. Er zijn geen gegevens beschikbaar over de omvang van het verwachte eigen en vreemd vermogen van de GR RUD Zeeland. De GR RUD Zeeland heeft voor 2015 een sluitende begroting en het verwachte resultaat in 2015 bedraagt derhalve € 0,-.

Overige bijzonderheden: BRZO RUD
De Provincie is sinds 1 mei 2013 deelnemer aan het samenwerkingsverband tussen de milieudiensten in de Provincie Zuid-Holland en de Provincie Zeeland. Op 1 januari 2014 is deze samenwerking uitgebreid en heeft de Provincie een samenwerkingsovereenkomst getekend tussen de Milieudienst Rijnmond (DCMR), de Provincie Zeeland en de RUD Zeeland. De taken zijn vanaf 1 mei 2013 gemandateerd aan de directeur van de DCMR en die heeft vanaf 1 januari 2014 de taken doorgemandateerd aan de RUD Zeeland. Onder het mandaat aan de directeur van de DCMR vallen alle werkzaamheden op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (de VTH-taken) voor alle BRZO- en RIE4-inrichtingen in onze provincie.

Doel van deze samenwerking is de borging van van de specialistische kennis en om de coördinatiekosten voor de BRZO-bedrijven zo laag mogelijk te houden. Coördinatie vindt plaats op het gebied van de inzet, de kwaliteit van de VTH-taken voor de BRZO-bedrijven en de verantwoording richting het bevoegd gezag. Voor alle dienstverlening op het gebied van de BRZO gaat de RUD dezelfde procedures en dezelfde instructie ontwikkelen.

3.7 Paragraaf Grondbeleid

Inleiding

De Provincie Zeeland is in het landelijk gebied actief om provinciale beleidsdoelen te realiseren. Grondbeleid met onder andere grondbezit en kavelruilbureau is daarbij een belangrijke veelzijdige ondersteunende factor.

De Provincie is verantwoordelijk voor en heeft de regierol van het integrale beleid in het landelijk gebied en de plattelandsontwikkeling, sinds de Wet Inrichting Landelijk Gebied (WILG 2007) en de decentralisatie van de taken via het Deelakkoord Natuur en Landelijk Gebied (2011) tussen het Rijk en provincies. Dit wettelijk kader is dan ook uitgangspunt in de nota Grondbeleid.

Op 18 december 2009 hebben Provinciale Staten de Nota Grondbeleid vastgesteld. De nota geeft criteria en kaders voor de grondpolitiek die de Provincie wil voeren, de wijze van verwerving en de inzet van instrumenten. De Provincie neemt daarbij een brede verantwoordelijkheid voor het realiseren van publieke doelen, door belanghebbende partijen in een specifiek gebied bij elkaar te brengen. Hierbij bespreekt de Provincie de belangen van alle partijen en zet in op een integrale realisatie van doelen. Dit is conform de memorie van toelichting op de wet WILG. De autonome bevoegdheden verschuiven daarmee niet van partijen, zoals bijvoorbeeld het waterschap, Rijkswaterstaat en gemeenten. In de WILG is het college van Gedeputeerde Staten bevoegd gezag bij de uitvoering en inzet van het landinrichtingsinstrumentarium en is verantwoordelijk voor een goed verloop van het proces van herverkaveling, de benodigde grondruil en de financiële afwikkeling. Op het gebied van grondbeleid is de Provincie verantwoordelijk voor de regie, de aankoop, de verkoop, de benodigde grondruil, het tijdelijk beheer en de verkaveling van vastgoed.

In 2013 vond overleg plaats tussen provincies en het Rijk over de afwikkeling van het deelakkoord Natuur & Landelijk Gebied met de volgende besluiten:

- Met het Bestuursakkoord Natuur zijn door de provincies en het Rijk afspraken vastgelegd over de decentralisatie van de (natuur)taken.
- Grond speelde in deze overleggen een cruciale rol. In de Bestuursovereenkomst Grond zijn vervangende en aanvullende afspraken gemaakt ten opzichte van het Bestuursakkoord Natuur voor het onderdeel grond. Eén van de aanvullende afspraken betreft de overdracht met gedeeltelijke aankoop per 1 januari 2014 van het economisch eigendom van de BBL-oud gronden aan de provincies. Ten behoeve van de overdracht heeft de Provincie op 16 december 2013 een vaststellingsovereenkomst met het Rijk afgesloten.
- Met ingang van 1 maart 2015 is de Dienst Landelijk Gebied (DLG) opgeheven en zijn 18 voltijd arbeidsplaatsen van DLG overgaan naar de Provincie. Hierin zit ook de arbeidscapaciteit voor het uitvoeren van de werkzaamheden die aan grond gekoppeld zijn. De uitvoering van deze werkzaamheden van het provinciale Grondbeleid werden hiervoor uitbesteed aan DLG, waarvan het Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL) een onderdeel was.
- Daarnaast wordt in 2015 de BBL grondadministratie geïmplementeerd met de provinciale administratie in het vastgoed administratie pakket P8, dat in 2016 in operationeel wordt. Zie beheermaatregelen bij risicomanagement.

Naast bovenstaande zaken hebben er weer enkele essentiële ontwikkelingen in verschillende dimensies plaatsgevonden, die voor een (her)positionering van de provinciale rol van belang zijn:

- Wetgeving: wetswijziging in de Wet Inrichting Landelijk Gebied (WILG) en wetsvoorstel Omgevingswet (Provinciale rol bij ontwikkelingen in het stedelijk gebied)
- Gewijzigde Europese kader voor de periode 2014-2020 (Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en plattelandsbeleid
- Crisis in de vastgoedwereld

De Provincie wil haar doelstellingen en regierol op het gebied van vastgoed en hierbij behorende instrumentarium neerleggen in de Nota Vastgoed (van Grondbeleid naar Vastgoed beleid). Dit onder meer in relatie tot andere provinciale beleidsnota's en haar omgeving (grondeigenaren, maatschappelijke organisaties en medeoverheden). De Nota Vastgoed gaat als uitvoeringskader

gelden. De startnota is in september 2015 in de Staten behandeld. De kadernota staat geagendeerd voor de Statenvergadering van december 2015. In 2016 wordt de nota Vastgoed geagendeerd. Het tijdstip is ook afhankelijk van het externe overleg proces.

Beleidsuitgangspunten

beleidsnota's bij de paragraaf grondbeleid
Nota Grondbeleid 2009
Rapportage nota Grondbeleid 2011
Startnota Vastgoedbeleid 2015

Wat willen we bereiken?

In de startnota Vastgoedbeleid wordt uiteengezet, dat de strategie van het grondbeleid gericht is op een praktische uitvoering van de optelsom van de provinciale beleidsdoelen uit de diverse beleidsnota's. Het uitgangspunt is om deze integraal te vertalen naar te realiseren gebiedsdoelen met optimale inzet van de grondinstrumenten in het meerjaren perspectief. We verwerven gronden marktconform met inzet van de beschikbare instrumenten, waarbij het grondbeleid erop is gericht om tot minnelijke verwerving te komen.
Grondbeleid is een ondersteunende en uitvoerende beleidsafdeling om beleidsdoelen te realiseren. Grondaankopen is vaak een van de eerste stappen om ergens een project te realiseren. Om dan tijdig op minnelijke wijze grond op locatie te verwerven loopt het denken in de strategie al verder dan het meerjarenperspectief in de begroting en de huidige (4 jarige) bestuursperiodes en hun beleidsnota's.

Op de grondmarkt zijn diverse partijen actief met ieder hun eigen doelstellingen en opgaven. Voor de realisatie van onze doelstellingen is vaak een samenwerking met andere partijen nodig. Bij een samenwerking in het landelijk gebied met andere overheden nemen we de regierol, in overeenstemming met de wet en de Nota Grondbeleid. De provincie werkt samen met het Waterschap, de gemeenten, Rijkswaterstaat, BBL/RVO en onafhankelijke gebiedsdeskundigen. De samenwerking krijgt steeds meer vorm.

Waaraan kunnen we zien of alles bereikt is?

Verwerving geschiedt altijd in het kader van meerjarige provinciale beleidsdoelen. Deze doelen komen uit alle provinciale beleidsnota's.
Gebiedsgerichte aanpak is een belangrijke manier om provinciale doelen op allerlei beleidsterreinen te verwezenlijken. Bij een aantal indicatoren en gebiedsgerichte projecten speelt het grondbeleid met het instrument grondbank een rol om de doelstelling te verwezenlijken.
Specifieke grote projecten daaruit zijn bijvoorbeeld: Tractaatweg, Marinierskazerne, Waterdunen, Perkpolder en NPW (Hedwigepolder).
Enkele projecten met gerealiseerde grondverwervingen zijn Kanaal Kruising Sluiskil, Sloeweg en POP2-landbouwstructuurverbeterings-projecten.

Omgevingsplan en Economische Agenda

In het programma Ruimtelijke omgeving is de doelstelling van de ruimtelijke economische ontwikkeling aangegeven: 'Het bevorderen van een gezonde regionale economie is een van de kerntaken van de Provincie. Het wetsvoorstel Omgevingswet verandert de rol van de Provincie bij de ontwikkeling van het stedelijke gebied. Daarnaast is nog een apart wetsvoorstel in voorbereiding om de Wet Voorkeursrechten Gemeenten, de Onteigeningswet en de WILG op termijn onderdeel te laten worden van de Omgevingswet.
In de Economische Agenda zijn de door Zeeland gekozen topsectoren verder uitgewerkt. Het ruimtelijk beleid geeft voldoende ruimte aan economische ontwikkelingen en bevordert duurzame groei.' De Europese context is voor het landelijk gebied en de taak van de Provincie van belang. Voor de periode 2014-2020 heeft de EU een nieuw Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) vastgesteld. Ook het plattelandsbeleid (POP3) is voor deze periode ingrijpend herzien. Deze ontwikkelingen worden meegenomen bij de actualisering van de provinciale beleidsnota’s en zijn onderdeel van de uitvoeringsparagraaf in de nota vastgoed.

Via het Kavelruilbureau zijn de POP2-subsidieprojecten met 50% EU-subsidie succesvol afgerond (zie 3.2 Kavelruilbureau). De aanvraag voor vervolgprojecten via POP3-subsidie vanaf 2016 is in voorbereiding. POP3-thema's zijn:

- versterken van innovatie, verduurzaming en concurrentiekracht van de landbouw
- jonge boeren
- natuur en landschap
- verbetering waterkwaliteit
- vitalisering van het platteland (LEADER)

Projecten uit het Omgevingsplan en de Economische Agenda waar grondbeleid van belang is in de meerjarige begrotingsperiode zijn bijvoorbeeld:

- Kanaalzone
- Marinierskazerne
- aquacultuur
- landbouwkundige structuurverbetering
- ontwikkeling Natuur en Landschap, inclusief recreatieve en toeristische paden als natuur- en landschapsbeleving

Plattelandsontwikkeling, Natuur en Landschap

Eind 2012 is het deelakkoord Natuur- en Landschapsbeheer tussen Rijk en Provincies gesloten. In 2013 zijn de gemaakte afspraken nader uitgewerkt in het Bestuursakkoord Natuur.

Na de afwikkeling van de ILG in de jaarrekening 2012 heeft Kabinet Rutte II structureel middelen beschikbaar gesteld vanaf 2014 voor natuurbeheer en natuurontwikkeling. De taakstelling van Zeeland bij de natuurontwikkeling is om nog ongeveer 1.150 hectare gronden te verwerven op locatie (en in te richten) voor 2027, conform het eind 2013 vastgestelde Robuuste Natuurnetwerk (herijkte EHS). Dit betekent gemiddeld jaarlijks circa 80 hectare Beleidsmatig heeft de Provincie gekozen voor een programma aanpak via het programma Zeeuws Platteland 2.0.

Natuurpakket Westerschelde (NPW)

In 2005 is besloten tot een derde verdieping van de Westerschelde. In dat kader zijn ook afspraken met het Rijk gemaakt over de aanleg van zeshonderd hectare nieuwe natuur. Wij hebben de regierol bij de verwerving van gronden voor de zeshonderd hectare estuariene natuurontwikkeling. Deze loopt via de overlopende passiva NPW. De NPW tijdsperiode van grondverwerving is verlengd tot en met 2018, in verband met de politieke besluitvorming en mogelijk gerechtelijke procedures rondom de Hedwigepolder. Zie ook de staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva in de bijlagen, onderdeel E, nummer 00342.
Projectvoorbeelden met NPW gelden zijn Hedwigepolder, Waterdunen, Perkpolder, Zwin.

Mobiliteit

Voor infrastructurele projecten kopen we gronden aan in verband met reconstructie, aanleg en verbreding van wegen, logistieke landbouwroutes en fietspaden.
Project voorbeelden zijn: de Tractaatweg, tweede afslag Goes aan de A58, knelpunten op en tussen N256 Goes-Zierikzee, reconstructies vanuit het MIZ ter verbeteren van de bereikbaarheid, doorstroming en verkeersveiligheid, landbouwroute Poortvliet, fietspad N656 Molendijk Oud-Vossemeer.

Het belang van het bevorderen van de verkeersveiligheid neemt de Provincie standaard mee in de afwegingen bij het kavelruilproces en bij de grondtransacties. Dit is te realiseren doordat we het gebruik en de passages van wegen en kernen door het landbouwverkeer verminderen. In 2015 is een onderzoek gestart in samenwerking met Rijkswaterstaat over hoe kavelruil kan bijdragen aan de verkeersveiligheid rondom de N59, zoals dit in het verleden succesvol toegepast is bij het gezamenlijke N61 project Duurzaam Veilig.

Wat gaan we daarvoor doen?

Grondbeleid als instrument

Het inzetten van het grondinstrumentarium is een belangrijke factor om de ontwikkelopgaven in de beleidsdoelen verwezenlijkt te krijgen. Dit is in de inleiding van deze paragraaf grondbeleid ook al aangegeven. De grondinstrumenten zijn onder andere vastgoedbeleid, het voorhanden hebben van grondposities, het kavelruilbureau en het actief tijdelijk anders beheer.

Grondbank Zeeland

Per 1 januari 2010 is de Grondbank Zeeland ingesteld als strategisch instrument om de provinciale beleidsdoelen op minnelijke wijze te realiseren, door te beschikken over voldoende ruilgronden. Ruilgronden zijn gronden buiten de vastgestelde projectlocaties. Met die gronden spelen we snel en flexibel in op strategische kansen en mogelijkheden voor het realiseren van beleidsopgaven.
Bij de Bestuursovereenkomst Grond en de opheffing van DLG hebben de Provincies vanuit het wettelijke kader de rol om strategische grondvoorraad aan te houden als instrument. Provinciale Staten hebben het plafond van de Grondbank Zeeland in december 2013 verhoogd met € 25,6 miljoen tot € 38,6 miljoen in verband met de overname van Rijks gronden.
De benodigde omvang van de totale ruilgronden wordt meerjarig bepaald in relatie tot de nog te realiseren doelstellingen en in samenhang met ontwikkelingen op de grondmarkt. De ruilgrondposities hebben de Provincie in de afgelopen jaren in staat gesteld om op minnelijke wijze haar beleidsdoelen te realiseren.

Tijdelijke grondbanken NPW

In Zeeland is er een bijzondere situatie door uitvoering van het Rijksproject Natuurpakket Westerschelde (NPW). Daardoor zijn er tijdelijk naast de grondbank Zeeland, twee ruilgrondposities die volledig gefinancierd worden vanuit de doeluitkering NPW:

1. tijdelijke ruilgronden Natuur Pakket Westerschelde
2. tijdelijke ruilgronden Landbouw Flankerend Beleid

Samenwerking

Bij een samenwerking in het landelijk gebied met andere overheden nemen we de regierol, in overeenstemming met de wet en de Nota Grondbeleid. De provincie werkt samen met het Waterschap (convenant voorjaar 2013), de gemeenten (krijgt steeds meer vorm), Rijkswaterstaat (convenant voorjaar 2014), BBL/RVO en onafhankelijke gebiedsdeskundigen.
De samenwerking versterkt elkaar, het verhoogd de creativiteit in het vinden van oplossingen en heeft een positieve uitwerking naar de samenleving in het vinden van oplossingen voor de realisatie van ieders beleidsdoelen. Als projecten in een gebied samenhangend uitgevoerd kunnen worden, geeft dat een lagere druk in het gebied voor de samenleving. Wij werken allen in het zelfde gebied door onderlinge afstemming is er per saldo een betere totaal oplossing mogelijk voor alle partijen tegen lagere totaalkosten, dan bij individueel opereren.

Kavelruilbureau Zeeland

Ruilen met grond is een wezenlijk instrument voor (gebiedsgerichte) projecten in de ruimtelijke omgeving en infrastructurele projecten. Het voorhanden hebben van voldoende strategische ruilgrond is dan ook voor ons van cruciaal belang om kavelruilprocessen te faciliteren. De kans op het vrijwillig verwerven van gronden op de gewenste locatie is groter als we aan grondeigenaren een perceel op een alternatieve locatie kunnen aanbieden. We kennen verschillende manieren van ruil. Op basis van een quick scan bepalen we per project welke vorm van ruil wordt ingezet. Een ruilproces van begin tot eind heeft een minimum doorlooptijd van circa twee jaren.
De Provincie is via de wet WILG gebiedsregisseur voor de herverkavelingsprojecten. In het collegeprogramma 2015-2019 'Krachten bundelen' is het Kavelruilbureau Zeeland opgenomen. Hierin is aangegeven, dat het Kavelruilbureau binnen de Provincie (intern) en in de samenwerking met alle andere overheden (extern) verder verankert moet worden.
Het Kavelruilbureau is als provinciaal 'instrument' officieel operationeel sinds 5 september 2012. Op basis van de bereikte resultaten in afgelopen jaren heeft GS in 2014 al besloten, dat het

Kavelruilbureau verankert dient te worden in de Nota Vastgoed en dat lopende en toekomstige kavelruilprocessen ongestoord moeten plaats (blijven) vinden, om daarmee op minnelijke wijze maatschappelijke doelen te realiseren.
Tevens is door het instellen van het Kavelruilbureau de samenwerking verbeterd en geïntensiveerd tussen alle overheidspartijen die op de Zeeuwse grondmarkt actief zijn. Dat zijn het Rijks Vastgoedbedrijf (RVB), Rijkswaterstaat (RWS), de Zeeuwse gemeenten en het waterschap Scheldestromen. Door het instellen van één loket kunnen ook wensen en ideeën vanuit de markt daar waar mogelijk gefaciliteerd worden.
De actieve en integrale coördinatie en uitvoering van het grondbeleid heeft aangetoond, dat Zeeland goed in staat is om de beleidsopgaven te realiseren. Zeeland vervult daarmee een voorbeeldfunctie voor andere Provincies. Het Kavelruilbureau is een praktisch voorbeeld van het collegeprogramma 'Krachten bundelen'.

Tijdelijk Anders Beheer

Beheer van vastgoed voorraad is in eerste instantie gericht op het courant houden van het vastgoed. Als tweede wordt het realiseren van de vastgoed beleidsopgaven strategisch toegepast via het beheerplan. Het vastgoed wordt marktconform uitgegeven als een financiële dekking voor de beheerkosten van vastgoed.
De afgelopen jaren is er ook gekeken hoe het tijdelijk beheer van de aanwezige ruilgronden in Zeeland kan bijdragen aan het realiseren van algemene provinciale beleidsdoelstellingen. Zo is bijvoorbeeld bij het pilotproject Vlasteelt voor de teeltseizoenen 2013 en 2014 tijdelijk ongeveer 100 hectare grond via het BBL beschikbaar gesteld. Door de ontstane samenwerking in het Kavelruil-bureau, hebben RWS, RVB en de Provincie ook in dit kader samenwerking met elkaar gezocht en gevonden. In 2014 hebben zowel RWS als RVB gronden beschikbaar gesteld voor het pilotproject Vlasteelt. Zo wordt de laatste jaren ook jaarlijks ruilgrond verpacht aan het Groen College Goes voor hun praktijklessen. Daarnaast wordt bij de uitgifte bijvoorbeeld ook rekening gehouden met de verkeersveiligheid en de milieubelasting door rekening te houden met rijafstanden voor het landbouwverkeer.
Bij het opstellen van de Nota Vastgoedbeleid wordt verder onderzocht op welke terreinen het tijdelijk beheer ingezet kan worden om de provinciale doelstellingen te realiseren.

Eén geïntegreerde vastgoed administratie

Eén geïntegreerde vastgoed administratie ondersteunt de beleidsmedewerkers bij het managen van het grondproces.
Sinds de decentralisatie van Dienst Landelijk Gebied (DLG) per 01 maart 2015 lopen alle vastgoed processen volledig rechtstreeks via de Provincie De afgelopen jaren liep de aan- en verkoop van gronden voornamelijk via de uitvoeringsopdracht aan de DLG met de juridische afwikkeling en vastgoed administratie via het BBL. De Provincie was toen voor het merendeel van de gronden alleen economisch eigenaar. Vanaf 2015 is de Provincie direct juridisch en economisch eigenaar van de gronden. Alle processen van vastgoed zijn op elkaar afgestemd tot één uniforme werkwijze en zijn geïntegreerd in één Vastgoedadministratie P8.
De basisadministratie in P8 gaat per 2016 in gebruik en het vastgoed systeem wordt verder uitgebouwd in 2016. In P8 is nieuwe functionaliteit beschikbaar, met meerdere management lijsten en koppeling aan GEO-web om op eenvoudige wijze gebiedskaarten te maken. Dit draagt positief bij aan de management opgaven Vastgoed.
Tevens wordt P8 in 2016 direct gekoppeld aan de financiële administratie en andere gerelateerde systemen, zodat informatie op een eenvoudige manier op elkaar aansluiten en d management informatie geeft.

Wat mag het kosten?

Omvang grondvoorraden en investeringskrediet

Bij aankopen maken we, indien van toepassing, een splitsing tussen gronden op locatie (binnen plangebied) en gronden die buiten deze locaties liggen (de ruilgronden). De gronden op locatie komen direct ten laste van het projectbudget. De ruilgronden vallen in het investeringsbudget Grondbank Zeeland. Dit balansbudget heeft een revolverend karakter. De balanspositie is altijd een momentopname van de investeringspositie in een continue fluctuerende werkelijkheid.

De omvang en het verloop van de provinciale grondvoorraden en het investeringskrediet zijn opgenomen in de toelichtingen bij de staat van activa en de staat van restant investeringskredieten in de bijlagen. In de jaarrekening nemen we de samenstelling en de financiële waardering van de voorraad op bij 'toelichting op de balans' bij het onderdeel voorraden.
In de uitwerking van de vaststellingsovereenkomst met het Rijk van eind 2013 heeft de Provincie enerzijds gronden gekocht (685 hectare; peildatum 01-01-2011) en daarbij het investeringskrediet structureel verhoogd tot € 38,6 miljoen.
Anderzijds zijn er 562 hectares overgedragen door het Rijk, ter dekking van natuurontwikkeling. Grotendeels waren deze hectares al eerder ingericht en die zijn in 2014 doorverkocht aan natuurorganisaties. In de periode 2016 tot en met 2019 wordt er nog in totaal 140 hectare om niet overgedragen door het Rijk, in trances van 35 hectare per jaar.

De totale voorraad grond in ons eigendom per 31 december 2014 was ongeveer 1.929 hectare. Deze voorraad is exclusief de gronden in provinciaal eigendom ingezet voor wegen en provinciale gebouwen.

In 2014 heeft de Rekenkamer aan de Staten gerapporteerd, dat het provinciaal bezit volledig is vastgelegd in de vastgoedadministratie en aansluit met het Kadaster. Deze controle van aansluiting is een standaard controle in het jaarrekeningproces.

Waardering

De waarde van provinciale gronden is terug te vinden op de balans. De gronden waarderen we volgens de BBV voorschriften. De waardering is voor de meeste gronden tegen verkrijgingsprijs (inclusief notaris- en kadasterkosten). Als de gronden volledig gefinancierd zijn uit bijdragen van derden is de balanswaarde nul en worden ze niet apart op de balans vermeld, bijvoorbeeld de tijdelijke ruilgronden NPW). In de voorraadadministratie worden deze wel geregistreerd als Provinciaal bezit met boekwaarde nihil.

De boekwaarde toetsen we op de actuele (landbouw)grondwaarden volgens de financiële verordening minimaal bij iedere jaarrekening. Tot op heden hoefde er geen voorziening gevormd te worden.
De specificatie van de grondvoorraden op de balans is opgenomen in de staat van activa. Als gronden onderdeel zijn van een grondexploitatie wordt dat daar vermeld (het rode onderdeel van Waterdunen en Perkpolder).

Risicomanagement

De meeste provinciale ruilgronden zijn gronden in landbouwkundig gebruik. Deze tijdelijke gronden worden zonder investeringsbewerkingen weer als landbouw grond aan- en verkocht. De risico's zijn dan ook onvergelijkbaar met de risico's bij gemeentelijke grondexploitaties.
Het aanhouden van een strategische grondvoorraad brengt geringe risico's van waardedaling van de aangekochte gronden met zich mee. Er is een risico van waardevermindering als de agrarische marktprijzen dalen. Via beheersmaatregelen worden de risico's van waardeverlies zoveel mogelijk ingeperkt.

Beheermaatregelen voor invloed door marktprijzen:

- We monitoren en rapporteren de grondmarktprijzen continu via verschillende kanalen. De grondmarktprijzen worden voor het grootste deel bepaald door externe factoren waarop de Provincie geen directe invloed heeft. De invloed van externe politieke en economische ontwikkelingen op de grondmarkt worden daarbij afgewogen. De laatste decennia en ook momenteel bevinden we ons in een oplopende markt.
- Uitgangspunt bij de verwerving van gronden is, dat we een marktconforme prijs bieden.
- Aan de basis van de transacties ligt altijd een onafhankelijk taxatierapport en we houden rekening met de wettelijke regelingen op het gebied van staatssteun.
- De Provincie en andere overheden zijn belangrijke spelers op de lokale grondmarkt. Aan- en verkoop vindt altijd in samenwerking plaats vanuit meerjarige beleidsdoelen om de grondmarktprijzen niet te verstoren.
- Bij iedere aanvang van een aan- of verkoop vindt altijd integrale afweging plaats van alle scenario's. Onder andere strategische inzet grondinstrumenten tegenover lange procedures bij niet minnelijke verwerving door het niet verwerven van het totale perceel. Hierdoor vertragen de realisatie van maatschappelijke doelen sterk en brengen andere (hogere) kosten (voor advies en gerechtelijke procedures) en risico’s met zich mee brengen.
- In de nota Grondbeleid is een voorstel opgenomen om een reserve grondbeleid te vormen uit incidentele boekwinsten om incidentele boekverliezen op te vangen, zonder dat jaarlijks de budgettaire ruimte van de Provincie daardoor beïnvloed wordt.

Beheermaatregelen voor behoud van grondwaarde:

- Behoud van de kwaliteit (waarde) van de ruilgronden en vastgoedobjecten wordt geborgd door de beheersmaatregelen in de tijdelijke beheerovereenkomsten en eigen toezicht hierop (tijdelijk verhuur eventueel anti-kraak in plaats van leegstand, verpachten, jacht/visrechten en dergelijke).
- Doorlopend vindt er interne controle plaats volgens de AO/IC procedures (met soms controle op controle) en de P&C-cyclus op de administratieve vastlegging en de waardering van de gronden, met een toetsing door de accountant in de jaarrekening.
- De aanbevelingen van de accountant en die uit het onderzoeksrapport 'Inventarisatie vastgoed en gronden Provincie Zeeland' van de rekenkamer zijn overwogen in de projectmatige voorbereiding van de opzet van de nieuwe vastgoedadministratie. Hierin zijn de positieve zaken uit de provinciale en DLG vastgoed administratie samengebracht. In juli 2015 is besloten om het pakket P8 hiervoor aan te schaffen. De implementatie van het basispakket vindt plaats in de periode tot eind december 2015; in 2016 wordt het in gebruik genomen. 2015 vormt een overbruggingsjaar met het motto: 'de winkel blijft open tijdens de interne verbouwing'. Als het systeem naar wens draait volgen er in 2016 eventuele uitbreidingen op de basis van P8.
- Doorontwikkeling van het pakket P8 vindt gezamenlijk plaats met onder andere acht Provincies die P8 ook gebruiken.
- Tevens worden mutaties met financiële effecten direct via een koppeling doorgegeven aan de financiële administratie.
- Tijdelijke inhuur van deskundigen voor beheer en voor grondtransacties borgen kwaliteitsbewaking en projectvoortgang in de overgangsperiode van de opheffing DLG naar het benoemen en inwerken van de nieuwe provinciale medewerkers grondzaken.
- Maandelijks overleg met de verantwoordelijke gedeputeerde.

In de op te stellen Nota Vastgoed zullen principes van risicomanagement beleidsmatige verder worden uitgewerkt en vastgesteld.

Er zijn momenteel geen projecten waarvoor we risico's betreffende grondaankopen opnemen in de paragraaf weerstandsvermogen.

4.1 Overzicht baten en lasten per programma begrotingsjaar 2016

(bedragen in € 1.000)

Programma	Lasten	Baten	Saldo Lasten/baten	Toevoeging reserve	Onttrekking reserve	Saldo reserves	Resultaat
1 Bestuur	7.538	-326	7.212	87	0	87	7.300
2 Cultuur & Samenleving	21.780	-1.254	20.526	95	-355	-260	20.265
3 Milieu	7.672	-174	7.498	0	-94	-94	7.404
4 Ruimtelijke omgeving	37.075	-14.674	22.401	85	-2.200	-2.115	20.286
5 Water	3.694	-469	3.225	600	0	600	3.825
6 Natuur en landschap	63.068	-34.642	28.426	0	-494	-494	27.932
7 Economie	12.577	-27	12.551	0	-1.028	-1.028	11.522
8 Mobiliteit	110.280	-41.164	69.116	-100	-14.374	-14.474	54.642
Totaal beleid programma's	263.685	-92.730	170.955	767	-18.546	-17.779	153.176
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	6.151	-149.501	-143.349	15.618	-27.275	-11.657	-155.007
Totaal lasten en baten	269.836	-242.231	27.605	16.385	-45.821	-29.436	-1.831

4.2 Overzicht baten en lasten meerjarig

Totaal (bedragen x € 1.000)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lasten	252.147	259.604	263.685	184.014	166.116	154.952
Baten	-116.526	-117.061	-92.730	-32.383	-14.111	-12.959
Subtotaal programma's	135.621	142.542	170.955	151.631	152.005	141.993
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	-139.853	-123.266	-143.349	-144.438	-140.707	-143.426
Resultaat voor bestemming	**-4.231**	**19.277**	**27.605**	**7.193**	**11.298**	**-1.433**
Toevoeging reserve	40.565	54.631	16.385	21.429	12.946	14.170
Onttrekking reserve	-49.105	-72.107	-45.821	-30.643	-26.495	-21.712
Resultaat na bestemming	**-12.771**	**1.800**	**-1.831**	**-2.022**	**-2.250**	**-8.975**

Een positief cijfer geeft een tekort op de budgettaire ruimte aan, een negatief cijfer geeft aan dat er nog budgettaire ruimte is of in het geval van 2014, een positief rekeningresultaat.

In het programmaplan, onderdeel van de beleidsbegroting is per programma en doelstelling aangegeven hoe de budgetten zijn opgebouwd. In geval van significante afwijkingen tussen de begrotingscijfers 2016 en die uit de realisatie 2014 of de begroting na wijziging 2015 worden deze verklaard.

Gelet op de voorgenomen volledige herziening van de begroting 2017 middels zero-based budgetting wordt er vanaf gezien gedetailleerd in te gaan op budgettaire afwijkingen tussen begrotingsjaar 2016 en de ramingen voor de jaren daarna.

4.3 Toelichting mutatie reserves per programma

Totaal (bedragen x €1000)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Totaal Toevoeging	40.565	54.631	16.385	21.429	12.946	14.170
Totaal Onttrekking	-49.105	-72.107	-45.821	-30.643	-26.495	-21.712

01 Bestuur (bedragen x €1000)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
P01 algemene reserve						
Totaal Toevoeging	87		87	87		87
Totaal Onttrekking	-44	-273			-163	

02 Cultuur & Samenleving (bedragen x €1000)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
P03 reserve verbouwing zeeuw museum						
Totaal Toevoeging						
Totaal Onttrekking	-200	-200	-200	-200	-200	-200
P03 reserve pand schuytvlot						
Totaal Toevoeging						
Totaal Onttrekking	-155	-155	-155	-155	-155	-155
P02 algemene reserve						
Totaal Toevoeging	39	39	95			
Totaal Onttrekking						
Totalen 02 Cultuur & Samenleving						
Toevoeging	39	39	95			
Onttrekking	-355	-355	-355	-355	-355	-355

03 Milieu (bedragen x €1000)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
P03 algemene reserve						
Totaal Toevoeging	21	54				
Totaal Onttrekking	-346	-407	-94	-94	-89	-89

04 Ruimtelijke omgeving (bedragen x €1000)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
P04 algemene reserve						
Totaal Toevoeging	791	4.032	85	546		
Totaal Onttrekking	-4.283	-407	-2.200	-1.022	-1.373	

05 Water (bedragen x €1000)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
P05 algemene reserve						
Totaal Toevoeging		295	600	600		
Totaal Onttrekking	-129				-1.495	

06 Natuur en landschap

(bedragen x €1000)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
P08 reserve afwikkeling ILG						
Totaal Toevoeging		492				
Totaal Onttrekking	-561					
P06 algemene reserve						
Totaal Toevoeging	8.523					
Totaal Onttrekking	-13.888	-10.086	-494			
Totalen 06 Natuur en landschap						
Onttrekking	-14.449	-10.086	-494			
Toevoeging	8.523	492				

07 Economie

(bedragen x €1000)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
P07 algemene reserve						
Totaal Toevoeging	500	529				
Totaal Onttrekking	-1.000	-2.694	-1.028	-1.500		

08 Mobiliteit

(bedragen x €1000)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
P13 reserve sluiskiltunnel						
Totaal Toevoeging		2.053	-1.358	679	-2.212	-215
Totaal Onttrekking		-11.975	-13.420	-13.420	-13.420	-13.420
P13 reserve wegsteunpunt mauritsfort						
Totaal Toevoeging						
Totaal Onttrekking	-95	-95	-95	-95	-95	-95
P13 reserve ff aanlandingsvoorzieningen						
Totaal Toevoeging						
Totaal Onttrekking	-152	-152	-152	-152	-152	-152
P13 reserve ff gebouwen en terrein						
Totaal Toevoeging						
Totaal Onttrekking	-92	-92	-92	-92	-92	-92
P13 reserve wegsteunpunt 's Heer Arendskerke						
Totaal Toevoeging	2.000					
Totaal Onttrekking			-67	-67	-67	-67
P08 algemene reserve						
Totaal Toevoeging	155	831	1.258	40		
Totaal Onttrekking	-2.435	-1.289	-548	1.973	-278	-117
Totalen 08 Mobiliteit						
Onttrekking	-2.775	-13.603	-14.374	-11.853	-14.104	-13.943
Toevoeging	2.155	2.883	-100	719	-2.212	-215

90 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

(bedragen x €1000)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
P90 reserve sluiskiltunnel						
Totaal Toevoeging	6.156	9.728	12.039	11.294	13.724	13.848
Totaal Onttrekking	-5.168	-5.181	-5.130	-5.064	-4.969	-5.046
P90 reserve vervangende nieuwbouw groene woud						
Totaal Toevoeging						

90 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

(bedragen x €1000)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Totaal Onttrekking	-111	-2.333				
P90 reserve gistpoortgebouw						
Totaal Toevoeging						
Totaal Onttrekking	-102	-102	-102	-102	-102	-102
P90 alg reserve rekeningresultaat						
Totaal Toevoeging						
Totaal Onttrekking	-5.773	-12.770				
P90 algemene reserve						
Totaal Toevoeging	22.294	36.579	3.579	8.183	1.434	450
Totaal Onttrekking	-14.569	-23.896	-22.044	-10.654	-3.845	-2.177
Totalen 90 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien						
Onttrekking	-25.723	-44.282	-27.275	-15.819	-8.916	-7.325
Toevoeging	28.450	46.307	15.618	19.477	15.159	14.298

4.3.1 Toelichting op de reservemutaties per programma

Algemene reserve

De mutaties op de algemene reserve per programma betreffen voornamelijk het overboeken van budgetramingen tussen de verschillende begrotingsjaren in verband met fasering van projecten. Ramingen met een andere oorzaak worden toegelicht:

Dekkingsreserves

De werkwijze rondom investeringen en dekkingsreserves is beschreven in Bijlage 4.3.1, onderdeel 4.3.1.2 Algemene toelichting; Reserves. De mutaties betreffen de dekking van de afschrijving waarvoor de dekkingsreserve gevormd is.

Programma 04 Ruimtelijke omgeving

Mutaties op de algemene reserve gaan voornamelijk over de fasering in de uitvoering van projecten voor de herstructurering van bedrijventerreinen en Waterdunen.

Programma 06 Natuur en landschap

Mutaties op de algemene reserve gaan voornamelijk over de fasering van de cofinanciering op Waterdunen en reserveringen voor decentralisatie natuur- en landschapsbeheer.

Programma 07 Economie

Mutaties op de algemene reserve gaan over de toevoeging van € 0,5 miljoen per jaar gedurende vier jaren voor de vorming van het Seedfonds in 2011. Dit in verband met het verkrijgen van een nationale subsidie hiervoor. De onttrekking 2015 betreft het doorschuiven van gereserveerde budgetten voor investeringen in de Kanaalzone uit het college programma. De onttrekking 2016 (en 2017) betreft de provinciale bijdrage aan het rijksproject de Zeesluis te Terneuzen.

Programma 8 Mobiliteit

De mutaties op de Bestemmingsreserve Sluiskiltunnel (00200)* na 2015 gaan over de provinciale afschrijvings- en onderhoudslasten na ingebruikname van de Sluiskiltunnel vanaf 2015.
Het verloop van deze reserve is terug te vinden in Bijlage 4.3 en de toelichting in Bijlage 4.3.1, onderdeel B. Bestemmingsreserve.

Programma 90 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

De mutaties op de Bestemmingsreserve Sluiskiltunnel (00200)* gaan over de toevoeging van de dividendinkomsten Westerscheldetunnel. Vanaf 2012 tot en met 2033 wordt € 2 miljoen toegevoegd uit de autonome middelen van de Provincie. De onttrekking houdt verband met de financiële lasten van de Sluiskiltunnel en Westerscheldetunnel tot de overdracht aan het Rijk in 2033.

*Het verloop van deze reserve is terug te vinden in Bijlage 5.3 en de toelichting in Bijlage 5.3.1, onderdeel B. Bestemmingsreserve.

In Bijlage 5.3.1, onderdeel A. Algemene reserve (00100) staat een nadere toelichting op de mutaties op de Algemene reserve (naast de overboeking budgetramingen). Ook de raming van het Rekeningresultaat (00110) wordt daar toegelicht en loopt via dit programma.

4.4 Meerjarenperspectief begroting 2016 (incl. Doeluitkeringen)

01 Bestuur (Bedragen x €1000)

	2016			2017			2018			2019		
Doelstelling	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**
010101	-32	1.475	1.443	-38	1.410	1.372	-38	1.480	1.443	-38	1.593	1.555
010102	-144	922	778	-144	922	778	-144	922	778	-144	922	778
010103	-150	266	116	-150	210	60	-150	460	310	-150	210	60
010104	0	147	147	0	97	97	0	97	97	0	97	97
019999	0	4.729	4.729	0	4.693	4.693	0	4.703	4.703	0	4.714	4.714
Totaal	-326	7.538	7.212	-331	7.332	7.001	-331	7.662	7.331	-331	7.536	7.205

02 Cultuur & Samenleving (Bedragen x €1000)

	2016			2017			2018			2019		
Doelstelling	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**
020101	0	3.048	3.048	0	654	654	0	654	654	0	654	654
020102	-1.254	7.333	6.079	-1.254	7.320	6.066	-1.254	7.320	6.066	-1.254	7.320	6.066
020103	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
020104	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
020105	0	156	156	0	156	156	0	156	156	0	156	156
020201	0	100	100	0	100	100	0	100	100	0	100	100
020202	0	7.165	7.165	0	6.903	6.903	0	6.903	6.903	0	6.823	6.823
020203	0	428	428	0	428	428	0	428	428	0	428	428
029999	0	3.550	3.550	0	3.523	3.523	0	3.530	3.530	0	3.539	3.539
Totaal	-1.254	21.780	20.526	-1.254	19.085	17.830	-1.254	19.092	17.838	-1.254	19.021	17.766

03 Milieu (Bedragen x €1000)

	2016			2017			2018			2019		
Doelstelling	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**
030101	-148	4.953	4.806	-48	4.873	4.826	-48	4.873	4.826	-48	4.435	4.388
030102	-26	1.738	1.712	-26	1.738	1.712	-26	1.733	1.707	-24	1.729	1.705
039999	0	981	981	0	973	973	0	975	975	0	978	978
Totaal	-174	7.672	7.498	-74	7.585	7.511	-74	7.582	7.508	-72	7.142	7.070

04 Ruimtelijke omgeving (Bedragen x €1000)

	2016			2017			2018			2019		
Doelstelling	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**
040101	-73	5.758	5.685	-73	4.995	4.922	-73	7.101	7.028	-73	2.077	2.004
040201	-14.674	27.761	13.087	-2.644	3.392	748	-2.221	2.843	622	-2.302	2.924	622
049999	0	3.556	3.556	0	3.529	3.529	0	3.536	3.536	0	3.545	3.545
Totaal	-14.747	37.075	22.328	-2.717	11.916	9.199	-2.294	13.480	11.186	-2.375	8.546	6.171

05 Water (Bedragen x €1000)

	2016			2017			2018			2019		
Doelstelling	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**
050101	-438	517	79	-15	3.784	3.769	-15	2.584	2.569	-15	56	40
050102	-32	66	35	0	43	43	0	43	43	0	4	4

05 Water (Bedragen x €1000)

	2016			2017			2018			2019		
Doelstelling	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**
059999	0	3.111	3.111	0	3.088	3.088	0	3.094	3.094	0	3.102	3.102
Totaal	-470	3.694	3.225	-15	6.914	6.899	-15	5.720	5.705	-15	3.162	3.147

06 Natuur en landschap (Bedragen x €1000)

	2016			2017			2018			2019		
Doelstelling	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**
060101	-6	8.809	8.803	-6	8.812	8.805	-6	5.512	5.505	-6	5.522	5.516
060102	0	8.687	8.687	0	8.610	8.610	0	8.610	8.610	0	8.610	8.610
060103	0	74	74	0	74	74	0	74	74	0	74	74
060104	-34.636	37.409	2.773	-10.319	13.092	2.773	-3.367	6.140	2.773	-5.226	7.999	2.773
060105	0	708	708	0	695	695	0	695	695	0	695	695
069999	0	7.381	7.381	0	7.325	7.325	0	7.340	7.340	0	7.358	7.358
Totaal	-34.642	63.068	28.426	-10.325	38.608	28.283	-3.373	28.371	24.998	-5.233	30.259	25.026

07 Economie (Bedragen x €1000)

	2016			2017			2018			2019		
Doelstelling	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**
070101	-27	5.108	5.082	-27	4.313	4.286	-1.027	3.056	2.030	-27	2.757	2.730
070102	0	1.506	1.506	0	100	100	0	100	100	0	0	0
070103	0	105	105	0	24	24	0	24	24	0	24	24
070104	0	619	619	0	619	619	0	619	619	0	539	539
079999	0	5.239	5.239	0	5.200	5.200	0	5.211	5.211	0	5.223	5.223
Totaal	-27	12.577	12.551	-27	10.255	10.229	-1.027	9.010	7.983	-27	8.544	8.517

08 Mobiliteit (Bedragen x €1000)

	2016			2017			2018			2019		
Doelstelling	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**
080101	-37.073	59.381	22.308	-13.749	30.253	16.504	-1.833	23.100	21.267	277	14.408	14.685
080102	-3.666	23.863	20.197	-3.685	24.092	20.406	-3.704	23.904	20.199	-3.724	24.042	20.318
080103	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
080104	0	2.799	2.799	0	2.799	2.799	0	2.799	2.799	0	2.799	2.799
080201	-351	10.263	9.912	-206	11.308	11.102	-206	11.499	11.293	-206	15.550	15.344
089999	0	13.974	13.974	0	13.868	13.868	0	13.897	13.897	0	13.946	13.946
Totaal	-41.091	110.280	69.189	-17.640	82.319	64.679	-5.743	75.199	69.455	-3.653	70.745	67.091

Totaal	-92.730	263.685	170.955	-32.383	184.014	151.631	-14.111	166.116	152.005	-12.959	154.952	141.993

4.5 Meerjarenperspectief begroting 2016 (excl. Doeluitkeringen)

01 Bestuur (Bedragen x €1000)

	2016			2017			2018			2019		
Doelstelling	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**
010101	-32	1.475	1.443	-38	1.410	1.372	-38	1.480	1.443	-38	1.593	1.555
010102	-35	755	720	-35	755	720	-35	755	720	-35	755	720
010103	-150	266	116	-150	210	60	-150	460	310	-150	210	60
010104	0	147	147	0	97	97	0	97	97	0	97	97
019999	0	4.729	4.729	0	4.693	4.693	0	4.703	4.703	0	4.714	4.714
Totaal	-218	7.372	7.154	-222	7.165	6.942	-222	7.495	7.273	-222	7.369	7.146

02 Cultuur & Samenleving (Bedragen x €1000)

	2016			2017			2018			2019		
Doelstelling	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**
020101	0	3.048	3.048	0	654	654	0	654	654	0	654	654
020102	-1.254	7.333	6.079	-1.254	7.320	6.066	-1.254	7.320	6.066	-1.254	7.320	6.066
020103	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
020104	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
020105	0	156	156	0	156	156	0	156	156	0	156	156
020201	0	100	100	0	100	100	0	100	100	0	100	100
020202	0	7.165	7.165	0	6.903	6.903	0	6.903	6.903	0	6.823	6.823
020203	0	428	428	0	428	428	0	428	428	0	428	428
029999	0	3.550	3.550	0	3.523	3.523	0	3.530	3.530	0	3.539	3.539
Totaal	-1.254	21.780	20.526	-1.254	19.085	17.830	-1.254	19.092	17.838	-1.254	19.021	17.766

03 Milieu (Bedragen x €1000)

	2016			2017			2018			2019		
Doelstelling	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**
030101	-48	4.853	4.806	-48	4.873	4.826	-48	4.873	4.826	-48	4.435	4.388
030102	-2	1.714	1.712	-2	1.714	1.712	-2	1.709	1.707	0	1.705	1.705
039999	0	981	981	0	973	973	0	975	975	0	978	978
Totaal	-50	7.548	7.498	-50	7.561	7.511	-50	7.558	7.508	-48	7.118	7.070

04 Ruimtelijke omgeving (Bedragen x €1000)

	2016			2017			2018			2019		
Doelstelling	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**
040101	-73	5.758	5.685	-73	4.995	4.922	-73	7.101	7.028	-73	2.077	2.004
040201	-14.674	27.761	13.087	-2.644	3.392	748	-2.221	2.843	622	-2.302	2.924	622
049999	0	3.556	3.556	0	3.529	3.529	0	3.536	3.536	0	3.545	3.545
Totaal	-14.747	37.075	22.328	-2.717	11.916	9.199	-2.294	13.480	11.186	-2.375	8.546	6.171

05 Water (Bedragen x €1000)

	2016			2017			2018			2019		
Doelstelling	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**
050101	0	37	37	0	3.767	3.767	0	2.567	2.567	0	38	38
050102	0	35	35	0	43	43	0	43	43	0	4	4

05 Water (Bedragen x €1000)

	2016			2017			2018			2019		
Doelstelling	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**
059999	0	3.111	3.111	0	3.088	3.088	0	3.094	3.094	0	3.102	3.102
Totaal	0	3.183	3.183	0	6.897	6.897	0	5.703	5.703	0	3.145	3.145

06 Natuur en landschap (Bedragen x €1000)

	2016			2017			2018			2019		
Doelstelling	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**
060101	-6	8.809	8.803	-6	8.812	8.805	-6	5.512	5.505	-6	5.522	5.516
060102	0	8.687	8.687	0	8.610	8.610	0	8.610	8.610	0	8.610	8.610
060103	0	74	74	0	74	74	0	74	74	0	74	74
060104	0	2.773	2.773	0	2.773	2.773	0	2.773	2.773	0	2.773	2.773
060105	0	708	708	0	695	695	0	695	695	0	695	695
069999	0	7.381	7.381	0	7.325	7.325	0	7.340	7.340	0	7.358	7.358
Totaal	-6	28.432	28.426	-6	28.289	28.283	-6	25.004	24.998	-6	25.032	25.026

07 Economie (Bedragen x €1000)

	2016			2017			2018			2019		
Doelstelling	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**
070101	-27	5.108	5.082	-27	4.313	4.286	-1.027	3.056	2.030	-27	2.757	2.730
070102	0	1.506	1.506	0	100	100	0	100	100	0	0	0
070103	0	105	105	0	24	24	0	24	24	0	24	24
070104	0	619	619	0	619	619	0	619	619	0	539	539
079999	0	5.239	5.239	0	5.200	5.200	0	5.211	5.211	0	5.223	5.223
Totaal	-27	12.577	12.551	-27	10.255	10.229	-1.027	9.010	7.983	-27	8.544	8.517

08 Mobiliteit (Bedragen x €1000)

	2016			2017			2018			2019		
Doelstelling	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**	**Baten**	**Lasten**	**Totaal**
080101	-34	17.809	17.775	-34	12.013	11.979	-34	16.634	16.601	-34	10.054	10.020
080102	-2.199	2.526	327	-2.217	2.754	537	-2.235	2.565	330	-2.254	2.593	339
080103	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
080104	0	49	49	0	49	49	0	49	49	0	49	49
080201	-351	10.263	9.912	-206	11.308	11.102	-206	11.499	11.293	-206	15.550	15.344
089999	0	13.974	13.974	0	13.868	13.868	0	13.897	13.897	0	13.946	13.946
Totaal	-2.584	44.621	42.037	-2.457	39.992	37.535	-2.475	44.645	42.170	-2.494	42.192	39.697

Totaal	-18.885	162.588	143.702	-6.733	131.160	124.427	-7.329	131.988	124.659	-6.426	120.965	114.539

4.5.1 Toelichting meerjarenperspectief per doelstelling

Het overzicht 'Meerjarenperspectief begroting 2016' wordt tweemaal gepresenteerd; inclusief en exclusief doeluitkeringen (ontvangen van andere overheden, met name Rijk en Europa).

Per programma worden op het niveau van doelstelling de baten en de lasten getoond voor de periode 2016 tot en met 2019.

4.6 Uiteenzetting van de financiële positie

Toelichting op de ramingen uit de begroting en de meerjarenraming

De ramingen van de posten uit zowel de begroting als uit het meerjarenperspectief zijn gebaseerd op:

- Ervaringscijfers uit eerdere begrotingen en jaarrekeningen
- Lopende beleidsnota's
- Separate statenvoorstellen inclusief de bijlagen
- Geactualiseerde grondexploitaties (GREX)
- Circulaires van de rijksoverheid

Voor het begrotingsjaar wordt in het programmaplan per beleidsprogramma op zowel programmaniveau als per doelstelling aangegeven waar de beschikbaar gestelde budgetten voor bestemd zijn. Daar worden ook significante afwijkingen ten opzichte van de realisatiecijfers uit de jaarrekening 2014 en de begroting 2015 (na wijziging) verklaard.

Gezien de voorgenomen zero-based begrotingsopbouw voor 2017 en verder zien we af van een nadere toelichting op afwijkingen tussen de ramingen voor het begrotingsjaar 2016 en latere jaren.

Nieuw en bestaand beleid

Zoals al in de inleiding van deze begroting vermeld is wordt 2016 als een overgangsjaar beschouwd. De doelstellingen uit de beleidsprogramma's komen voort uit reeds lopende of verlengde beleidsnota's en –programma's en zijn daarmee een voortzetting van 'bestaand beleid'. In deze begroting en de bijbehorende meerjarenraming is het coalitieakkoord nog niet integraal verwerkt. Naar aanleiding van de zogenaamde zomernota zal de begroting op dit punt worden gewijzigd.

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume

Als uitvloeisel van de nieuwe CAO voor provincieambtenaren is een einde gekomen aan de vakantiegeldregeling die jaarlijks in mei voor de afgelopen twaalf maanden tot uitbetaling kwam. Hieruit volgt daarom niet langer een "jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume".

Hoewel voor de zittende en toekomstige gedeputeerden een nieuwe pensioenregeling (APPA /Algemene Pensioenvoorziening Politiek Ambtsdragers) in werking is getreden die wordt ondergebracht bij het ABP (Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds) wordt aan een aantal oud gedeputeerden en hun nabestaanden nog steeds een maandelijkse (pensioen)uitkering verstrekt. Het gaat hierbij om een bedrag van rond de € 0,3 miljoen jaarlijks. Dit bedrag is opgenomen in de begroting en de meerjarenraming.

Investeringen

De investeringen van de Provincie die geactiveerd worden beperken zich in principe tot materiële vaste activa met economisch nut, omdat dit volgens het BBV verplicht is, en financiële vaste activa. Wanneer geïnvesteerd wordt in materiële vaste activa met economisch nut wordt indien mogelijk direct een bestemmingsreserve gevormd voor de toekomstige afschrijvingslasten, zodat ook hier geen sprake is van langdurig beslag op middelen.

Op basis van de Financiële verordening komen investeringen in materiële vaste activa met maatschappelijk nut in openbare ruimten, zoals wegen, in eerste aanleg direct ten laste van de exploitatie als uitgaven, zodat geen meerjarig beslag op middelen in de meerjarenraming wordt gelegd. De verordening laat uitzonderingen toe mits expliciet besloten door Provinciale Staten, zoals bij de investering in de Sluiskiltunnel, de Marinierskazerne en de Sloe- en Tractaatweg. In het geval van de

Sluiskiltunnel is destijds direct een bestemmingsreserve gevormd, zodat de afschrijvingslasten hieruit onttrokken kunnen worden.

Het gedetailleerde meerjarig actieprogramma Provinciaal Verkeer en Vervoer Plan (PVVP) wordt door Gedeputeerde Staten jaarlijks vooraf vastgesteld en ter informatie aan Provinciale Staten overlegd en is integraal in de begroting verwerkt (zie bijlage 5.1.1 Toelichting staat van vaste activa en voorraden).

De financiële vaste activa bevatten de geactiveerde aandelenkapitalen van de deelnemingen en verstrekte langlopende leningen.

Sinds de vaststelling van de nota grondbeleid door Provinciale Staten worden de investeringen in vlottende activa hier ook aangegeven, inclusief project Perkpolder en de grondexploitatie Waterdunen. Voor de financiering wordt bij de investeringsberekening ten tijde van de besluitvorming uitgegaan van de actuele rente van (meerjarige) leningen op de kapitaalmarkt eventueel verhoogd met een risico opslag (3.4 paragraaf financiering).

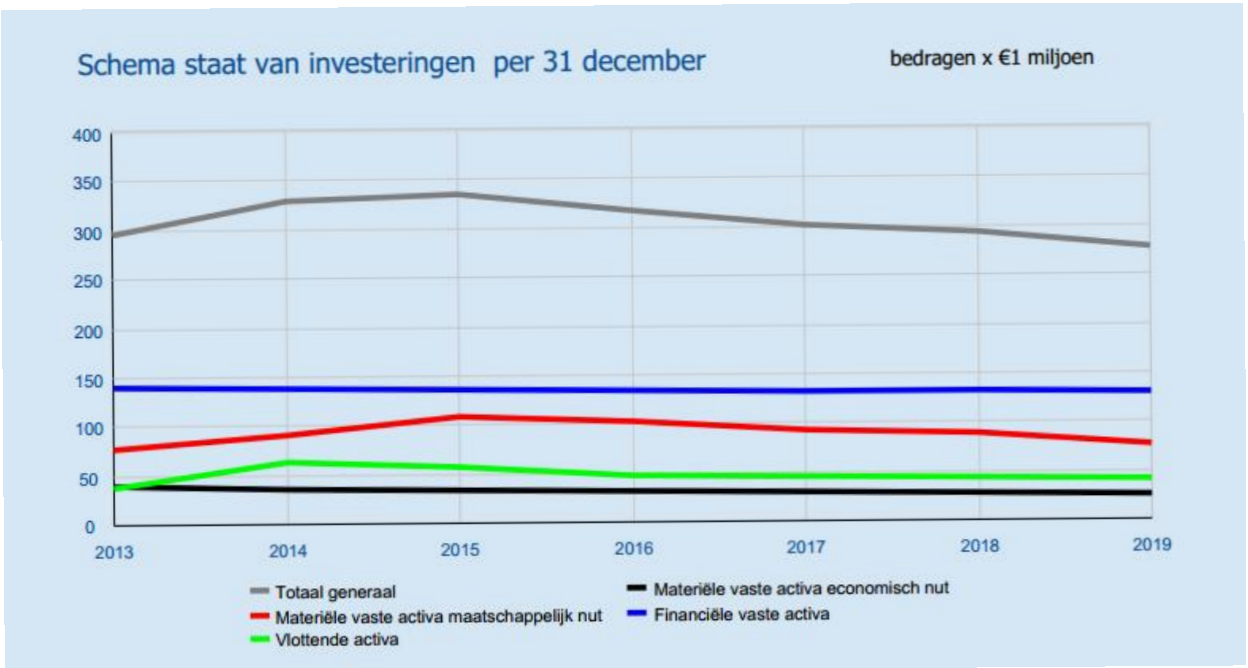

Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de bijlage 5.1 Staat van vaste activa en voorraden en 5.2 Staat van verloop van de investeringskredieten.

Financiering

De Provincie heeft onvoldoende liquide middelen voor de uitvoering van de provinciale taken. Daardoor zit de Provincie in een leensituatie. Dit wordt met name veroorzaakt door twee onderdelen.

- Enerzijds de verwerving van de aandelen in de Westerscheldetunnel,
- Anderzijds de investering in de bouw van de Sluiskiltunnel.

Voor de investering in de bouw van de Sluiskiltunnel is de provinciale bijdrage € 114 miljoen op het totaal van een investeringskrediet van € 296 miljoen. De dekking komt voor 100% uit het dividend van de Westerscheldetunnel (WST), maar het kasritme van de uitgaven is eerder dan de ontvangsten. De rente over de middelen die hiervoor aangetrokken worden, worden cumulatief ten laste gebracht van het project Kanaalkruising Sluiskil (KKS) en WST. Hierdoor zijn deze investeringen en rentelasten exploitatieneutraal. Volgens die projectplanning op basis van het huidige beleid zijn zowel de investering in het aandelenkapitaal van de WST als de aanleg van de KKS terugverdiend uit het dividend van de WST vóór de overdracht van de WST aan het Rijk in 2033.

Alle reeds ontvangen doeluitkeringen van het Rijk en uit Europa zijn geboekt als balanspost, omdat de ontvangsten voorlopen op de uitgaven. De stand van deze OP-balanspost (overlopende passiva) bedraagt € 166 miljoen in de jaarrekening 2014. De daadwerkelijke uitgave van deze middelen is voorzien voor de jaren 2015 tot 2019. Zie voor een nadere specificatie 5.3 Staat van reserves, voorzieningen en OP. Meer informatie over financiering is opgenomen in 3.4 Paragraaf financiering.

Stand en het verloop van de reserves

De reserves vormen het eigen vermogen. Voor de vorming en besteding van de reserves is een besluit van Provinciale Staten noodzakelijk. In onderdeel 5.3 'de staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva' is het verloop weergegeven. In 5.3.1 de 'toelichting op de balansmutaties per reserve, voorziening en overlopende passiva' wordt het verloop van het eigen vermogen (lees; de reserves) uiteengezet.

De bestemmingsreserve Sluiskiltunnel wordt volledig aangevuld na 2015 uit dividend van de Westerscheldetunnel totdat de Sluiskiltunnel is afbetaald.

De algemene reserve is de laatste jaren sterk afgenomen in verband met het besluit om de algemene reserve in te zetten voor het sluitend maken van de begroting bij de voor- en najaarsnota's in de afgelopen jaren en de vorming van de voorziening NAR in 2012. Bovendien bestaat een belangrijk deel van het saldo uit zogenaamde 'overgeboekte budgetten', surplus gelden die via de algemene reserve naar een ander jaar worden overgeheveld. Eind 2019 bedraagt het saldo van de algemene reserve op basis van de reeds genomen besluiten € 21 miljoen (zie 5.3 Staat van reserves, voorzieningen en OP). In de voorjaarsnota 2011 is besloten bij de uitgangspunten financieel beleid (1.2) te streven naar een minimale omvang de algemene reserve van € 25 miljoen. In het coalitieakkoord Krachten Bundelen 2015-2019 is dit streven voor het jaar 2016 gehandhaafd.

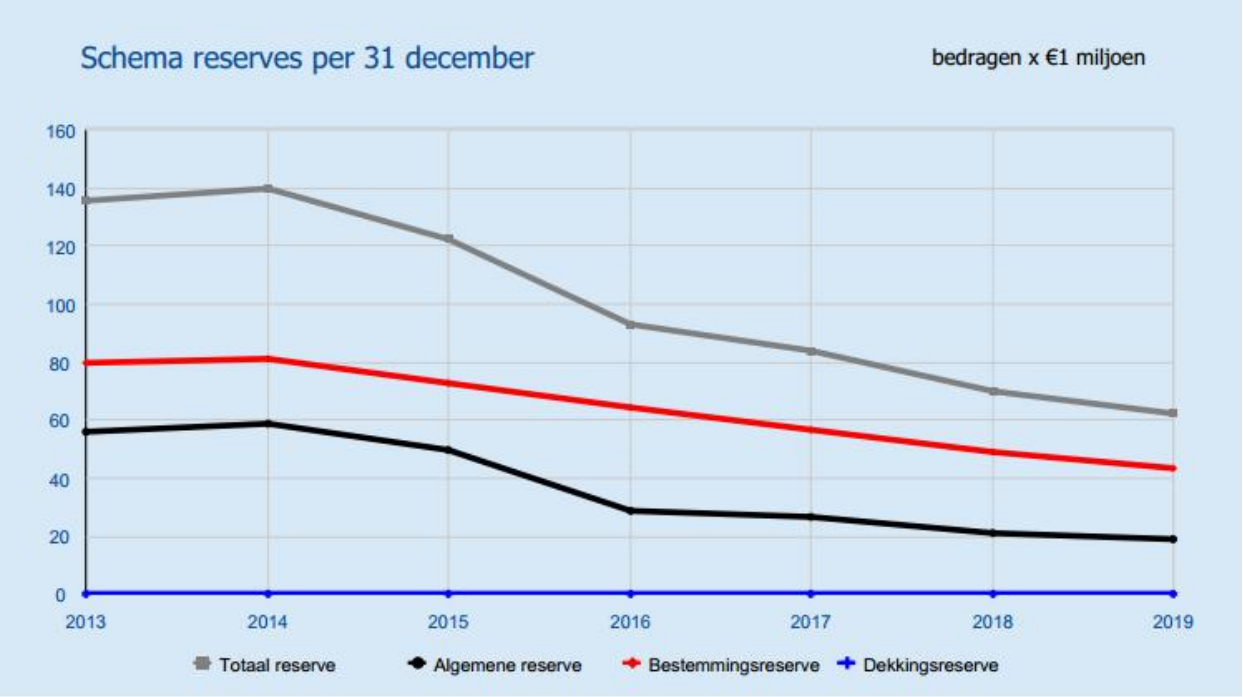

Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de bijlage 5.3 Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva.

Stand en het verloop van voorzieningen

De voorzieningen vormen een onderdeel van het vreemd vermogen, waarvoor de besteding volledig is vastgelegd. De bestedingsverplichtingen zijn actueel geraamd per voorziening in de komende jaren. De uitgangspunten zijn hierbij gelijk aan die bij de begroting 2015 en de jaarrekening 2014.

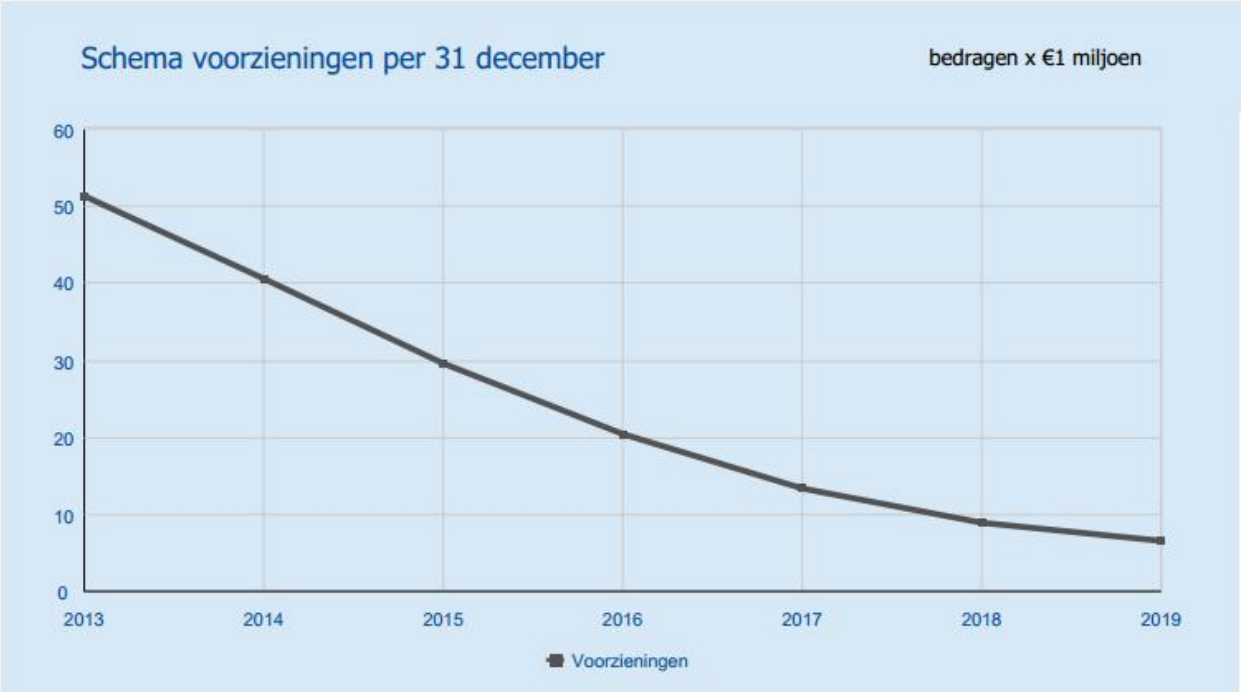

De sterke daling van het saldo voorzieningen wordt met name veroorzaakt door de uitbetalingen die ten laste van de betreffende voorzieningen worden gebracht aan de oud-PSD-ers en de medewerkers die gebruik maken van de Non-activiteitsregeling 57+ (NAR). Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de bijlage 5.3 Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva.

4.7 Overzicht beheer en ontwikkeling saldo lasten per programma meerjarig

(Bedragen x €1000)

Programma		2016	2017	2018	2019
Bestuur	Beheer	7.538	7.332	7.662	7.536
	Ontwikkeling	0	0	0	0
	Totaal	**7.538**	**7.332**	**7.662**	**7.536**
Cultuur & Samenleving	Beheer	16.927	14.187	14.195	14.203
	Ontwikkeling	4.853	4.898	4.898	4.818
	Totaal	**21.780**	**19.085**	**19.092**	**19.021**
Milieu	Beheer	5.496	5.489	5.491	5.501
	Ontwikkeling	2.176	2.096	2.091	1.640
	Totaal	**7.672**	**7.585**	**7.582**	**7.142**
Ruimtelijke omgeving	Beheer	3.678	3.651	3.659	3.667
	Ontwikkeling	33.397	8.265	9.822	4.879
	Totaal	**37.075**	**11.916**	**13.480**	**8.546**
Water	Beheer	3.172	3.112	3.119	3.126
	Ontwikkeling	522	3.802	2.602	36
	Totaal	**3.694**	**6.914**	**5.720**	**3.162**
Natuur en landschap	Beheer	26.702	26.418	23.006	22.905
	Ontwikkeling	36.365	12.190	5.365	7.353
	Totaal	**63.068**	**38.608**	**28.371**	**30.259**
Economie	Beheer	7.032	7.552	6.007	6.019
	Ontwikkeling	5.546	2.704	3.003	2.524
	Totaal	**12.577**	**10.255**	**9.010**	**8.544**
Mobiliteit	Beheer	47.649	49.234	53.569	47.074
	Ontwikkeling	62.631	33.085	21.630	23.671
	Totaal	**110.280**	**82.319**	**75.199**	**70.745**
Totaal programma's	Beheer	118.196	116.975	116.707	110.032
	Ontwikkeling	145.489	67.039	49.410	44.921
	Totaal	**263.685**	**184.014**	**166.116**	**154.952**
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	Beheer	6.151	5.936	6.236	6.637
	Ontwikkeling	0	0	0	0
	Totaal	**6.151**	**5.936**	**6.236**	**6.637**
Mutatie Reserves	Beheer	5.704	9.456	1.434	537
	Ontwikkeling	10.681	11.973	11.512	13.633
	Totaal	**16.385**	**21.429**	**12.946**	**14.170**
Budgettaire ruimte	Beheer	1.831	2.022	2.250	8.975
	Ontwikkeling	0	0	0	0
	Totaal	**1.831**	**2.022**	**2.250**	**8.975**
Totaal Dekkingsmiddelen, Reserves, Budgettaire ruimte	Beheer	13.687	17.413	9.921	16.150
	Ontwikkeling	10.681	11.973	11.512	13.633
	Totaal	**24.368**	**29.386**	**21.433**	**29.783**
Eindtotaal	Beheer	131.883	134.388	126.628	126.182
	Ontwikkeling	156.170	79.012	60.922	58.554
	Totaal	**288.052**	**213.400**	**187.550**	**184.735**

4.8 Overzicht beheer en ontwikkeling saldo baten en lasten per programma meerjarig

(Bedragen x €1000)

Programma		2016	2017	2018	2019
Bestuur	Beheer	7.212	7.001	7.331	7.205
	Ontwikkeling	0	0	0	0
	Totaal	**7.212**	**7.001**	**7.331**	**7.205**
Cultuur & Samenleving	Beheer	15.673	12.933	12.940	12.949
	Ontwikkeling	4.853	4.898	4.898	4.818
	Totaal	**20.526**	**17.830**	**17.838**	**17.766**
Milieu	Beheer	5.425	5.418	5.420	5.430
	Ontwikkeling	2.073	2.093	2.088	1.640
	Totaal	**7.498**	**7.511**	**7.508**	**7.070**
Ruimtelijke omgeving	Beheer	3.678	3.651	3.659	3.667
	Ontwikkeling	18.723	5.621	7.601	2.577
	Totaal	**22.401**	**9.272**	**11.259**	**6.244**
Water	Beheer	3.126	3.098	3.104	3.111
	Ontwikkeling	99	3.802	2.602	36
	Totaal	**3.225**	**6.899**	**5.705**	**3.147**
Natuur en landschap	Beheer	26.311	26.166	22.881	22.899
	Ontwikkeling	2.114	2.117	2.117	2.127
	Totaal	**28.426**	**28.283**	**24.998**	**25.026**
Economie	Beheer	7.005	7.525	4.980	5.993
	Ontwikkeling	5.546	2.704	3.003	2.524
	Totaal	**12.551**	**10.229**	**7.983**	**8.517**
Mobiliteit	Beheer	43.836	45.547	49.862	43.348
	Ontwikkeling	25.280	19.059	19.520	23.671
	Totaal	**69.116**	**64.606**	**69.382**	**67.018**
Totaal programma's	Beheer	112.267	111.338	110.177	104.601
	Ontwikkeling	58.688	40.293	41.828	37.392
	Totaal	**170.955**	**151.631**	**152.005**	**141.993**
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	Beheer	-143.349	-144.438	-140.707	-143.426
	Ontwikkeling	0	0	0	0
	Totaal	**-143.349**	**-144.438**	**-140.707**	**-143.426**
Mutatie Reserves	Beheer	-17.325	-2.155	-5.020	-2.592
	Ontwikkeling	-12.111	-7.060	-8.528	-4.950
	Totaal	**-29.436**	**-9.215**	**-13.549**	**-7.542**
Budgettaire ruimte	Beheer	1.831	2.022	2.250	8.975
	Ontwikkeling	0	0	0	0
	Totaal	**1.831**	**2.022**	**2.250**	**8.975**
Totaal Dekkingsmiddelen, Reserves, Budgettaire ruimte	Beheer	-158.844	-144.571	-143.477	-137.043
	Ontwikkeling	-12.111	-7.060	-8.528	-4.950
	Totaal	**-170.955**	**-151.631**	**-152.005**	**-141.993**
Eindtotaal	Beheer	-46.577	-33.234	-33.300	-32.442
	Ontwikkeling	46.577	33.234	33.300	32.442
	Totaal	**0**	**0**	**0**	**0**

4.9 Incidentele en structurele lasten en baten per programma meerjarig

	2015			2016			2017			2018			2019		
Lasten															
Programma	**Totaal**	**Incidenteel**	**Structureel**	**Totaal**	**Incidenteel**	**Structureel**	**Totaal**	**Incidenteel**	**Structureel**	**Totaal**	**Incidenteel**	**Structureel**	**Totaal**	**Incidenteel**	**Structureel**
Bestuur	8.272	594	7.678	7.538	55	7.483	7.332	0	7.332	7.662	250	7.412	7.536	183	7.353
Cultuur & Samenleving	24.273	2.046	22.088	21.780	0	19.386	19.085	0	19.085	19.092	0	19.092	19.021	0	19.021
Milieu	9.180	61	9.414	7.672	428	7.244	7.585	448	7.137	7.582	448	7.134	7.142	0	7.142
Ruimtelijke omgeving	28.353	16.691	11.662	37.075	29.372	7.703	11.916	4.648	7.269	13.480	7.052	6.428	8.546	2.028	6.518
Water	4.825	1.340	3.485	3.694	513	3.182	6.914	3.765	3.149	5.720	2.565	3.155	3.162	0	3.162
Natuur en landschap	54.978	18.747	36.231	63.068	4.428	58.640	38.608	4.000	34.608	28.371	0	28.371	30.259	2.928	27.331
Economie	16.982	2.889	13.804	12.577	3.739	8.839	10.255	1.556	8.700	9.010	299	8.711	8.544	0	8.544
Mobiliteit	112.741	7.212	105.528	110.280	6.987	103.293	82.319	260	82.060	75.199	2.743	72.456	70.745	4.260	66.485
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	7.012	2.245	4.767	6.151	0	6.151	5.936	0	5.936	6.236	0	6.236	6.637	0	6.637
Totaal lasten	**266.615**	**51.824**	**214.657**	**269.836**	**45.521**	**221.921**	**189.949**	**14.676**	**175.273**	**172.353**	**13.358**	**158.995**	**161.590**	**9.399**	**152.191**
Baten															
Bestuur	-345	-45	-301	-326	0	-326	-331	0	-331	-331	0	-331	-331	0	-331
Cultuur & Samenleving	-1.442	0	-1.442	-1.254	0	-1.254	-1.254	0	-1.254	-1.254	0	-1.254	-1.254	0	-1.254
Milieu	-1.469	-1.075	-393	-174	0	-174	-74	0	-74	-74	0	-74	-72	0	-72
Ruimtelijke omgeving	-9.421	-2.725	-6.696	-14.674	-10.800	-3.874	-2.644	0	-2.644	-2.221	0	-2.221	-2.302	0	-2.302
Water	-672	-587	-84	-470	-455	-15	-15	0	-15	-15	0	-15	-15	0	-15
Natuur en landschap	-29.422	-11.655	-17.767	-34.642	-4.350	-30.292	-10.325	0	-10.325	-3.373	0	-3.373	-5.233	0	-5.233
Economie	-1.382	-803	-578	-27	0	-27	-27	0	-27	-1.027	-1.000	-27	-27	0	-27
Mobiliteit	-72.908	-8.894	-67.014	-41.164	-145	-41.019	-17.713	0	-17.713	-5.817	0	-5.817	-3.727	0	-3.727
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	-130.277	-4.675	-125.602	-149.501	0	-149.501	-150.374	0	-150.374	-146.943	0	-146.943	-150.064	0	-150.064
Totaal baten	**-247.338**	**-30.460**	**-219.878**	**-242.231**	**-15.750**	**-226.482**	**-182.756**	**0**	**-182.756**	**-161.054**	**-1.000**	**-160.054**	**-163.023**	**0**	**- 163.023**
Totaal saldo lasten en baten	**19.277**			**27.605**			**7.193**			**11.298**			**-1.433**		
Toevoeging reserve	54.631	54.631		16.385	16.385		21.429	21.429		12.946	12.946		14.170	14.170	
Onttrekking reserve	-72.107	-72.107		-45.821	-45.821		-30.643	-30.643		-26.495	-26.495		-21.712	-21.712	
Resultaat	**1.800**			**-1.831**			**-2.022**			**-2.250**			**-8.975**		
Totaal structurele Lasten			214.657			221.921			175.273			158.995			152.191
Totaal structurele Baten			-219.878			-226.482			-182.756			-160.054			-163.023
			-5.221			**-4.560**			**-7.483**			**-1.059**			**-10.832**

5.1 Staat van activa

(bedragen x €1000)

Activiteit code	Omschrijving van de investering	Oorspronkelijke investering per 1-1-2014	Wijze van afschrijving	Boekwaarde per 01-01-2014
	investeringen met een economisch nut			
	gronden en terreinen			
00004	herinrichting abdijplein	677	30 jr	158
	gebouwen			
00008	pand achter de houttuinen 8	1.650	30 jr	825
00034	vervangende nieuwbouw groene woud	3.334	30 jr	2.444
00036	gistpoortgebouw	3.053	30 jr	2.445
00037	verbouwing zeeuws museum	5.977	30 jr	4.603
00038	verbouwing pand schuytvlot	4.629	30 jr	4.045
00048	wegsteunpunt mauritsfort	1.235	30 jr	665
00062	wegsteunpunt s heer arendskerke			
	grond- weg- en waterbouwkundige werken			
00001	aanlandingsinrichtingen	4.401	30 jr	3.044
00002	infrastructurele voorzien fast ferry	2.766	30 jr	1.930
	vervoermiddelen			
00018	swath boten	26.575	30 jr	17.942
	machines apparaten installaties			
00014	nieuwe telefooncentrale	475	10 jr	237
00049	duurzaam archiveren	716	5 jr	
00056	investering e-dienstverlening	1.571	5 jr	1.571
totaal investeringen met een economisch nut		**57.059**		**39.910**
	investeringen openbare ruimte met een maatschappelijk nut			
	grond-weg en waterbouwkundige werken mn			
00059	sluiskiltunnel	78.216		78.216
00067	marinierskazerne vlissingen			
00069	sloeweg			
00070	tractaatweg			
totaal investeringen openbare ruimte met een maatschappelijk nut		**78.216**		**78.216**
	financiële vaste activa			
	kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen			
00019	aandelenkapitaal westerscheldetunnel	131.421		125.257
00020	aandelenkapitaal delta nv	568		568
00046	aandelenkap. economische impuls zld	101		101
00050	aandelenkapitaal bv kks	1.000		1.000
00051	perkpolder beheer bv	5		5
00052	perkpolder beheer cv			
00063	aandelenkap.zeeuws participatiefonds	200		200
00064	risicodekking zws participatiefonds	-200		-200
00071	aandelenkapitaal wf bv			
	overige langlopende geldleningen			
00023	geldleningen zws studiefonds			14
00025	hypothecaire geldleningen			
00027	leningen werkgelegenheidsfonds			5
00031	risicodekking lening werkgelh.fonds			-5
00044	duurzaamheidlening woningverbet	3.000		3.000
00068	lening nv economische impuls			
	overige uitzettingen rentetypische looptijd >of gelijk 1 jr			
10016	fortis 241878918 belegging	32.049		9.623
totaal financiële vaste activa		**168.145**		**139.568**
totaal vaste activa		**303.419**		**257.694**
	vlottende activa			
				voorraden
00035	grondbank zeeland	15.604		15.604
00053	grondexpl perkpolder rode zone	9.876		9.876
00055	grondexpl waterdunen rode zone	4.868		4.868
00061	grondbank landb flankerend beleid	5.823		5.823
00065	Voorraad vastgoedobjecten	2.288		2.288
totaal vlottende activa		**38.459**		**38.459**
totaal generaal		**341.878**		**296.153**

Vervolg 5.1 Staat van activa

(bedragen x €1000)

Mutaties 2014	Afschrijving of aflossing in 2014	Boekwaarde per 31-12-2014	Mutaties 2015	Afschrijving of aflossing in 2015	Boekwaarde per 31-12-2015
0	0	0	0	0	0
	22	135		22	112
	55	770		55	715
	111	2.333		2.333	0
	102	2.343		102	2.241
	200	4.403		200	4.203
	155	3.889		155	3.734
	95	570		95	475
10		10	1.300		1.310
	152	2.892		152	2.740
	92	1.838		92	1.746
	897	17.045		897	16.148
	48	190		48	142
					0
	1.571				0
10	**3.501**	**36.419**	**1.300**	**4.152**	**33.567**
0	0	0	0	0	0
12.425		90.641	14.394	10.530	94.505
1.112		1.112	13.886		14.998
					0
					0
13.537		**91.753**	**28.280**	**10.530**	**109.502**
0	0	0	0	0	0
		125.257			125.257
		568			568
-2		99			99
		1.000			1.000
		5			5
					0
		200			200
		-200			-200
					0
	11	3		1	2
					0
	5				0
	-5				0
-192		2.808		150	2.658
500		500	-500		0
	1.951	7.672		1.780	5.892
306	**1.962**	**137.912**	**-500**	**1.931**	**135.481**
13.853	**5.463**	**266.084**	**29.080**	**16.613**	**278.551**
20.067		35.671			35.671
200		10.076	-1.035		9.042
1.992		6.860	2.824		9.684
1.589		7.412	-7.412		
625		2.913			2.913
24.473		**62.932**	**-5.623**		**57.309**
39.108	**6.245**	**329.016**	**23.457**	**16.613**	**335.860**

Vervolg 5.1 Staat van activa

(bedragen x €1000)

Activiteit code	Omschrijving van de investering	Mutaties 2016	Afschrijving of aflossing in 2016	Boekwaarde per 31-12-2016
investeringen met een economisch nut				
	gronden en terreinen			
00004	herinrichting abdijplein		22	90
	gebouwen			
00008	pand achter de houttuinen 8		55	660
00034	vervangende nieuwbouw groene woud			
00036	gistpoortgebouw		102	2.140
00037	verbouwing zeeuws museum		200	4.003
00038	verbouwing pand schuytvlot		155	3.579
00048	wegsteunpunt mauritsfort		95	380
00062	wegsteunpunt s heer arendskerke	690	67	1.933
	grond- weg- en waterbouwkundige werken			
00001	aanlandingsinrichtingen		152	2.588
00002	infrastructurele voorzien fast ferry		92	1.653
	vervoermiddelen			
00018	swath boten		897	15.251
	machines apparaten installaties			
00014	nieuwe telefooncentrale		48	95
00049	duurzaam archiveren			
00056	investering e-dienstverlening			
Totaal investeringen met een economisch nut		**690**	**1.885**	**32.372**
investeringen openbare ruimte met een maatschappelijk nut				
	grond-weg en waterbouwkundige werken mn			
00059	sluiskiltunnel		10.530	83.975
00067	marinierskazerne vlissingen		500	14.498
00069	sloeweg	4.912		4.912
00070	tractaatweg			
Totaal investeringen openbare ruimte met een maatschappelijk nut		**4.912**	**11.030**	**103.385**
financiële vaste activa				
	kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen			
00019	aandelenkapitaal westerscheldetunnel			125.257
00020	aandelenkapitaal delta nv			568
00046	aandelenkap. economische impuls zld			99
00050	aandelenkapitaal bv kks			1.000
00051	perkpolder beheer bv			5
00052	perkpolder beheer cv			
00063	aandelenkap.zeeuws participatiefonds			200
00064	risicodekking zws participatiefonds			-200
00071	aandelenkapitaal wf bv			
	overige langlopende geldleningen			
00023	geldleningen zws studiefonds		1	2
00025	hypothecaire geldleningen			
00027	leningen werkgelegenheidsfonds			
00031	risicodekking lening werkgelh.fonds			
00044	duurzaamheidlening woningverbet		150	2.508
00068	lening nv economische impuls			
	overige uitzettingen rentetypische looptijd >of gelijk 1 jr			
10016	fortis 241878918 belegging		1.476	4.416
Totaal financiële vaste activa			**1.626**	**133.855**
totaal vaste activa		**5.602**	**14.541**	**269.612**
vlottende activa				
	voorraden			
00035	grondbank zeeland			35.671
00053	grondexpl perkpolder rode zone			9.042
00055	grondexpl waterdunen rode zone	-9.620		64
00061	grondbank landb flankerend beleid			
00065	Voorraad vastgoedobjecten			2.913
totaal vlottende activa		**-9.620**		**47.689**
totaal generaal		**-4.018**	**14.541**	**317.301**

Vervolg 5.1 Staat van activa

(bedragen x €1000)

Mutaties 2017	Afschrijving of aflossing in 2017	Boekwaarde per 31-12-2017	Mutaties 2018	Afschrijving of aflossing in 2018	Boekwaarde per 31-12-2018
	0	0	0	0	0
	22	68		22	45
	55	605		55	550
	102	2.038		102	1.936
	200	3.803		200	3.603
	155	3.424		155	3.268
	95	285		95	190
	67	1.867		67	1.800
	152	2.436		152	2.283
	92	1.561		92	1.469
	897	14.354		897	13.457
	48	47		48	
	1.885	**30.487**		**1.885**	**28.602**
	0	0	0	0	0
	10.530	73.445		10.530	62.915
	500	13.998		500	13.498
		4.912			4.912
			6.912		6.912
	11.030	**92.355**	**6.912**	**11.030**	**88.237**
	0	0	0	0	0
		125.257			125.257
		568			568
		99			99
		1.000			1.000
		5			5
		200			200
		-200			-200
	1	1		1	
	150	2.358		150	2.208
	1.142	3.274		884	2.390
	1.293	**132.562**		**1.034**	**131.528**
	14.208	**255.404**	**6.912**	**13.949**	**248.366**
		35.671			35.671
-1.544		7.498	-1.621		5.877
		64			64
		2.913			2.913
-1.544		**46.146**	**-1.621**		**44.525**
-1.544	**14.208**	**301.549**	**5.291**	**13.949**	**292.891**

Vervolg 5.1 Staat van activa

(bedragen x €1000)

Activiteit code	Omschrijving van de investering	Mutaties 2019	Afschrijving of aflossing in 2019	Boekwaarde per 31-12-2019
investeringen met een economisch nut				
	gronden en terreinen			
00004	herinrichting abdijplein		22	22
	gebouwen			
00008	pand achter de houttuinen 8		55	495
00034	vervangende nieuwbouw groene woud			
00036	gistpoortgebouw		102	1.834
00037	verbouwing zeeuws museum		200	3.403
00038	verbouwing pand schuytvlot		155	3.113
00048	wegsteunpunt mauritsfort		95	95
00062	wegsteunpunt s heer arendskerke		67	1.734
	grond- weg- en waterbouwkundige werken			
00001	aanlandingsinrichtingen		152	2.131
00002	infrastructurele voorzien fast ferry		92	1.376
	vervoermiddelen			
00018	swath boten		897	12.560
	machines apparaten installaties			
00014	nieuwe telefooncentrale			
00049	duurzaam archiveren			
00056	investering e-dienstverlening			
Totaal investeringen met een economisch nut			**1.838**	**26.764**
investeringen openbare ruimte met een maatschappelijk nut				
	grond-weg en waterbouwkundige werken mn			
00059	sluiskiltunnel		10.530	52.385
00067	marinierskazerne vlissingen		500	12.998
00069	sloeweg			4.912
00070	tractaatweg			6.912
Totaal investeringen openbare ruimte met een maatschappelijk nut			**11.030**	**77.207**
financiële vaste activa				
	kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen			
00019	aandelenkapitaal westerscheldetunnel			125.257
00020	aandelenkapitaal delta nv			568
00046	aandelenkap. economische impuls zld			99
00050	aandelenkapitaal bv kks			1.000
00051	perkpolder beheer bv			5
00052	perkpolder beheer cv			
00063	aandelenkap.zeeuws participatiefonds			200
00064	risicodekking zws participatiefonds			-200
00071	aandelenkapitaal wf bv			
	overige langlopende geldleningen			
00023	geldleningen zws studiefonds			
00025	hypothecaire geldleningen			
00027	leningen werkgelegenheidsfonds			
00031	risicodekking lening werkgelh.fonds			
00044	duurzaamheidlening woningverbet		150	2.058
00068	lening nv economische impuls			
	overige uitzettingen rentetypische looptijd >of gelijk 1 jr			
10016	fortis 241878918 belegging		553	1.837
Totaal financiële vaste activa			**704**	**130.824**
totaal vaste activa			**13.571**	**234.795**
vlottende activa				
	voorraden			
00035	grondbank zeeland			35.671
00053	grondexpl perkpolder rode zone	-1.702		4.175
00055	grondexpl waterdunen rode zone			64
00061	grondbank landb flankerend beleid			
00065	Voorraad vastgoedobjecten			2.913
totaal vlottende activa		**-1.702**		**42.823**
totaal generaal		**-1.702**	**13.571**	**277.618**

5.1.1 Toelichting staat van activa

- Activiteiten 00001, 00002, 00018, 00034, 00036, 00037, 00038, 00048, 00049, 00062:
  Voor de kapitaallasten van deze activa is een bestemmingsreserve gevormd.
- Activiteit 00034 Vervangende nieuwbouw Groene Woud. Dit pand is in 2015 verkocht.
  De boekwaarde per 31 december 2015 bedraagt dan ook nul. Tevens is de bestemmingsreserve voor de kapitaalslasten afgeboekt naar nul.
- Activiteit 00055 en 00053 Grondexploitatie Waterdunen en Perkpolder rode zone:
  Aan het eind van de grondexploitatieprojecten wordt de vlottende activa overgedragen aan de eindgebruikers conform de verkoopovereenkomsten. Na levering van een project aan de eindgebruiker is de stand op de balans weer € 0 voor dat project.
- Activiteit 00059 Sluiskiltunnel
  De investeringen in de Sluiskiltunnel zijn tot en met 2010 direct ten laste gebracht van de Exploitatie (€ 7 miljoen). Toen was de prognose dat deze investering direct ten laste van de exploitatie gebracht kon worden. Van 2011 tot en met 2015 worden de investeringen (€ 105 miljoen) opgenomen op de balans. Van 2015 tot en met 2033 wordt jaarlijks een bedrag van € 5,5 miljoen afgeschreven ten laste van de bestemmingsreserve Sluiskiltunnel, zodat geen meerjarig beslag gelegd wordt op de middelen in de meerjarenraming.
- Activiteit 00069 en 00070 Sloeweg en Tractaatweg
  Vanaf 2016 wordt er voor de Sloeweg € 4,9 miljoen geactiveerd, welke in 10 jaar wordt afgeschreven.
  Vanaf 2018 wordt er voor de Tractaatweg € 6,9 miljoen geactiveerd, welke in 10 jaar wordt afgeschreven.

Algemeen:

1) Er vindt vanaf 1 januari 2009 geen interne renteberekening plaats conform de financiële verordening.
2) Investeringen in materiële vaste activa met maatschappelijk nut in openbare ruimten, zoals wegen, komen sinds 2006 direct ten laste van de exploitatie als uitgaven. Deze investeringen worden direct als last genomen en hebben geen meerjarig beslag op middelen in de meerjarenraming na het besluit. Uitzondering hierop is de investering in de Sluiskiltunnel, maar er is de bestemmingsreserve Sluiskiltunnel gevormd om daaruit de lasten exploitatieneutraal te dekken.
   In het meerjarig actieplan MIZ wordt voor gemiddeld € 10 miljoen per jaar geïnvesteerd in provinciale (water)wegen tijdens de jaren uit de meerjarenbegroting. Aanvullend zijn er 2 projecten waarin wordt geïnvesteerd:
   1) Voor de periode 2009 t/m 2015 wordt € 296 miljoen geïnvesteerd in Kanaal Kruising Sluiskil (KKS). Het provinciale deel van de investering wordt van 2011 tot en met 2015 opgenomen op de balans (zie 00059). In de exploitatie lopen de bijdragen derden via OP-KKS Rijk (00372) en OP-KKS regionale bijdrage (00395) (zie ook 4.3 Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva).
   2) Voor de periode 2007 t/m 2015 wordt € 104 miljoen geïnvesteerd in N62 Sloeweg-Tractaatweg. (zie ook 4.3 Staat van reserves, voorzieningen en overlopende passiva; OP 00403 N62).
3) Op enkele investeringen van voor het inwerking treden van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is een bijdrage van derden ontvangen. Deze bijdragen zijn direct in mindering gebracht, waarna de afschrijving berekend is over het netto investeringsbedrag.
4) Financiële vaste activa; kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen:
   Bij deelnemingen die niet in deze staat zijn opgenomen, zijn de aandelen in het verleden voor het inwerking treden van het BBV volledig gedekt uit de exploitatie, zoals onder andere de Nederlandse Waterschapsbank N.V. en het Zeeuws Participatiefonds B.V. De marktwaarde van de deelnemingen is hoger dan de boekwaarde. De boekwaarde is gelijk aan de verkrijgingprijs.

5.2 Staat van verloop investeringskredieten

(bedragen x 1000)

Actviteit code	Omschrijving	Totaal krediet	Uitgaven tm 2013	Restant krediet per 31-12-2013	Uitgaven 2014	Restant krediet per 31-12-2014	Uitgaven 2015
investeringen met een economisch nut							
	gebouwen						
00062	wegsteunpunt s heer arendskerke	2.000		2.000	10	1.990	1.300
totaal investeringen met een economisch nut		2.000		2.000	10	1.990	1.300
investeringen openbare ruimte met een maatschappelijk nut							
	grond-weg en waterbouwkundige werken mn						
00059	sluiskiltunnel	105.034	78.216	26.819	12.425	14.394	14.394
00067	marinierskazerne vlissingen	14.998		14.998	1.112	13.886	13.886
totaal investeringen openbare ruimte met een maatschappelijk nut		120.032	78.216	41.817	13.537	28.280	28.280
financiële vaste activa							
	overige langlopende geldleningen						
00044	duurzaamheidlening woningverbet	2.808	3.000	-192	-192		
00046	aandelenkap. economische impuls zld	99	101	-2	-2		
totaal financiële vaste activa		2.907	3.101	-194	-194		
vlottende activa							
	voorraden						
00035	grondbank zeeland	35.671	15.604	20.067	20.067		
00053	grondexpl perkpolder rode zone	512	9.876	-9.364	200	-9.564	-1.035
00055	grondexpl waterdunen rode zone	64	4.868	-4.804	2.774	-7.578	2.824
00061	grondbank landb flankerend beleid	0	5.823	-5.823	1.589	-7.412	-7.412
00065	voorraad vastgoedobjecten	2.913	2.288	625	625		
totaal vlottende activa		39.159	38.459	701	25.255	-24.555	-5.623
Totaal generaal		**164.098**	**119.775**	**44.323**	**38.608**	**5.715**	**23.957**

(bedragen x 1000)

Restant krediet per 31-12-2015	Uitgaven 2016	Restant krediet per 31-12-2016	Uitgaven 2017	Restant krediet per 31-12-2017	Uitgaven 2018	Restant krediet per 31-12-2018	Uitgaven 2019	Restant krediet per 31-12-2019
690	690							
690	690							
-8.530		-8.530	-1.544	-6.986	-1.621	-5.365	-1.702	-3.663
-10.402	-9.620	-782		-782		-782		-782
-18.932	-9.620	-9.312	-1.544	-7.768	-1.621	-6.147	-1.702	-4.445
-18.242	**-8.930**	**-9.312**	**-1.544**	**-7.768**	**-1.621**	**-6.147**	**-1.702**	**-4.445**

5.2.1 Toelichting staat van verloop investeringskredieten

- Activiteit 00035 Grondbank Zeeland:
  Provinciale Staten hebben het plafond van het meerjarig krediet voor 2009 – 2018 vastgesteld op € 13 miljoen. Dit Krediet is in 2014 structureel verhoogd met € 25,6 miljoen in verband met de overname van de Rijksgronden bij natuurpact. Totaal krediet is € 38,6 miljoen. In deze staat is het verloop van de door uit het college geplande aan- en verkopen van de ruilgrond opgenomen.

- Activiteit 00055 en 00053 Grondexploitatie Waterdunen en Perkpolder rode zone:
  Aan het eind van de grondexploitatieprojecten worden de activa overgedragen aan de eindgebruikers conform de verkoopovereenkomsten. Na levering van een project aan de eindgebruiker is de stand op de balans weer € 0 voor dat project en wordt het krediet opgeheven.

- Activiteit 00059 Sluiskiltunnel
  De investeringen in de Sluiskiltunnel (€ 7 miljoen) zijn tot en met 2010 direct ten laste gebracht van de Exploitatie. Vanaf 2011 t/m 2015 worden de investeringen opgenomen op de balans (€ 105 miljoen). Vanaf 2015 tot en met 2033 wordt jaarlijks een bedrag van € 5,5 miljoen afgeschreven ten laste van de bestemmingsreserve Sluiskiltunnel, zodat er meerjarig geen beslag gelegd wordt op de budgettaire ruimte in de meerjarenraming. Zie verdere toelichting bij het onderdeel 'bestemmingsreserve Sluiskiltunnel' op de staat "balansmutaties per reserve en voorziening"

- Activiteit 00067 Marinierskazerne Vlissingen
  De investeringen in de marinierskazerne Vlissingen (€ 15 miljoen) worden opgenomen op de balans (€ 15 miljoen). Vanaf de ingebruikname wordt deze investering afgescheven in 30 jaar.

- Activiteit 00069 en 00070 Sloeweg en Tractaatweg
  Vanaf 2016 wordt er voor de Sloeweg € 4,9 miljoen geactiveerd, welke in 10 jaar wordt afgeschreven.
  Vanaf 2018 wordt er voor de Tractaatweg € 6,9 miljoen geactiveerd, welke in 10 jaar wordt afgeschreven.

5.3 Staat van reserves,voorzieningen en overlopende passiva

Totaal generaal (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo	2014	2015	2016	2017	2018	2019
A Algemene reserve	**Begin**	**-56.090**	**-58.802**	**-49.337**	**-28.633**	**-26.792**	**-20.984**
	Af	42.467	51.822	26.408	11.297	7.243	2.383
	Bij	-45.179	-42.358	-5.704	-9.456	-1.434	-537
	Eind	**-58.802**	**-49.337**	**-28.633**	**-26.792**	**-20.984**	**-19.137**
B Bestemmingsreserve (algemeen)	**Begin**	**-79.371**	**-80.889**	**-72.877**	**-64.145**	**-56.771**	**-49.031**
	Af	6.637	20.285	19.413	19.347	19.252	19.329
	Bij	-8.156	-12.273	-10.681	-11.973	-11.512	-13.633
	Eind	**-80.889**	**-72.877**	**-64.145**	**-56.771**	**-49.031**	**-43.335**
D Voorzieningen	**Begin**	**-51.254**	**-40.701**	**-29.629**	**-20.454**	**-13.512**	**-8.975**
	Af	17.508	12.339	10.136	7.513	4.935	2.727
	Bij	-6.954	-1.267	-961	-570	-398	-267
	Eind	**-40.701**	**-29.629**	**-20.454**	**-13.512**	**-8.975**	**-6.515**
E Overlopende passiva	**Begin**	**-175.151**	**-166.193**	**-109.111**	**-70.643**	**-54.489**	**-47.880**
	Af	104.630	103.133	73.875	25.648	6.780	6.531
	Bij	-95.672	-46.051	-35.406	-9.494	-172	-173
	Eind	**-166.193**	**-109.111**	**-70.643**	**-54.489**	**-47.880**	**-41.522**

Totaal reserves, voorzieningen en overlopende passiva (bedragen x € 1.000)

	Saldo	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	Begin	**-361.865**	**-346.585**	**-260.955**	**-183.875**	**-151.564**	**-126.869**
	Af	171.242	187.580	129.832	63.804	38.210	30.970
	Bij	-155.961	-101.950	-52.753	-31.493	-13.516	-14.610
	Eind	**-346.585**	**-260.955**	**-183.875**	**-151.564**	**-126.869**	**-110.509**

A. Algemene reserve (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo	2014	2015	2016	2017	2018	2019
00100 algemene reserve	**Begin**	**-50.317**	**-46.032**	**-49.337**	**-28.633**	**-26.792**	**-20.984**
	Af	36.694	39.053	26.408	11.297	7.243	2.383
	Bij	-32.409	-42.358	-5.704	-9.456	-1.434	-537
	Eind	**-46.032**	**-49.337**	**-28.633**	**-26.792**	**-20.984**	**-19.137**
00110 alg reserve resultaat na bestemming	**Begin**	**-5.773**	**-12.770**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Af	5.773	12.770	0	0	0	0
	Bij	-12.770	0	0	0	0	0
	Eind	**-12.770**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

B. Bestemmingsreserve (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo	2014	2015	2016	2017	2018	2019
00200 bestemmingsreserve sluiskiltunnel	**Begin**	**-59.422**	**-60.409**	**-55.034**	**-47.165**	**-40.655**	**-33.778**
	Af	5.169	17.156	18.550	18.484	18.389	18.466
	Bij	-6.156	-11.781	-10.681	-11.973	-11.512	-13.633
	Eind	**-60.409**	**-55.034**	**-47.165**	**-40.655**	**-33.778**	**-28.945**
00201 dekk res vervangende nieuwb gr woud	**Begin**	**-2.444**	**-2.333**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Af	111	2.333	0	0	0	0
	Eind	**-2.333**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
00207 dekk res verbouwing zeeuws museum	**Begin**	**-4.604**	**-4.404**	**-4.204**	**-4.004**	**-3.804**	**-3.604**
	Af	200	200	200	200	200	200
	Eind	**-4.404**	**-4.204**	**-4.004**	**-3.804**	**-3.604**	**-3.404**

B. Bestemmingsreserve

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo	2014	2015	2016	2017	2018	2019
00208 dekk res gistpoortgebouw	**Begin**	**-2.445**	**-2.343**	**-2.241**	**-2.140**	**-2.038**	**-1.936**
	Af	102	102	102	102	102	102
	Eind	**-2.343**	**-2.241**	**-2.140**	**-2.038**	**-1.936**	**-1.834**
00210 dekk res verbouwing pand schuytvlot	**Begin**	**-3.965**	**-3.810**	**-3.654**	**-3.499**	**-3.344**	**-3.188**
	Af	155	155	155	155	155	155
	Eind	**-3.810**	**-3.654**	**-3.499**	**-3.344**	**-3.188**	**-3.033**
00211 dekk res wegsteunpunt mauritsfort	**Begin**	**-665**	**-570**	**-475**	**-380**	**-285**	**-190**
	Af	95	95	95	95	95	95
	Eind	**-570**	**-475**	**-380**	**-285**	**-190**	**-95**
00212 dekk res duurzaam archiveren	**Begin**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Eind	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
00214 dekk res ff aanlandingavoorz.	**Begin**	**-3.044**	**-2.892**	**-2.740**	**-2.588**	**-2.436**	**-2.283**
	Af	152	152	152	152	152	152
	Eind	**-2.892**	**-2.740**	**-2.588**	**-2.436**	**-2.283**	**-2.131**
00215 dekk res ff gebouwen en terr.	**Begin**	**-1.930**	**-1.838**	**-1.745**	**-1.653**	**-1.561**	**-1.469**
	Af	92	92	92	92	92	92
	Eind	**-1.838**	**-1.745**	**-1.653**	**-1.561**	**-1.469**	**-1.376**
00216 wegsteunpunt s heer arendskerke	**Begin**	**0**	**-2.000**	**-2.000**	**-1.933**	**-1.867**	**-1.800**
	Af	0	0	67	67	67	67
	Bij	-2.000	0	0	0	0	0
	Eind	**-2.000**	**-2.000**	**-1.933**	**-1.867**	**-1.800**	**-1.734**
00423 Bestemmingsreserve afwikkeling ILG	**Begin**	**-852**	**-291**	**-783**	**-783**	**-783**	**-783**
	Af	561	0	0	0	0	0
	Bij	0	-492	0	0	0	0
	Eind	**-291**	**-783**	**-783**	**-783**	**-783**	**-783**

C. Dekkingsreserve

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo	2014	2015	2016	2017	2018	2019

Totaal reserves

(bedragen x € 1.000)

	Saldo	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	Begin	**-135.461**	**-139.691**	**-122.214**	**-92.778**	**-83.563**	**-70.015**
	Af	49.105	72.107	45.821	30.643	26.495	21.712
	Bij	-53.335	-54.631	-16.385	-21.429	-12.946	-14.170
	Eind	**-139.691**	**-122.214**	**-92.778**	**-83.563**	**-70.015**	**-62.473**

D. Voorzieningen

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo	2014	2015	2016	2017	2018	2019
00300 voorziening waterbeheer	**Begin**	**-456**	**-512**	**-532**	**-552**	**-572**	**-592**
	Af	123	160	160	160	160	160
	Bij	-179	-180	-180	-180	-180	-180
	Eind	**-512**	**-532**	**-552**	**-572**	**-592**	**-612**
00308 voorziening wachtgelden psd	**Begin**	**-9.054**	**-6.517**	**-4.664**	**-3.168**	**-2.036**	**-1.100**
	Af	2.813	2.041	1.638	1.236	1.012	649
	Bij	-276	-188	-141	-105	-76	-28
	Eind	**-6.517**	**-4.664**	**-3.168**	**-2.036**	**-1.100**	**-479**
00314 voorziening nme: natuurcomp braakman	**Begin**	**-5**	**-205**	**-205**	**0**	**0**	**0**
	Af	-200	0	205	0	0	0

D. Voorzieningen

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	Eind	**-205**	**-205**	**0**	**0**	**0**	**0**
00411 voorziening non activiteitsregeling	**Begin**	**-40.089**	**-29.415**	**-20.026**	**-12.382**	**-6.551**	**-2.931**
	Af	11.817	10.138	8.134	6.117	3.763	1.918
	Bij	-1.143	-749	-490	-286	-142	-59
	Eind	**-29.415**	**-20.026**	**-12.382**	**-6.551**	**-2.931**	**-1.072**
00420 Voorziening financiele derivaten	**Begin**	**-1.000**	**-700**	**-700**	**-700**	**-700**	**-700**
	Af	300	0	0	0	0	0
	Eind	**-700**	**-700**	**-700**	**-700**	**-700**	**-700**
00424 Voorziening waardeoverdr.GS Pensioen	**Begin**	**-650**	**-852**	**-1.002**	**-1.152**	**-1.152**	**-1.152**
	Bij	-202	-150	-150	0	0	0
	Eind	**-852**	**-1.002**	**-1.152**	**-1.152**	**-1.152**	**-1.152**
00428 voorziening Thermphos	**Begin**	**0**	**-2.500**	**-2.500**	**-2.500**	**-2.500**	**-2.500**
	Af	500	0	0	0	0	0
	Bij	-3.000	0	0	0	0	0
	Eind	**-2.500**	**-2.500**	**-2.500**	**-2.500**	**-2.500**	**-2.500**

Totaal voorzieningen

(bedragen x € 1.000)

	Saldo	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	Begin	**-51.254**	**-40.701**	**-29.629**	**-20.454**	**-13.512**	**-8.975**
	Af	17.508	12.339	10.136	7.513	4.935	2.727
	Bij	-6.954	-1.267	-961	-570	-398	-267
	Eind	**-40.701**	**-29.629**	**-20.454**	**-13.512**	**-8.975**	**-6.515**

E. Overlopende passiva

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo	2014	2015	2016	2017	2018	2019
00307 OP jeugdzorg	**Begin**	**-1.963**	**-1.332**	**-1.332**	**-1.332**	**-1.332**	**-1.332**
	Af	33.052	0	0	0	0	0
	Bij	-32.421	0	0	0	0	0
	Eind	**-1.332**	**-1.332**	**-1.332**	**-1.332**	**-1.332**	**-1.332**
00313 OP nme: natuurcomp w scheld	**Begin**	**-843**	**-993**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Af	-137	993	0	0	0	0
	Bij	-13	0	0	0	0	0
	Eind	**-993**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
00327 OP BDU brede doeluitkering	**Begin**	**-5.467**	**-5.927**	**-4.451**	**-3.319**	**-2.187**	**-1.055**
	Af	26.948	30.245	1.155	1.156	1.156	1.157
	Bij	-27.408	-28.769	-23	-24	-24	-25
	Eind	**-5.927**	**-4.451**	**-3.319**	**-2.187**	**-1.055**	**77**
00337 OP implem OV-chipkaart	**Begin**	**-1.340**	**-1.029**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Af	61	1.029	0	0	0	0
	Bij	250	0	0	0	0	0
	Eind	**-1.029**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
00342 OP Natuur Pakket Westerschelde	**Begin**	**-102.043**	**-86.608**	**-69.273**	**-50.266**	**-46.512**	**-43.146**
	Af	17.077	26.400	34.636	10.319	3.367	5.226
	Bij	-1.642	-9.065	-15.629	-6.565	0	0
	Eind	**-86.608**	**-69.273**	**-50.266**	**-46.512**	**-43.146**	**-37.919**
00357 OP Stimuleringsregeling voordeltaE&M	**Begin**	**-46**	**-195**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Af	-149	195	0	0	0	0
	Eind	**-195**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
00359 OP Actief	**Begin**	**-45**	**-34**	**0**	**0**	**0**	**0**

E. Overlopende passiva (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo	2014	2015	2016	2017	2018	2019
bodembeheer							
	Af	18	58	24	24	24	24
	Bij	-8	-24	-24	-24	-24	-24
	Eind	**-34**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
00360 OP Platform diffuse bronnen	**Begin**	**-11**	**-11**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Af	0	26	15	15	15	15
	Bij	0	-15	-15	-15	-15	-15
	Eind	**-11**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
00363 OP Vitaal Sloe/Kanaalzone 2012-2014	**Begin**	**-76**	**-126**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Af	0	126	0	0	0	0
	Bij	-50	0	0	0	0	0
	Eind	**-126**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
00372 OP KKS Rijk	**Begin**	**-14.576**	**-11.531**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Af	12.386	11.531	0	0	0	0
	Bij	-9.341	0	0	0	0	0
	Eind	**-11.531**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
00375 OP N2000 beheerplan Voordelta (RMW)	**Begin**	**-228**	**-218**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Af	10	218	0	0	0	0
	Eind	**-218**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
00384 OP Leren voor duurzame ontwikkeling	**Begin**	**-112**	**-59**	**100**	**200**	**200**	**200**
	Af	164	159	100	0	0	0
	Bij	-111	0	0	0	0	0
	Eind	**-59**	**100**	**200**	**200**	**200**	**200**
00386 OP Waterpoort naar waterdunen	**Begin**	**1.136**	**1.715**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Af	1.790	-932	0	0	0	0
	Bij	-1.211	-783	0	0	0	0
	Eind	**1.715**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
00394 OP trans coast	**Begin**	**-135**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Af	2.694	0	0	0	0	0
	Bij	-2.560	0	0	0	0	0
00397 OP Waterdunen natura people	**Begin**	**42**	**-9**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Af	112	9	0	0	0	0
	Bij	-164	0	0	0	0	0
	Eind	**-9**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
00398 OP Natuurlijk Vitaal	**Begin**	**-89**	**-24**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Af	65	24	0	0	0	0
	Eind	**-24**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
00399 OP Grenzeloze Kanaalzone	**Begin**	**-58**	**-76**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Af	168	76	0	0	0	0
	Bij	-186	0	0	0	0	0
	Eind	**-76**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
00400 OP Delta Water Award	**Begin**	**-55**	**-58**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Af	17	58	0	0	0	0
	Bij	-20	0	0	0	0	0
	Eind	**-58**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
00402 Op kerend tij	**Begin**	**-363**	**-42**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Af	289	335	0	0	0	0
	Bij	32	-294	0	0	0	0
	Eind	**-42**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
00403 OP n62 sloeweg	**Begin**	**-19.745**	**-20.267**	**943**	**-1.494**	**0**	**0**
	Af	7.716	24.242	7.595	1.494	0	0
	Bij	-8.238	-3.032	-10.031	0	0	0
	Eind	**-20.267**	**943**	**-1.494**	**0**	**0**	**0**
00406 OP World War II Heritage	**Begin**	**-73**	**-188**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Af	555	188	0	0	0	0
	Bij	-670	0	0	0	0	0
	Eind	**-188**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

E. Overlopende passiva (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo	2014	2015	2016	2017	2018	2019
00407 OP Veerse Dam	**Begin**	**-33**	**-33**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Af	0	33	0	0	0	0
	Eind	**-33**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
00414 OP Prio Tidal Test Centre Interreg	**Begin**	**-127**	**-508**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Af	582	508	0	0	0	0
	Bij	-964	0	0	0	0	0
	Eind	**-508**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
00416 OP Green Deal Biodiversiteit	**Begin**	**-25**	**-5**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Af	0	5	0	0	0	0
	Bij	20	0	0	0	0	0
	Eind	**-5**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
00419 OP grond voor grond	**Begin**	**-1.562**	**-991**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Af	1.925	991	0	0	0	0
	Bij	-1.354	0	0	0	0	0
	Eind	**-991**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
00421 OP MIRG	**Begin**	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Af	39	0	0	0	0	0
	Bij	-40	0	0	0	0	0
00422 OP n62 tractaatweg	**Begin**	**-27.245**	**-36.499**	**-34.976**	**-12.432**	**-2.658**	**-548**
	Af	-1.003	4.863	29.787	12.532	2.110	0
	Bij	-8.251	-3.340	-7.242	-2.758	0	0
	Eind	**-36.499**	**-34.976**	**-12.432**	**-2.658**	**-548**	**-548**
00425 OP lobbyiest Den Haag	**Begin**	**-44**	**-60**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Af	92	168	109	109	109	109
	Bij	-108	-109	-109	-109	-109	-109
	Eind	**-60**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
00426 OP Zuid	**Begin**	**-26**	**-23**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Af	3	23	0	0	0	0
	Eind	**-23**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
00430 OP Zout-zoet	**Begin**	**0**	**-59**	**-90**	**0**	**0**	**0**
	Af	155	449	423	0	0	0
	Bij	-214	-479	-333	0	0	0
	Eind	**-59**	**-90**	**0**	**0**	**0**	**0**
00431 OP Sanering Thermphos	**Begin**	**0**	**-1.000**	**0**	**-2.000**	**-2.000**	**-2.000**
	Af	0	1.000	0	0	0	0
	Bij	-1.000	0	-2.000	0	0	0
	Eind	**-1.000**	**0**	**-2.000**	**-2.000**	**-2.000**	**-2.000**
00432 OP Zandsuppletie Roggenplaat	**Begin**	**0**	**0**	**-31**	**0**	**0**	**0**
	Af	0	111	32	0	0	0
	Bij	0	-142	0	0	0	0
	Eind	**0**	**-31**	**0**	**0**	**0**	**0**

Totaal overlopende passiva (bedragen x € 1.000)

	Saldo	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	Begin	**-175.151**	**-166.193**	**-109.111**	**-70.643**	**-54.489**	**-47.880**
	Af	104.630	103.133	73.875	25.648	6.780	6.531
	Bij	-95.672	-46.051	-35.406	-9.494	-172	-173
	Eind	**-166.193**	**-109.111**	**-70.643**	**-54.489**	**-47.880**	**-41.522**

5.3.1 De toelichting op de balansmutaties per reserve, voorziening en overlopende passiva

Inleiding

Conform het Besluit begroting en verantwoording (BBV) dienen op de balans de reserves, voorzieningen en overlopende passiva toegelicht te worden, naar de aard en reden enerzijds en de wijzigingen in de stand anderzijds. De toelichting wordt per balanspost gegeven.

Het meerjarig verloop van de stand van de reserves, voorzieningen en overlopende passiva is in het cijfermatig deel aangegeven.

In de regels af (onttrekking) en bij (toevoeging) is een opsomming gegeven van verplichtingen ten laste van de balansposten, waartoe Provinciale Staten reeds besloten hebben of welke in deze begroting vastgesteld worden.

A. B. C. Reserves

Een reserve is een vermogensbestanddeel dat als eigen vermogen wordt aangemerkt. Reserves zijn vrij te besteden, tenzij de politiek aan een reserve een bestemming heeft gegeven. De bevoegdheid om te beschikken over de reserves ligt bij Provinciale Staten. Voorts mag aan een reserve rente worden toegerekend, maar de Provincie Zeeland heeft in de financiële verordening 2009 besloten dit niet te doen.

Met ingang van 2004 is het BBV provincies en gemeenten van toepassing. Dit besluit schrijft voor dat mutaties in reserves uitsluitend via resultaatbestemming mogen plaatsvinden. Dit betekent dat elk voorstel tot wijziging van de lasten van een programma, dat gedekt wordt middels een beschikking over een (bestemmings)reserve ter goedkeuring wordt voorgelegd aan Provinciale Staten. Op deze manier is de bevoegdheid over de bestemming van de reserves door Provinciale Staten geborgd.

Onder het eigen vermogen zijn de algemene reserve en de bestemmingsreserves opgenomen. Voor het vrije deel van de algemene reserve kan het provinciaal bestuur nog een nadere bestemming bepalen. Bestemmingsreserves zijn reserves waaraan Provinciale Staten al een bestemming hebben gegeven.

Als besloten wordt dat projecten later in de tijd uitgevoerd worden of eerder in uitvoering komen dan oorspronkelijk begroot en daarbij verschuiven over de jaargrens, dan worden deze kredieten met instemming van Provinciale Staten van het ene naar het andere jaar budgetneutraal overgeboekt via de algemene reserve (de toevoeging en onttrekking zijn per saldo van gelijke omvang).

D. Voorzieningen

Een voorziening is een vermogensbestanddeel dat als vreemd vermogen wordt aangemerkt. Voorzieningen zijn niet vrij te besteden. Op grond van artikel 44 van het Besluit Begroting en Verantwoording moeten – en in enkele gevallen mogen – voorzieningen gevormd worden door Gedeputeerde Staten volgens bepaalde criteria:

1a. Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is in te schatten;
1b. Op de balansdatum bestaande risico's voor verplichtingen en verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten;
1c. Gelijkmatiger verdelen van de lasten;
2. Niet bestede bijdragen van derden voor een specifiek doel (derde is niet een Europees of Nederlands overheidslichaam).

Aan een voorziening mag geen rente worden toegerekend. Behalve wanneer de berekening van een voorziening gebaseerd is op contante waarde, dan wordt er jaarlijks wel rente toegevoegd aan de voorziening.

Het kenmerkende van een voorziening is dat de omvang van een voorziening altijd even hoog moet zijn als de verplichting of het ingeschatte risico. Beleidsuitgangspunt met betrekking tot voorzieningen is dat jaarlijks de hoogte en de noodzaak van handhaving van de voorzieningen worden beoordeeld en eventueel middels een toevoeging of onttrekking aangepast via een begrotingswijziging in de exploitatie.

E. Overlopende passiva

Een overlopende passiva is een vermogensbestanddeel dat als vreemd vermogen wordt aangemerkt. Overlopende passiva zijn niet vrij te besteden.
Voor ontvangen voorschotbedragen van een Europees of Nederlands overheidslichaam met een specifiek bestedingsdoel is het BBV per 1 januari 2008 aangepast in artikel 44 lid 2 en uitgebreid met artikel 49 en 40a en 52a. Hierin worden deze ontvangsten nu als overlopende passiva verantwoord. Tot en met 31 december 2007 werden deze als voorziening verantwoord. De voorzieningen op basis van bovengenoemd criterium per 31 december 2007 zijn als overlopende passiva verantwoord vanaf 1 januari 2008.

Het BBV schrijft voor dat baten en lasten slechts eenmaal op een programma mogen worden gepresenteerd op basis van het uitgavenpatroon. Dit betekent dat lasten (uitgaven) en wijzigingen in de lasten (uitgaven) uit de overlopende passiva in de exploitatie worden voorgelegd ter goedkeuring aan Provinciale Staten met direct ook een bate mutatie van gelijke omvang. Inkomsten (kas ontvangsten) worden direct op de balans geboekt en zijn niet meer zichtbaar in de programma's.

Aan een overlopende passiva mag geen rente worden toegerekend. Alleen als het in de subsidie-beschikking door het Rijk voorgeschreven is wordt er jaarlijks een inflatiecorrectie toegevoegd aan de overlopende passiva om de overlopende passiva middelen op contante waarde te houden. De berekening van deze inflatiecorrectie wordt toegepast zoals in de individuele beschikking is aangegeven.

Toelichting per balanspost

Alle reservemutaties per programma worden toegelicht in de financiële begroting (zie 4.3).

A. Algemene reserve

00100 Algemene Reserve
Op de algemene reserve wordt het beschikbare eigen vermogen verantwoord. Provinciale Staten kunnen een deel ervan oormerken. Veelal wordt een bestemmingsreserve gevormd. Op dit moment zijn er geen oormerken aangebracht. Het vrije, niet geoormerkte deel maakt deel uit van de weerstandscapaciteit (zie paragraaf 2.3.2 Weerstandsvermogen).

Zoals aangegeven in onderstaand schema stijgt de algemene reserve eind 2015 naar € 49 milljoen, waarna deze daalt naar € 19 miljoen in 2019. Deze ontstaat voor het grootste deel in 2016 omdat in dit jaar er 15 miljoen aan overgeboekte kredieten ui de algemene reserve worden onttrokken. Daarnaast wordt er nog een onttrekking aan de algemene reserve gedaan om de budgettaire ruime aan te vullen.

Hieronder is het verloop per jaar aangegeven en het meerjarenperspectief.

(Bedragen x 1 miljoen)

Algemene reserve	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Beginstand	50,3	46,0	49,3	28,6	26,8	21,0	19,1	19,2	19,1	19,0	18,7
Onttrekkingen	-36,7	-39,0	-26,4	-11,3	-7,2	-2,4	-	-0,1	-0,1	-0,3	-2,6
Toevoegingen	32,4	42,4	5,7	9,5	1,4	0,5	0,1	-	-	-	-
Eindstand algemene reserve	46,0	49,3	28,6	26,8	21,0	19,1	19,2	19,1	19,0	18,7	16,1

Het mutatieverloop van de algemene reserve	(bedragen x € 1 miljoen)
46	**Stand per 31-12-2014**
13	Rekeningsaldo 2014, 6e begrotingswijziging 2015
-28	Overboeken kredieten 2015-2019
-12	Bestemming rekeningsaldo 2014
19	**Stand per 31-12-2019**
-3	Mutaties na 2016, per saldo een onttrekking
16	**Het vrije deel van de algemene reserve in 2024**

00110 Algemene Reserve rekeningresultaat na bestemming
Het rekeningresultaat van het vorig rekening jaar is het beginsaldo. Bij het vaststellen door Provinciale Staten van de bestemming van het rekeningresultaat in mei van her daaropvolgende jaar wordt het afgeboekt en aan de bestemming toegevoegd.

B. Bestemmingsreserves

00200 Bestemmingsreserve Sluiskiltunnel
De reserve Sluiskiltunnel is gevormd ten behoeve van de aanleg van een tunnel onder het Kanaal van Gent naar Terneuzen ter hoogte van Sluiskil. Voor de aanleg van de Sluiskiltunnel is eind 2006 een intentieovereenkomst met het Rijk getekend. In de loop der jaren zijn incidentele toevoegingen gedaan bij voor- en najaarsconferenties en in 2009 bij de opheffing reserve Westerschelde Oever Verbinding. In de voorjaarsnota 2011 is besloten om structureel twee miljoen uit de autonome Provinciale middelen, in te zetten voor een korting op de toltarieven van de Westerscheldetunnel (WST).

De toevoegingen bestaan uit de dividend inkomsten van de Westerscheldetunnel en vanaf 2013 € 2 miljoen uit de autonome Provinciale middelen. Deze inkomsten worden conform Statenvoorstel de eerste jaren toegevoegd aan deze reserve om de provinciale kosten aan de bouw van de Sluiskiltunnel volledig te bekostigen. De onttrekkingen betreffen de provinciale afschrijving en onderhoudskosten vanaf 2015 en de financieringskosten over de investeringen in de bouw van de Sluiskiltunnel en de gerealiseerde uitbreiding aandelenkapitaal naar 100% van de Westerscheldetunnel. Door de onttrekking van deze extra financieringslasten verloopt dit gedurende de projectduur 'exploitatieneutraal'. Deze reserve blijft aangevuld worden uit de jaarlijkse dividendinkomsten Westerscheldetunnel en twee miljoen autonome middelen tot de bouw van de Sluiskiltunnel hieruit betaald is. Dit zal volgens de huidige prognose ongeveer in 2027 zijn.
Daarna dient de investering in de Westerscheldetunnel van € 125 miljoen (00019) en KKS (00050) uit deze inkomsten volledig afgeschreven te worden, voordat de overdracht aan het Rijk plaatsvindt voor het symbolische bedrag van € 1 (zie Staat van activa 4.1).

Het mutatieverloop van de bestemmingsreserve Sluiskiltunnel	(bedragen x € 1 miljoen)
60	**Stand per 31-12-2014**
-66	Afschrijving en onderhoudskosten 2015-2019
50	Dividendopbrengsten Westerscheldetunnel
10	Toevoeging 2 miljoen per jaar uit de autonome Provinciale middelen
-25	Onttrekkingen 2012 t/m 2016 in verband met financieringslasten Sluiskil- en Westerscheldetunnel
29	**Stand per 31-12-2019**
- 67	Onttrekkingen na 2017 in verband met exploitatielasten; afschrijving en onderhoud
- 75	Onttrekkingen na 2017 in verband met exploitatielasten; financiering
113	Toevoegingen 2016 t/m 2027 tot de Sluiskiltunnel is afbetaald; Dividend Westerscheldetunnel en motorrijtuigenbelasting.
0	Eindsaldo.

00423 Bestemmingsreserve afwikkeling ILG

Het mutatieverloop van de bestemmingsreserve afwikkeling ILG	(bedragen x € 1 miljoen)
0,3	**Stand per 31-12-2014**
0,5	Toevoeging 2015
-0,8	Onttrekkingen 2015-2019
0	**Stand per 31-12-2019**

C. Bestemmingsreserves dekking kapitaallasten

00201 Bestemmingsreserve vervangende nieuwbouw Groene Woud
De investering is in 2005 afgerond (zie bijlage 4.1 activiteit 00034). Per 1 juni 201 is dit pand verkocht en is het resterende saldo van de bestemmingsreserve vrijgevallen (zie bijlage 4.1 activiteit 00034).

00207 Bestemmingsreserve verbouwing Zeeuws Museum
De verbouwing van het Zeeuws Museum is in 2007 afgerond (zie bijlage 4.1 activiteit 00037).

00208 Bestemmingsreserve Gistpoortgebouw
De verbouwing van het Gistpoortgebouw is in 2009 afgerond (zie bijlage 4.1 activiteit 00036).

00210 Bestemmingsreserve verbouwing pand Schuytvlot
De verbouwing van het pand Schuytvlot is in 2010 afgerond (zie bijlage 4.1 activiteit 00038)

00211 Bestemmingsreserve wegsteunpunt Mauritsfort
Vanuit de wegenoverdracht is in 2008 dit Bestemmingsreserve gevormd (zie bijlage 4.1 activiteit 00048).

00214 Bestemmingsreserve Fast Ferry aanlandingsvoorzieningen
In verband met de opheffing van de reserve Westerschelde Oeververbinding (WOV) is voor de investering van de Fast Ferry aanlandingsvoorziening een Bestemmingsreserve gevormd uit de WOV-reserve (4^{e} begrotingswijziging 2009) (zie bijlage 4.1 activiteit 00001).

00215 Bestemmingsreserve Fast Ferry gebouwen en terreinen
In verband met de opheffing van de reserve Westerschelde Oeververbinding is voor de investering van de Fast Ferry gebouwen en terreinen een Bestemmingsreserve gevormd uit de WOV-reserve (4^{e} begrotingswijziging 2009) (zie bijlage 4.1 activiteit 00002).

00216 Bestemmingsreserve wegsteunpunt 's-Heerarendskerke
In verband met de investering in 2015 van een nieuw te bouwen wegsteunpunt 's-Heer Arendskerke/Eindewege is een bestemmingsreserve gevormd.

D. Voorzieningen

00300 Voorziening waterbeheer
De voorziening is gevormd conform BBV art. 44 1c; Gelijkmatiger verdeling van de lasten.
De leges voor de waterheffing worden jaarlijks toegevoegd en de uitgaven in verband met de compensatie van de negatieve effecten van deze wateronttrekkingen en die geen gelijkmatig patroon vertonen per jaar worden hieruit betaald. In de meerjarenbegroting worden de uitgaven voor de op handen zijnde gerelateerde projecten onttrokken aan de voorziening.

00308 Voorziening wachtgelden PSD
De voorziening is gevormd voor de (wachtgeld)verplichtingen van ex-PSD-ers na de opheffing van de PSD in 2003, conform BBV art. 44 1a. Verplichtingen (en verliezen) waarvan de omvang op balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is in te schatten. Bij het beëindigen van de PSD heeft het Rijk de sanering

afgekocht en zijn voor de wachtgelden deze middelen, aangevuld met provinciale middelen, op contante waarde toegevoegd aan deze voorziening. De voorziening komt voort uit het sociaal plan waarin de provincie garant staat voor een aanvulling op het inkomen tot een bepaald niveau.

Voor het bepalen van de wachtgeldrechten is gebruik gemaakt van de basisgegevens per wachtgelder, zoals deze ook worden gebruikt door Loyalis: de uitvoerende instantie voor de wachtgelden. Daarnaast op de inzichten die de bemiddelingscommissie heeft van de neveninkomsten nu en in de toekomst. De rentecomponent, de inflatie en het prijspeil van de berekening is in overeenstemming met het meerjarig besluit. De rechten zijn gebaseerd op de opheffingsdatum PSD van 18 maart 2003.
De uitkering wachtgelden als aanvulling op andere inkomsten wordt jaarlijks onttrokken en om de voorziening op peil te houden, wordt er jaarlijks rente toegevoegd aan de voorziening. Deze is gelijk aan de renteopbrengst van de uitgezette middelen.

00314 Voorziening nme: natuurcompensatie Braakman
De voorziening is gevormd conform BBV art. 44.2 Niet bestede bijdragen van derden voor een specifiek doel. De gelden zijn verstrekt door Zeeland Seaports als compensatiegelden in verband met de aanleg van een logistiek park. De middelen zijn nagenoeg volledig ingezet in 2011 voor de versnelling van de bos- en natuurontwikkeling in de Braakman. In 2016 wordt het resterende budget ingezet voor de ontwikkelopgave natuurnetwerk in de Braakman Zuid.

00411 Voorziening non Activiteitsregeling 2013
In 2012 is besloten om in het kader van de organisatieontwikkeling een Non-activiteitsregeling 2013 (NAR) in te stellen voor werknemers die op 1 januari 2013 ouder zijn dan 57 jaar. Voor de kosten van niet actief personeel in de komende jaren is een voorziening gevormd overeenkomstig BBV art. 44.1 Verplichtingen (en verliezen) waarvan de omvang op balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is in te schatten.

De hoogte van deze voorziening is bepaald door de basisgegevens van alle deelnemers te bepalen en deze te waarderen tegen de netto contante waarde. De salarisbetalingen worden jaarlijks onttrokken aan de voorziening en om de voorziening op peil te houden wordt er jaarlijks rente toegevoegd aan de voorziening met dezelfde uitgangspunten als bij de voorziening wachtgelden PSD.

Het mutatieverloop van de voorziening non Activiteitsregeling	(bedragen x € 1 miljoen)
29	**Stand per 31-12-2014**
2	Inflatiecorrectie voorziening non-activiteitsregeling
-30	Onttrekkingen 2015-2019 uitbetaling salarissen
1	**Stand per 31-12-2019**
0	Toevoegingen na 2016 in verband met inflatiecorrectie
- 1	Onttrekkingen na 2016 salarisbetalingen
0	**Eindsaldo**

00420 Voorziening financiële derivaten
In 2012 is een zogenaamde SWAP (financieel derivaat) afgesloten. Op basis van de verslagvoorschriften van de Raad voor de Jaarverslaggeving is deze voorziening in 2012 gevormd. In de paragraaf financiering wordt hier nader op ingegaan.

00424 Voorziening waardeoverdracht GS-pensioen
In 2013 is in IPO-verband het besluit genomen de pensioenvoorziening van gedeputeerden onder te brengen bij het ABP. Dat betekent dat dan de opgebouwde pensioenwaarde door de Provincie aan het ABP moet worden overgedragen. In afwachting van de effectuering van dit besluit is de pensioenwaarde in een voorziening gestort. Jaarlijks wordt de over te dragen pensioenwaarde actuarieel bepaald. De stand van de voorziening wordt zo actueel gehouden.

00428 Voorziening Thermphos
Provinciale Staten hebben op 26 september 2014 ingestemd met het voorstel om voor de kosten van de sanerings-BV een bedrag van € 4,0 miljoen beschikbaar te stellen ten laste van de algemene reserve. In 2014 is, conform de voorschriften BBV een voorziening gevormd van € 3,0 miljoen. Gebleken is dat eerdere voorziene risico's voor BTW en rechtszaken (€ 1 miljoen) zich niet voordoen en daarom kan worden volstaan met een voorziening van € 3,0 miljoen. Er is € 0,5 miljoen aan operationele bevoorschot en daarom resteert er voor operationele kosten nog € 2,5 miljoen.

E. Overlopende passiva

Voor iedere specifieke doeluitkering (subsidie) van een Europees of Nederlands overheidslichaam wordt een overlopende passiva aangelegd. De kasontvangsten worden direct aan de balans toegevoegd. De onttrekkingen vinden plaats aan de hand van de uitgavenraming van de Provincie binnen de project-periode en lopen via de lasten en baten in de exploitatie. Aan het eind van de projectperiode is het saldo van de overlopende passiva nul.
Hieronder volgt een grafische weergave van de belangrijkste projecten die uit deze overlopende passiva worden gefinancierd.

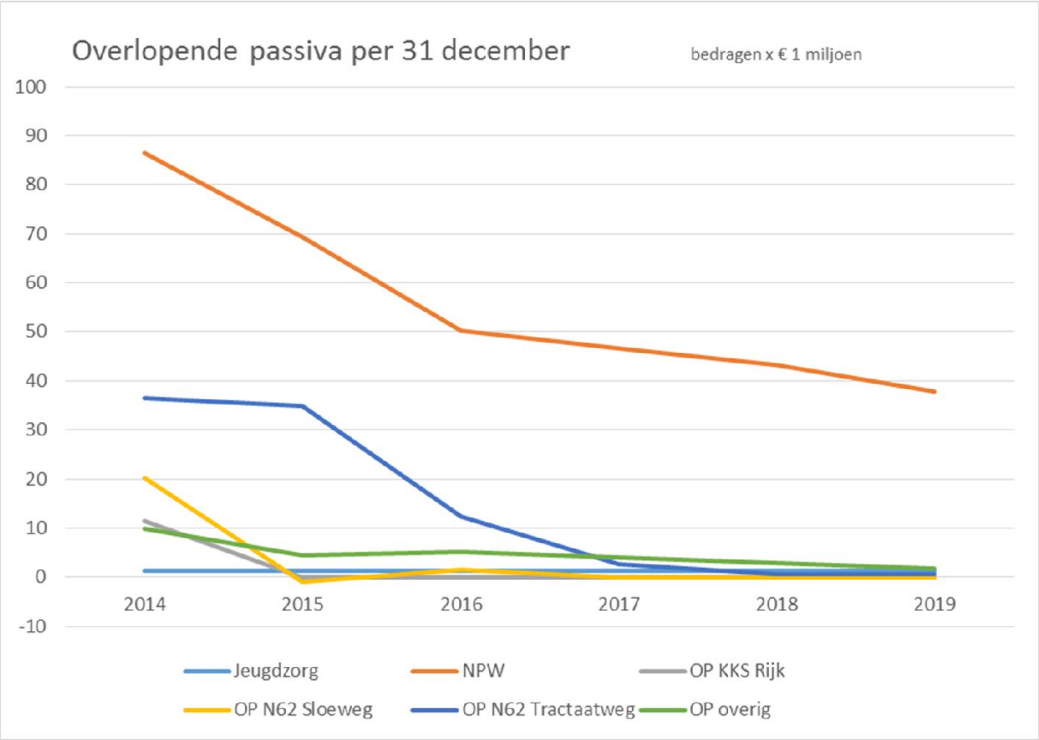

00307 Jeugdzorg
De jeugdzorg is vanaf 2015 gedecentraliseerd naar de gemeenten. Daarom ontvangt de Provincie geen doeluitkeringen meer en vinden er dus ook geen toevoegingen meer plaats aan deze overlopende passiva.
Het resterende saldo is nog opgenomen in deze overlopende passiva totdat de definitieve afrekening van het Rijk volgt.

00327 Brede Doel Uitkering verkeer en vervoer (BDU)
Vanaf 2016 wordt de BDU verkeer en vervoer gedecentraliseerd en wordt overgeheveld naar het provinciefonds. Daarom ontvangt de Provincie geen doeluitkeringen meer en vinden er dus ook geen toevoegingen meer plaats aan deze overlopende passiva.
Het resterende saldo van de BDU blijft volgens de huidige informatie beschikbaar voor de Provincie voor toekomstige uitgaven ten behoeve van infrastructuurprojecten.

00342 Natuur Pakket Westerschelde (NPW);
Voor de uitvoering van het project Natuur Pakket Westerschelde (NPW) ontvingen we een bijdrage van het Rijk. Conform de verslaggevingsvoorschriften zijn deze middelen in een overlopende passiva ontvangen en worden de gerealiseerde lasten daar mee verrekend.

00372 KKS Rijk en 00395 KKS regionale bijdrage
De Provincie ontving van het Rijk en andere overheden financiële bijdragen voor de aanleg van de Sluiskiltunnel. Conform de verslaggevingsvoorschriften zijn deze middelen in een overlopende passiva ontvangen en worden de gerealiseerde lasten daar mee verrekenend.
Het balanssaldo is ontstaan, omdat in de eerste jaren de ontvangsten groter zijn dan de uitgaven aan de investering. In 2015 is de investering afgerond en is de Sluiskiltunnel gereed.

00373 en 00403 N62
De Provincie ontving van het Rijk een financiële bijdragen voor de aanleg van de N62 Sloe- en Tractaatweg. Conform de verslaggevingsvoorschriften zijn deze middelen in een overlopende passiva ontvangen en worden de gerealiseerde lasten daar mee verrekenend.

Overige Overlopende passiva
De overige projecten worden binnen de projectperiode uitgevoerd en daarna financieel afgewikkeld.

5.4 Beleidsnota's (PS) en Uitvoeringsnota's (GS)

Startnota	PS	Kadernota	2012				2013				2014				2015				2016				2017				2018				2019			
Kaderstelling																																		
Beleidsnota	PS	stelling																																
Uitvoeringsnota	GS		1e	2e	3e	4e	1e	2e	3e	4e	1e	2e	3e	4e	1e	2e	3e	4e	1e	2e	3e	4e	1e	2e	3e	4e	1e	2e	3e	4e	1e	2e	3e	4e
Toekomstvisie Zeeland 2040		1ekw/14									PS																							
Programma 1 Bestuur																																		
Zeeuws bestuurlijk profiel		jun-12		PS																		E												
Programma 2 Cultuur & Samenleving																																		
Voortgangsrapportage Rijksconvenant Bevolkingsontwikkeling "Koersvast voor Zeeland" 2011-2014		2011									V			E																				
Beleidsnota Leefbaarheid & Bevolkingsontwikkeling 2014-2018		apr-14										PS																		E				
Jaarplan Leefbaarheid & Bevolkingsontwikkeling 2014-2018		Jaarlijks												V				V				V				V				E				
Uitvoeringsnotitie Jongerenparticipatie 2015		jan-15													V																			
Beleidskader Jeugdzorg 2013 -2014		dec-12				PS																												
Uitvoeringsprogramma Jeugdzorg Zeeland		Jaarlijks							V																									
Nota Omroep Zeeland in een veranderend medialandschap 2009-2014		apr-10			V									E																				
Beleidsnota cultuurbeleid 2013-2015		dec-12				PS												E																
Uitvoeringsprogramma cultuurbeleid		Jaarlijks					V				V				V			E																
Programma 3 Milieu, 4 Ruimtelijke omgeving, 5 Water en 6 Natuur en landschap																																		
Nota omgevingsplan Zeeland 2012-2018 (V+E=Omgevingsbalans)		sep-12			PS		PS											V										E						
Uitvoeringsjaarplan omgevingsplan Zeeland 2012-2018 **		feb-13								V				V				V				V				V		E						
Programma 3 Milieu																																		
Meerjarenprogramma bodemsanering 2010-2014 (RUD)		2009				V				V				E																				
't Zeeuws bodemvenster		2eHJ/09				V				V				E																				
Kaderrichtlijn Bodem 2014		4eKW/13								GS				V				V				V				V		E						
Handhavingsbeleid Oog op Zeeland (02/2007) (RUD)		Jaarlijks					V		E																									
Provinciale Milieu Verordening		4eKW/13								V				V				V				V				V		E						
Programma Aanpak Stikstof (PAS)		apr-13						V						V				V				V				V		E						
Programma 4 Ruimtelijke omgeving																																		
Verordening ruimte provincie Zeeland 2012-2018		sep-12																V										E						
Programma 5 Watermanagement																																		
Zeeuws Kustbeleidsplan 2010-2015		4eKW/09				V				V				V				E																
Integrale voortgangsrapportage Waterbeheer Zeeland, incl. herziening Regionale Bestuursakkoord Water (waterschap-provincie)		Jaarlijks			V				V				V				V																	
Waterverordening 2014		4eKW/14									GS			V				V				V				E								
Uitvoeringsprogramma Zuidwestlijke Delta 2010-2015 + "veilig, veerkrachtig, vitaal" KRW		apr-11						V						V				E																
Planherziening omgevingsplan EU KRW 2015-2020		4eKW/14												GS				PS				V				V				V				
Programma 6 Natuur en landschap																																		
Natuurbeheerplan Zeeland 2013-2018		sep-13							V					V				V				V				V		E						
Nota toegankelijkheid natuurgebieden		2009				V				E																								
Natuurvisie		4e kw/2015																PS																
Programma 7 Economie																																		
Economische agenda 2013-2015		dec-11				PS	PS	PS										E																
Beleidsnota Energie & Klimaat, energie als stuwende kracht! 2013-2015		jun-13						PS								E																		
Jaarplan economische agenda		Jaarlijks					PS			PS				PS				E																
Programma 8 Mobiliteit																																		
Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan Zeeland 2009-2015		okt-08				V								E																				
Actieplan PVVP (incl. MIZ)		Jaarlijks				V				V				V																				
Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan Zeeland 2016-2025		4ekw/15																PS									V							
Actieplan PVVP (incl. MIZ) 2016-2025		Jaarlijks																V				V				V				V				
Beleidsplan Openbaar Vervoer 2006-2014		nov-05		E																														
Start en Kadernota Beleidsplan Openbaar Vervoer 2015-2025		jan-13					PS																											
Beleidsplan Openbaar Vervoer 2015-2025		jun-13						PS																										
Beleidsplan Actieplan Fiets 2005-2015		dec-05						V										E																
Kadernota Goederenvervoer 2012-2016		2ekw/12		PS																														
Beleidsplan Goederenvervoer 2012-2016		1ekw/13					PS															E												
Beleidsplan Verkeersveiligheid 2010-2020		okt-10																																
Werkplan en monitorplan Verkeersveiligheid		3ekw/11				V				V				V				V				V				V				V				
Integraal Beheersplan Provinciale Infrastructuur		okt-10										V																						
Beleidsplan catagorisering wegennet 2010-2020		jun-10																E																
Categoriseringsplan Zeeland 2014-2024		4ekw/15																PS																

* Onder Provinciaal Meerjaren programma landelijk gebied en de bestuursovereenkomst ILG vallen de volgende kaders: Milieu, Natuur & Landschap, Recreatie, Landbouw, Water, Bodem en Lopende verplichtingen en grondzaken. Alle kaders hebben een looptijd van 2007 en zijn in 2012 overgegaan in het Omgevingsplan.
** Wordt jaarlijks besproken in de Cie REW

Index
De kolommen per kalenderjaar zijn opgesplitst in kwartalen; de letters zijn ingevuld in de kwartalen indien vastgesteld.
V = Voortgangsrapportage.
E = Evaluatie.
PS = Vastgesteld in PS.
GS = Vastgesteld in GS.

COLOFON

Uitgave
Provincie Zeeland

Fotografie
Thumbed

September 2015

Provincie Zeeland